
BU SENİN HİKÂYEN
Mehmet Erdoğan

BU SENİN HİKÂYEN

Denemeler

Mehmet ERDOĞAN

BU SENİN HİKÂYEN

Editör
Şeref YILMAZ

Kapak
Engin ÇİFTÇİ

Mizanpaj
Necmi TOPAL

ISBN
975-8775-67-7

Yayın Numarası
152

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Eylül 2005

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Alayköşkü Cad. No: 12 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 519 39 33 Faks: (0212) 519 39 01

Kaynak Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.kaynakyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Sevgili Okuyucu,

Bu Senin Hikayen isimli kitabımla yine sizinle beraberim. İsmine bakıldığında bir hikâye kitabı olduğu zannedilen ama denemelerden oluşmuş bu kitap Yağmur dergisinin hazırlanma aşamasındaki yıllarda kaleme alınmıştır. Bir sancı döneminde içimdeki gözyaşları ve hafakanları sizinle paylaşmak istedim. Çoktan beri sizlere bir eser takdim edememenin sancısını da tâ yüreğimin en derin noktasında bir hançer gibi hissetmekteydim.

Ama ben sizlerle devamlı ruh ve kalb diyaloğu içindeyim. Sizin kalbinizin sesini yüreğimin uğultulu tepelerinde hissediyorum. Gözyaşınızı kendi gönül semamdan süzülürken görüyorum.

Acılı ve sevinçli anlarınızı sizinle beraber paylaşma noktasına yarışıyorum her an. Bazen sizi orada görüyorum, bazen bulamıyorum. Bulmadığım günler içimde bir burkuntu, gözlerimde sizin gözyaşlarınız, içimde sevginiz ve hasret okuyla geri dönüyorum. Sizi, sizin gibi yaşamak. Kendim ile bütünleştirmek ve ayrı cesetlerde tek ruh olmak için gayretim bunca sene boşa gitmedi. Aynı rüyalar peşindeyiz. Ebed türküsü dillerimizde. Ellerimizde hasret meşalesi. Yolumuz sonsuzluk yolu. Köprü aynı; doğruluk, hak ve adalet...

Evet sizi özledim. Sizi koklamak, sizi bir hava gibi, bir su gibi içime çekmek istiyorum. Hasretim ancak böyle dinecek. Ben sizi seviyorum dostlar. Siz de beni sevin. Zira ben sizdeyim. Siz de bende. Misafir sevilmez mi. Söyleyin bana?

Hele Tanrı misafiri...

Öyleyse bir gece kapınız tık tık diye çalınırsa, pencerenizde bir kanat sesi işitirseniz, bilin ki ben gelmişimdir. Belki kitaplığınızda size bakan kalbim "Beni oku ey dost, sensiz olmuyor." diye bir seranat örüyordur size. Bir bakın içinize; o an beni göreceksiniz. İsterseniz kitabı elinize almayın. Ama benim gözyaşlarımı yüreğinizde tıpkı benim sizinkini hissettiğim gibi hissedeceksiniz.

Pencereyi açın bakın bir kez olsun. Eğer bir kuş ürküp kaçarsa veya hiç kimse yoksa, kapıyı açtığınızda bir el izi göremezseniz kapı tokmağında. Bilin ki ben çok uzaklardayım. Belki de ölmüşümdür. Kim bilir... Fakat sesim sizinle kalacak, raflarınızda daima size tebessüm edeceğim. Beni gönlünüzde hissedinceye kadar. Çünkü biz ayrılmaz parçalarız. Bir elmanın iki yarısı gibi.

Selam ve sevgiler....

Mehmet ERDOĞAN

EZELÎ VE EBEDÎ YEMİN

Ne kadar döneğiz yâ Rab. Ne kadar cıvık ve iki yüzlüyüz. Şurada verdiğimiz sözü burada bozuyoruz. Orada ettiğimiz tevbeyi burada tarumar ediyoruz. Ne kadar samimiyetsiz, ne kadar dengesiz ve münafıkça yaşıyoruz.

Ezelde verilmiş söz için de böyle olursak ne olur o zaman halimiz. Kalubela sözünün ardından ahd ü peymanımızı bozarsak neresi olur son durağımız. Yakıcı bir sayha değil midir yeminini bozanın hali. Sadece acı bir çığlık o kadar.

Ebedî yemine eksenli yaşamak ve onun bir canlı peyki olmak ve "sadıkü'l va'dil emin" mekiği ile hayat kaneviçesini dokumak ne kadar üstün bir değeri haizdir.

Her soluk, her tavır, her davranış o yeminin ikliminde ceyyid, gerilimli ve kutsî hedefli... Her söz, her bakış o muadele ile özden irtibatlı ve kopmaz bağlarla metafiziğe zabt u rabtlı.

Çabuk kanıyoruz, hemen panik yapıyoruz. Yanımızda, yöremizde bulduğumuz değerlerin kıymetini bilemiyoruz. Baba mirası gibi har vurup harman savuruyoruz iç ve dıştaki değerlerimizi. Çölde kalmış bir yolcunun su kıymetini bilmesi gibi göl kenarında aynı hassasiyetle kudsî değerlerimize sahip çıkamıyoruz. Mirasyedilere benziyoruz. Sıkıntısız bulduğumuz bazı kıymetleri sağa sola atıyoruz. Bir kısmını nefse, bir kısmını şeytana, bir kısmını inançsıza, bir kısmını riyakâr ve iki yüzlülere kaptırıyoruz. Müflis kalıyoruz sonunda.

Neden bu kaypaklık. Niçin bu istikrarsızlık. Hangi sebeple bu zikzak çizmek... Bazen aşkını kaybetmek, bazen şevk kıvılcı-

mının çakmaması, bazen kısa kısa ümitsizlik badirelerine uğramak bizi bezgin bir halet-i ruhiye iklimine itiverse de bütün yeknesaklıkların ve atalet körfezine demir atmaların temelinde iman zayıflığı ve özü perişan edecek his ve heyecandan yoksun olmak yatmaktadır.

Ahd ü peymana sadık kalmak insan olarak en önemli bir vasıftır. Peygamberlere bağlılığın en kavi ipi, kopmaz bağı olan bu rükün eğer zayıfsa bizdeki iç dinamizmi yavaş yavaş solmaya başlamış demektir.

Ezelî ve ebedî yemin bizi darağacına da çekse asla bozulmamalı. İnsanlarla ve Hak ile irtibatımızın kaviliği bu yemine sadık kalmakla mümkündür. Gizli kapaklı Hakk ve halkı aldatmaya kalkmalarla insanın kendine özgüveni yavaş yavaş pörsümeye başlayacağı için şahsiyetsizliğe doğru gitmenin mukaddimesi olan bu hamle gayet zararlı ve feci sonuçlara sebep teşkil eder. İnsan olan insan iyi bilir ki, kendi adına söz verince, ucunda ölüm dahi olsa yapar ve ahdini yerine getirir. İsterse önüne derin uçurumlar çıksın, isterse devler ve canavarlar çevresini sarsın bu hükmünden asla dönmez ve iki dudağı arasından çıkan sözüne sadık kalır. Bu ise onun programlı çalışmasına vesile olur. Zira bugünün işini yarına bırakmayacağını kendi nefsi adına bilir. Zikzak çizmeyeceğine güveni tamdır. Böylesine içi ile barışık olan bir kişinin aşamayacağı badire, geçemeyeceği handikap yoktur.

Bir de bu plân ve programlı, öz güven merkezi etrafındaki çalışmalara aşk ve şevk rengi, tadı ve kokusu yayılırsa fiiliyat ve hamleler goncalar gibi teravetli ve olgun meyveler gibi iç açıcı ve lâtif olur. Burcu burcu ihlâs ve samimiyet kokar.

Söz vermek ve sözünü yerine getirmek Hakk'ın sıfatı olduğu için bu güzide hasleti üzerinde bulunduran kişi şahsî kanaat çerçevesinde Hakk'ın, bu özellikten dolayı kendini sevdiğini vicdanen bilir ve hisseder. Bu da onun metafizik aleme kanatlanması için ayrı bir vize ve gerekçe olur.

MAVERAÎ BAKIŞLAR

Onu her gördüğüm de ilk dikkatimi çeken maveraî bakışları olurdu. Göz göze geldiğimde içimde sanki bir uhrevî elektriklenme hissederdim. Ötelere müteveccih bu bakışlarda ne güzide aşklar, ne muhtevalı sevdalar gizli idi kim bilir?

Heybet ve azametli görünüşü altında mütevazı bir yürek taşıdığı davranışlarından, dostluklarından, etrafa dağıttığı tebessümlerinden, tatlı konuşmalarından anlaşılıyordu. Sanki dışı sert içi yumuşak olgun meyveler gibi...

Kemal abi seni unutmak mümkün değil. Hele o vatan ve millet düşmanlarına karşı çekilmiş kılıç gibi biri yukarı kavis çizen kaşlarının altında bize lahutiliği ve Hakla ve halkla beraber olmayı tavsiye eden mânâ yüklü bakışlarını...

Arada bir görünüp kaybolan Zühre yıldızı gibi ne vakur ve azametli duruştu o... Ne çok konuştuğunu, ne ciddiyetsiz bir halini, ne abiliğine leke düşürecek bir hareketini görmedim ben.

İlk gördüğüm zaman ile son gördüğüm andaki hâl hafızamda birbirinin izdüşümü iki resim olarak iz bıraktı. İki hayalin de altında "Bir Hak adamı, bir dava eri, bir gönül ehli, bir tevazu ve mahviyet abidesi" yazılı...

İnsana güven veren bir çehre, yaşlılık çerçevesi içinde gayet genç ve dinç bir ruh panoramasından yansıyan çizgiler... Bir hareket ve aksiyon adamı olduğu yüzünün çizgilerinden ve kararlı duruşundan ve insanın yüreğini delip geçen bakışlarından anlaşılırdı.

İlkler ne efsunlu bir ruha sahip oluyor yâ Rabbi... İlk hamleyi yapanlar, ilk sevgi ve muhabbet kılıcını çekenler, ilk gönülleri ışık ışık, tayf tayf örenler ne kadar muhtevalı, olgun ve zengin bir ruha sahip oluyorlar...

Sanki zaman sayfasında onlardan kalacak hâl, hareket ve tavır çizgileri bizlere ilelebet bir pusula ve rota olacağı kaderde çizilmiş gibi...

Cahit abideki abidevî aksiyon, Kemal abideki örnek cevvaliyet bizlere bir şeyler fısıldıyor. "Bizim gibi hak ve hakikata dilbeste olun ve son nefesinizi hak yolunda verin. Sakın ha sakın yabanın din ve devlet düşmanına zimamı kaptırmayın ve bu yolda eriyinceye, tükeninceye kadar azim ve sebat ile karar-dide olun..."

Bize serhat boylarında at koşturan polat yiğitleri hatırlatıyor bu şehadet leventleri... Evinin yolunu unutmuş ve kendini yüce davaya rapt etmiş, hak ve hakikatın boynu tasmalı, ayağı zincirli kölelerini, zafer ufuklarına kanatlanmış kudsî akıncılarını hatırlatıyor bize. Her şeyin ilki olma ve ölüm yolculuğuna da ilk olarak çıkma cesareti ve azmini göstererek ardında ışıklı bir iz ve dönülmez bir işaret bırakıp öyle gidiyorlar ebed illerine, sonsuzluk diyarına...

Asya, Avrupa, Çin, Maçin neresi olursa olsun iyilik ve güzellik tohumu ekmek için birer tarla birer bahçedir onların nazarında. "Ardına bakmadan yollara düşen, şimşek olup çakan, sel gibi coşan, huduttan hududa yol bulup koşan, cepheden cepheyi soran" bu kartal ve şahin gönüller ardında bir öksüz nesil bırakıp giderken ilk muştu ve müjde iksirini Resûller Resûlüne takdim etmek bahtiyarlığına erdikleri için yine ilkler kervanına katılıyorlar. Bu onların kaderidir. Önden gitmek ve her çilenin ilk acısını ve darbesini yemek ve ilk mutluluk tacını ve bahtiyarlık tuğunu başına geçirmek.

Uhrevî bakışlar kemal timsali,
Allah ile her an hem-hal timsali
Sema üveyiki, nur güvercini
Duruşu, edası cemal timsali,

Aksiyon gülü, hamle şebboyu,
Terketmiş dünyadan düğünü, toyu,
Ezele raptolmuş bu ışık soyu
Kökü ebedlerde bir dal timsali..

KIŞTAN BAHARA

Bir mevsim yaşadık. Zemheri soğuğu, kar serpintisi, ayaz, tipi, dolu ile çileli bir mevsim... Zorluklar gerçi bizi pişirdi, olgunlaştırdı ama çile ve ızdırab izleri hâlâ ruhumuzda derin çizgiler şeklinde varlığını hissettirmekte... Hücumun en amansızını gördük. Bağnazlığın en katmerlisini yaşadık. Salyası akanların seslerini en yüksek tonda işittik... Zehirli usâreler sunanların ok gibi sineye saplanan iğnelerini bağrımızda hissettik, ruhumuzda duyduk ve inledik... Akrebin kıskacını en çetin mengenelerden daha kuvvetli sıkan ve kıskıvrak yakalayan hegemonyasını biz yaşadık. Bir kışın en çetin engellerini her an yolumuzda, ufkumuzda gördük, tattık, sineye çektik.

Yol kesen nice eşkiyaların hem kırkharamiler misali soygununa muhatap olduk, hem de onların en galiz küfürlerini duyduk ve irkildik... Acılar bize kervanlarla geldi. Yük yük üstümüze yıkıldı. Biz bu kaos harmanında en ağır ithamlara, en feci iftiralara, en korkunç zulümlere maruz kaldık. Yıldırımlar bizim üstümüzde kıvılcım çakan kırbacıyla binlerce kez şakladı. Gadre uğradık, çarmıha gerildik, masumiyetin zirvesindeyken bir cani gibi en keskin azab giyotinine boyun eğdirildik.

Kış gecesiyle gündüzüyle bizi acı ve ızdırap kundağına sardı. Elimiz kolumuz bağlı, duygu ve düşüncelerimiz esir edilmek istendi. Fakat bir şey vardı: Ele ayağa güz prangası geçerdi. Boyna kış zinciri dolanır ve zemheri tasması takılırdı da ruha kement atılamazdı. İman ve inanç turnasının boynuna kölelik ipi geçiri-

lemezdi. Vicdan üveykinin kanadına esirlik kırbacı indirilemezdi. Zalim avcılar belki bütün maddî zenginlikleri avlayabilir ve onları zulüm tüfeğiyle yerle bir edebilirdi de kalbe nokta kadar zarar veremezdi. Gelecek baharın kaynağına, nevbahar çiçeklerinin öz cevherine, bahar soluğunun geldiği ve mayalandığı otağa hiçbir hain darbe vuramazdı. Hürriyet göğünde yalnız başına hak ufkuna doğru kuğular gibi kanat çırpan bahar ulaklarına kimse gadredemezdi, bir zarar veremezdi. Tohumlar yakılamazdı, çekirdekler soldurulamazdı. Zira maneviydi. O metafizik ufukta onların kaba saba silahları iş göremezdi. Belki bir ölüm rüzgârı estirirlerdi ve kışın en çetin belasını insanın başına sararlardı ama kalbi ve ruhu öldüremezlerdi. Vicdanın hissedişlerini, ilhamlarını asla kimse sekteye uğratamazdı. Eşkiyalığın en amansızı bile ebed menziline giden insana engel olamaz ve onu kudsî yolundan geri döndüremezdi. İşte kış mevsiminin zalim avcıları her türlü hile ve tuzağı mavera yolcularına uyguladılar. Onların maddî gücünü kırmak ve dış dünyadaki kuvvetini yok etmek için var gücüyle saldırdılar. Lakin bahar nefesleri, mavera solukları ötelerden üflenmeye durunca artık maddî kafesler, materyalist parmaklıklar erimeye yüz tuttu. Baharın ayak sesleri duyulmaya başlayınca kış patronlarının etekleri tutuşmaya başladı. Tacı tahtı bırakıp kaçmak geçti içlerinden. Ama buna da güçleri yoktu. Zira bahar gelirken her şeyi siler gibi gelmez. En koyu karanlıklarda bile bir diriliş filizi uyandırır. En kuytu yuvalarda hatta akrep kovuklarında bile bir meltem rüzgarı estirir. Bunun için kış bezirganları "Belki bize de düşer!" deyip kaçmaktan vazgeçtiler. Ettikleri zulümleri unuttular. "Belki bu zaferden onlara da bir rahmet ve kerem payı" ayrılır diye iyilik meleği olmaya durdular. Olsun buna da şükür. Yeter ki, zulümleri dinsin bu karanlık yolcularının. Yeter ki, yarın ah edecekleri ve vah ile dizlerini dövecekleri bir menzilde daha fazla yol almasınlar. Kışın bağnazlığını devam ettirme katılığına yürekleri ermesin ki, yu-

muşama ve Hakk'a dönme şansları bulunsun. Bizim dileğimiz her tarafta gül açsın, her gönülden sümbül kokuları etrafa burcu burcu rayiha salsın... Her sinede hak ve hakikatın, sevgi ve hoşgörünün bestesi duyulsun, her ruh sazında Kırık Mızrap'ın lahutî soluğu tınlasın... Her vicdandan kıştan sonra baharın türküsü nota nota cihanın dört bir yönüne yayılsın. İnsanlığın acısı, gönül sızısı dinsin. Gülmeye gelsin bebeler cihana. Ağlamaya değil. Tomurcuklar solmak için daldan yükselmesin avuç avuç, açmak için gülümsesin fidanlarda. Gençler büyümekten korkmasın. İhtiyarlamaktan ürkmesin. İhtiyarlar ölmekten ve dünyadan çekip gitmekten acı duymasın, kederlenmesin. Her şeye ve her varlığa bahar gözüyle baksın her insan. Her şey, sevmeyi ve sevilmeyi tatsın dünyada. Herkesin merhamet kanadı, herkesin acz ve fakr başını okşasın. Cihan bir rahmet ve merhamet yurdu olsun. Bahar soluklu insanların serv ü revan gibi dolaştıkları bir ebed menzili haline gelsin bütün cihan. Kıştan sonra özlenen bu. Güzden sonra gelmesi beklenen bu iklim. Ellerimiz göğe doğru kalkmış olarak, avuçlarımız arşa doğru açılmış olarak Yüce Rabbimiz'den artık rahmetini ve merhametini yağdırmasını bekliyor ve arzımızın cennet-asa bir bahara tebdil olmasını Onun sonsuz güç ve kudretinden dileniyoruz...

BENİ, GÜLÜ YARATANA GÖTÜRÜN

Şefkat ne güzel bir duygu. Merhamet ne asil bir kaynak... İnsanoğlu herhalde bu asil menbadan daha verimli bir göze bulamayacaktır. Bengisu damıtan bu imbik sadra şifa bir berekete sahiptir... Hep süzer süzer tiryakını ve ruhlara serper bir yağmur gibi, bir çağlayan gibi...

Şefkat, içimizdeki çöle ilâhî bir rüzgâr, mesihî bir nefes gibi soluğunu üfler. Onun kanatları altında her yumurta civciv verir ve yavrusunu göklere yükseltir. Onun toprağında her tohum filiz verir ve dalını budağını arş-ı alâya ulaştırır. Onun ikliminde her kabuk lübbüyle bütünleşir ve safîleşip bir gün öze katkılaşır. Onun nefesiyle her dünya ledünnî iklime çevirir yüzünü ve uhrevî esintileri ve tayfları aksettiren bir safî ayna olur...

Şefkate ne kadar muhtacız yâ Rabbi. Merhamete ne kadar ihtiyacımız var... Onun kanatları altına girmeye ve bir ömür canlı kalmaya ne denli teşneyiz...

Kurumamak için, solmamak için bu safî ve duru nefese muhtacız. Ümidin çiçeğe durması, sabrın meyve vermesi için şefkat, tılsımlı değneğini değdirmeli sinemize.

Şefkat nice sırlı kapıları açan ledünnî bir anahtardır. Nice şifreli sütreler onun nefesiyle erir gider yokluğun bağrına. Ve ardındaki güleç çehreli sevgi ve zafer güneşini gösterir.

Şefkat çok kez filiz çağındakilere hissettirir varlığını ve çok zaman fidan ruhlular veya körpe özlüler bu güzide iklime girmek için can atarlar. Ama körelmiş ve katılaşmış gönüllerin bu

hasreti fıtrat bozulmasıyla gitmiş gibidir, silinmiş gibidir. Aslında herkesin şefkat ve merhamete ihtiyacı vardır. Her yüreğin bu bahar öpücüğüne (bilse de bilmese de) hasreti sonsuzdur. Duyarlılık nisbetinde bunu hisseder insan. Hissettiği nisbette çevresine dağıtma sabrı ve cehdi gösterir. Evet bu ilâhî kaynak ebede kadar suyunu bütün insanlara sunma durumundadır. Onun akmadığı sineler, boşalmadığı gönüller çölleşmeye mahkûmdur. Aşk ondan alır ferini, sevda ondan alır ışığını, nurunu, ümit ondan alır diriltici nefesini, sabır onun ikliminde tomurcuklar takar dallarına. Evet onsuz hiçbir hesap, hiçbir program, hiçbir fetih tam olmaz, hedefi bulmaz... Kolları sıvayıp bu iklimi örmeye başlamalı insan. Paçaları sıvayıp o ufka ermek için nice bahri, nice okyanusları geçmeye başlamalı. Zira onun bulunmadığı yerde bütün zenginlikler fakirlik, bütün cevherler de bir çöpten daha değersizdir. Erdemler onsuz sahte bir fazilet, olgunluk onsuz yalan bir ermişliktir.

Evet şefkatin soluğuna muhtacız, onun nefesine çöldeki bir yolcunun suya hasreti gibi özlem duyuyor ve onun için yanıp kavruluyoruz.

Bir bebek gibi her damla gözyaşımız anne şefkati, baba rikkati misali bir kanadın altına sığınma arzusuyla titriyor. Her bakışımız sıcak ve geniş bir sîne arzusuyla pırıl pırıl ve hasret doludur. Bir gül karşısında ne hisseder insan. Bir çiçeği seyrederken ne gibi duygular eser ruhuna. Bir yavru ceylana bakarken ne gibi hisler ihtizaza getirir kalbi. Bir filize bakarken neyi düşünür ve tefekkür eder ince ve hassas yürek.

Evet ihtiyacı olan kişi hasret duyduğu şeyi arar. Kendi aç olduğu konuyu başka şeylerde görür, hisseder.

Dağılmış zülüflerimizle asrın meydanında çaresizlik zincirlerine vurulmuş, çile ve ızdırap prangasıyla mahkûm edilmiş bizler bir taraftan nefsimizin gadrine, bir taraftan dış düşmanların zulmüne karşı, bizi sıyanet kanatları altına alacak bir şefkat ufku,

sonsuz merhamet iklimi taşıyan geniş bir sîne arıyoruz. Başımızı yaslayacak ve gözyaşlarımızı sel gibi yanaklarımızdan akıtacak, derdimizi anlatacak bir şefkat abidesi özlüyoruz. Bir gül ağlattı beni bir akşam vakti. Kızım tutuşturdu elime. Baba, dedi buyur. Titrek eliyle uzattı daha gonca döneminden yeni kurtulmuş bir gülü bana. Kokladım onu. Ruhumun derinliklerine iletmek istercesine içime çektim nefes nefes kokusunu. Sonra onu yaradanı düşündüm. Onu bu kadar hoş ve latif halkedeni tefekkür ettim. Bir an içimde bir tel ihtizaza geldi. Muhtaçtım bu gül kadar bu taze çiçek kadar şefkate ben de. Muhtaçtım onun gibi merhametle ümit iklimine tomurcuklanmaya. Binlerce ızdırap ve acı engelini geçip dal dal büyümeye ve çiçek çiçek açmaya muhtaçtım. Gözlerimde birkaç damla yaş belirdi o an. İçim doldu. Yüzümü başka tarafa çevirdim. Hislerim uçup gitmesin, diye. Kızım görmesin, diye başka bir tarafa baktım. Ama o birkaç damla, gözlerimden yanaklarıma süzülmüştü çoktan. Rabbim dedim, Sen bu gülü yarattın, bu güzel çiçeği bu kadar latif yaradan sen kuluna da aynı şefkatle ve merhametle muamele et ötelerde. Beni bu ince merhamet ikliminle sorgula mizanda. Şefkatini üzerimden eksik etme hiçbir an. Beni yalnız bırakma. Her halde ölüm meleği gelseydi o an, ben son söz olarak bu şefkat özlemi taşıyan hislerimle şöyle diyecektim. "Beni gülü yaradana götürün, zira gülü yaradan merhametsiz olamaz..."

EBEDÎ SECDE

Eğilmek Hakk'ın huzurunda. Bakmak secdeye baş koyduğun noktadan kâinata. Göz o an kendine döner yine. Ruhuna nazar eder ve iç dünyasını temaşaya hazırdır. Göz yani basiret görür en ince noktalarını esrar ufuklarının.

Secdeye baş koyduğu anda gerçek kul elektronlar gibi dönmeye başlar gerçeğin merkezi etrafında. Bulut bulut dolaşmaya başlar gönül semasında. Çiçek çiçek açmaya durur aşkın ve sevdanın lahutî bahçesinde.

Evet secde bir vuslat demidir. Bir randevunun gerçekleştiği mekândır. Zaman da o demde en güzide perdelerini aralar ve ebedîlik sırrını ifşa eder.

Secdede kul ebedî boyun eğeceği Zat'ı bulmuştur. Kimseye boyun eğmeyen baş da yürekten gelen bir emirle sonsuzluğu elinde tutan Yüce Yaratıcı'nın önünde bükülmüştür. Alnını yere koymuştur. Bu nokta da akıl aynı noktaya konmuş bir beyaz güvercin gibi uçacak menzil arar. Fakat uçacağı tek nokta, sığınak ruhun ebedî iklimidir. O sırada hacaletten iki büklüm olmuş vicdan ufku bu güvercinin kanat açıp yükseleceği tek menzildir. Zaten bu bölge artık bütün hislerin ve letafetlerin, sırların ve bir sürü his ve duyguların cem olduğu otağdır. Beraberce secdeye gitmektir bu eğiliş kulda. Hepsi birden secdeye doğru yürür namaz deminde. Bir tek kalb değil, sadece akıl ve mantık değil. Bir başına vicdan değil. Yek olarak his değil düşünce değil... Hepsi birden; topyekün...

Kulluk ebedî secde demektir. Ebedî boyun eğmektir. Her emre amâde olduğunu ilan etmektir. Başın zemine değdiği demde bu ahd ü peyman imzalanmıştır. Ruh ezelî ve ebedî pınara eğilmiştir. Onu asıl kaynak kabul etmiş ve o pınardan başka gıdalanacağı bereket denizinin bulunmadığının idraki içindedir. O noktadan başka ebedîliğe açılacak yolları tarassut edecek adese ve kudsî rasat penceresi mevcut olmadığını yakînen keşfetmiştir.

İki büklüm olup da baş secdeye gitti mi aşk dalgaları yükselir gönül denizinden ve gözlere doğru yürür. Gözlere doğru yürür zira bir temaşa demi gelmiştir. Basiretin zahirî olarak temsil edildiği pencerelere ve menfezlere kadar her şey yunup yıkanmalıdır. Sis ve pusa tahammülü olmayan bu an tertemiz iklimlere kanatlanmanın ilk kalkış rampası olduğu için göz ve gönül aynı ritimde bir nezafete ulaşmalıdır. İşte yaşlar bunun için aşık yürekten yükselir ve göz menfezini temizler.

Secde namazın can damarıdır. Zira Hakk'a insanın en yakın olduğu demdir bu an. Kıyam ve rükûnun özetidir. Sanki çekirdeğidir secde namaz ağacının. Gözyaşlarını ceyhun etmek bu çekirdeği sulamaktır. Meyveler ise ihlâs ve samimiyetle edilen dua ve yakarıştır. Meyvenin tadı da kabule karin olmasıdır bu serfüru edişin, iki büklüm Hakk'ın huzurunda boyun eğişin... Rıza secdenin mayasıdır. Rıza ufkuna ermemiş bir secde sadece başı yere koymak gibi zahirî bir hareketten başka bir şey değildir. Zülüflerin okşanacağı yerdir o. "Kabul edildi" nidasının içten içe duyulacağı lillah için bir boyun eğişin fezlekesidir. Evet gerçek kul ebedî secde eden bir varlıktır. Her anı bu secde ikliminde geçmeli ve bu itaat bezminden beslenmelidir.. Boyunda Hakk'ın ipi her an hakikata esir olduğunu hisseden varlık, ebedî secdeyi bizzat yaşayarak müşahhas bir şekilde ortaya koyan bir abddir, bir köledir. Hâl ve hareketlerinden, tavır ve davranışlarından olgun meyvelerden sızan bal gibi bu secde ikliminin tadı ve zevki süzülür... Bakışı ve edası, konuşması ve sedası öyle cezbedici bir

güç taşır ki, böylelerinin bu cezbedici güçte Hakk'a boyun eğmenin ve rıza ufkuna ermenin elmas izleri ve altın çizgileri mevcuttur.

Ebedî secde kulun ömür gergefini ihlas ve samimiyetle nakış nakış dokumasıdır. Bir kere fıtrata uygun çizgiyi bulursa insan böylesine dört dörtlük yaşamak da zor olmasa gerektir. Nasıl raya oturmuş tren kolayca akar gider. Önemli olan inanıp inandığı değerleri harfiyen yaşamaya azmetmektir. Kalb rayına oturan samimiyet ve ihlas treni artık üzerine aldığı duygu ve hisleri, akıl, fikir, vicdan ve yürek dostlarını gerçek ufka, hakikat menziline kolaylıkla erdirir. Demek ki, ebedî secde gerçek kurtuluşa ulaşmayı candan dilemek ve muradına ermek için tükenmez bir gayretle o ufka kanat açmak ve menzile varmak için canla başla çırpınmaktır. Belki de şu lahûtî sesi son nefesini vereceği an, kalb kulağıyla duymaktır: "Ey bütün günahlarından arınmış ve mutmaine ermiş kul, Rabbin senden razı, sen de O'ndan razı olarak temizlenmiş kullarımın arasına katıl ve gir cennetime..."

KARAKTER YANSIMASI

Nice işler, nice vakıalar vardır ki, meydana getirenlerin karakterini yansıtır. Nasıl yazarlar kendi üslûbunu eserine yansıtırsa öyle. Nasıl bir heykeltıraş yaptığı heykelde kendi düşünce dünyasındaki ve hayalindeki imajı o taşa resmederse aynen bunun gibi birtakım fikir ve aktivitelerde de kişi kendini tam tamına çizer eserine... Ne bir eksik ne bir fazla..

"Dervişin fikri ne ise zikri de odur!" derler, pek doğru bir söz. Bir sanatkârın düşünce ve deha seviyesi ne ise eseri de o minvalde seyreder. Fikri başka, işi başka olanlar da yok değil hani toplumda. Fakat bu geçici bir an veya çabuk kaybolan bir zaman dilimi için geçerli bir haldir. Zira hadiselerin tazyiki ve reel dünyanın basıncı ile bir gün karakterler ile işler örtüşür ve bir uyum içinde gitme, bir mecrada akma meyli gösterir. Zira bu fıtratın inkâr edilmez bir vechesidir. Uzun zaman yalan, mumunu ışıltılı tutamaz. Kandiline alev tomurcuğu takamaz... Bir müddet sonra riya karanlığı ile fiil zifiriliği aynı odakta toplanır, temerküz eder...

Hasta insan hasta laflar eder, illet sözler söyler, kendinin acıyan yerlerinden çektiği iğneleri başkalarına batırmaktan zevk alır. Zira o kendi dünyasıyla barışık değildir. Bu iç dünya savaşından derlediği ok ve mızrakları başkalarına savurmayı zeka endeksli bir aktivite zannedip gururlanır böyle zavallılar. Halbuki bu bir intiharın dışa duyurulmasından öte bir şey değildir. Kendi ile barışık olmamanın ve boğaz boğaza gitmenin dıştaki teşhiridir...

Zavallı aklı noksan bu noksanlığı bir de başkalarına teşmil etmeye kalkar. Bu sefil hali akıl ve basiret zaviyesinde tutmak ister. Ne gezer. Çürük temel üstünde gökdelen nasıl durmaz ise böyle bir aksiyon da hedefi asla bulamaz. Sadece bir yığın zırva olarak menzile varamadan yollarda zebil olur gider.

Şavk yıldızı gönlünde parıldayan insanlar, basireti açık olanlar, sabrı kendilerine en kutlu sığınak ilan etmiş olan nur ve ışık süvarileri, böyle bir maymun iştahlığa asla soyunmazlar. Kendilerini dev aynasında görme ve gösterme meyli yoktur onlarda. İki büklüm ve hacalet içinde bir ömür yaşarlar. Neye gururlansınlar ki. Ömür geçmekte... Onlar bir yığın iş başardıkları halde bir şey yapamadığının ve insanlık için bir dişe dokunur aktivitesi olmadığının terennümüyle ağlarlar... Halbuki onların binde birini evvelce zikrettiğimiz gurur abideleri yapabilmiş olsaydı herhalde "Küçük dağları ben yarattım." der gibi başları göğe değecekti ve çalımlarından yanlarına varılmayacaktı...

Evet kişi gurur ve kibir okyanusunda boğulurken dahi bazı şarkılar ve türküler mırıldanabilir. Ölüm helecanları içinde kıvranırken bile dünyevî işlerin girdabında ve yalanın hegemonyasında inilti sesi yerine, besteler dizen nice insan vardır. Bir an sonraki düşeceği çukurun farkında olmayan bir yığın nadan. İşte basiretli insanla kör olan arasındaki fark bu noktada tam ve bariz bir şekilde ortaya çıkar.

Bu günün medyasındaki bazı yayın organlarına bakılırsa bu körlük siluetlerini biz nice kapak sayfalarında, nice manşetlerde ve nice karanlık köşelerde görür gibi oluruz... Niçin yazdığını bilmeyen, niçin konuştuğunu bilmeyen, niçin haber yaptığını bir türlü idrak edemeyen sadece laf olsun için, göstermelik bir yığın safsatayı ortaya döken ve mide bulandıran bu tiplerin gözleri (kalb gözleri) kör olduğu için onlara hayırlı iş ile hayırsız iş arasındaki farkı anlatmak da zordur. Hani dokunma duyusunu yitirmiş bir insana, taş gibi sert cisim ile kadife gibi bir kumaş nasıl aynı ise ve

o bunları hissetmediği için aralarında bir fark göremiyorsa aynen öyledir kör olan bir kişinin, basiretsizin gerçekler ile yalanlar karşısındaki tavrı... Heyhat... Ne kadar nasihat etsen de ne kadar gerçeği onların gözlerinin önünde tutsan da bu cehalet endeksli hal değişmez. Zira onlar anlamamakta ısrarlı, (senin hakkı anlatmak istediğin kadar) onlar gerçeği kabul etmemekte dirençlidirler...

Ego abideleri yalancı zirvelerinden her tarafa hatta hak ve hakikata dahi ok fırlatmak ve o zayıf gücüyle büyük gerçekleri ve çığ gibi büyüyüşleri önlemek isterler ama beyhude bir uğraş. Basiretle baksa tabi anlayacak ama bakıp görmezler ki, ne Babil kulesi kaldı bugün ne de Nemrut ateşi. İşte Musaların ve İbrahimlerin ışığı hâlâ parıldamakta ve onların nuru hâlâ gönüllerdeki ümit kandillerini tutuşturmakta...

Evet hınç ve öfkesi gözlerine perde çekmiş ve hırsları hasaret okyanusuna doğru kalblerini sürüklemiş olanlar için acı vermek bir huy, keder salmak bir tabiat haline gelmiştir. Demek ki, huy ve tabiatı değiştirmek mümkün değildir. Yalanın, riyanın, kin ve garezin yapı taşını teşkil ettiği karanlık kaosların, zifirilik illerinin, cehalet iklimlerinin temelindeki bu kural ve kaideler o illerin sakinleri ve sahiplerinin de ruhlarına yansıdığı için artık bu gafletzedeler ne yaparsan yap, ne kadar ışık tutarsan tut karanlığın türküsünü söylemeye devam ederler.

Işık ve nurun üveyikleri için de aynı söz söylenebilir. Onlar da iyilik ve güzellik duygusunun yayılması için ilelebet kudsî kavgalarını vereceklerdir. Dünya başlarına yıkılsa da bu yoldan asla dönmeyeceklerdir. Bunu Van Kalesi'nin uçurumunda hâlâ yankılanan "davam davam" sesleri ispat etmektedir. Bu ses bugün binlerce ağızda Hira Mağarası misal gönülde aksiseda şeklinde duyulmaktadır...

Demek,

"Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz
Kişinin görünür rütbe-i aklı eserinde."

HUZURA DOĞRU

Uyanış çabuk gerçekleşen bir mevhum değildir. Yavaş yavaş ve aheste oluşur diriliş rüyası insan gönlünde ve dünya yüzünde. Birdenbire olan her şeyde bir eksiklik aramak gerektir. Zira bu tabii gidişin kaidelerine zıttır. En anlayışsız insan dahi bazen hak ve hakikata gözlerini açar ve onun ışığı gönlüne dolar...

"Hayırlı işlerin muzır manileri çok olur." kaidesince uyanışı bazen geciktiren olaylar bulunabilir. Gözlerini açmaya çalışan insanların göz ve gönlüne bir karabasan gibi çöken kişiler bulunabilir. Bu bazen bilmeden olur, bazen de bilerek ve iradî olarak. Her ne ile olursa olsun gün doğar, ışık karanlığı yarar ve gülparmak şafak çehresini insanlığa sunar bir gün.

Bir gülün açılışı nasıl aheste aheste oluyorsa, uyanışın filizleri de tomurcukları da öyle belirir kalp toprağının ardından. Perdeyi çeker gibi uzanır uyanışın dalı budağı ümit ve inanç canibinden..

İnsanlık uyanış için nice devirler nice asırlar bekleyebilir. Belki de nice badireler atlatması gerektir başının uyanış semasına ermesi için. Başı diriliş ve uyanış arşına değen ruhların bu çileleri sonradan bir kesif hatıra olarak sinelerinde sakladıkları ve bu cehennemî gaflet çukuruna bir daha girmek istemedikleri çok vakidir.

Uyanış, gerçeğe ve hakikat olanadır. Batıla ve yanlışa uyanış yoktur. Onlara ancak düşmek vardır. Girdaba yuvarlanır gibi silinme ve tehlikeli bir tuzakta kaybolmak... Bir sabah duası gibi hak ve hakikata yükselmek ve gerçeğin çehresindeki sütreyi çekmek uyanışın en tatlı ve revnaktar yanıdır. Sonundaki zevk ve

huzur uyanışın bütün çilelerini ve ızdırablarını bir anda yokluğa savurur. Batıl acılı ve kaos yüklüdür. Bu sebepten hiçbir kişi o yanlışın eğri büğrü yollarında ve karanlık labirentlerinde kaybolmak istemez...

Yanlışın gerçeğe taarruzu yıllar yılı süregelmiş bir kaos adetidir. Işığın karanlıkla, ümidin yeisle, aşkın kin ve öfkeyle zıtlaşması gibi gerçek ile batıl devamlı bağrındaki zıtlıklar ile savaşa gelmiştir ezelden beri. Bu sebepten yanlışın mağdurları bir gün en acımasız zalim olarak hınç ve öfke kılıcıyla intikamını almak için yeltenecektir. Bu onun dünya durdukça hep yenilgiyi tatmış olmasının verdiği bir kuyruk acısıdır. Zira mağlup daima öfkelidir. Hışım ve öfke buudunda dolaşanlar da daima bu mağluplar kitlesidir. "Yenilen pehlivan güreşe doymaz." atalar sözünde olduğu gibi mağluplar bu huyundan dünya durdukça vazgeçmeyecektir.

Öyleyse ne yapmak gereklidir. Batılın bu irsi temayülüne karşı nasıl bir tarz ve tavır ortaya koymalıyız. Elbette sabır burada en birinci faktördür. Buna aktif sabır da diyebiliriz. Zira pasif direniş şeklindeki bazı bekleyişler bazen fertleri enerji yönüyle tüketebilir. Bu sebepten bir taraftan sabrımızı zorlayan bu hadiseler karşısında öfke ve hiddet yolunu seçmeyi reddederken bir taraftan da aksiyonumuza daha da hız vermeliyiz. Zira hastaya küsen doktor bir hissî davranışla veya geri çekilişle belki binlerce acı olaya müsebbip olacaktır. Yenilen yumruklara bakmayarak doğru bildiği ameliyat-ı cerrahiye devam eden ve asla kızma ve öfkelenme gibi bir basitliğe düşmeyen tabiblerin sonunda muvaffakiyetleri hem hastayı, hem doktoru, hem de gelmiş geçmiş bütün iyi niyetli insanların yüzünü güldürür...

Sabır asla pısırıklık ve korkaklık değildir. O en zor olan bir davranışı sinesinde besleyen bir dayanma gücüdür. Onun sihirli ikliminde nice Sezarlar, nice Napolyonlar, nice Fatihler, nice Yavuzlar fetihten fethe koşmuş ve dünya tarihine bu zaferlerini altın harflerle yazdırmıştır. Bu sebepten bazen en fazla uyanışa

meyyal bir gönül bile hak ve hakikata ilk başta en büyük düşman olarak karşı durabilir. Bunda Ömer ve Halit misali yeterli bir delildir zannediyorum. Fakat uyanışın efsunlu busesi onun ruhuna ilk soluğunu duyurduğu andan itibaren en ince yürekli ve en rakik ruha sahip insanlar olarak onlar da hak ve hakikat canibinde yerini alıverirler. Hani "güzeller nazlı olur" derler. Onların da uyanış iklimine gelişleri ve efsunlu diyara yelken açmaları binbir naz ve niyazla olmaktadır; ama buna değer. Zira bu tarz zalim pozisyonundaki nice insanlar bir gün yüz güldüren fetihlere imza atıp, insanlığa hayatları ve mematlarıyla bir panorama sunup bu dünyadan öyle gitmişlerdir.

Arkadaş "gel de sabret bu acıya" deme ve ne olursa olsun bu yokuşu çıkmanın birinci şartının sabır ve sebat olduğunu bilerek ve idrak ederek tekrar sabır yoluna gir. Sakın "biz de şöyle yaparız, böyle yaparız" gibi deni hal ve hareketlere tevessül edip hak ve hakikat çizgisini bırakma. Zira zaman sayfasında öfke ve hiddetin hiçbir zafer ve fetih imzası olmadığı gibi, zalim ve despotların da hiçbir göze görünür ciddi muvaffakiyetleri yoktur. Daima mağlup olanların öfkeyle kalkanlar olduğunu bil ve ona göre uyanış baharının ilk günlerinde kendine düşen gül olmak ve gülistana diriltici soluklarla eşlik etmek kudsî vazifesinde kendine düşen görevi yerine getir. Yoksa bütün semerelerin, bütün işlerin bir gün talan olması ve yokluğa savrulması muhtemeldir. En acılı anlarda bile Ebu Bekir sabrı ve itidaliyle işe vaziyet etmeyenlerin bir yığın sarsıntı ve bir sürü yanlış hareketle nice aydınlık günlere birer perde ve sütre olacakları gün gibi açıktır. Öyleyse bu iş için canını dişine takmış ve samimî çalışanların özverilerine ve gayretlerine destek olalım tâ ki, bu çorbada bizim de bir parça tuzumuz bulunsun. Onlarla beraber aynî aksiyon korosunun içinde, aynî fetih ordusunun arasında yerimizi alalım ve uyanışın karasevdalıları ile beraber huzur ve saadet dolu günlere yürüyelim...

İKBAL VAKTİ

Bir ikbal vaktini daha idrak ediyoruz. Yüreğimizdeki endişeler bir bir kayboluyor. Acılarımız sevince, hüzünlerimiz lezzete dönüşüyor. Çileler bir bir tatlı hatıralara tebdil oluyor. Yeni bir ikbal ve diriliş dönemine girdi insanımız ve bütün insanlık... Kaosun boğucu ikliminde acılar ile kıvrananlar artık tatlı ve revnektar iklimlerin efsunlu havasına özenmeye durdular. Bir bıkkınlık faslı başladı maddî hayattan. Bir tiksinti dönemine girdi heva ve heves yolcuları.. Sıkıntılar ferahlığa, yeisler ümide, kin ve öfkeler sevdalara ve ebedî aşklara çevriliyor bir bir.

İkbal vakti bütün haşmetiyle tulû ediyor ufuktan. Altın kanatlı güneş gibi yükseliyor ikbal yıldızları insanlık afakında... Artık yepyeni bir bahar devrinin bülbülleri şakıyor dört bir yönde. Karamsarlık hazin sona doğru ve idama doğru uzatıyor başını... Bunalımlar ve hafakanlar sevinç dalgalarıyla, şevk, heyecan hüzmeleriyle duruluyor ve dupduru, berrak bir iklime daye oluyor. İkbal vaktinin örgüsü narin ve hassas ellerde ilmekleniyor.

Kader-denk çizgisinde hareket eden bu zaman işçileri kadife misali parmaklarıyla ikbal motiflerini, yükseliş tablolarını tek tek dokuyup, örüyor. Ve örülen motiflerin cennet-asa iklimini ve bütün insanlık için şifabahş olduğunu insan olan insanlar görüyor. İkbal üveykleri dört bir yönde altın izli kavisler bırakarak uçuyorlar, ümidi, aşkı ve sevdayı sunuyorlar dehrin yolcularına... Yüzleri gülmemiş, bu güne kadar acıdan ve hüzünden başka bir şey tatmamış yirminci asrın mağdurlarına ma-i tesnim sunuyor ikbal

üveyikleri. Kafdağından taşıdıkları su ile... Bilinmez bir iklimden, görünmez bir diyardan gönül gagalarıyla taşıdıkları bengisu ile çölde kalmış asrın yolcularına ve mağdurlarına hayırhah oluyorlar, dertlerine deva sunuyorlar, yaralarını sarıyorlar...

Bulutları çoktan çıkmış bir yağmur müjdesi gibi, ışıkları çoktan hissedilmiş bir sabah muştusu misali ikbal esintileri de yavaş yavaş hissediliyor. Ama ciddi bir geliş ve muhteşem bir büyüyüş ile kendini kabul ettireceği de hadsimize çarpan ilhamlardan anlaşılıyor...

İkbal şehbal açıp afakımızı sarmaya başladığı günden beri binbir hücumun hedef tahtası haline gelen bu yolcular yılmazlık ve sabır ufkuna kendilerini zincirlemiş olduklarından asla bu yoldan geri dönmediler ve bundan böyle de dönmeyecekler. Onlar ikbal esintilerini duymadan önce de belki tohum ekilme ve çekirdek dikilme vaktinde de aynı inanç ve iman ile bu ufkun kara sevdalıları olarak yola revan olmuşlardı. Hiç kimseyi kırmadan ve incitmeden bu yolun rükünlerini harfiyen yerine getirerek hedefe varmak ve yaralı beşeriyete hazık hekim hüviyetiyle bir mecal, bir reçete ve merhem sunmak yolundan asla ayrılmamışlardı. Kasırgalar ikbal yolcularına tesir edemez. Karanlıklar, tufanlar onları asla yıldıramaz. Yüreklerindeki şevk ve aşk ateşi gönül Tuva'larında bir yol gösterici, kalb Hirasındaki ilk ses fetih ve zafer için bir pusula olarak onları aydınlığa ve gerçek varlığa çeker.

Kumsallar onlara zevk ve sefadan ziyade öte sahillere varmanın tarassut yerleri olma hasebiyle önemlidir. Kıyılar okyanustan haberler getirdiği için ve martılarıyla, dalgalarıyla sonsuzluk şarkısını mırıldandığı için güzeldir, hoştur.

Dikenli tarlalar yolcuların el ve ayaklarından akıttığı kan ile bir şafak vaktini hatırlattığından çirkin değildir onların nezdinde. Çile ve ızdırablar ikbal yolcularına çekilen acıların hepsini yazan Hak olduğu için güzeldir, hoştur. Hiçbir ızdırap ve azap

lüzumsuz ve tesadüfî değildir. Bu sebepten ikbal vaktine uyanan gönüller asla çevrelerine sitemde bulunmazlar ve çektikleri acıların hikâyesini çeşitli meclislerde anlatma pespayeliğine düşmezler. Onlar acıları içlerine gömer ve ruhlarında filizlendirir, güzellikleri, tebessümleri dışa verir ve cennet meyvesi gibi çevrelerine takdim ederler.

İkbal yolunun bir karasevdalılar yolu olduğunu bilen bu yiğitler bu yoldan dönmeyi en büyük delilik ve en büyük ihanet olarak idrak etme erdemini de elde etmişlerdir. Tesadüfen bu yola itilmiş olsalar da ikbalin bütün insanlığa bir cennet iklimi sunmak adına olduğunu kavradıkları andan itibaren diğergamlık ateşiyle yanıp tutuşmuşlar ve "yandım, oldum, piştim" sözünde olduğu gibi beşeriyeti kurtuluş sahillerine ulaştırmak için fazilet fırınında pişmeyi her türlü çile ve ızdıraba katlanmak adına kabullenmişlerdir.

Ey bu yoldan, bu yolun yolcularını çevirmeye çalışan şaşkınlar. Bir küçük dava uğrunda darağacına gözünü kırpmadan giden nice nevzuhurlar biliyoruz. İncir çekirdeğini doldurmayacak kadar basit, olgun fikir ve salim düşünceden uzak nice idealler uğrunda kurşuna dizilmeyi cana minnet bilenlere kaç kez şahit oluyoruz. Böyle tablolarla dolu olan asrımızda böylesine yüce idealler için, yüksek gayeler uğrunda, bütün insanlığın huzuru adına bu yolun yolcuları ölümden çekinir mi, korkup bir kenara siner mi, kaçıp bir köşede ağlar mı, sorarım size?

Elbette hayır. Koyun gibi munis olsalar da onlar bir kaplan ve arslan azmi ve iradesiyle ufkundaki hedefe varmak için gayret göstermektedirler. Diyalog çeşmesinden ma-i tesnim içip bir yüce gerilim çizgisine yükselip ati kartalları gibi ufuklar aşan bu yiğitlere her tuzak, her engel bir örümcek ağı kadar basit ve zayıftır. Onların engin tecrübeleri ve insanlık için yanan yürekleri nice engelleri eritir, nice cehennemleri söndürür; bir bilseniz. Bir bilseniz bu denli üzerlerine varmazdınız ve beyhude gün gibi do-

ğan, ay gibi karanlıklara ışık yayan bu ikbal şulelerine kementler atmaya ve zincirler vurmaya çalışmazdınız. Belki onlara yardım ederdiniz ve destek olurdunuz. Zira bu yardım ve destek ile tarih adına büyük bir vebalden kurtulmuş olacaksınız. Zira gelecek nesiller bugünün bu çilekeş yolcularını başlarına taç yaptıkları gün siz utançtan yere bile bakmaya cesaret edemeyecek, yoklukta kaybolup gitmeyi tercih edeceksiniz. Haydi seçim sizin. İster dünyevî bir gayeleri olmayan ve sırf lillah için bu yola revan olmuş yolculara engel olun. Bu önüne geçilmez bir geliş ve yoluna çıkılmaz bir çığ gibi büyüyüştür ki bunda sizin adınıza zarar var. İsterseniz saadet illerine gidişte kol kola bu yolculara refik olup, huzur gemisinin bir an önce zaman okyanusunda yüzdürülmesi uğrunda, boğulan insanlığın yardımına koşmak için vakit fevt etmeden gayrete gelip kendinize düşen insanlık vazifesini yerine getirin... Bunda ise ebedî kâr... İstediğinizi seçin...

İKİZ KARDEŞ

Sevgi ve hoşgörü. Sebep ve netice... Maya ve çoğalış. Bir ses veya bir sayha ardındaki çığ... Tohum ve meyve. İkiz kardeş sevgi ve hoşgörü. Biri gönülden bağlılık ve derecesine göre aşk, sevda, karasevda ismini alır. Biri bıçak kemiğe dayanma derecesinde sevdiğine karşı toleranslı olma ve ona katlanma cehdi ve gayreti... Sevmeyen insanın katlanması kısırdır. Toleransı çölde yitik kalmış bir yolcu misalidir. Susuz ve perişan bir yolcu.

Sevmeyi vazife bilen ve bu uğurda kendilerini yükümlü telakki edenlerden çıkar çok kez en zirveye ulaşmış sevgi üveykleri. Pısırık ruhlar, silik yaşayanlar, toplumdan tecridi huy haline getirmiş adam sendeciler, nemelazım bezirganları bu yüce duygudan nasibini asla alamayacak kaçak ve korkak güreşçilerdir.

“Meydan er ister, er ise meydan!” narasını duyan bir insanın, yüreğindeki sevgi kıvılcımını başkalarının gönül ocağına atmaması için metafizik ateşini yitirmiş mukassi bir ruha sahip olması gerekir.

Seven ve sevdiğinden emin bir insan hoşgörü semalarında takla atarak uçuşan beyaz güvercinler gibidir. Sevginin cilvesi hoşgörüdür bence. Meyvesiz ağaç değersiz olduğu gibi cilvesiz sevgi de nahoştur.

Gönlü okyanuslar gibi geniş insanlar vardır. Bereketli bir menbaaya benzer kalbleri, ruhları. İnsanlara sevgi ve hoşgörü bengisuyu dağıtırlar her an. Çölleşmiş sinelere, çorak kalblere, ümitsiz gönüllere akıtırlar bu tiryakı ve cemenzara döndürürler içteki susuz vahaları, kuru toprakları, yakıcı iklimleri...

Hoşgörü ile sevgiyi birbirinden ayırmak mümkün değildir. Hoşgörülü insan açık havza gölleri gibi bir gönle sahiptir. Çevresinden ona akan sevgi ve sevda ırmaklarıyla beslenir. Yoksa kurur ve bütün suları çekilir meçhullere...

Batıdan bize geçen bir cümle vardır. Gençlerimizin dilinde pelesenktir bu. "I love you" derler sık sık... Evet bunun ardından tolerans kelimesi de bir o kadar meşhur olmalı değil miydi. Halbuki biz bir çeteleye vursak bu kelimeyi söyleyen pek az insan vardır. To love ile tolerans kelimelerinin ikiz kardeş olduğunu anlatmalıyız onlara. Hoşgörü bir kuş ise onun kanatları sevgidir. Diğergamlık bir tavus kuşu gibi salınırken onu geniş ve görkemli sevgi kanatlarından soyutlamak mümkün mü? "Ne sabırlı insan!" diyoruz da "ne kadar sevgi dolu" demek aklımıza gelmiyor. Düşmanına bile dostluk elini uzatan bir insanın insana saygısı ve onu candan sevmesi nasıl gözardı edilebilir. "Fazilet odur ki, düşmanlar bile seni takdir etsin!" diye bir özdeyiş vardır halk arasında. Bu ise takdir edilen kişinin kalbinde mayalanan sevgi ışığının düşman sinesine akıttığı şerarelerin geriye teveccüh şeklinde bir yansımasından başka birşey değildir. Telapatinin adiyattan bir mesele gibi konuşulduğu günümüzde artık "kalbten kalbe yol vardır" sözünün gerçeğini düşünmemek ve bu gizli bağı kullanarak insanların yüreklerini ideal parmaklarıyla akort etmemek biraz safdillik değil mi? Maddeye gebe insanlığın, bir sürü fizikî hadiselere kafa yoran beşerin bir o kadar da bu can alıcı konuya eğilip insanlar arasındaki kin ve öfke kasırgalarını dindirip, nefret yangınlarına dur deyip bir kardeşlik ortamı oluşturmak, bir hoşgörü iklimi vücuda getirmek için gayret göstermesi gerekmez mi? Nedir bu kör döğüşü? Nedir bu çakırkeyf gidiş? Ölen öldüğüyle, öldüren yüreğinin en derinindeki hayvaniyet alçalışının kısa kesitlerle vicdanına hissettirdiği sızılarla kalıyor şu dünyada. Yahut hissizlik perişaniyetiyle sefilleri oynuyor zavallı. Hepsi de yürek yakıyor. Hepsi de özü alev-

lere veriyor. Kimseye kin duymaya hakkımız yok. Vazifemizi yaptık mı da kötülere kin duyalım. İnsanların kalblerine mesihî nefes üfledik mi de güller ve sümbüller gönül bahçesinde yetişmiyor diye yakınalım. Hangi gün gücümüzün son damlasına kadar bir gencin kurtuluşu için gayretkeş olduk ki, hayfa hayfa diye dolaşalım ve sayha sayha feryat edelim "bu yokuş aşılmaz bu dünya düzelmez" diye... Hayır dostum! Züğürt tesellisine benzer bir tutumdur bizim ki. Ne bir hareket, ne bir aksiyon ne lisan-ı hal, ne lisan-ı kal, ne davranışla ne de söz ile bu işe hakkıyla eğilmiyoruz... Ya söz öze uymuyor ve tesir kırılıyor. Ya davranış ile söz arasındaki tenakuzdan dolayı kelam aks ü amel yapıyor... Suç kimde. Elbette bizde. Sevgisizlik sabırsızlığı ve o da bir zakkum meyvesi gibi hoşgörüsüzlük, kin ve nefret meyvelerini filizlendiriyor kahir çöllerinde gönlün. Cehennem misali stres içinde kıvranan bir kalbten geniş bir vaha misali hoşgörü ve tolerans iklimi veya onun tezahürü bir davranış nasıl beklenir. Evet biz buna sunî sebepler buluveririz hemen. İşte geçim derdi; şu bu bizleri sıkıntılı, burnundan kıl aldırmayan öfkeli insanlar haline getirmiş falan filan. Hayır dostum. Mayasızlıktır kin ve nefretin sebebi. Gönlün aşkı ve sevdayı tatmamasıdır. Sevgi usaresiyle beslenmeyen bir gönül kovanı örümcek bağlamaya mecburdur. Akıl, fikir arısı bir başka derde düştüğünden gönül kovanı parelenmiştir. Artık ne baldan, ne tiryaktan, ne de petek petek bengisudan, nektardan söz etmek mümkün değildir. Hoşgörü çağlayanı sevgi kaynağından nebean eder dostum. İnsanları sevmesini bilmeyen kalblerden bu çağlayanın bir zerresi bile kanatlanamaz... Nerede o köpük köpük çağlayan hoşgörü, tolerans ve katlanma hamlesi, gayreti ve onun bitmez tükenmez kaynağı sevgi gözesi...

Ümit, iman, aşk, ihlas öylesine birbiriyle alâkalı ve hoşgörü armonisini meydana getiren, bu kudsî kaneviçeyi örmeye yarayan ibrişimler gibidir ki, insanın bu konuları birbirinden ayrı

düşünmesi asla mümkün değildir. "Ballar balını buldum kovanım yağma olsun" diyen Yunus'un bulduğu kaynak artık insanlardan gelecek her türlü acı ve kadere karşı tükenmez bir destek ve dirençtir. Artık o gönül Hallac-ı Mansur gibi gül atandan bizar olur kahir düşmandan değil. Fakat bunun ötesinde ne dostun attığı gülden, ne düşmanın savurduğu hançerden üzülmemek ufku en zirve makamdır bu konuda. İşte o zirveleri tutmuş sevgi tahtına oturup, insanlığa hoşgörü gülleri sunan dorukların ve zirvelerin yüceleri Peygamberlerdir. Onlardır ki, en büyük zulümlere maruz kaldıkları halde sevgi ve hoşgörü davasında en küçük bir fütur göstermeden yollarına devam etmiş ve asla zalime mazluma kin ve nefret duymadan hak bildiği yolda hiçbir kalbi incitmeden hedefe varmayı bir gaye edinmişlerdir. Onlardır ki, budana budana sonsuzluk ufkuna gitmiş ellerindeki ümit ve inanç kadehinin düşüp parçalanmaması için kolunu ve kanadını vermekten çekinmemiş, sadece yanan gönülleri düşünen, kin ve nefretten bizar ve kemter düşmüş olanları çöl girdabından kurtarmaya çalışan eroğlu erlerdir. Başka bir gaye yok. Ne para ne pul. Ne mal ne mülk sevdası. Ne şöhret ne makam sevgisi ve ideali. Hiçbiri yoktur sinelerinde. Sadece Hakk'ın rızası ve O'nun ismini dillere destan kılma ve o mukaddes ismi susuz kalblere bir ab-ı hayat gibi sunma...

Arkadaş kaynak ne kadar bol cevher sunarsa o kadar mutlu olur mağdurlar. Ne kadar huzurlu olursa insan o kadar huzur ve mutluluk dağıtır çevresine. Ne kadar geniş bir yüreğe sahipsen o nisbette vüs'at meydana getirirsin sinelerde... Öyle ise insanın eridiği pota gelecekteki eritme ve şekillendirme gücünü gösterir. Erdiğin miktarda erdirebilirsin ve hamlıktan kurtarırsın. Potansiyeli yüksek olanlar ancak yüksek enerji yayabilirler ve insanlara aydınlık sunabilirler. Zengin olanların cömertliği olabilir veya duası geçenlerin mağdura bir yardımı dokunabilir. Öyle ise önce kendimizden başlamalıyız sevgi ve hoşgörüye. Önce kendimi-

zi mamur etmeliyiz, kendimizi tamir etmeliyiz ve onarmalıyız. Hasta olanın doktor olamayacağı gibi önce kendimizden başlamalıyız tedaviye... Kör kuyu olmaktan kurtulmadıkça çevremize ab-ı kevser takdim edemeyiz. Mefluç hastaların başkalarına koşu dersi verdiği nerede görülmüş. Kendimizden başlamalıyız yücelmeye. Önce kendimizi yüksek ve engin duygularla donatmalıyız. Sonra başkalarının kalb ve ruhlarına yelken açmalıyız. Hoşgörünün sahiline ulaşmadan veya onun bir damlasını tatmadan bu konuda başkalarına talkında bulunan zavallı bir serseridir. Affetmesini bilmeyenin affı öğretmesi veya onun zorların zoru dersini vermesi şaklabanlıktan öte bir hareket değildir.

Bu milletin ise böylesine palyaçolara ihtiyacı yok. Artık canı dudağına gelmiş bu insanlık sözünün eri, özünde mayaladığı iman ve inanç üsaresini çevresine sunan gönül sakalarını* bekliyor. Bir hiç uğruna sözünden dönen, içi kuru, kof gönüllülerden kendine bir fayda zuhur etmeyeceğini artık anlamış durumda. Gözü açıldı devrin insanının. Artık aldatılmak istemiyor. Artık yalandan nefret ediyor. Hakikî sahiplerini bekliyor mağdurlar, masumlar... Sevgi ve kardeşliğin bam teline dokunacak kardeşlerini bekliyor bütün beşer... Her yer ve yurttan yükselen senfonizma bu. "Artık çekilen çileler ve yalan simsarlığı ve birbirin aldatmalar ve yaşanan sahtekârlık kargaşaları ve kaosları yeter!" diyor dini ve dili ne olursa olsun her insan... Artık her türlü sömürüye hayır çekiyor, maddî ve manevî emperyalistlerin işinin bitmesini diliyor ve dileniyor bütün dünya... İnsanı gerçeklerden koparıp sarhoş ettikten sonra bütün zenginliklerini sahiplenen şom ağızlı ve yarasa bakışlı insanlık düşmanlarından bıktı ve usandı gayri bütün varlıklar... Kâinat bir yeni ruh bir yeni nefes bekliyor. Gür sesiyle masumlara bir bahar muştusu ve sonsuz huzur bestesi sunan ulaklar bekliyor... Seven ve sevdiği ufku hoşgörülü davranış ve tavırlarla insanlığa sunan sabır ve sebat duygularıyla beslenmiş polat yürekli ter ü taze ordular bekliyor...

RUHUN DİYETİ

Vücudun zindeliği doktor kontrolündeki diyetle mümkün. Kandaki kolesterol, vücuttaki fazla yağlar, aşırı kilo gibi tehlike arzeden handikaplar ancak bu otokontrol ile aşılabilir ve tehlike olmaktan çıkar.

Güzel bir görünüm kazanmak, insanların estetik duygularına hitap etmek, toplum içinde örnek bir kişilik sergilemek insanın kendini salıvermişliğiyle ters orantılıdır. Hiçbir insan böyle "Bir kilo et bin ayıp örter." "Can boğazdan gelir." gibi aslı astarı olmayan sözleri kendine felsefe edinmiş obur şahısları sevmez. Onların haline bir bakıma acır, bir yönüyle bıyık altından güler ama asla ve asla onları kendine rehber sayma gibi yanlışlığa düşmez. Diyetin insan hayatındaki önemini bu ve bunun gibi ölçüler, tavırlar, davranışlar çok iyi açıklamaktadır.

Ya ruhun diyeti, onun manevî kolesterolden arındırılması, günah yağlarından, zevk ve eğlence ağır kilolarından kurtarılması!... Bu diyetin insan hayatındaki önemi nedir? Yahut kaç kişi böylesine bir arınmaya adım atmış veya böyle bir dinamizm için kolları sıvamıştır? Aşırı yemekten ve abur cubur gıda alıştan kaynaklanan insan azmanı görünüş nasıl insanı aynaya bakarken dilgir ediyorsa ve ah keşke şu kilolardan kurtulsam ve fidan gibi bir insan olsam, diye insanı hayıflandırıyorsa ruhumuz için de aynı şeyi düşünmeli değil miyiz? Fakat onu görmüyoruz ya! İşte kaçışın ve kaytarmanın bahanesi.

Onu kimseler görmediği için böyle bir perişaniyet ve görünüm bozukluğu kişiyi ve çevresini rahatsız etmediği sanılmaktadır. Acaba? Aslında bu böyle midir? Yoksa İçtimaî hayatın temelindeki bütün aksaklıkların ve bütün anarşilerin, ahlâksız tutumların, toplumu yokluğa sürükleyen bütün menfî aksiyonların asıl kaynağı bu ruhî hastalık ve kalbî perişaniyet değil midir?

Saklı veya gizli olan ruhumuz ceset cenderesinde ne hallere düşmüştür? His ve duygu damarlarında dolaşan şeker miktarı veya yağ yoğunluğu nedir? İlhamlarını yokluğa savuran veya öze sirayet etmesini önleyen aşırı günah kilosu onu ne gibi durumlara düşürmüştür? Manevî tansiyon bozukluğunun sebebi lüzumsuz olay ve uğraşların merkezine çekilmekten başka ne ile tevil edilebilir? Meseleye bir de bu perspektiften bakma gerekmez mi? Belki çoğumuz bunu başka tabirler ile çok kez ele almışızdır. Ruhumuzu günah, kir ve pasıyla çürütmenin zararları üzerinde durmuşuzdur. Ama bir kez de günümüzde meşhur olan diyet mihengiyle konuyu ele alsak acaba nasıl bir tehlike ile karşı karşıya olduğumuzu başka bir açıdan görme imkanına sahip olmaz mıydık?

Fiziğimizin görünüşü ve insanlara arzettiği manzara ve kendi sağlığımız üzerindeki etkisi kadar ruhumuzun insanların duygu ve düşünceleri üzerinde gösterdiği müsbet veya menfî tesir de önemlidir. Yanına gittiğimizde huzursuzluk duyduğumuz ve hiçbir şey yokken ruhumuzun sıkıldığı bir kişi acaba metafizik kolesteroller ile bize etki mi yapıyor dersiniz. Yahut aşırı günah yüküyle bir canavar durumuna gelmiş bu durum da çehresine aksetmiş bir kişi bizde bir tiksinti uyandırıyorsa bu sevimsiz iklimin sebebini başka şeylerde aramak beyhude uğraş olmaz mı? Kendini sık sık stres, sis ve dumanı içinde bulan zavallı bir kişinin bu sıkıntı ve acılarının sebebi ruhunun aldığı zararlı gıdalar olamaz mı? His ve duygu damarları batıl yağıyla tıkalı bir insanın kendi ile iletişimi kesildiği gibi bizimle de iletişimi zor oluyorsa bu diyalog bozukluğunun tıp literatüründeki ismi nedir?

Evet ruhumuza bir diyet gerek. Onun aşırı kilolardan arınması şart. Manevî kolesterol onun hayatiyetini tehlikeye sokacağı için aldığı gıdalar kontrolsüz olmamalı. Günah, isyan, küfür onun hayat damarını tıkayacak ve onu ölümün kollarına savuracak en büyük tehlikedir. Bu da ruhî felç veya ölümle noktalanacak elîm bir son demektir. Öyleyse hemen işe koyulmalı. Kendi kendimizi otokontrol altında sıkı bir tetkik ameliyesinden geçirmeliyiz. Sevdiğimiz kişilerden, kalbimizi kendine çeken mahbuplara, eğlenceye gittiğimiz yerlerden, nefes almaya çalıştığımız mahfillere kadar herşeyi tekrar bir gözden geçirmeliyiz. Ta ki içimize, gönlümüze, özümüze sirayet eden mikroplar ve bizi ölüme sürükleyen virüsler bu irade kalkanıyla bloke edilsin ve yokluğa savrulsun.

DİRİLTİCİ NEFES

"Küçük muttarid, muhteriz darbeler" demiş Fikret. Yağmur şiirinde küçük titreyen darbeler..." Bir kıldan ince, nefesten yumuşak" demiş Necip Fazıl.... Yağdığında aynaların yüzünü tanıyamadığı bir yağmurdan bahsetmiş.... Ne kadar berrak bir konu. Fakat bir o kadar da muğlak ve girift... Ruh kadar basit fakat bir o kadar da meçhul... Okyanuslar kadar duru lakin o kadar da derinlemesine derin....

Acaba bu yakarışlar, bu feryat edişler ve dua dua yalvarışlar sadece bir katre için mi... Solup gidecek veya buhar olup meçhullere karışacak bir damla için mi... Fizikî olarak mı düşünmek gerek bu damla hasretini, yağmur hicranını... Elbette hayır... Gönül sazına vurup inlediğimizde gözden dökülen damlalardır bu hasretin tercümesi... Bir notürmont karşısında ruhumuzun ak ve kara yönünü keşfettiğimizde kopardığımız hayret çığlığıdır bu duanın aslı. Bir cami, bir han, bir köprü gördüğümüzde onun kıvrımlarında tarihin en girift bilmecelerini çözme ufkuna ermek için bir hamledir dudaklarımızdaki yağmur duası... Bir estetik kaygısı, bir mimarî hasreti, bir resim, musikî çınlayışıdır sağduyumuzu harekete geçiren ve onu güzele ve olgun olana uyandıran...

Güzel bir ses bazen bizi çevremize baktırır. Bu güzide sesin sahibini ararız büyük bir iştiyakla... Bir senfoni, bir serenat hep böyle yakmıştır yüreğimizi, tutuşturmuştur güzele aşk kıvılcımını gönül ocağımızda... "Güzel gören güzel düşünür" sözünün

büyüsünde de bu maya vardır zannedersem... Bu kıvılcım, bu alev, bu yağmur nefesi, bu diriliş sayhası....

Bazen mimarisi güzide bir caminin yanından geçerken ruhumdan çağlayanlar oluşmadığı ve gözlerimden yanaklarıma süzülmediği için kahrolmuşumdur. Kısır bir ruhla, anlayıştan uzak bir gözle, estetik zevkinden mahrum bir gönülle bu güzide eserler seyredilebilir mi? Seyredilse de gülü ot zannedip yemeye kalkanlardan bir farkı olur mu o an insanın.

Demek insan olmanın veya olabilmenin en birinci şartıdır güzele ermek veya onu anlamak cehdi.... Gayet vurdum duymaz olmak, ne sunulursa sunulsun, en güzel müzik, resim, şiir bile olsa kayıtsız kalmak, herhalde ince ve hassas bir ruhtan ziyade hantal ve kof bir kalbin işaretidir...

"Anlamıyorum" demek haklı bir sebep değil bu minvalde... Anlamaya çalışmak ve onun için kültür seviyemizi yükseltmek, eserdeki derinliğe ermek gayreti içinde bulunmak ve bedii zevkimizi her gün biraz daha geliştirmek gerçek çözümdür bu probleme.

Allah aşkına kaç kez bir Süleymaniye bir Selimiye'nin karşına geçip onu dakik bir nazarla seyretme ve onun nakışlarındaki büyüyü çözme, minaresindeki sanatı anlama, eyvanlarındaki, kemerlerindeki, sütunlarındaki, kubbesindeki dökülmüş göz nurunu, sarfedilmiş el emeğini ve ruh gücünü görmek veya hissetmek gayretini ve cehdini gösterdik...

Şöyle bir bakıp geçtik mi veya ona bakarken kendi hayat serüvenimizin kareleri hayalimizi ve ruhumuzu bir karabasan gibi sarıp sarmaladı mı? Yoksa midemizdeki açlığı gidermek için iyi bir lokanta arayışı bizi çinilerdeki esrara bakarken görmeye çalıştığımız gerçeği solda sıfır mı bıraktı.. Evet çok kez ya karnımız acıkmıştır, ya bir randevumuz vardır ya da o akşam gelecek misafirler için hazırlık yapmak düşüncesi orayı terketmeye veya kaçışa sun'î bir sebep olmuştur. Küçük bir oymanın, iç içe girift

çizgilerinde dolaşmak, o çizgilerdeki daha ince nakışlara ve motiflere nüfuz etmek kolay mı canım. Dar gönüllü insanlarız vesselam. Sıkıntıya gelemiyoruz hiç. Halbuki sanat isteği fıtrî bir açlıktır; ruhun açlığı... Onun doyumu ise ne ekmekle, ne suyla mümkün... Ruhun bedii açlığını giderecek ancak estetiği güçlü, olgun ve muhtevası zengin eserlerdir... Bu hususta bir an bir mevsim kadar uzun, bir zerre bir meydan kadar geniş gelir sanat erbabına... Bazen bir çizgi onu saatlerce meşgul ederken, bazen bir sesin pes ritminde veya en bas çizgisinde bir buğu, bir kuğu gibi yükselir ve kanat çırpar o....

Geçen bir talk şov programında sunucu, teknikte icad edilen aletleri kullanacak ellerin ve parmakların onların yanında pek hantal kaldığını vurgulamıştı... "Hesap makinelerinin tuşlarına basan bir insan ince parmaklıysa ne ala; aksi takdirde ise iki üç tuşa birden basıp bütün hesabı kesat eder." diyordu haklı olarak. Hele saat küçüklüğünde hesap makineleri ve onlara dokunan kalın hantal parmaklar nasıl bir tezadın panoramasıdır siz düşünün.

Bir güzide sanat eseriyle kurulacak iletişimde de bu yok mudur canım. Gönlümüz, ruhumuz okşamaz mı veya çizgilerini yoklamaz mı bir abidenin, bir resmin, bir vazonun, bir ibriğin, bir kandilin....

Yahut tüy kadar hafif bir ruhla dolaşılmaz mı musikî melteminin notaları... Bir buğu gibi incelmedikçe nasıl geçilir güzide bir şiirin kafiye ve redif imbiğinden ve nasıl erilir öze...

Evet her şeyden önce bu incelik ve hassasiyeti yakalamak gerek... Ermek gerek sanat tekkesinde... Ders almak gerek estetik dervişinden.. Pişmek gerek ritm ve ahenk fırınında... Erimek gerek sonsuzluk potasında... Posayı atıp özü yakalamak için bir bal arısı gibi dakik bir göz ve eşyanın özünü emici bir metafizik iğne gerek gönlümüze.

Hantallaştıracak ve fazlalıklara sebep olacak lüzumsuz gıdalardan kaçınmalı insan. Ruha hoşgörü ve sevgi suyu ile yoğrul-

muş eşyanın sırrına erdirici, onlardaki sanat inceliğini yakalayıcı bir iksir bir gıda vermek gerek. Hayat suyu gibi bir şey... Bengisu gibi bir diyet...

Bugün her meseleyle uğraşan insanımız, binbir dert ile müteellim. Zavallı beşer en basit konuları bile kavrayacak hassasiyetten ve incelikten mahrum. Bir de bu metafizik bozukluğu dünyevî zevklerin abur cubur zehirli gıdaları ve ne yeyip ne içtiğini bilmemek oburluğu eklenince artık ruhun yağları fazlalaşıyor, vicdanın göbeği sarkıyor, kalbin damarları tıkanıyor, gönlün nefes alması zorlaşıyor... Yaşaması bile nereden baksan bir işkence bu zavallının...

Sanat ve diyet... Basiret ve çile... Hissetmek ve hassasiyet merhem ve havan, hedef ve aksiyon fıtrî sonuçların reel sebepleridir....

Bu zorların zoru hedefe varmak için kültür seviyemizi yükseltmek, eğitim bazında birçok şeyi yeniden hallaç edip didik didik araştırmak ve en dev meseleleri bile teşrih masasına yatırıp anatomisini çıkarmak gerekiyor. Zira bilgi sanata giden en emin yoldur. Kültür o yolun işaret taşlarıdır. Estetik zevk ve bedii ruh ise bu yoldan hedefe varmak isteyen kişilerin ulaştıkları güzide bir ufuktur...

Yoksa plânsız programsız okumalar, abur cubur bilgilenmeler, rotasız gezip tozmalar, pusulasız bakışlar ve seyirler insana bu yolda pek muvaffakiyet vaat etmeyecektir. Belki "Benim oğlum bina okur, döner döner yine okur" darbımeselinde olduğu gibi insan bir fasit dairenin içinde hedefe varmak gayesi ile yürüyecek yürüyecek ama bir arpa boyu yol alamayacaktır... Boşuna zaman kaybı ve emek israfı...

Bu hususta medyaya düşen büyük görevler var. İnsanımıza bu inceliği kazandırmada onların gayret ve azmi, ciddî çalışmaları ve sık sık bu duyguların inkişafı uğrunda eserler ortaya koymaları işin oldukça kolaylaşmasını sağlayacaktır...

Yeni dünyanın, yeniden yapılanmış, mazi temelleri üzerinde geleceğin abidesi olarak kurulması ve her türlü bedii zevki tatmin edici ve ruhları sanat ve estetik yönünden doyurucu, insana saygı baz olarak alınmış ve bu eksen etrafında insanı en yararlı bir hedefe yaklaştırıcı ve mesajlar hevengiyle tanıştırıcı fizik ve metafiziğin yoğrulup şekillendirmesi, en ideal bir ufuk olması temennimizdir...

İşte yağmur nefesi bu dünyanın filizleneceği tohuma, çekirdeğe üflenen metafizik bir nefes, mesihî bir soluktur... İncelerden ince bir buğu, ucundan mesaj balı akan bir ışık kırılması veya yüreği bir mıknatıs gibi kendine çeken bir kuğu beyazlığı... Berrak bir damla veya çekiç darbelerinden doğmuş gül kıvrımları kadar hassas ve yürek hoplatıcı bir oyma, bir desen, bir motif... Yahut meçhul bir yönden gelen, ırak bir yamaç veya dağ yolundan seslenen bir türkü, bir avaz, bir yanık hava.... Şair dudağından dökülmüş ve dinleyicinin kulağında hoş bir seda ve ritm olarak tınlayan, kafiyesi kadife, mânâsı ipek gibi okşayıcı, rüya kadar akıcı ve renkli, saf duygular kadar berrak, aşık kalbi gibi ürkek ve titrek bir şiir... Yorumuyla insan ruhunu yoğuran ve şekillendiren metafizik tomurcuğu renk ve şekil uyumu fiskesi ve nefesiyle öz ağacımızda filizlendiren bir resim, bir tablo...

Velhasıl yağmur nefesi sanat dalı, kültür budağı, eğitim yaprağı, fetih çiçeği, dil, din ve ahlâk meyveleriyle toplum ağacının topyekün bir diriliş müjdesidir...

EY KALBİM!

Nereye gidiyorsun. Hangi bilinmez menzile. Hangi sisli ve puslu bir rota ile. Başını kuma sokunca ışıklar söndü mü sandın? Niçin böyle tek başına dolaşırsın susuz ve kuru vadilerde, yakıcı çöllerde?

Niçin aczi, fakrı, tevazuyu seçmedin tıpkı bir geda gibi. Hak kapısında beyle dilencinin farkı ne ki? Sen bu rütbeyi önceden omuzunda iftiharla taşırdın. Bu gün ne oldu sana? Söküp atıyorsun onu benlik çukuruna veya savuruyorsun ego zevaline..

Bak hele son haline! Susuzsun uykusuzsun bu bitmeyen dertler içinde, bir keşmekeş hengamede... İçini yangın selleri kavurmuş geçmiş, kalbini en feci azapların kaosu seçmiş ve atmış ağlarını en ücra gönül menziline. Yaralısın, halsizsin, mecalsizsin ve canhıraş feryatlarla inliyorsun...

Tabib-i Ekber'i unuttun, Habib-i Ekrem'i kaybettin değil mi? Elbette bunca dertleri olan nasıl olur da metafizik sevdayı taşıyabilir güçsüz omuzlarında. Bunca sis ve duman sarmışken çevresini, nasıl billur iklimlere uzanıp yudum yudum içebilir ümit ve iman ab-ı lezizinden...

Evindeki sihirli kutunun cezbine kapıldın bazen ve zaman cevherini ota çöpe sattın. Bazen mal ve mülk sevdasına tutuldun da onların şevkiyle yandın, bittin, kül oldun... Kah evlat derdi taktı boynuna kahir zincirini, kah para pul derdi içine akıttı öldürücü zehrini. Ey mahkûm yürek daha, dahası var mı ne idin ne oldun şu beyabanda. Nereye gidiyorsun bu meçhul yollarda? İkaz ışıklarını da mı görmüyorsun "cehennem diyen, gayya diyen, zakkum diyen, zemheri diyen"...?

Işıklı işaret taşlarını da mı görmedin ümit diyen, iman diyen, aşk, sevda, cennet diyen...?

Sele mi atmak lazımdı kendini bir küçük acı ile. Bir kardeşin ayağına bastı diye terk mi gerekti bu lahutî iklimi. Bir dostun bilmeden kalbini kırdı diye kaçmak mı gerekti bu ümit ve sefa ilinden...

Ey kalbim "Ümmeti ümmeti" sayhasını duy artık. Annesinin karnından cihanın bağrına gelinceye ve ötelere kanatlanıp gidinceye dek aynı yakıcı nağmeyle özünü kavurmuş Rahmet Nebiye kulak ver.

O seni arıyor yıllar yılı. "Ah ümmeti vah ümmeti!" diye diye dolaşıyor çöl demeden dağ demeden... Acılar içinde seni arıyor tıpkı yavrusunu arayan bir anne gibi... Seni arıyor kaybolduğun beldede, yitirildiğin illerde. Bazen sihirli kutunun dehlizlerinde, bazen bir kadının bilinmez kaoslu hayalinde, bazen mal mülk, makam girdabında, evlad ü iyal vakumunda... Seni arıyor durmadan elini bağrına vura vura. Ufuklara bakıp "belki bu odur" diye yollarda dura dura...

Seni arıyor Şefkat meleği, Cibril dostu, Hak Sevgilisi seni... Nerdesin ey kalbim.

Hangi bilinmez çukurlar yuttu seni. Hangi lezzetler aldı ağzına özünü eriyen bir lokma gibi. Hangi labirentler eyledi kendine ram içindeki latif duyguları, güzide cevherleri...

Ses ver kalbim!

Bunca ses ve seda ve çağrı sana tesir etmediyse devrin adamının şu yakıcı nağmesini dinle ve dön artık gönül yurduna, aşk menziline, Hak kapısına:

"Ses ver yiğidim, yoksa beni duymuyor musun!
Yıllar var ki hep hayalinle oynaşıyorum,
Kalkıp geleceğin ümîdiyle yaşıyorum...
Ses ver yiğidim, yoksa beni duymuyor musun?!

Sırtımda ârdan bir gömlek, yılların vebali
Ümitle ışıldayan gönlüm, seni bekliyor;
Kah göklerde uçup, kâh yerlerde emekliyor.
Sırtımda ârdan bir gömlek, yılların vebali..”

SAYGI İSTENMEZ, GÖSTERİLİR

Yalaka ve soytarı tiplerin dışında saygıyı gönülden gösterir insan. Zira o bir gönül meyvesidir. Ve asla zorla elde edilemez. Bu fitrî kaynağın dışında saygıyı kör kuyudan su çeker gibi zorla elde etmek isteyenler bir kap görürler zahirde ama içinde öfkenin kızgın kumu olduğunun farkında değillerdir.

"Acemler gibi ayağa kalkmayınız." kudsî beyanına rağmen her girdiği yerde kavak ağaçları gibi halkın kendine selam durmasını bekleyen tipler bir gün kavak ağacı gibi kalakalırlar yalnız başlarına.

Sevmek saygının asıl kaynağıdır. Bu ise zorla kalbe girecek bir unsur değildir. Tevazu endeksli bir kıvılcımdır o. Ve insanın içini yakar önce. Ruha aşk korunu düşürür. Sonra sahibini sevgili huzurunda iki büklüm eder.

Çok sevdiğimiz bir kişinin huzurunda bırakın ayağa kalkmayı kıvrım kıvrım bükülüp, yok olmayı arzu ederiz.

"Beni görünce ayağa kalkacaksınız." sözü eğer bir müminden zuhur etmişse korkulur. Zira onda Firavun hasletinden bir çizgi var. Eğer bu bir inançsızdan veya günahkârdan zuhur etmişse söz, benlik gayyasından gelen ruhun acıklı feryadıdır. Gayyanın aslına ve hazin ağlayışlara tebdil olmayı bekleyen...

Bana ilmiyle yararlı olan insana kırk yıl köle olmaya hazırım. Bir şule çakana mum olmaya razıyım. Ama sönmüş volkanlar gibi sadece derin ve kara bir boşlukla muhatabını süzen asla bir ışık sunmayan kişilere kalbimden saygı duymaktan ziyade

acıma hissi geçer. Bir ilgi dilencisinin karşısında olduğumu farkederim o an. Ve bu kabuslu bekleyiş sona ersin diye ayağa kalkarım veya ona itaat ediyormuşum gibi yaparım. Bu riyakârlıktan öte şerrinden sakınılacak kişilere yönelttiğim bir davranış biçimidir.

Zira ben asla ruhumu ve kalbimi sahte sevgililere satmadım ömür boyu. Şimdiden geri de satmayı hiç düşünmüyorum. Beni ruhumun bam telinden vuran bir söz ve davranış mızrabı ömür boyu insanlığın dinleyeceği bir nağme yükseltir ta derinlerden. Bu bazen bir damla gözyaşı, bazen de bir küçük tevazu örneği hareket olabilir. İhtizazı özümün derinliklerinden semanın enginliğine doğru dua dua yükselir bu nağmenin, bu dokunmanın. Ama ya darbe şeklinde kalbime dokunan bir söz ve davranış... O da içime bir kıvılcım salar. O da özümü yakar kavurur. O da bam teline dokunmuştur. Ama negatif plânda. Ahım o an gökyüzüne yükselir canhıraş notalar şeklinde. Her birinde ayrı bir elem ve acı ve intizar nihandır...

Necip Fazıl bir makalesinde anlatıyor: (Şarlo'nun bir oyunundan naklen) Yemek dağıtma makinesi icad edilir filmde. Sonra fabrika işçilerinin masalarından geçen bir sistemle yemek dağıtır teker teker. Ama makine bu ya. Bir adama geldiğinde kol üst üste işlerliğini yitirir. Yemek yeme işlemi bittiğinde makinenin ağız silen kolu başlar vazifesine. Sonra bütün işçileri dolaşır tek tek. İşçiler memnundur. Ama bir tek kişinin öfkeden gözlerinden kıvılcımlar çıkmaktadır. Zira kolun her seferinde bozulacağı tuttuğu noktadaki adam hiçbir şey yememiştir ama hınzır makine kolu sanki alay edercesine peçeteyle ağız silmeye gelince işleyeceği tutar ve adamın ağzını siler.

Bu tablo bizim halimize çok benzemektedir. Hiçbir yönden destek olmaya yanaşmayan veya kişinin işini kolaylaştırmayan egoist tiplerin en son saygı peçetesiyle ağız silmeye kalkmaları insanı çileden çıkarır. Arkadaş sen önce beni mutlu et. Bende ça-

lışkanlığın ve desteğinle saygı uyandır. Bana yar ol. Beni yaramaz çocuklar gibi yorma. Sonra da olgun bir insanın beklediği gibi saygı bekle ve benden tevazunun en güzidesini takdim etmemi arzu et.

Zavallı insan ne kadar mağrur, ne kadar mütekebbir. Hem kısır hareketlerle çevresine kan kusturuyor. Ölü tohumlar ekiyor. Cehennem çekirdekleri fırlatıyor. Hem de bu hiçlik tohumlarından kalblerde filizlenmiş gönül meyvesinin hası olan saygıyı bekliyor.

Saygı bir öz, bir gönül ve kalb filizidir. O filizin kökü sevgi ve sevda suyu ile beslenir. Ucunda ise tevazu meyvesi tebessüm eder. Bunun için insanın en fazla saygı duyması gerektiği zat Yüce Yaratıcıdır. O bizleri yaratan büyük ve yüce varlıktır. Bunca nimetler ile bizleri perverde etmesi bizim içimize öylesine bir aşk ve sevda kıvılcımı çakar ki, bu kalb artık özünde mağmalaşan sevginin ve sevdanın tevazu göklerine yükselişine hakim olamaz. Alev alev yanar ve secde iklimlerine koşar. Oradaki ab-ı hayat da ona kâfi gelmezse Mekke, Medine'ye seyirtir. Döner durur felek felek bu aşk aleviyle ve başını yere koyacağı ve eriyip yokluğa kavuşacağı kudsî bir zemin arar.

Bize sonsuz nimetler veren bir zatın Zat-ı Ulûhiyetine karşı özde duyulan bu saygı en kutsal bir his ve ibadetlerimiz de fiiliyata dönüşmüş ağlayış ve inleyişlerle kristalize olmuş bu duygudan başka bir şey değildir.

"Bir daha secde, bir daha secde, bir daha rükû ve kıyam." deyip durduğumuz ve asla doymadığımız bu lisan-ı hal ve minnet terennümü bir ömür boyu sürsün isteriz.

İşte bu saygı hislerinin toprağı böyle münbit ve böyle verimli iken bir nadanın "Bana saygı göstereceksin!" sözü veya tavrı o toprağı küstürür ve çoraklaştırır. Onun için başkalarına kuklalık yapmayı şiar edinmiş iki yüzlü tiplerin gönül vadileri verimliliğini yitirmiş bir zaman sonra kurak ve çorak çöllere

dönmüştür. Zira sahte kahramanlara gösterilen ve isteksizce yapılan hamleler o toprağa düşen zakkum tohumu gibi acılı bir tebessümle yeşermiş ve kanlı ve efganlı meyveye durmuştur. Böylece kısa müddet içinde sömürülüp posası çıkmış bu toprağa artık hak ve hakikat namına ne eksen çürür gider. Zira münbit vadi verimsiz bir zemine tebdil olmuştur. Bunun suçlusu kim? Elbette şahsın kendi. Zira iradesini kullanıp, her gelenin önünde eğilmeseydi ve riya kezzabıyla gönül toprağını kurutmasaydı elbette Hakk'a saygı ve sevginin filizleri boy boy yükselecekti o zeminde. Sonra da cennet-asa bir bahara dönecekti kalb vadisi...

Neron fırtınalarına tutulan insan, Nemrut tayfunlarıyla yerle bir olan zavallı, piramit heybetindeki fani övgü ve senalarını Hakk'a yöneltseydin bu perişan hale düşer miydin?

Haccac-ı Zalim kılıcının önünde eğilmeyen baş ne mübecceldir. Yezid'in aldığı can cennetin reyhanı zirvesine ermiştir. Hakk'ın hatırını âli tuttuğu ve bu yolda kendini feda ettiği için.

Dostum beni zorlama saygıya. Hele karşında iki büklüm olmaya asla. Bırak o hareket benim özümden filizlensin ve dala budağa dursun. Sonra sarsın bütün duygularımı, bütün tavır ve hareketlerimi. Altın renginde olgun meyveler sunan bir tuba gibi. Sevgi özünden tevazu semasına yükselen bir kavs-i kuzeh misali sarsın seni de senin gibi Hak dostlarını da. O zaman benden takattur eden her tavır ve hareket bir saygı ve sevgi bereketi olarak yağar gönül semamdan. Önce beni sular sonra seni ve herkesi. Fakat beni itaata zorlama, hele saygıya asla. Zorlama ki yıldırımlar çakmasın, zorlama ki Hakk'a itaat aşkıyla yanan özden, gözüne ve gönlüne öfke ve beddua mağmaları akmasın... Ve seni ve senin gibileri bir anda kavurup yakmasın...

SEVGİYE SİTEM YOK!

Her şey eskir. Her yeni pörsür ve cazibesini yitirir. Sevgi kelimesi de mi öyle? Kullanıla kullanıla demode olmuş bir kavram haline mi geldi? Hele kendi iç dünyamızda eskimeden mi kaynaklanıyor? Sevmek ve hoşgörü, zıt kutuptaki kin ve nefrete yenik mi düştü kendi yüreğimizde. Bir şeyden zevk almamak, o şeye karşı duyarlılığı yitirmekle de isimlendirilemez mi? Hep yeni şeyler arayan insanoğluna sevgi ve hoşgörü kadar yeni ve ölümsüz kelimeden başka neyi takdim edebiliriz?

Dünya durdukça içimizde taşıdığımız sevgi ve onun ismi insanlığa yaşama sevinci aşılamayacak mı? Her değerli şeyi bir sömürü vasıtası yapanların dışında bu kelimeyi yıpratan kim vardır cihanda. Sevmeyi lügatlarından silmiş olanların sırf çıkar için bu güzel sözcüğü dillerine dolamaları ve hoşgörü bezirganlığı yapmaları tuhaf değil mi?

Fakat sevgi kelimesi öyle engin bir iklime sahiptir ki, onu riyakârı da hakperesti de kullansa bitmez, tükenmez. En zor ve en kolay söylenen bir kavramdır o. Özde onun kıvılcımı yoksa kelime ağızdan çıkarken fersiz ve bitkindir. Ama volkanik bir dağ gibi gönüller özünde sevgi mağmaları taşıdığı için sinelerini bir serenata açmaya görsünler, sevgi şuleleri yayılır dört bir yöne cümle cümle, mısra mısra. Hoşgörü ışıkları tayf tayf yükselir dudaklarından... Her kelime ayrı bir renk ve ayrı bir ritm kazanır böyle seven gönüllerde. Özünde sevda volkanları taşıyan kalblerde her söz ayrı bir aşk ve vecd nüvesi gizler.

Her şey eskir. Her fani bir gün pörsür ve ölür. Fakat ruh bakidir, ruha hayat veren sevgi ışığı da ebedî bir öz taşır. “Ben bu kelimeden bıktım, veya herkes bıktı, usandı.” gibi sözlerin realite plânında hiçbir kıymeti yoktur. Bu yemeğini yeyip kabına pislemek gibi bir şey. Onunla ayakta duruyoruz, sükûnete kavuşup, huzura eriyoruz. Sonra da bir haramzade gibi yine ilk darbeyi ona indiriyoruz. Ne çabuk pes ediyoruz yahu! Birisi kof bir fikir atıyor ortaya. “Şu sevgi sözünü duyunca artık midem bulanıyor!” diyor. Onun yanlış mı doğru mu olduğunu irdelemeden hemen kabulleniyoruz. Bu safdilce kabullenişin bizi nereye götüreceğini hiç düşünmeden hemen diz kırıp boyun büküyoruz. Dur arkadaş! Sen ruhundan, özünden, en sevdiğin şeylerden nasıl bıkmıyorsan sevgiden ve hoşgörüden ve onun mânâsını taşıyan isim ve kelimelerden de bıkamazsın ve bıkmaya da hakkın yoktur. İçindeki duygular ölüme gitmişse, özündeki hoşgörü filizleri kurumaya yüz tutmuşsa o senin metafizik küflenmenle alâkalı bir hastalığındır. Bu mikrobu başkalarına da aşılamak cehdin ve gayretin insanlık adına ihanetten öte menfur bir davranıştır. Millî bünyeyi ayakta tutan his ve düşünceleri dinamitlemektir bunun bir başka adı. Bu minvalde her türlü negatif söz ve fiiller, hattâ küçük burun kıvırmalar, jest ve mimikle bezginlik ifade eden hal ve hareketler bile hak ve hakikata yöneltilmiş bir vefasızlık tavrıdır. Kaldı ki...

Sevmeye mecburuz dostlar. Bu kavramlardan hoşlanmaya da mecburuz. Biz sevgiye sitem ederken, bu kelimelerden serzenişte bulunurken bir gün kalblerin öz mayasını ve güç kaynağını kuruttuğumuzu idrak ederiz ama iş işten geçer.

Musikîden hoşlanmayan insan var mıdır şu cihanda? Varsa bu onun eksikliğine delil değil de nedir? Resim, şiir ve edebiyat ve buna benzer güzel sanatlardan hoşlanmamak da bir bakıma özdeki küflenmenin bir ikaz sinyalidir.

“Güzel gören güzel düşünür.” Ya güzel görmeyen ve güzel düşünmekten fersah fersah geride kalanlar? Bunlar, güzel gör-

memeyi ve güzel düşünmemeyi bir haslet olarak çevresine yayacak ve herkesi kendilerine gıpta mı ettirecek? Yok öyle şey! Sevmek hasletleri kurumuş ve bu asil kelimeden bıkmış insanların kendi duyarlılıklarına kin ve nefret bombası düşmüştür. Harap olmuş bir gönlün de sevgi ve hoşgörüye karşı içinde bir hahişkârlık duyması asla söz konusu olamaz.

Daldan dala konan, uçan tipler vardır. Maymun iştahlı, ayran gönüllü insanlar vardır toplumda; bir türlü kendilerini bir zemine oturtamazlar. Dolaşır dururlar. Bir yerde kök salamazlar. Bir o kulvarı bir bu kulvarı deneyen bir türlü hedefe varamayan yarışçılar gibi istikrarsızdır bu tipler. Zaten denemekten de öte geçmez halleleri. Sözlerinde ve davranışlarında kalıcı olmak ve insanlığa yararlı bir fert olma ciddiyeti yoktur. Bu karakterdeki kişiler ömür boyu bir baltaya sap olamazlar. Zira idealleri yoktur. Hedefleri siliktir. Zikzaklarda zebil olup zevali boylarlar en sonunda. Fakat yaşadıkları sürece en güzel becerdikleri bir iş vardır onların: Menfi teknik!.. Malûmdur ki, bir şey yapmaya meyli olmayan insan çok kez onun negatif kutbunda yer alır, ortada kalması pek nadirdir. Bu da yokluk fikri ve devirip yerle bir etmek düşüncesinden kaynaklanır. Onun için Yüce Yaratıcı'nın hayır ve şer olarak yarattığı her şey sevilir. Zira müsbet, kudsî gayenin tezahürüdür yaratmak. Bu gayeye mebnî olarak şerrin içinde bile insanların hayrına çok nüveler gizlidir. Bu mevzuda insan için "narında hoş nurunda hoş" ufku en ideal teslimiyet zirvesidir. Ama aciz ve sefil iblis yaratma gücü olmadığı için daima yıkmak ve talan etmek kutbuna çekilip oradan üfler zehirli mesajları dem ve damarlara. Yıkımın başlangıcı inat ve isyandır. Kin ve öfke onu geliştiren ve gayyalara dek boy attıran zakkum üsaresidir. Bu karanlık ordusunun her devirde insanlardan avladığı piyonları ve avaneleri de bu yörüngenin mahkûmları ve sevgiden mahrumiyetin mağluplarıdır.

Kısaca sevmek bir varlık hamlesidir. Bir tohum serpmek bir çekirdek filizlendirmek meylidir. Bu Yüce Yaratıcının "kullarına

karşı şefkatli" sıfatının bir yansımasıdır. Kul sevgi ile güzel şeyler vücuda getirmeye vesile olur. Yıkmaktan ziyade ortaya bir şey koymaya ve onarmaya, diriltici soluk olmaya bir vasıta. İşte sevgi erlerinin, hoşgörü havarilerinin dünya durdukça cihan çapında destanlaştırdıkları ve ne olursa olsun bu çizgiden sapmamalarının özünde bu esrarlı duygu gizlidir. Mamur etmek, abideleştirmek, hak ve hakikatı dünya yüzüne yaymak, insanların mutluluğu için gerekirse kandan ve irinden deryaları aşmak... Yalnız bu bir fıtrat işidir. Özünde sevgiye karşı düşmanlık hissi duyanların bu fıtrî meyilden mahrum olabileceği gün gibi aşikârdır. "Sevemiyorum, müsamaha hislerimi yitirdim, özüm kurudu, hoşgörüden hoşlanmıyorum." gibi sözler edeceğine "Sevmek! Sevmek! Bıktık yahu bu kelimeden!" diye serzenişte bulunmak biraz özü sözüne uymamakla, içinden geçeni erkekçe söyleyememek ve mertlikten kaçmak korkaklığıyla telif edilir başka bir şeyle değil.

"Seviyorum, affedebiliyorum." demek kadar "Sevemiyorum ve af duygularım ölmüş." demek de bir hasbiliktir. Bunu bin dereden su getirir gibi kamuflaj yaparak ve bir kaçış stresi içinde kelimelerin arkasına sığınarak insanlığa sunmak ise sadece ve sadece başkalarını ahmak görüp kendini akıllı zannetmek psikozundan kaynaklanmaktadır.

Her şey eskir, her fani ölür. Her taze pörsür. Her filiz meyve verip yokluğa karışır. Bazı sözler bazı kelimeler zamanla kıymetini yitirip silinip gider. Ama sevgi kelimesi ve sevgi duygusu asla!...

PASTORAL SENFONİ

Sancısız doğum olur mu demeyin. Olur ama düşük! Sancı çekmeyen bir kişi bazı işler başarabilir mi? Elbette başarır ama bayağı, seviyesiz. Çile çekmeyen yürek, ağrı duymayan gönül, acı çekmeyen vicdan, azab duymayan kalb ne kadar olgundur, ne kadar yücelme ufkunda kanat çırpıyordur. Elbette, pek az. Belki de hiç. Demek insanoğlunun çektiği ızdırablar onun hamlık seviyesini düşürür veya erme noktasına mesafe kaydettirir.

Erme noktası deyince bir meyvenin olgunlaşması gibi insanın içten içe insan olma seviyesine doğru yüklemesini, insanî duygularının halita halinden şekillenmiş ve insanlığa pişirilmiş peksimet gibi sunulmasını kastediyorum.

Andre Gide'nin Pastoral Senfoni'si buna güzel bir örnektir. Bitmiş bir insanı, bütün her şeyi zahirde zifiriliğe gömülmüş kişiyi alıp ondan yepyeni bir insan çıkarmak gayretinin güzel bir örneği. Çile çekerek, yavaş yavaş, aheste aheste sonuca doğru yürümek fakat sabırla ve hoşgörüyle ilerlemek hedefe doğru... Bu ne engin bir ruh ister. Ne maharetli bir yürek gerektirir yâ Rabbi... Öylesine bir vicdan olacak ki, acıma hislerinin sonsuza ulaşan kollarıyla en derinde kıvranan bir zavallıyı tutup, oradan çekip, sultanlık makamına erdirmek için gayret gösterecek. Öyle bir sevgi ve hoşgörü ile örülmüş yürek olacak ki, açılımı bütün insanlığı kucaklayacak ama lafta değil ceht ve gayrette ve filiyatta da bunu ispat edecek...

Andre Gide bunu Pastoral Senfoni'de çok güzel bir şekilde yansıtmış... Sanki eğri büğrü, çok sert bir mermerden bir heykel yontar gibi bir kaos içinden çekip çıkardığı genç kızı bir leydi haline getiren yaşlı bir zat sonunda onarıp şekillendirdiği bu kıza aşık olur. Belki burada yanlışlık garip bir hatadır. Hani diğergamlık iklimine menfaatin bir gölgesinin düşmesidir. Yoksa safi ve tertemiz bir vicdan hareketinin mutlak hedefe varacağı hususunda bütün insanlık hemfikirdir. Ama o nefis ve ene yok mu? İnsanı en makbul işinde bile tuşa getirir ve bütün yapılanları heba ettirir. Aslında burada gerçek çile zaferi kazandıktan sonraki o işten silinmeyi göze almakta yatmaktadır. Muvaffakiyet üzerinden kendi payını almaya kalktığında bütün tılsımlar bozuluyor ve bütün kazançlar çirkinleşiyor.

Öyleyse gerçek çileyi "çile içinde çile" diye tarif etmek gerek. Asıl çile "Çilenin içinde en dayanılmaz acılara ve firaklara ve yanlış mahkûmiyetlere maruz kalma ikliminde yaşanır." diyebiliriz.

Sevgili dost! Böyle bir çile içine girdiğinde asıl imtihanın finalini yaşıyorsun, bunu bil! Davranış ve tavır, aksiyon kalemini, kalbinin mürekkebini ona göre ayarla. Zira bundan önceki acılar bu hamlenin mukaddemesiydi.

Bütün ızdıraplara dayanıp eline fetih bayrağını geçirdikten sonra onu burçlara dikme ve madalyayı alma şansını başkasına verebiliyorsan işte gerçek insan sensin, gerçek kahraman da sen. Diğeri bencillik ve egoizm okyanusunda boğulmaktan öte bir şey değildir.

Bir dava eri, bir mukaddesat yolcusu, bir aşk ve sevda üveyki dönüp arkaya bakmaz ve kelepir peşinde koşmaz. En büyük hamleyi yaptığı an bile geriye çekilmesi için kaderden bir tokat yerse asla isyan bayrağı çekmez. Kadere lanet okumaz. Zira yükselten ne zaman çekeceğini de bilir. Hızını alamayan bir araba gibi belki de son noktaya vardığında şarampole yuvarlanacaktı kim bilir?

Bunun için hedefe varmak ve son noktayı koymak bazen başkalarına düşebilir. Ama karınca kaderince o yükü omuzlamış insan “Bundan gerisini sen al ve bundan geri fetih ve bayram senin olsun.” diyebilmelidir.

Yoksa “Ben bu işi yüklendim, bunun bütün ızdırabını ve çilesini ben çektim öyleyse mükâfatı da bana aittir.” derse bu işin sonu kaosla biter. Bir fetih çok kez toplumu canlandırırken yanlış bir harekette sahibini altına alıp ezebilir ve canını cehenneme gönderebilir. Buna dikkat etmeli.

Ey arkadaş! Böyle durumlarda kaderin cilvesine muti olmak ve onun raylarından ayrılmamak ve Hakk’ın kaleminden çıkan yazgıya gayet saygılı davranmak gerek... Aksi takdirde yapılanlar yıkılır, güzel fetih çirkinleşir, şirin başarı abus bir hâl alır...

Kıskançlık kadar, haset kadar, egoizm kadar insanı küçülten ve akrebin kıskacına çeken ve kalb ve ruhu zehirleyip yokluğa savuran ikinci bir düşman yoktur.

Öyleyse azıcık kendimize acıyorsak, nefsimize zulmedilmesine rıza göstermiyorsak bu zehirli iğnenin, agulu hançerin bağrımıza saplanmasına engel olalım..

Kendimizi ene ve ego canavarına yem etmeyelim. İstanbul’u biz fethedelim ama burçlara bayrağı Ulubatlı diksin... Biz birbirimizin kardeşi ve her kardeş birbirinin uzvu mesabesindeyse yine zafer tacını biz giymiş ve fetih madalyasını göğsümüze biz takmış olmuyor muyuz?

“Hizmette en önde, ücrette en arkada” düsturu değişirse bu hamle ve hareket bütün yapılanların altına haince bir dinamit yerleştirmekten başka ne ile tevil edilebilir. Yap, çile çek, taş taş ör, kan, irin ve gözyaşıyla harcını kar ve dava sarayını yükselt, çile suyuyla betonunu kar, çeliğine su ver ve onu sütunlarına yerleştir. Sonra da bir hiç uğruna, ödülü kim alacak meselesiyle kargaşaya karış bütün her şeyi yokluğa savur ve her hizmeti hezimete, her fedakârlığı tamahkârlığa çevir, işi zevale sürükle...

Ey nefsim! Sen de aynı tuzağın içine çekiliyorsun çok kez. Kendini bir şey zannetme seni de yıkıp viran ediyor, aşkını sam yeline, sevdanı gam seline savuruveriyor. Onun için dikkat et. Kendini büyük görme. Zira sen büyük gördükçe küçüldüğünün farkında değilsin. Hani insan kendine yakından baktığı için dev gibi görebilir ama dışardan bir kişi hele mesafeler de araya girince onu böcek kadar, hattâ zerre kadar görür veya hiç görmez. Sıfır olarak da nitelendirebilir. İşte sen bütün bu bakışlara, bütün bu reel görüşlere sırt çeviriyor yalnız kendi merceğinle kendini seyrediyor ve bu duyguyu da özüne tam yerleştiriyorsun. Bununla büyüyor, bununla ömür geçiriyor ve bu his ile hayatını örüyorsun. Sonra da bu yanlıştan dönmek istediğinde dem ve damarına işlemiş ve karakterin haline gelmiş ve kılcal kökler halinde ruh toprağına nüfuz etmiş bu huydan vazgeçemiyor, ümitsizliğe düşüp yokluğa karışıyorsun..

Dostum gel! Beraberce bu girdaptan çıkmanın yollarını deneyelim. Herkesi kendimizden aziz, her varlığı kendimizden faziletli görelim. Böyle yaparsak zaman ve zemin ne kadar değişecek, her şeyde bir nur ve ışık görmekle ve her varlıkta sadra şifa bir tiryak bulmakla nasıl şenleneceğiz bir düşün... Zira çevresinde insan göremeyen insanlıktan çıkar, herkesi insan bilen ve kendini de onların bir parçası olarak kabul eden ise insanların toplamı kadar büyür ve bu kabullenişle dünyası o kadar genişler...

Sonsuz buudlu bir mekan ve manevî ülkeye sahip olmak için çevredeki her zerreyi dost, arkadaş ve erdem yıldızı ve bal çiçeği, tiryak kaynağı, iksir gözesi olarak bilip tanımak gerek. Yoksa ne çekilen çileler hedefe varır, ne de sabır denizinde gönül gemimiz saadet sahiline yol alıp ümit ve huzur koyunda demir atabilir...

Evet çile çekmek güzel şey ama çevreye saygılı olup bu çileleri onların hayatına bağlayıp zaferi başkalarına, fethi geriden gelenlere bırakmak daha güzeldir. Bu da insana saygıyla, çevreye sunulan sevgiyle olur.

Burada Andre Gide'nin Pastoral Senfoni'deki konu akışını bir yere kadar kabul ediyor fakat elde ettiği başarıyı kullanma ve kendine mal etme yanlışlığını asla kabul etmiyoruz. Hayatı böylesine bir dar kapı haline getirenlere bin nefrin, bin esef... İnsanlığın oradan geçit bulup zafere yürümelerine bir kabus gibi yol vermeyen dar kafalara, dar görüşlere, dar gönüllere "Allah ıslah etsin!" demekten başka elimizden ne gelir...

KÖRDÜĞÜM

Her şeyin kördüğüm olduğu bir asırda yaşıyoruz. Sanki iç içe girmiş bir yığın yalan, doğru, riya, hasbilik, gerçek, hayal... Bir yığın kördüğüm olmuş gerçekler hoyrat ellerin attığı ilmekler ile... Çözmek mümkün mü? Elbette... Ama sabır, sebat gerekli..

"Hemen olsun, bitsin!" demek bir safsata, hemen çıkış yolu aramak beyhude bir uğraş... Düğüm nasıl çözülür bilirsin. İçten içe, bağırıp çağırmadan, sessiz sessiz..

Bazen gözyaşını akıtırsın düğüme. Daha da sertleşir o zaman. Daha da çetrefilleşir. Ama cehd ve gayret seni en son o kördüğüm karmaşasından kurtarır... Dişinle, tırnağınla gayret ede ede çözersin düğümleri...

Evet Dostum! Hayat, işte böyle bir yığın siyah-beyaz, nur-karanlık, kaos-kozmoz, iyi-kötü unsurların kördüğümü şeklinde nazarımıza arz-ı endam ediyor...

Artık bu düğümü çözmekten başka çare yok.. Yolu kaplamış bu düğüm, gönlü kaplamış bu hoyrat handikap. Geçit vermeyen dağlar ve tepeler gibi insana "Gel beni çöz!" diyor. "Çözmezsen huzur ve mutluluğa bir adım dahi atamazsın!" diyor... "Gel çöz beni ve içine hakikatten köz düşsün!" diyor bu kördüğüm...

Lif lif çözmeli onu. İplik iplik çekmeli birini birinden ve ayırmalı gerçek ile yalanı, doğru ile eğriyi, asıl ile hayali, ütopya ile reeli... birbirinden ayırmalı ve en son huzur şafağına ermeli gönül..

Gecenin kördüğümünden seherin çözüm çözüm aydınlığına, kınalı bestesine yürümeli beş duyusuyla, elli beş duyusuyla insan...

Evet her kötülük ayıklanmalı iyiden, iyilikten, her iğrenç şey, güzelden ve efsunkardan ayıklanmalı ve süzülmeli inceden ince...

Kördüğüme gerçeğin kılıncı inmeli gayri... Hayır hayır, kılınç değil ince duyarlılık, hassas vicdan parmağıyla, sağduyu elleriyle eğilmeli bu kargaşanın püf noktalarına. Bir problemi çözer gibi, bir şifreyi alında ter damlacıkları, gözlerde yoğunluk izleriyle keşfeder gibi çözmeli bu düğümü...

Kâinat bir kördüğümdür bilmeyene... Açılmadıkça perdeler bir kördüğümdür eşya... Basiret nuru akmadıkça gönül lazerinden duygu ve his dünyasına çözülmez bu düğümler... Hayat bir sinemadır, ömür bir filmdir ama bazen rulo şeklinde durur, bir türlü içini göstermez. Ancak onu perdeye aksettirince kareler çıkar ortaya ve sırrını ifşa eder...

İnsan da bir kördüğümdür içten içe katmerli. Belki binlerce düğümü özünde taşıyan bir kördüğüm. Ama onu çözmek de ince bir zeka ve derin bir rikkat gerektirir. Bazen çözerken kopabilir ve binbir sırrı elde edeceğimize kaybedebiliriz...

Ya ölüm, o da bir kördüğüm değil midir yolumuzdaki? Hayat yoluna gerilmiş bir cadı tuzağı gibi kaplar ufkumuzu.. Onu çözmek ve gerisindeki ilhamlara ulaşmak ve ikinci dirilişe yol ve menfezler bulmak ne kadar ihtiyaçtır, ne kadar gereklidir takdir edersiniz...

Kabir bir kördüğümdür ama şeb-i arusu özleyenlere ve bedenin kulları olmaktan, ağyarın esiri olmaktan kurtulmuşlar için bu kördüğüm de rahatlıkla çözülüp içindeki esrarı ve yumağındaki şifreyi insana fısıldar ve nağme nağme ışık ışık ulaştırır...

İbrahim (a.s) ateş gibi bir kördüğümü Hakk'a sığınmakla çözdü ve İrem Bağları'na taş çıkartacak bir ülke belirdi gözü

önünde. Belki de onu kucakladı anne kucağı gibi bu cennet ufku. Musa (a.s) dilindeki kördüğümü çözmek için Hakk'a yalvardı. Düğüm çözüldü İlâhî kelimetullahı yaysın diye. Ama o an Tur'daki şifre de çözüldü ve pare pare oldu dağ. Ve gerçeği anladı Musa (a.s)... Düğümleri kimin çözdüğünü kavradı ve Hakk'a dua dua yalvardı af için, tevbe etti için için..

"Lokman Hekim ölümün sırrını bir düğüm gibi çözüp bir sayfaya nakşetti" derler ama bir kuş onu kapıp gider en sonunda. Kuşa bakarken acaba çözümün göklerde olduğu mu anlatılmak istenmiş ona veya hayatın faniliği bir kuşun elden kaçmasına mı benzetilmiş, varın yorumunu siz yapın...

İsa (a.s) nefesiyle çözmüş kördüğümü. Atalet ve yeknesaklık girdabına benzer ölümün içindeki filizi çıkarır nefesiyle ve çözer düğümü. Ölü dirilir. Cüzzamlının çehresindeki yaralar çözülür ve çiçek çiçek güzelliğe tebdil olurlar.

Nebiler Nebisi de kördüğümünü çözmüş zaman ve mekanın. Gecenin zifiri düğümünü çözüp içinden geçmiş ve miraç ufuklarına kanatlanmış. Sonra en sırlı mesajlarla dönmüş insanlara. Sonra en güzide hediyeler sunmuş beşeriyete...

Bir sırlı gecede, bir sırlı vakitte düğümü çözen Hakk'ın ta kendisidir ama yolcu buna layıktır ve yıldızların çözülerek yoluna parke taşı gibi dizilmesi de yerinde bir haldir...

Belki Burakını Mescid-i Aksa'ya bağlarken ayrı bir düğümün çözülüşü başlamış ve Refref sırrını faş etmiş o gönüle. Tevekkül sırrına benzer bir düğüm atılırken yükselişe ait bir düğüm açılmış perde perde. Sonra demiş Nebi: "Ölürken insan bunun güzelliğine bakarken can verir."

Evet çözülmesi gerekli o kadar kördüğüm var ki, Hak isterse hepsi çözülür ve insan üveyik gibi o düğümler dehlizinden, girdabından huzur ve itminan ufuklarına süzülür. Yeter ki, Hak dilesin, yeter ki, Mevla emir versin, yolları açsın...

Her düğüm çözülür, her sır, her şifre, her müphem hal, nihan olan güzellikler zülüflerini çözer gibi ortaya çıkarlar ve kendilerini bize Şehnaz-ı Çerkezi gibi takdim ederler. Gayretlerimiz dualarımız, sevgilerimiz, yakarışlarımız, aşklarımız sevdalarımız boşa gitmez. Yeter ki, Hak dilesin, düğümlerin çözülmesini murad etsin..

DERT VE DERMAN

Tarih sayfalarını şöyle bir çevirecek olursak her devirde dert ve dermanın aynı olduğunu görürüz. Hırs aynı, kanaat ilacı aynı. Kin aynı, sevgi ve lika tiryakı aynı. Fuzuli'nin "Selam verdim rüşvet değildür deyü almadılar"ından tutun Baki'nin "Biz mütteka-yı zerkeş-i caha dayanmazız." feryadına kadar her devrin ruhunu sıksan böyle binlerce elem ve binlerce feryat damlar. Evet her devirde yara ve hastalık aynı Hızır ve Lokman'ın şifa sunan ellerine muhtaç kalmıştır. Fakat zaman zaman çehresi değişir bu yaraların. Veya hastalık bir başka surete bürünür. Yalnız sebep aynıdır. Arzu ve istek aynıdır. Serzenişlerin ve sitemlerin hedefi ve başlangıcı aynıdır. Kristal içine koyulan zehir ve panzehir arasında pek fark yoktur. Lakin kristalin şekli değişmiştir o kadar. Elbiseleri değişik insanların içlerinde aynı cismi taşımaları gibi dertlerin sadece urbaları değişmiştir. Tabiî devaların da urbaları değişecektir ister istemez. Zira dert ve deva üslup yönüyle yek ahenk olmazsa bütün mücadeleler sonuçsuz kalır.

Acizlik ve zayıflık insanın fıtratında meknî bir kanundur. Toz kanatlı bir kelebeğin gövdesinde Kafdağı taşıması, bir zerreciğin arşa gebe olması temalarında bu kabulleniş vardır. "Ey insan sen kendini küçük bir şey zannedersin, halbuki alemler sende gizlidir." sözünde bu çıkış noktası mevcuttur. Yani insan temelde kendi özü itibariyle aciz ve fakir bir varlıktır. Bir beyaz sahife kadar aciz, bir kalem kadar garip, lakin o, katibinin ve yazarının, eline geçince değer kazanır ve ikbale erer. Yoksa kendi

cismi ve ismi itibariyle bir hiç gibidir. Onu harekete geçiren ve üstün bir mevkiye çıkaran Yüce Yaratıcı'dır. Bu esfel-i safilîn noktası ile alâ-yı illiyîn arasındaki mesafenin aşılması ancak Kudreti Sonsuz'un ona nazar kılması ve dest-i rahmetini uzatması ve onu yokluğun bağrından varlığın en müntehasına çıkarmasıyla mümkündür.

Bu, hiçbir devirde değişmemiştir. Her devir tabakat-ı beşer çapında bir yığın dert, keder, hüzün, acı ve ızdıraplara sahne olmuştur. Her devirde savaş, açlık ve sıkıntılar yaşanmıştır. Her zaman iyi ve kötü, çirkin ve güzel kavgası olagelmiştir. Bunlar süregelirken bir taraftan da bunların içinde küfür, inkâr ve zulüm zakkumu, iman, aşk, sevda, ihlâs, diğergamlık ve cefakârlık tuğbaları yeşermiştir. Hiçbir zaman arayış dinmemiş, hiçbir zaman hak ve hakikata kanatlanmak için çırpınışlar sükut etmemiş ve inkitaa uğramamıştır. Bunun yanında hakikat cenahına saldırılar ve binbir çeşit komplo ve iftira ile ümit ve aşk ordusunu dünyadan silmek isteyişler de kesilmemiş ve devam edegelmiştir. Belki silah değişiktir, belki üslup farklıdır ama saldırı ve sebebi hep aynıdır. Yani Nemrutlar aynı ama mancınıklar farklı. İbrahimler aynı atıldığı ateş ve o makamın gülistan oluş şekli değişik. Firavun ve Musalar aynı, asalar aynı ama aşılması gerekli Kızıl Deniz farklı. Onlar da özde aynı, zahirde değişik. Zahir öze göre bir hiç hükmünde olduğuna göre öyleyse onlar arasında da bir fark yok desek sezâdır. Hak ve hakikat eri karşısına çıkan zorlukların farklı üsluplarına aldanıp ye'se düşmemesi için bu işaret ve imzaları Kudret-i Ezelî onların üzerine koydurmuş. Bu imtihan handikapları içinde bile bir merhametin tecellisini, şefkat ufkundan insan aklına ve mantığına ve ruhuna tulû eden bir rahmet ışığını görür gibi oluyoruz. Kul en polat olduğu anda bile Rabbin engin merhametine muhtaç. Fetih türküleri söylerken dahi mağlubiyete düşebilecek bir sürü yol ve sebep vardır. O, bu minvalde daima muvaffakiyete kanatlanmaya o sonsuz gücün

tutup kaldırmasına ve engelleri geçirmesine ihtiyaç içindedir. Evet, tarih sayfalarını çevirdikçe biz dostluğun ve düşmanlığın, acının ve sefanın, kaosun veya huzurun hep aynı olduğunu görüyoruz. Bir'e dönmeyen yüzlerdeki kabusu, tevhide yönelmeyen ruhlardaki pare pare oluş yenilgisini, aşka koşmayan ruhların kin ve öfke çölünde susuz ve perişan kalışlarını tablo tablo temaşa ediyoruz. Aynı fena şarabını değişik taslardan yudumlayanların farklılık tesellisi içindeyken bile yine aynı serap peşinde koştuklarını görüp, bilip, üzülüyoruz.

Her kötülüğün, her ihanetin, her komplonun, her zulmün temelinde Hakk'a inanmama ve hakikata gözü ve kulağını tıkamak gibi bir cehalet, bir bîganelik ve zavallılık olduğunu, bunun her devirde aynîlik arzettiğini ve asla değişmediğini görüp, anlayıp kederleniyoruz. Bu dar, sıkı ve sıkıntılı aleme postu serenlerin bir bakıma bekadan ve sonsuzluktan mesaj alamadıklarını ve bundan dolayı birtakım inat ve haset kilitleriyle kendilerini bu aleme hapsettiklerini görüyor ve çaresizlikten sadece dizlerimizi dövüyoruz. Neden mi? Zira bunların çoğu kendini aydın zanneden ve kimseyi dinlememe inadı ve dar görüşlülüğünü bir mikrop gibi ruhunda taşıyanlardan çıkıyor. El uzatmak oldukça zor.

Halbuki dert ve deva hiçbir devirde değişmemiş. Dert ile müteellim olanlar da ve çareyi sunan sakiler de özde hiçbir değişikliğe uğramamıştır. Yine sevgi süvarileri kin ve öfke mağdurlarına sevgi kadehiyle ve muhabbet taslarıyla şevk ve sevda üsaresi sunmuşlar. Yine ümit ve ışık orduları insanların karanlık dünyalarına bir güneş gibi doğmuşlar ve insanlığı en karanlık geceden en aydınlık güne çekip çıkarmışlardır. Her devirde iman ve ihlas üveyikleri yaşamanın gayesini, insanlıktan uzaklaşmış ve kendi fıtratını kaybetmiş veya unutmuş mağdurlara fısıldamışlardır. Ama bu şiir ile olmuş, ama makaleyle, ama romanla, ama hikâyeyle. Fakat dert ve çaresi asla değişmemiş. Dert küfür çare din. Mağdur olan ve hızır gibi onun imdadına koşan yine aynı: İnsan.

Evet insanın insanlığını ve onurunu kurtaran tek ve yekta çare dindir. İnsanı yükseliş ufkuna kanatlandıran ve onu en zirve noktaya yükselten Peygamberler ve onların ellerindeki ilaç, gönüllerindeki reçete ve dudaklarındaki bengisu olmuştur. İnsanlık ne zaman dine imana dönmüş huzur ve teselli esintileri ruhunu okşamış ve binbir stresten ve sitemden, küfür ve inançsızlık kirinden, pasından arınmıştır. Ne zaman onlar dinin ledünnî iklimini terketmiş akabinde vahşet ve karamsarlık oklarıyla ve ümitsizlik ve yeis kılıçlarıyla ortalığı kan revan etmişlerdir. Ne huzur kalmıştır dünyada ne saadet. Dini bir duygu sömürüsü görenler kendi ruhlarını iblise sömürtürken ve bir yığın levsiyatın içinde kötülük düşüncesinin lokması olurken asla işin bu yönünü idrak edemezler.

Teslim olmamanın ve İslâm'ın geniş ve sonsuz huzur iklimine girmemek için bahanelerin hepsi özde aynıdır. Yok şu şöyle yapıyor bu böyle yapıyor, yok şunun sakalı, bunun bıyığı, yok şunun yaptığı, bunun ettiği. Hep zahirî ve cahilce tereddütlerde yalpalamalar. Hiçbiri kitabı açıp, dinin ruhunu inceleyip, onun öncüsü ve onun çevresindeki nur halesinin hayatını gözden geçirip bu işi kökünden halletmenin ve bu mukaddes atmosfere girip ebedî kurtuluşa ermenin yöntemini araştırmıyor. Her devirde bu "pire için yorgan yakanlar" veya "papaza kızıp orucu bozan" zavallılar var olagelmiştir. Bunların da şekli şemaili değişik olabilir, oturdukları masalar ve kuruldukları sandalyeler farklı olabilir fakat aslında "zerdüz ü palan" misalinde olduğu gibi değişmemeye direnenler, hakikat güneşine karşı gözünü kapayanlar, susuzluktan bîtâb düştüğü halde sırf kör inadı için yanındaki çeşmeye eğilip su içmekten istinkaf edenlerin hali ve etvarı aynı, hiç değişmiyor. Öyleyse Ey arkadaş! Asla şekil ve üslup farkından dolayı yeni bir düşmanla, yeni bir dertle, yeni bir yarayla karşılaştığının zehabına kapılıp itidal ve vakarını ve kendine güvenini yitirme. Bunca figanların ve acılı serzenişlerin, sitemle-

rin arkasında bekadan cüda düşmüş, sonsuzluk iklimini kaybetmiş, iman ve itaat atmosferini yitirmiş bitkin, susuz, yaralı ve çaresizlerin halini gör. Farklı zannedip yükünü vehimle ağırlaştırma. Acını yanılgıyla kuvvetlendirme. Azmini yitirmemen ve hedefe varman için bu kolay aşılır yokuşu görüp bilmen ve tanıman asla geçmiştekilerden farklı olmadığını anlaman senin menzili aşmana yardımcı olacak en önemli unsurdur. Allah gücüne güç, basiretine fer, idrakına ve düşüncene derman versin.

ÜMİT NESLİ

Asla ümitten dur olmamak gerek. Damarımızdaki kandır ümit. Eğer bu hayat iksiri bizi terkederse kuru, kadîd bir dal gibi ömür mevsimimiz sonbahar otağına uğrar ve bizi siler dünyadan.

Nesillerin mayası ümit olursa gelecek adına büyük projeler düşünülebilir. Yeis, iç potansiyelini yok eden zakkum üsaresi gibi sızdığı toplulukları da pörsütüp soldurur.

Bugün herşeyden fazla ihtiyacımız var ümide. O, bir hülyalı sabah gibi ruhumuzu sardığı andan itibaren gecelerimiz gündüze, güz mevsimlerimiz ilkbahara tebdil olacak.

Bizi biz yapan değerlerin başında bu kutlu duygu vardır. Zira altı yüz sene dünyaya ışık tutmuş hars ve kültürüyle cihanı nakış nakış dokumuş aydınlık motifleriyle kıt'aları örmüş bir milletin bitmeyen bir nefesi, kesilmeyen bir ümit soluğu bulunması şaşılacak bir şey değildir. Asıl mantık dışı olan, sık sık yeis bıçağıyla kesilen hırıltılı nefeslerin diriliş baharını filizlendirecek güce ve kuvvete sahip olduğu kuruntusudur.

Bugün palyatif düşünceler bazı beyinleri her ne kadar işgal etmişse de insanımız yine değerli ve üstün fikirlerin peyki olmayı kendine bir vazife telâkki etmiştir. İdealleri yüce olan ve hedefleri engin olan milletimiz bir doğan kuşu kuvvetiyle bir kartal kudretiyle zafer kayalıklarına doğru kanat açmıştır.

Zaten sığ düşünceler, hedefsiz kişiler ve milletler hayal ve ümit dünyası yönüyle de gayet kısır ve güdük bir öze sahiptir-

ler. Onlarda devlerin zafer hamlesini, Halitlerin yenilmez kudretini görmek mümkün değildir.

Ümit daima yanan bir mum bir meşale gibi içimizi aydınlatmıyorsa sık sık berzahlara giren düşünce ve akıl asla ruh-efza ve ferah-feza bir iklim yakalayamaz. Böyle insanlar ve kitleler kötürüm gibidir ama bir maratona namzet olduğu için koşmak zorundadır. Tabii sık sık kulvar değiştirmeler ve tembellik sadmesiyle kalbini tutmalar, yeis kırampıyla kıvranmalar böyle topluluklarda gözlenen tablolardandır. Tablonun özünde temaşa edilen ümitsizlik telleriyle örülmüş zindan hücresi ve onun içinde mahkûm ruh...

Biz ise ümit nesilleri yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Asla solmayan yürekleriyle geleceğe yürüyen ve bir bahar tozlaşması için daima ceyyit ve güçlü kalmayı başarabilmiş nesiller...

Bunalımlar ve yeis sisleriyle sarılmış bir gönlün hedefe varması ve özlenen ufka yükselmesi, muvaffakiyet bayrağını yüce burçlara dikmesi asla mümkün değildir.

Sık sık geriye dönüp bakan insanların elleri kolları bağlı veya boyunları tasmalı olduğunda şüphe yoktur. Tam inanmış ve idealleri için yanıp tutuşan ve yüreği bir dava meşalesi gibi gür gür alev veren bir kalbin böyle pamuk ipliği nevinden bağlarla hasis gayelere tutkun olması veya bazı his ve heves kementleriyle zevk ve eğlence metaına esir kalması asla mümkün değildir.

İnanç alevleri bağları yakar, aşk korları, tasmaları, zincirleri eritir ve zevale sürükler.

Öyleyse bizim yanardağ gibi sevda lavları saçan kalblere yüreklere ihtiyacımız var. Sık sık sitem ve serzenişte bulunan ve etrafa bunalım püskürten ve her güzeli ve iyiyi bir küçük engelde veya negatif olayda yeis fırçasıyla zift rengine boyayan bezgin, büzgün, üzgün kişilere değil. Ümit kulvarında koşmak için güçlü bir iman potansiyeli ve ihlas performansı gerekir. Ruh adaleleri çile ve ızdırap antremanı ile güçlenmemiş kişilerde ise böyle

bir performansın bulunması mümkün değildir. Yüce hedeflere koşacak atlı koşucuları veya global fetih ordusunun yürek lifleri ve gönül adaleleri Hakk'a itimat, sevgi ve ümit gıdasıyla beslenmedikçe böyle dev bir yürüyüşten ve topyekün kanatlanıştan söz edemeyiz. Var gibi görünse de en basit hâdiseler onların azmini sonbahar yaprağı gibi dalından koparır veya yüreklerini gölgeler gibi sağa sola çeker, kısar, oynatır ve eritir.

Yeisi en kahir düşman bilen nesiller, ümidi, aşk mesabesinde dem ve damarlarına, enjekte eden ve beyin guddelerinden ruh zerrelerine kadar bu direnç kaynağı ile değişen dünya ve yeni yeni hâdiselere gebe olan küreye ayak uyduranlar böylece cihanla atbaşı bir iklimde yarışına devam eden ışık orduları ancak ideal bayrağını, kurtuluş sancağını, saadet livasını zirvelere erdirir...

Zafere tam konsantre için ümit müsekkini almak gerekli. Onun iksiriyle mest olmalı insan. Ruhunun en meçhul noktalarına ulaşıp oradan derlediği hakikat mesajlarını insanlığa sunup gönüllerde cennet-asa bir bahar oluşturmak için bu tesnim suyunu iliklerine işleyecek kadar içmeli inanmışlar topluluğu. Dudaklarda her dem bu kızıl lale, bu tiryak suyu olmadıkça bize hedefler nihan, yollar kesik, köprüler gulyabanilerle tıkalıdır.

Şunu iyi bilmelidir ki, cılız bedenler ve çelimsiz dimağlar, iskelete dönmüş gönüllerle bu yollar aşılmaz, dev engeller geçilip yüce hedeflere varılmaz.

Çevreme bakıyorum bir ümit nesli görüyorum. Hadiselerin onları soldurması asla mümkün değil. Birlik, beraberlik, dayanışma ihlas ve samimiyet bağlarıyla yekpare olmuş ve tek vücut haline gelmiş bir ümit nesli.

Birinin yorulduğu yerde Mute şehitleri gibi bir diğeri sancağı alıp kudsî savaşına devam ediyor. Kol kanat gitse de yüzlerdeki tebesssüm silinmiyor. Bire bin veren başaklar gibi, yedi veren gülleri misali daima tomurcuklanan bu gönüller gelecek adı-

na içimize ışık ve nur tayfları gönderiyor. Atiyi karanlık görenlere bu ümit neslini salık veririm. Bir kez gelip onların aydınlık dünyalarına misafir olsunlar, bir kez gelip onların iman ve azim yüklü soluklarıyla meşbu bulunsunlar; görecekler ki, karanlık gönüllerinde önce altın tozu misal yıldızlar belirecek sonra o yıldızlar bir araya toplanıp bir ümit şafağı ve hakikat güneşini örecek ve karanlık dünyaları zalam zalam geceden pün-nur ve ışıklı bir iklime tebdil olacak.

"Tavşan dağa küsmüş dağın haberi olmamış." atalar sözünde olduğu gibi biz nur ve ışığa ve onu omuzlamış gençliğe küsersek ve aydınlık arayışımız bitmeyen bir azim ve tükenmeyen sevda aksiyonuyla devam etmezse ve böyle inci, elmas, yakut mücevheri taşıyan define sandıkları misali kalbleri arayıp bulmazsak onların bize kendilerini tanıtması belki gecikebilir. Belki ışığını gönderir, belki şavkını yayarlar ama tam mânâsıyla onları anlamak onlarla hemdem olmak, onlarla yakın temasa geçmek ve güçlü bir diyalogla mümkündür. Onlar ki, karıştırdıkça kokusu etrafa yayılan bir rayiha tablası ve misk kutusudur. Kin ve öfke ile onlara sataşanlara bile bahar kokularından, cennet meyvelerinden sevgi çiçeklerinden sunup, takdim ederler. Onlar ki, yıllar yılı vurulup dövülmenin adiyattan olduğu bir devirde bir tek kişinin burnunu dahi kanatmamış ve daima Hızır soluğuyla çevresine itidal, sabır ve ümit aşılamış bir bahar neslidir. Onlar ki, aşk ve sevdayı, Hak ve hakikatı anlatmayı en birinci vazife bilip bundan geri bütün gayeleri ellerinin tersiyle bir kenara itmiş diğergâmlık ufkunun bahadırlarıdır. Onlar ki, ellerini uzatıp yürüyerek gelenlere koşarak, koşarak gelene ise uçarak ulaşmak gibi Nebi terbiyesiyle yetişmiş Lokman sîneler, Mesihî soluklar, Muhammedî nefeslerdir. Onlar ki, kendilerine dünyayı zindan edenlere bile dostluk elini uzatmaktan bir an geri durmamışlar, taş atana gül vermeyi can evlerinin kapısına silinmez yazı ile yazmışlardır: Kaldı ki...

AYDINLIK YÜZLER

Zaman ve mekan kayıtlarından azade olanlar için söylenir bu söz. Zira onlar hangi zemin ve zamanda olursa olsunlar doğru ve güzelin ışığıyla mesttirler. Gökteki aya bakan çehreler gibi daima Nur-u Hakk'a bakan ve tılsımlı, tatlı bir iklimin aydınlığını göz ve gönlüne dolduran insanlar işte hakikî aydın, hakikî mütefekkir onlardır. Düşünebiliyor musunuz? En ibtidaî devirlerde bile Kur'ân'ı okuyup tefekkür eden bir kişiyle şimdi aramızdaki fark ne? Onların duyup hissettiklerini biz, bizim anlayıp idrak ettiklerimizi onlar biliyorlardı. Bütün zamanı ve mekanı tek bir satıhta bu kadar yekpareleştiren İlâhî nurdan başka ne olabilir? Tek satıhta toplanmış insanlık bir noktaya gözlerini dikmiş ve yüzleri beşaşet gamzediyor.

Dertler aynı, problemler aynı, çözüm çok basit ve kolay elde edilir cinsten. Herkesin uzanabileceği kadar insana yakın. Sanki "eli elimde" tabirinde olduğu gibi..

Ne vahşet, ne korku, ne ürkmek yok böyle bir bütünlükte. Nabız aynı atıyor. Art niyet yok, yalan yok, riya yok, aldatmak yok, ahde vefasızık yok elhasıl bütün kötülükler yok yok yok..

İyilik var, sevgi var, samimiyet var, hoşgörü var, sabır var nitekim bütün iyi ve güzel olan şeyler var da var...

Geçmiş ve gelecek topyekün aynı noktaya dikmiş gözünü ve hakikattan yayılan nur haleleri gözlerine ve çehrelerine baygınlık veren tatlı bir ziya sunuyor. Müthiş bir tablo bu. En mahir ressamların bile hayal edip tuvallerine aktaramayacağı kadar yüksek

ve sınırsız bir güzellik. Beyin donduran bir vahdet ve birlik..

Bir topluluk ki aşk onların nabızlarında her an vuran ritm, sevgi ve dostluk damarlarında dolaşan kan gibidir.

Bir topluluk ki, sevgi deyince hep beraber ayağa kalkar, ümit deyince birlikte şevk ü taraba yükselir, inanç deyince yürekler dolusu şükranla iki büklüm secdelere yıkılır. Ama hep beraber tek bir ses, tek bir nota, tek bir ritim ve ahenk gibi...

Evet bütün ırkları Türk'ü, Kürd'ü, Japon'u, Alman'ı, Amerika'nı, Sırp'ı, Bulgar'ı aynı noktaya teksif eden ve böyle bir huzur topluluğu oluşturan bu güçlü tılsıma ne denli minnettar olmamız gerekli değil mi? En vahşi devirleri apaydınlık bir zaman dilimi haline getiren bu nura ne kadar saygı duymamız gerekir öyle değil mi? Afrika'nın yerlisinden Avrupalının medenisine kadar her türlü insanın gönlüne vuran bu şavk, içini ısıtan bu ateş, yüreğini aydınlatan bu aydınlık bütün insanların servetleri bir araya gelse ve bütün insanlar bir araya toplanıp çalışsalar yine elde edilemeyecek bir cevherdir, bir zenginliktir, bir definedir.

Evet işte Berat Kandili böyle bir aydınlığın sökün ettiği bir gecedir. Işığın ilk adımı, nurun ilk hareketi, ziyanın ilk hamlesi... Bir çekirdek gibi geceye düşen bu ışık yirmiüç sene dal budak salacak ve zaman ve mekanı kuşatacaktır. Düşünceleri, fikirleri, his ve heyecanları aynı noktaya odaklayacak ve bir tesbih ipine dizer gibi emelleri nur imamesi çevresinde pervaz ettirecektir.

Berat 'kurtuluş' demek. Ama basit bir badireden, küçük bir engelden, minik bir handikaptan geçmek gibi bir kurtuluş değil bu. Karanlıktan aydınlığa, zalam zalam geceden apaydınlık gündüzlere, cehennemî hafakanlardan tatlı ve efsunkâr bir iklime, nardan nura, azaptan ve kaostan sevinç ve sürura bir geçiş, bir hicret, bir yükseliş...

Zaten O ışığın ilk düştüğü sîne ve billurdan yürek bunun için Rahmeten lil Alemin ismiyle anılmıyor mu? İnsanlığı vahşetten cehaletten, sefaletten, herc ü merçten çekip dirlik ve dü-

zene erdiren yani buna vesile olan bir varlığa Rahmet isminin verilmesi gayet normal değil mi?

Ampulü icad eden Edison'a minnettarlığımızı belirtiyoruz da böylesine iç ve dış aydınlığımızı, diriliş ve yükselişimizi, yokluğa sürülüp gitmekten varlığa, bekaya ermemizi sağlayan yani buna vesile olan Bir Zat'a nasıl şükran duygularıyla, minnet hislerimizle 'Essalat ü vesselâm ü aleyke yâ Resûlallah' demeyiz ve O'na kâinatın zerreleri adedince salât ü selâm göndermeyiz?

Bir savaşta zafer ve kurtuluşumuza vesile olan bir komutana yeri geldiğinde teşekkürlerimizi sunuyoruz ve bazılarımız daha öteye gidip temenna duruyor da bize, iç ve dış düşmanlarımızdan, kin, nefret, zulüm, gadr, fuhuş, faiz, ahlâksızlık gibi her biri tek başına insanlığı yutabilecek canavarlara karşı savaşmasını öğretmiş ve galibiyet yollarını bizzat yaşayarak tavsiye ve tarif etmiş bir zata ömür boyu şükranlarımızı sunsak ve O'nu gönderen Sultanlar sultanına el açıp ebediyen dua ve minnet duygularımızı takdim etsek seza değil mi?

"Kuduz aşısını buldu" diye Pastör'e sevgi ve saygılarımızı sunuyoruz, sık sık onun gayret ve azminden dem vuruyoruz, onu insanlığa yararından ve ettiği hizmetten dolayı alkışlıyoruz da içimizde ve dışımızda binlerce kuduz, kanser, verem misali küfür, yalan, şüphe, hayasızlık gibi en feci hastalık mikroplarına karşı kurtuluş ve hastalığı kökünden halleden, tedavi ve ilaç sunan büyük bir mucide temennada kusur işlememek ve ona bir ömür boyu şükran hisleriyle selam durmak insan olan insanın vazifesi değildir de nedir?

Bence beratı idrak etmek bir parça da ona vesile olanı idrakle mümkündür. "Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır." derler, doğrudur pekala ya bütün insanlığa sunulan ümit inanç kevserlerinin, aşk ve sevda tiryaklarının, sevgi ve muhabbet bengisuyunun kaç yıl hatırı olmalı, siz düşünün?

İşte aydınlık yüzler, diğergamlık yurdunun sakinleri, sabır ve şefkat kahramanları, kadirşinas bir öze sahip olanlar, nankör olmayı ve hakkın nimetlerini küfürle karanlığa gömmeyi en büyük zillet bilenler bütün zaman ve mekan kayıtlarından uzak özlerini ve onun aynası yüzlerini fizik ve metafiziğin sahibine çevirmişler ve "Lebbeyk yâ Rab senin bize verdiğin Kur'ân ve Resulullah nimetinin şükrünü eda etmeye geldik." deyip hep beraber yıldızlar gibi nutka gelmişler ve gönül nağmelerini, öz bestelerini sonsuzluğun sahibi, ezel ve ebed Sultanına takdim etmişler.

Onlar sadece beratlarını istiyorlar, kurtuluşa bir vesile arıyorlar, zevale gitmekten teberri ediyorlar. Varlığın özüne, en enfesi olan cennete girmek ve Didar-ı İlâhî ile şerefyab olmak için ağlıyorlar, inliyorlar, kıvranıyorlar, hafakanlarla lerzeye geliyorlar.

Ne mutlu böyle bir iklimde kendini bir mum gibi eritenlere, ne mutlu beraat erlerine, kurtuluş süvarilerine, miraç üveyklerine, ne mutlu dârusselâm yolcularına.

AŞKIN KANUNU

Aşk nedir? Aşk. İçi sızlatan bir yara veya yüreği yakan bir kor mu? Değilse niçin kavurur insanın özünü? Onu kaybetmek korkusu da ayrı bir acı verir insana. Sevdiğine toz kondurmayan bir yürek ve çevreden gelen çeşitli söz ve davranışların o temiz nasiyeye ulaşmaması için tir tir titreyen bir kalb... Huzur ve mutluluk aşıkta herhalde mahşere kalan şeydir. Mavi gökyüzü, yeşil çimenlerle kaplı yeryüzü, berrak sular aşık kalbinde gelip geçici birer buse gibidir. Onların ne sunduğu güzellik, ne de tattırdığı lezzet içteki bu yanış zevkini ve yanmanın sona erme korkusuyla titreyiş acısını dindiremez. Aşık tedirgindir. Acaba ne zaman bitecek bu zevk ü heyecan demi? "Ne zaman alevime su dökülecek ve kendinden geçmiş ruhum realitenin sert ve haşin yüzüyle karşılaşacak?" diye tedirgin ve ürkektir. Aslında aşk reel bir kavramdır. Yalnız bunu yakalayabilmek için oldukça yoğun bir kültür ve bilgi birikimi gerekir. Aşık kendini tozpembe ve hülyalı bir iklime bıraksa da realite kalemi sık sık o iklimin insanı uyanık tutan gerçek figürlerini çizer kalbe. Ara sıra ruhu sarsan hayat olayları insanı gaşy halinden kısa müddet de olsa ayırır. Belki aşık daha derine dalmak isterken ara sıra kabukta seyretmenin ve zahirî bir yürüyüş veya yüzüşün sıkıntısını duyar. Bu sebepten aşkın derinliği nisbetinde kişioğlu gerçek aşık seviyesine yükselir veya o seviyeden aşağı düşer.

Her şeyini aşık olduğu zat uğrunda unutmak bir bakıma aşkın literatüründe gerçek aşka ilk adımdır. Kendi benliğini yitirip

mahbubunun ben merkezinde eriyip yok olmak adeta ona katkılaşmak... Fakat bunun daha ileri adımları sevdiği uğrunda her şeyden geçtiğini geçmek veya her unuttuğu ve terkettiği şeyi terketmek veya nisyan ile guruba sevketmek... Bunun da ileriki safhaları aşkın buudları ve çeşitli kademeleridir ki, işte bir ağaç gibi yüreğe kök salan ve binlerce iblisin toplansa ve uğraşsa sökemeyeceği köklü sevda ve sevgi budur...

Bütün insanık böyle bir Kerem aşkını özler. Damarlarındaki kana alev salacak ve onu bir ömür boyu lezzet ve acıların hummalı ikliminde mest edecek yer yer çile çektirecek böyle bir aşka kim 'evet' demez? Aşıklar güçlü olmalıdır. Dev kametlerin altına girebilecekleri bir yüktür aşk sıkleti. Çünkü aşk insana mahbubu için kandan ve irinden deryaları geçmeyi emreder. Onu yakıcı çölleri geçmeye zorlar. Asla başıboş bırakmaz. Mahbubuna görünmez kement ve zincirlerle bağlı bu vuslat yolcusu ne hedeflediği ufka vardığında ne de yolların çile ve ızdırab mengenelerinde gerçek huzura eremez. Belki daima tedirgin ve ürkektir. Sevdiğinden ayrı kalmak korkusu, ona kavuştuğunda itap ile karşılaşma ürkekliği veya bulduğu zaman mukabele görmemek heyecanı onu daima titretir, dilgir eder. Zaten bu ızdırab zikzakları ve hummalı çile handikapları canlı tutar aşığı. Devamlı teyakkuzda ve devamlı gam ve sevinç arası mekik dokuyuşlardan gaflete yer kalmamıştır yüreğinde. Hüşyardır aşık. Gerçek yakaza onun semtinin gülüdür. Gerçek teyakkuz onun bahçesinin bülbülüdür. Aşkını kaybedenler için ikinci bir dirilişe kadar hayat hakkı yoktur. Letaiflerini yitirenler ve duygularını pas küf ve kir zindanında mahkûm edip ölüme sürenler için bir Mesihi nefha duymadan gözlerini bahara açmak veya şafağa uyanmak hayaldir. Aşkını yitirenler ruhunu yitirmiştir. Geri dönülmez akşamların ufkunda kaybolan bu sevda güneşi artık bir daha doğar mı doğmaz mı bilinmez. Ama aşk dalgalarını yitirmiş gönül gemisi hem rüzgârını hem hareketini kaybetmiş ve hantallaşmıştır. Artık zaman ve me-

kan denizi onun için rehavet ağlarından örülmüş bir ölüm ülkesi veya yokluk mezarıdır. Hiçbir şey ama hiçbir şey aşk fonksiyonunu yitirmiş ruha hareket ve canlılık kazandıramaz. Bu sebepten aşkın çiçeği solan ruhlar artık gül-gûn çehrelerinin silinip gittiğini ve bir abus rengin ve gölgenin onun yerine çöreklendiğini görüp boş yere dövünürler. Zira iş işten geçmiştir. Aşkın yaktığı yine aşktır. Aşk aşkı körükleyen bir alevdir. Ne akıl ne fikir onun alevine nefes salamaz. O belki ilhamlarla çoğalan ve özden kaynayan duygularla daha da parlayan bir ışık küresidir. Sanki desteği yokmuş gibi boşlukta bu ışık küresi aslında yakıtını maveradan alır ve devamlı ışır durur, daima aydınlığını sunar çevreye ama desteksiz bir hal ve bir gariplik tablosu çizer. Aşığın hırpani hali ve yalnız duruşu bir bakıma bu ışık busesini daima yanağında ve sinesinde hisseder. Bir el tutmuştur aşığı, öyle bir el ki, görünmez ama Kahhar, Cebbar, Rahman ve Rezzaktır O. Tuttuğunu asla bırakmayan ahde vefa şiarı ve sıfatı olan azim bir gücün kudret parmakları onun gönlünü öyle bir kavrayışla yakalamıştır ki, artık aşığın yalnızlığı bir şenlik ve şehrayine dönüşür. Bir tutsaklık ki, asıl hürriyet onun içinde gizli ve nihandır. Bir gariplik ki, bütün nev-i beşerle teşriki mesaisi olan bir insandan daha fazla zevk ve neşe içinde bir yalnızlıktır bu.

Aşık yanlışlıkla mecazî varlıklara yöneldiğinde bir zaman bu hayalî şarapla mest olur. Sanki gerçek arzularını ve istediği menzili bulmuş gibi aşık zevk ve lezzet naraları koparır. Aslında en içte ve ruhun gizli bölümlerinde, kalbin mahrem noktalarında bir tatminsizlik ve kendi kendini aldatmanın bilinci tohum tohum fışkırmak için zaman kollamaktadır. Realitenin meyvelerini ve aldanmamanın çiçeklerini, gerçeğin dal ve budağını filiz filiz büyütmek için zemin aramaktadır. Aşık da bilir mecaz içinde yüzdüğünü fakat "aşkın mecazı bile ne denli zevk ve neşe şarabı sunar insana' bu onun ispatıdır. Demek ki aşkın semtine giren ister mecazî mahbuba ister hakikî sevgiliye tutulsun yine o kudsî

kevserden bir parça tatma imkânı bulur. Biri, şarap testisi, iksir kadehi kırılınca aldığı lezzetleri kaybetmenin hicranlarını ve azabını yaşar ama diğeri sonsuzluk nehrinden veya ebed bahrinden yudumladığı ma-i tesnim ile ebed müddet sermesttir.

Mecazî aşka düşmüş aşık eğer derin ve tekmil aşkı tatmışsa mutlaka bunun devamını arayacak ve hakikî aşk yoluna baş koyacak, can atacak ve ruhunu dahi bu uğurda feda etmekten çekinmeyecektir. Aslında mecazi aşkın ma-i lezizinin zevki gerçek aşkın aşr-ı mişarına erişemez. Biri diğerinin gölgesi gibi veya çok haddelerden geri kalmış posası. 'Tavşanın suyunun suyu' gibi bir tabir burada uygun düşer mi bilemiyorum. Aynen öyle. Hani çiçeklere aşık bir kişi, gül bahçesi özlemiyle yanıp yanıp tutuşur ama onu bulamadığında Mevlânâ'nın dediği gibi onun sahtesine bile hazineler teslim eder. Yapma çiçeklerde arar bu aşk alevine su serpecek eli. Ama heyhât. Cansız ve ölü çiçekler ona bu zevki vermezler. Ne kokusu vardır, ne rengi gerçektir, ne de büyülü güzelliği hakikîdir..

İşte aşkın kaynağına eğilen çöl yolcuları böyle bir aldanmaktan kaçınmalıdır. Eğer mecazî aşkı tadıp gerçek aşka bunu malzeme olarak kullanamazlarsa sonu cinnete varan bir yola girilmiş demektir. Ya tekrar tekrar aynı aşkın kadehi dudaklara götürülmek için sevgili değiştirilecek veya bir cana kıyma çizgisinde gurup edip gidilecektir... Sevgiliden sevgiliye gidişte bir çözüm olamaz zira bu aşk yivlerinin laçkalaşması ve laubalilik ikliminde his ve duyguların artık canlılığını yitirmesi demektir ki, bu da ayrı bir ölümdür. Aşkın bu ihanet otağına düşmüş kişi ölümden beter acılar içinde ömrünü daha korkunç seller içinde heder edip tüketir ve acıların en fecisi ile can verir.

Demek ki, aşık, aşkın enginliğinde kaybolmayı hedef almalı. Sınırsızlığı yakalamayı kendine bir pusula ve rota bilmeli. Ebedî Zat'a ulaşmayı bir ideal seçmeli kendine. Bu sebepten mecaz içinde bile olsa mert aşıkların şiarı içinde bulunmalı. Dönek-

lik ve namertlik seline kendini atmamalı. Zira aşktaki ahde vefanın bir gün mecazdan hakikiye insanı çıkarma imkanı var. Beklemesini bilen aşık bir menfezden gerçeği bir gün yakalama mutluluğunu elde edebilir. Fakat yer ve yön değiştirmeye ve ihanetin kaypak zemininde yol almaya başlayınca hem sevmeyi unutur hem onun lezzetini tatma melekelerini yitirir. Böylelikle hakikî sevgiye açılacak pencerelere de kör bakacağı için onun önüne mavera perdesi bir bir açılsa hiçbir şey görüp hissedemeyecektir. Zira aşkın kanununa zıt hareket etti. Ve bunun tam zıddıyla tokat yedi..

YALAN ÇÖLÜ

“Gerçek çizmelerini giyerken yalan bütün dünyayı dolaşır.” diyor Charles Spurgeon. Ne kadar doğru bir söz. Yalana karşı insanlardaki ilgi, kalb ve kafaların uydurma şeylere meyli biraz da cehalet ve ruh boşluğuyla alâkalı bir husus değil mi? Hakikî desteğini bulamamış ve uhrevî bir payanda ile kendini tahkim edememiş zeval yolcularının böyle uydurma şafaklara hayranlığı sık sık görülen şeylerden. Fala bakmak, burç okumak, bir baykuş sesiyle kehanette bulunmak, köpek havlamasından bir sürü işaretler çıkarmak bunlardan birkaçı. Suizan, iftira ise en iğrenç ve affedilmesi güç olanıdır yalanın. Gerçek bilgisi olmayan kişilerin hayalleri ütopik sahralarda dolaşır durur. Eğer aklı başına gelirse yalan vadisinde susuz ve bîtap düşmüş, ruh hayalin peşinde dolaşmaktan yorulup hakikat karşısında diz kırıp boyun büker. Yok hâlâ aklı başına gelmemişse yakıcı iftira ve yalan sahrasında perişan ve derbeder olup gider.

Hem söyleyen hem inanan için müthiş bir vebal olan yalan asrımızın en yaygın hastalığı en korkunç mikrobu, en dehşetli felâketidir. Tembel ruhlar, kalbi öz aksiyonunu yitirmiş yürekler, gıybet ve zem vebasına tutulmuş vicdanlar bu korkunç hastalığa tutulmuş zavallılardır.

Hayatı bir kumar gören, sık sık blöf adı altında yalanlara tevessül eden, kurnazca komploları zeka seviyesinin göstergesi olarak bilen ve kurduğu her tuzakla zevkten dört köşe olan gafil insanlara ne demeli?

"Başarılı bir yalan iki katlı yalandır. Düzeltilmesi gereken bir yanlışlık doğruluktan daha ağır bir yüktür." diyen Dag Hammarskjölk bu zeka Donkişotlarına, tuzak bezirganlarına güzel bir cevap veriyor aslında. Her yalan bir iftira, irtikap edenin üzerine yıkılan bir dağ gibi onu korkunç bir yük altında bırakıyor ama bunu duyup hissedecek vicdan ve idrak edecek beyin gerekli..

Mesuliyet duygusu taşımayan ve insan olma vazifesiyle muttasıf olduğunu idrak etmeyen kişilerin böyle basit şeylerle kendi kendilerini tatmin etmeleri ve nefislerini doyurmaları gayet tabiidir.

Gerçeğin aydınlık çehresine bakamayan yarasa meşrepler baykuş tabiatlılar yalan karanlığına, hile sis ve dumanına sığınıp kendilerini korumaya çalışırlar. Bazen bu korkaklık vatan ve milleti satmak şeklinde tezahür edebilir. Zira hıyanetin temelinde yalan, yalanın temelinde de korkaklık vardır.

"Yalancı tanrıya kafa tutan, fakat insanlardan korkan bir serseri." diyen Bacon bu psikolojik bozukluğun teşhisini koymuş çok önceden. Hak ve hakikatı intikam alamaz diye sık sık itham eden ve onun vakur duruşunu, sabırlı bekleyişini acizlikle itham eden zavallı idraksızların bir gün başına sağanak sağanak belalar geldiğinde tebdili şaşacaktır ama iş işten geçmiş olacak.

Yalan ve iftira, ikiyüzlülük ve riya bir münafıklık eseri olduğunu bile bile bu derin çukura kendini atan nadanlara hayfa demekten başka elimizden ne gelir. Kendi eliyle kendini bıçaklayan ve kalbini tarumar eden özüne zakkum ekip ruhunu sam yeline veren zavallıya ne denir ki? Önüne geçmeye kalkana "can benim, kan benim sana ne" dese ne dersiniz?

Öfke ve kin, haset, kıskançlık yalancılığın temelini teşkil eder. Bir insan yalana tevessül ediyorsa mutlaka bu kahir ağların ve çetin tuzakların birine düşmüş demektir. Kendini düzeltmedikçe de bu şeytan üçgeninden kurtulması mümkün değildir.

Dönek tabiatlılar, başkasını arkadan vuranlar, her türlü levsiyatı misk ü amber diye yüzüne gözüne sürüp, tütsü gibi içine çekenler, en men'us lezzetleri diriltici iksir gibi özlerine indirenler bu çölün kavurucu seline düşmüş azad kabul etmez köleleridir. Bu ateş seli onları yakıp kül edecek ve özlerini zevale savuracaktır bir gün. Ama yavaş yavaş olduğu için yanışın gizli çizgilerini yok oluşun cangüdaz izlerini görmek, okumak, feraset ister, basiret ister.

Düzen kuran insanlar, başkalarının ayağını kaydırmakla meşgul olan iblis meşrep kişiler özlerini şeytana kaptırmış felâket-zedelerdir. Izdırapsızlık ve çilesizlik bu tarz insanların gıdalandığı zakkum sofrasıdır. Daima kolaya kaçan ve tembellikten başka hiçbir özellikleri olmayan, eli başkalarının cüzdanı ve cebinde olan bu zavallılar asla insan olma ufkuna eremezler. Başkalarının sırtından geçinmeyi bir irfan, olgunluk ve meziyet olarak telâkki eden bu mayışmış zihinlere ve köhnemiş kalblere La Bruyere şöyle diyor: "Düzenci kimse tepeden tırnağa yalan kesilmiştir."

"Çamur at tutmasa da lekesi kalsın!" menfur prensibini yerine getiren zavallıların beyaza ve temize karşı bir alerjileri olduğunu bilmem söylemeye gerek var mı? Kırmızıya karşı kin duyan boğalar gibi onlar da nerede bir beyaz sayfa görse karalamak, nerede bir temiz sima görse berelemek ve nerede bir ak ve safi iklim görseler sis dumana boğmak için saldırırlar. Ne büyük gaflet ne büyük sefalet, ne büyük cinnet ve echeliyet bu yâ Rabbi! Buna insanın müspet yanını köreltmek ve menfi cihetin göğertmek denmez de ne denir?

Yalan söyleyen kadar ona araştırmadan inanan ve hemen kanan safderun kişiler de suçludur. Zira böylesine her söyleneni kabullenen kitlelerin içinde bu tarz komplocular üreme imkanı bulacak ve zamanla toplumun her ünitesini bir kanser mikrobu gibi saracak ve sosyal hayatı felç edecektir. Nasıl vücut kendine

yaramayan maddeleri kusuyor ve dışarı atıyorsa bu tarz kişilerin de ya ıslah edilmesi ya da toplum dışında karantinaya alınması millet, devlet, mazi ve istikbal adına oldukça yararlıdır.

Her gün iksir damıtma cehdi içinde zehir damıtan, iyilik ve güzellik duygusunu cihana yaymak için uğraşanların, kalb ve kafaları ışık ve nur ile örmesi kadar, gönüllere karanlık ve sefalet motifleri dokuyan, ümit ve aşk kahramanlarının çile ve ızdırab içinde millî ruhu onarmaya gayret edişi kadar, özleri kin ve nefret prangası ile mahkûm edip, şeytana kul ve köle yapmaya çalışan zavallıların Mefisto'dan farkı var mıdır acep? Ah Faust, ah temiz ruh, nasiyene fırlatılan çamur elbette cennette sana takdim edilecek samura inkılâp edecektir. Belki o senin şehadetinin ve Hak dostu olduğunun bir delili, bir remzidir. Evet, evet o işaret sana çile ve ızdırap yolunun yolcusu olduğunu ispat için Hak tarafından bahşedilmiş bir uhrevî rütbe ve bir lenüddi apolettir.

Ama yalancının tasviri, ama onun irtikap ettiği komplonun tasviri en iğrenç tablodan daha mide bulandırıcı ve en sefil levhadan daha tüyler ürperticidir. İşte kafasını, ruhunu, özünü bir yalan laboratuvarı olarak kullanan iblis dostlarının Pitiğrilli'nin nazarındaki tasviri: "Yalan zehir şişelerinin üstüne yapıştırılan kol kemikleriyle çatılı bir çeşit kafatasıdır." "Yalan, bacaları karartan is gibi insanların içini karartır." diyen Ruskin ne kadar haklı. Zaten yalancının özü karalamak, ümidi yaralamak, iç dünyayı sise ve dumana boğmak, kalb ve ruhları perişan ve derbeder etmekten başka bir işi de yoktur. Hep yıkmak ve hep talan etmek, hep kırmak dökmek için çalışan bu ruhsuzların hesabı elbette bu dünyada verilemez Zira onlar için böyle küçük mahkemeler kâr etmez. Belki mahkeme-i kübra onların sığaya çekileceği en uygun zaman ve zemindir.

Yalana düşman, doğruya dost, aldatmaya hasım, metliğe ve civanmertliğe enis olan ve asla yalan söze tevessül etmeyen, öm-

rünü bir doğruluk kaneviçesi gibi nakış nakış örmüş hakkın en sevgili kulu, hasbilik gülü Hak Nebi, Emin Rehber Hz. Muhammed (a.s)'ın kısa ve özlü, güzide sözüyle, lal ü güher beyanıyla konumuzu hulasa edelim. Ta ki hitamı misk olsun: "Suçların en büyüğü yalan söylemektir."

NEFSİM DİKKAT

Kendi başına ayakta duran tek şey hakikat. Ne yalanın payandasına, ne iki yüzlü ve riyakârın desteğine ihtiyaç duymayan tek şey. O kendi içinde bir kompleks ve kendi özünde karizmatik bir yapıya sahiptir.

Hakikatın yüzünü aydınlatan yine kendi ışığıdır. Onun nuru o vakur çehreyi gün yüzüne çıkarır. Başka bir muma, başka bir kandile, başka bir ilikmene* ve lüküse ihtiyaç bırakmadan o lamba üzerindeki nakışları ve gerçeğe ait motifleri sunar muhtaç olanlara.

Her şey bir desteğe muhtaçtır ama hakikat asla. O bir güneş gibi hiçbir yaratığın cezbiyle ortaya çıkmaz. O kendi kendine doğar büyür ve gelişir. Ama insan öyle mi ya? Ama başka mahlûklar öyle mi? Hepsi ayrı ayrı desteklere muhtaç, her biri ayakta durmak için payandalara ihtiyaç duyarlar.

"Güneş ışığı gibi hakikatın da dış temasla kirletilmesine imkân yoktur" diyen John Milition ne güzel söyler. O, kendine has bir yekparelik taşıdığı için kir kabul etmez. Zira ne müsbet ne menfi destekler onun doğuşuna veya batışına sebep olamaz. O bir ilâhî takdirin gücüyle silinmiş gibi durur.

Hakikat solar mı Elbette solmaz. Tamamıyla onu cihandan silmeye güç yeter mi Elbette hayır. Düşünün baharı yok etmek için mevsimi gelince nice gayretler gösterilse, nice düşmanca hamleler yapılsa beyhudedir. Zira onun cihandan silinmesi dünyanın kendi etrafında dönüşünden, eğikliğinden güneş etrafında

deveranından kurtulması ile mümkün. Bunu yapacak da ancak sonsuzluğu elinde tutan yüce Mevladır. Adi ve sefil bir iki menfi hamle ile bu koca mevsim nasıl yokluğa karışır.

İşte Hakikatı yok etmeye çalışmak da varlığı yok etmek, kâinatı zevale sürüklemek veya maddî ve manevî bir kıyamet koparmakla mümkündür. Buna da Haktan başka hiçbir kimsenin gücü yetmez.

Hakikat destek ile belki çevreye yayılır, insanların gönüllerine ışır, gözlere daha çabuk ayan olur. Ama burada yine vesile olanlar gücünü hakikattan almaktadırlar. Bu sebepten o kendi uzuvlarıyla kendini temizleyen ve yine kendi kendiyle ışığını yeryüzüne yayan muciz, sırlı ve efsunlu bir güçtür.

İşte Kur'ân ve onun diğer kitaplar gibi zaman aşımına uğramadan asrımıza kadar tek bir harfinin bile değiştirilmeden gelişi. Bunu hangi insan gücü başarabilirdi. Demek ki bir şem'a ki Mevla yaka üflemekle sönmediği gibi asla Hak ve hakikatın vesayası altındaki aydınlık ve nurlu bir iklim de öyle zayıf ve basit hamlelerle soldurulamaz, söndürülemez veya karartılamaz. Bütün müsbet hamlede de aynı tesir-i hakikî konusunu düşünmek gerek.

Şimdi bir insan sabah kalktığında pencereden gelen güneş ışığını görse ve onun göz bebeğindeki ışığın yansımasını da bir başkası müşahede etse bu iki insanın öncelik sıralamasından başka yansıtma hususunda bir farkları var mıdır?. O da fark ise!.. Adeta asırlar üst üste ve alt alta dizilmiş bir kristal örgülü küre gibi Hak ve hakikata ayinelik yapıyorsa bir asırdan diğer asra bir zihinden bir diğer zihne inikaslar oluyorsa bu hamle ve aksiyonların tamamı hakikat tarafından kader plânından tezahür etmiyor mu?

Onun için "Ben hak ve hakikatın ikamesi için tabakat-ı beşer veya kâinat çapında yayılması için gayret gösterdim." diyenler bu gayret ışığını da hakikattan almaktadırlar. Sanki bu baba-

nın çocuğa verdiği parayı çocuğun tekrar babasına iade etmesi gibi bir şeydir. Veya kardeşine verip babasına dolaylı yolla iletmesi gibi bir şey. Mecnun Leyla'yı bulmak uğrunda arayış gücünü yine Leyla'dan aldığı için onun bu aşk yolunda ne çektiği çilelere ne de aldığı lezzetlere "benimdir" demeye hakkı yoktur.

Ferhat aşk ve sevda yolunu açmak için mânâ kolundaki pazu gücünü Şirin'den almıştır. Aslında dikkatli bakılınca bütün gayretleri ve hamlelerin de kendine ait benliğine ait bir iz bile olmadığı keşfedilir.

Kerem vuslat iklimine koşarken bütün direncini onu yakıp kavuran kıvılcımdan almıştır. O kıvılcım da Aslı'nın aşkıdır.

Öyleyse ey nefsim ve nefsim gibi sitemkâr arkadaşım! Bu cihanda yaktığın mum ve aydınlattığın çehreler ve ışığa boğduğun gönüller ve kalbler için sakın gurura düşme. Senin elindeki meşaleyi tutuşturan alev hak ve hakikat alevidir. Öyleyse nur da onundur, aydınlık da. Onu çevreye yaymak için gösterdiğin gayret de. Kendine pay çıkarma. Ayakta durmak için dirliğe kavuşmak için binbir desteğe muhtaç olan, bir mikrobun okuyla ecelin pençesine düşen fani ve zayıf insan asla desteğe ihtiyacı olmayan ve asla şerik, nid ve zıt ve ortağa müsaade etmeyen ebedî, sönmeyen hak ve hakikata ortak olamaz. Hakikat böyle bir ortaklığı ve sahiplenmeyi reddeder. Ve bunu düşüneni de kendi ikliminden tardeder, dikkat et.

GÜLLER VE ZİNCİRLER

Bitevi tebessüm... Güllerin renginde, kokusunda, duruşunda, salınışında bu imaj var: Devamlı tebessüm... Sanki insanoğluna takdim edilen kar-kış, tipi-boran arasında kalmış fakat asla pes etmemiş bir çehredir güllerin yüzü, siması. Güleç insanların, hayatın ızdırap ve acılarına karşı tebessüm eden sabırlı civanların, bütün korku ve endişeleri bir kenara itmiş, her çile ve ızdıraba, her keder ve hüzne tebessümle karşılık veren ve asla yılmayan polat ruhlu savaşçıların duruşunu ve heybetini görürsünüz siz onlara bakınca... Aynı ahenk, ritim gizlidir beyazında, sarısında. Aynı şarkı nümayandır onların kızılında, morunda.." Ne olursa olsun mesajdan vazgeçme, yılma, kırılma, gücenme, yenik düşme ve meydanı terketme!" sesi soluğu mesajı ve ideali... "Daima tebessümle karşıla bütün cani ve canavarları, bütün bağ ve bağban düşmanlarını, bahar ve yaz kindarlarını... Daima aşk ve sevda şarabıyla, itidal ve ümit iksiriyle, tevazu ve mahviyet tiryakıyla karşıla ve söyleyeceğini söyle asla çekilme, çekinme.."

Güle zincir vurulur mu demeyin. Güllere pranga ve kement takılır mı diye hayıflanmayın... Güllere zincir vurulur ve onlar da susturulmaya çalışılır bu alem zindanında. Belki alem çemenzardır, reyhanlarıyla, bülbülleriyle, çimenleriyle bir gülistandır ama onu kaosa çeviren bunalım canileri, stress mahkûmları, kahır köleleri, azap esirleri var ya... İşte onlar zincire vururlar gülleri. Yüzleri tebessümden yoksun, gülmeyi ağlamak telâkki etmiş zindan çiyanları, inkâr ve isyan veledleri var ya... İşte onlar

tebessüme düşmandırlar, aşk ve sevdaya inanmazlar, iman ve ihlasa rest çekerler, içleri dışları kaosun yansıması ve bunalımın derin ve karanlık dehlizi haline gelmiş bu kubur farelerini siz asla iç gülümsemesi, yürek tebessümü ve ruh mutluluğuna, vicdan esenliğine inandıramazsınız. Zira yaşadıkları hayat eracif yüklü bir sefiller otağıdır. Zira geçirdikleri ömür zalam zalam gecelerin zifir noktalarıdır. Zira yedikleri zakkum, içtikleri kezzaptır. Teneffüs ettikleri hava kükürtlü duman püskürtülmüş, bir nefeste insanı zevale sürükleyecek kadar öldürücü, zehirli bir gazdır. Adımları mefluç, düşünceleri sarsık, içleri kan revan, özleri iblis otağı, ayaklarında nefis ve ene isimli bukağı...

Gülmek yoktur onlar için. Huzur ve mutluluk diye bir şey yoktur. Hep kaos, hep acı ve ızdırap vardır şu dünya beldesinde. Şu cihan yurdunda her şey aldatıcı, her şey yalan, her şey düşman ve her şey cani ve canavardır onlar için...

Gülen bir çehre çıldırtır onları, tebessüm eden bir yüz tepelerini attırır. Sinir krizleri geçirirler “vicdan huzuru” diyen birini görünce. Alnında toz pembe secde izi onlar için en sıkıntılı şeydir. İsyan okları gibi her şeye baş kaldırmak yanında, eğilmiş bir kulun secdeye varışı onlara göre pısırıklık ve gayet sıkıntılı bir hal ve tablo oluşturur. Aldatmak, kırıp dökmek, parçalamak, her şeyi yok etmek arzu ve isteği yanında yapıcı olmak, mutedil davranmak, insanlara yardımcı olmak, diğergâmlık, fedakârlık, sabır ve sükûnet, bitevî huzur ve mutluluk arzusunu insanlara sunmak ve bu uğurda gayret ve azim içinde mücadele etmek onların en menfur gördükleri şeydir. Kılıçları bunlar için bilenir onların. Bombaları muttakilerin hepsini yokluğa sürmek, zevale göndermek için patlamaya hazırdır. Zincirleri gül düşünceleri esir etmek için can atar. Kementleri gül duyguları ve gül hisleri kıskıvrak yakalayıp soldurmak için yanıp yanıp tutuşur. Güle çağrı onların baş düşmanıdır. Huzura davet onların en fazla nefret ettikleri bir fiildir. Güle dönmek ne kadar kahreder onları.

Zakkum suyu deveran eden özlerinde güzel kokulu bir usare dolaşacak ha!.. Ne çekilmez şey! Devamlı yanıp tutuşan kalblerinde, küfür ve isyanla fosilleşmiş ruhlarında diriliş gülleri yeşertmek ha! Ne büyük felâket. Devamlı şüphe etmek uyuşturucu ve içkisini bırakmak ve inanmak kevserine ram olmak ha, ne amansız bir çağrı ne kötü bir davet bu!..

"Her şey helal" çakırkeyfliğinden, "Her zevk mubah" serazatlığından, dışı süs içi pis bir cümbüş ve işret ikliminden, püfür püfür cennet kokan ve ebedî saadetin bitimsiz ve sınırsız zevk ve eğlencelerine demir atmak ha, ne korkunç bir yolculuk bu!

Hele hele alışageldikleri güle zincir vurmak tiryakiliğini bırakıp sabır ve sükuna eğilmek ve onun bengisuyu ile bahara uyanmak, kış ve felaket dellallığından vazgeçip bahar tarafını tutmak, dirilişin hasmıyken, zevale ve yokluğa dost iken birdenbire halim selim olmak ve güleç bir çehre ile inanmak ve itaat etmek beyderînde toplanıp Hakk'a kul olmak çizgisinde buluşup "Ya eyyetühennefsil mutmainne ircıi ila rabbiki radiyeten merdiyye, fedhuli fi ibadi vedhuli cenneti" sözüne muhatap olup ebedî varlığın ebedî zevk özüne yürüyüp, ebedî huzurun merkezine yolculuk ve sefer eylemek ha, ne imkânsız ve ne hayalî bir duyuru bu onlar için!

Güle zincir vurulmaz demeyin dostum, elbette güle zincir vurulur bu gün. Yalnız unutmamak gerektir ki, bir yüce divan, mahkeme-i kübra kurulur bir gün. Sonra güle zincir vuranlar azab beldesine savrulur, güle katkılaşanlar ve gülleşenlerse huzur diyarına kurulur bir gün...

BENGİSU

Sevgidir insanı insan yapan unsur. Sevgidir ruhun diriliş mayası ve insanlık belirtisi... Onsuz bir gönül ölü, onsuz bir ruh derbederdir.

Onun soluğu üflenmemiş bir kalp çölden daha kurak ve sahradan daha verimsizdir.

Sevgidir insanlarla aramızdaki bağ. Onlarla anlaşma ve iç içe yaşama gücü. Sevgidir doğruya giden yolda ve gerçeğe ulaştıran zeminde insana yaşama azmi ve potansiyeli...

Sevmeyen insanlar köksüzdür. Belki aşktan ve sevdadan öksüzdür. Çünkü sevgi ruhun insanlarla ilgi kurabilmesi için metafizik bir damardır. Onun olmadığı bir yürek en birinci hayat damarını kaybetmiş ve yokluğa savrulmuştur.

Sevmek bir kaynaktır. İnsan yüreğinin en bilinmez köşelerinden gelen bir kaynak suyu bir pınar iksiri... Kuru gönüllerin, çöl ruhların, çorak sinelerin bu ab-ı hayat ile uzaktan ve yakından alâkaları yoktur. Hem sevginin tadını hem de onun diriltici kuvvetini asla bilemez böyleleri... Onun için hınç duyarlar insanlara, onun için öfke ve nefret ile girerler her girdikeri yere... Onun için kaos içinde bir ömür sürerler ve çevrelerine kan ve barut kokusundan başka bir şey sunamazlar...

Tabiattaki varlıkların arasındaki bağ ve sevgi bağı, aşk ve sevda bağıdır.

"Hayat savaştır veya hayat kupkuru bir mücadeledir, kuvvetli olan galip gelir." gibi sözler işte bu mayadan yoksun kişile-

rin ürettikleri sözlerdir. Zira onlar kendi vicdanlarının teselli bulacakları bir zemin ararlar ve bulamadıklarında ortaya "hayat kavgası, yaşama mücadelesi veya bunların ötesinde altta kalanın canı çıksın, gemisini kurtaran kaptan, ben tok olayım başkası açlıktan ölse bana ne" gibi sözlerle teskin olmaya çalışırlar...

Halbuki hayat bir dayanışma ve yaşamak bir sırt sırta verme hamlesi ve hareketidir. Nil nehrinde sık sık görülen timsahların ağzındaki et parçalarını bir vesile ile temizleyen kuşlardan tutun da televizyonlara konu olacak kadar aç bir sıpayı emziren köpek gibi misallere kadar herşeyden bu dayanışmaya ve sevgi bağına bir ipucu, bir çıkış yolu bulabiliriz...

Sevgiyi dünyadan kaldırın artık hiçbir şeyin kıymeti kalmaz. Adeta cihan aklını kaybetmiş bir deli gibi sağa, sola toslayarak paramparça olur gider. Nitekim toplumların bu öz kuvvetinden yoksun oldukları dönemlerde yaşadıkları karışıklık ve bunalımlar herkesin bildiği malûm konulardandır...

Ama sevginin kol gezdirdiği dönemler ise özlerde bahar çiçekleri açar. Âdeta gönüller bir diriliş nefesiyle aydınlık ve taptaze mevsimlere uyanmış gibidir. Sarmaş dolaştır insanlar. Kol kola gezegenler gibi... Sarmaşık gülleri gibidir artık fertler... İç içe ve tütsü kokusu yayarak sararlar toplumu...

Sevmeyen insan bahtsızdır. Hangi bahaneyi uydurursa uydursun sevgisizliğe yollar kapalıdır. İnsan sevmek mecburiyetindedir. Sevgiyle izdivaç mecburiyettir. Zira kalp sevgiyle özünü bulur ve dirliğe erer ve kendi boyutunda derinleşir... Sevgiden yoksun insanlarda bu metafizik boyut veya insanlarla kalbi bağ kurma yönü olmadığı için hiçbir derinlik yoktur. Belki yüzeyde dolaşan ve kabukta hareket eden bir yozluğa sahiptir böyleleri..

Hamdır, kabadır sevmeyen insan... Zira iç nakışları sevgi ışığı ile ortaya çıkmamıştır. Belki gizli kalmış veya solup gitmiştir. Onun için olgunluk çizgileri ermişlik izleri göremezsiniz siz sevgisiz bir insanda.

Hareket ve davranışlarında, söz ve sazında hep hamlık ve kabalık vardır böylelerinin. Sevgi inceliktir. Nezaketli insanlar sever veya sevgi bu nezaketi kazandırır insana. Her nasıl olursa olsun sevmek bir hassasiyet gerektirir insan yüreğinde.

Acımasız insanlara dikkat edin bu incelikten ve rikkatten yoksundurlar... Zira gönül kökleri sevgi suyuna ermemiştir ve körelmiştir böyle insanların. Ardından meyve verecekleri yerde kurumaya yüz tutarlar ve yokluğa karışıp giderler...

Dedikoducu tipler, gammaz karakterliler, müzevirci tabiatlılar hep bu sevgi yoksunluğunun tıbbî vakalarıdır ama onlar kendilerini sağlam zannederler ne yazık ki... Belki de kendinden başka herkesi hasta zannetme zavallılığına bile sahiptirler.

Sevmeyen insan hastadır. Ve ondan her türlü zarar gelebilir. Toplumlar böyle insanları ciddi bir eğitime tâbî tutmalıdır. Yoksa bu mikroplar bir gün bütün insanlığın hayatını felç edecektir.

Neronların, Firavunların, Nemrutların yani sevgisizlerin bol bol ürediği bir dünyada kaç Roma yanar, kaç İbrahim ateşe atılır, kaç Musa'ya eza cefa edilir siz düşünün...

Sevgi bir güçtür, potansiyeldir... Onun ile insan hayatın zorluklarına dayanır ve insanların kusurlarına karşı af kollarını, tolerans kucağını açar... Onun ile yaşama sevincini yakalar. Bu güç ile ümitsizliğe düşmekten kurtulur insan. Ve birbirini sevmemek çizgisinde intihar gibi en feci ölümlere yönelmez ve savaş gibi cinnet nöbetlerine tutulmaz...

Yoksa birbirini yiyen canavarlar kitlesi sarar dünyayı.. Sadece menfaatini düşünen bencil ve egoist tiplerin ürediği ve "hayat kavgadır" deyip herkesi kendine hasım gören ve asla sevmeyen belki seviyormuş gibi görünen megaloman insanların sardığı toplum da ne kadar sağlıklıdır siz düşünün... Galaksiler gibi bir merkez etrafında yıldızlar oluştan ve çevresini aydınlığa boğan, güneş gönüller asla bu vartaya yuvarlanmazlar... Asla sevgisizlik, kin ve nefret bıçağıyla kalbleri birbirine bağlayan sevgi bağını parçalamazlar...

Onlar sevgi havarisidirler... Ve daima sevgiyi soluklarlar ömür boyu. Onunla ulaşmak isterler insanlara ve onların çorak sinelerine birkaç parça bahar rengi düşürmek için gayret üstüne gayret gösterirler... Kıştan perişan olmuş, sonbaharın sarartan sam rüzgârından bitkin düşmüş ölgün sînelere diriliş nefesi üfleyip onları hayata kazandırırlar ve böylece yüce gayelere ve hedeflere yöneltirler. Pire için yorgan yakan, bir küçük menfaat için binlerce insanın kanına giren canavar tabiatlı kişilere insan olma yolunda diriliş mesajı iletirler...

Ama bu konuda devamlı sevgiyi öne sürerler ve devamlı aşk ve sevdayı ilaç olarak salık verirler hastalarına. Çünkü onlar birer doktor gibi olmalı ve hastalarının her türlü yaramazlığına katlanmasını af üstünlüğüyle başarabilmelidirler.

Hani "büyükler affeder" diye bir söz vardır. İşte bu sözün özünde "Büyükler küçükleri sever ve bu yüzden onların hatalarını sîneye çekme genişliğine sahiptirler." gibi bir açıklama yatmaktadır..

"Benim işim sevgi için" diyen Yunus'u,

"Gelmedik dünyaya bir dava için
Encamı karanlık bir kavga için."

diyen ve sözlerini "Ab-ı hayat sunmaya geldik" mısralarıyla noktalayan Fethullah Gülen'i, "Biz muhabbet fedaileriyiz husumete vaktimiz yoktur" diyen Said Nursî'yi bu kaynaktan beslenmiş sevgi ve aşk üveykleri olarak görüyoruz.

Ne Afganlı ne Türk ne Tatarız
Yeşillikler çocuğuyuz bir dalız
Bizim için yasak koku, renk farkı
Bir tek bahar beslenmişi biz varız.

diyen İkbal Lahori de aynı duygu ve hissin kaynağını işaret ederek belki onu vahiy kaynaklı bir din ile daha sağlam bir zemine bağlıyor.

Dinî veya dünyevî her hamle ve hareketin temelinde sevgi yoksa asla olumlu bir sonuç almak mümkün değildir. Kin kusan bir öğretmen, bir hoca insanlara neyi ve hangi güzelliği takdim edecek... Nefretten başka his tatmamış bir mühendis hangi otokritikle harçtan ve demirden hırsızlık yapmayacak. Kinden başka bir zehir yudumlamamış bir doktor hangi acıma duygusuyla hastalarına şefkatle eğilip onların derdine deva sunacak...

Aşkını kaybetmiş, şevkini yitirmiş bir işçi hangi vicdan duyarlılığı ile fabrikanın temeline dinamit yerleştirmeyecek...

Sadece abus çehreler görmüş, güleryüze hasret kalmış, maaş için derse giren başka hiçbir gayesi olmayan gayesiz eğitimcilerin elinde hayata küsmüş öğrenciler hangi metafizik kaynaktan beslenip tekrar bahara uyanacak ve bu küskünlükten kurtulup insan olma ufkuna yükselecek...

Elbette bunların hepsinin özünde sevgi var. Hoşgörünün diriltici nefesi var. İnsanlara kalbini vermenin azizliği ve başkalarına gönül kapılarını açmanın yüceliği var.

Arkadaş sev sevebildiğin kadar. Kalbin hayatı, ruhun dirilişi ve vicdanın yaşaması bu sevgi gücüne bağlı. Asla kin ve nefretten yana olma. İnsanları ne olursa, kim olursa olsun sevmeye bak. Zira senin hayat kaynağın onları sevmekle çağlayacak ve seninle beraber bütün insanların gönüllerine aka aka gidecek hayat verecek... Ne zaman onun tatlı ve efsunkâr iklimini terkettin herşeyini yitirdin ve fakirlerden daha fakir bir seviyeye düştün bil. Ne zaman içindeki bu kaynağı kuruttun, kin ve nefret çöllerinde bütün taze fikirlerini, bütün körpe his ve duygularını soldurdun bil.

Bil dostum sevgiyi. Bilme ve asla öğrenme kin ve nefret, öfke ve hiddeti. O zehirli içkiyi asla yudumlama. Zira onun özünde isyan vardır, karamsarlık vardır, intihar vardır, savaş vardır, düşmanlık ve her türlü kaos vardır.

Sevgiyi bil ve diğerlerini lügatından sil dostum...

GÜN DOĞUMUNDA RENKLER

Gün doğumunda renkler bir başkadır. Kamaşır insanın gözü, gönlü. Tayflar bütün zenginliğiyle sökün eder ruhlara. Ufukta bir renk şehrayini oluşur. Bulutlar bile perde olamaz bu renk cümbüşüne. Işık hüzmeleri bulutları yarıp geçer ve bu renk tablosunu, bu renk armonisini gözlere ve gönüllere takdim eder.

Gün doğumunda sarı bir aşk serenatı, kırmızı bir hicran yası, siyah bir efkâr hüzmesi, mor bir sevda şarkısı, lacivert bir vuslat zemini, ergüvan bir ümit şulesi gibi rakseder, tüllenir, arz-ı endam eder ufkumuzda...

Gün doğumu bir başlangıç, bir yeniden diriliş türküsüyle renk renk, ışık ışık parıldar sînelerde...

Bir Kâbe tablosu belirir gündoğumunda ufkumuzda. Siyahî ile beyaz tenli, esmer ile kırmızı derili insanların bir arada dönüşleri ve kol kola tavafı tüllenir nazarımızda...

Fikrin renkleri de gün doğumunda sarmaş dolaştır. En uçuk fikirler ile, en silik düşünceler sanki renkler gibi iç içe girer ve biriyle örtüşüp bir halita husule getirirler...

Şafak vakti bir bakın ufka. Kızılın karayla, beyazın morla, lacivertin sarıyla nasıl iç içe girdiğini görürsünüz. Bir doğuş kaneviçesi örer zaman o demde. Mekiği sanki esrarlı bir elde. Gider gelir renk ibrişimleri ve tüllenir bir bahar armonisi kâinat çapında.

Aşk ve ölüm, sevgi ve kin bir potada eriyip gitmiştir ve tamamen uhuvvete inkılâb etmiştir renk doğumunda.

Uhuvvet ki, derinlemesine sînelere kök saldı mı gün doğumu esrarlı tohumlarını saçıp bahara uyandırma vazifesini yerine getirmiş demektir. Onun için uhuvvet en paslı kilitleri açan, en köhne yürekleri cedid hale getiren bir tılsımlı güç taşır mayasında.

Gün doğumu bir bebek doğumu gibi sancılı bir bekleyişten sonra belirir ufukta. Kanlı gözyaşları, acılı efganlar, sitem rüzgârları, sevinçler, sevgiler, kinler ve öfkeler gecenin koynunda gizli olduğu için gün doğumunda bunlardan en güzel ve en iyileri ortaya çıkar, filiz verir. Kötü olanlar, çirkinlik taşıyanlar, fıtrata zıt düşenler gecenin karanlığından gündüze uzanmayı ve serpilmeyi başaramazlar..

Bu sebepten gün doğumları hakikatın ve gerçeğin doğumuna çok benzer... Ümit ve aşk bu sevda renkleriyle telli duvaklı bir gelin gibi süzülür bu kudsî mevsime. İman ve ihlâs bir güveyi gibi güleç bir çehre ile girer bu diriliş ve vuslat demine... Her tatlı hâl, her güzellik gün doğumunda toplanır. İçimizdeki duygular ilhama açık oldukları anda nasıl bir prizmadan geçen ışık gibi renk renk yayılırsa, işte gün doğumu böylesine bir hakikat ışığının ufuk prizmasından geçip diriliş sahnesinde tüllenmesidir...

Fikirlerin, inançların, örf ve adetlerin iç içe bir girift bahar örgüsü oluşturduğu görülür gün doğumunda... Yeni dünya bu renk armonisiyle bezenmiş olarak büyüyecektir. Bir sabah, bir seher vakti, bir kuşluk demi topyekün kâinatı kucaklayacak kadar geniş bir fezlekeyle gelecek ve bu çekirdek bütün zaman ve mekân dilimlerine meyve ve çiçekleriyle yepyeni diriliş baharını takdim edecektir. Bu ebedî huzurun, cennet saadetinin dünyadaki yansıması olması hasebiyle sonsuzluk sihri ve ebedîlik füsunu taşır.

Evet gün doğumu Kardinal külahıyla, Türk sarığını, Batı şerpuşuyla, Doğu kavuğunu yan yana getirecek Hak ve hakikatın huzurunda eğip secdeye götürecek bir sihirli rüya iklimine sahiptir. Bu renk armonisinde erimeyen kirlilik, durulmayan bulanıklık, silinmeyen lekeler zaten hüsranın eşiğindedir. Bunlara

hayıflanmayalım. Ama gün doğumunda kendimizin bütün renklere, bütün seslere ve şekillere açık olduğumuzu ispat edelim. Asla kısır fikir ve bencilce, egoistçe duygulara kapılıp bu renk şehrayininden ayrı kalmayalım. Bu doğuş ve diriliş sabahından cüda düşmeyelim..

EGO

Kahrolası ego sen neler yaptırmazsın? Kardeşi kardeşe kırdıran sen! Dostu dost ile düşman eden sen!

Kahrolası benlik sen ne zehirler akıtırsın! Akrepten farkın var mı acaba şu alemde? Akrepten, yılandan çiyandan bir farkın var mı?

Kahrolası nefis sen ne Deccal imişsin, sen ne Firavun, sen ne Nemrut imişsin sen... Kahrolası ego sen nice velileri bile deli eylemedin mi? Nice aşıkları Mecnun iken sefil ve perişan edip yokluğa sürmedin mi?

Kahrolası ene sen ne zalimler üretirmişsin sen... Haccac misal ne kan dökücü zulüm yolunun yolcularına güç verirmişsin sen. Kahrolası yok olası suizan, sen ne menfur bir duygu ve düşünce imişsin ki, kibrit başı kadar meselelerden yanardağlar üretir ve ortalığı alev seline verirmişsin!

Silinesi kötülük düşüncesi sen ne karanlık kaoslar kaynağımışsın sen... Senden nice gece yüzlüler, kara fikirler, girdap gibi yutan yokluk düşünceleri zuhur edermiş bir bilsen!

Kahrolası fikir yobazlığı sen ne katı yürekler, ilhamsız sîneler, azgın ruhlar husule getirirmişsin sen. Hele bir damarına basılmasın senden nice öldürücü fırtınalar, yıkan yok eden tayfunlar, yokluğa savuran sam rüzgârları hasıl olurmuş!

Ey benim garip başım, neden şu cihanda masum ve mazlum olmak varken kelle savaşının ortasına atıldın... Ey benim yalnız ve yaslı kalbim zaten yareliydin niçin kendini böylesine

bir kaosun içine ittin. Niçin böyle bir kör dövüşünün içine soktun özünü?

Güzel güzel, sessiz sedasız hizmet etmek varken büyük oynamaya mı kalktın da bunlar başına geldi?

Güzel güzel gençliğe iman ve inanç mevzularında arşiyeler çizmesi için yol gösterirken niçin böyle bir arenanın ortasına düştün veya düşürüldün? Sevmek varken kine gıpta ettin, aşık olmak varken nefrete pey çektin... Mecnun olmak varken gerçek deliller gibi yoldan çıktın ve kendini harabelere atıp viran ettin...

Savaştan kaçtın nefsinin peşine düştün ve gerçek savaşı kaybettin...

Cihattan kaçtın bir küçük tane dünya zevkinde tepe taklak gittin... Bir öpücükle ters kepçe geldin, bir bakışta hamlelerini atalete döndürdün ve sabit bir dairede kendini idam ettin...

Ey sevmekten başka derdi olmayan dost yürek, ey aşktan ve aşkı anlatmaktan başka sevdası olmayan enis kalb! Gel sırdaşım ol, yoldaşım ol ve bu illeri terk edelim. Buralar bize göre değil... Kılınçlar bilenmiş bir ortam bizi dilgir eder... Kama gibi sivri ve korkunç bakışlar bizi üzer ve kederlendirir... Ey sevgiye baş koymuş öz! Gel bir köz düşür yüreğine sıladan ve şu gurbet ili terk edelim, vatan-ı aslimize gidelim... Sana kin gurbet, nefret gurbet, aşksızlık vecdsizlik gurbet içinde gurbettir... Bu diyarı terkedelim sevgi iline göç edelim, sevda ellerine savrulalım kuru bir yaprak gibi de olsa... Miracımız bizim sevgi ve sevdadır. Kimseye kin tutmamak, kimseden öç almamak düsturumuzdur ilelebet...

Gönlüm sana sesleniyorum! Eneye, egoya takılma... Onun zokasını yutan iflah olmaz bir şekilde avlanır. O cadı kazanına düşen kaynaya kaynaya erir gider de kimse anlamaz halinden... Zira zarara kendi rızası ile girene merhamet edilmez... Ey kalbim ene tuzağına düşme. Yoksa Hakk'ın lütufları kesilir sana da... Rahmeti nikmete ve celale döner Rabbin... Zira ezelî ve ebedî kanunlara riayet etmeyen korkunç bir azaba düçar olur...

Bu acı ve ızdırabın başlangıcı dünyada belalar ile başlayabilir, bunu bil.

Ey hoşgörüye aşık olan ruhum, insanları diyalog çeşmesinde tesnim suyuna çağıran vicdanım bu nedir, bu? Böylesine hafakanlar basması nedendir bin kederle... Hiç çile çekmemişe benzersin dostum... Demir taraklarla bedenleri lif lif ayrılanları hatırla, ateşe atıldıkları ve cayır cayır yandıkları zaman bile Hakk'a teşekkür eden bahadırları düşün... Sen sıcak döşeğinde, bir elin balda bir elin yağda çile çektiğini zannedip hayıflanıyorsun ve çevrendeki kişilere ateş püskürüyorsun. Ayağına basana canını almış gibi sitem ediyorsun. Böyle olmaz bu, böyle dava adamlığı hiç görülmemiştir. Hapishane yüzü gördün mü, hücre mahkûmiyetin var mı? Kuru ekmek yedin mi? Veya günlerce hiç yiyecek bulamayıp çakıl taşı yuttun mu mideni tok tutsun diye. At pisliğinden ayıklanmış arpaları yıkayıp yemek gibi bir hale düştün mü? Üzerine abdest bozulmuş deri parçasını yıkayıp pişirip yeme durumunda kaldın mı ey ben? Yok kalmadınsa niçin feryad ü figan edersin. Niçin çok ızdırap çektiğinden bahis açıp etrafa sitem dağıtırsın. Niçin ey kalbim niçin ey gönlüm böylesine bir nankörlükte kendine büyük çilekeş süsü verirsin. Sen cücesin ey gönül, sen puslu bir akşam vakti cama yapışmış ve her şeyi o akşamın renginde gören ve o acı ile ölen bir sinekten farksızsın... Sakın kendini birşey zannetmek hamakatine düşme ve böylece esfel-i safiline yuvarlanıp, yokluğa mahkûm olma... Sakın kendini ego hamalı yapma... Sen nefsine bin, o sana değil. Yoksa eşeğini yüklenmiş yola revan olanın haline dönersin bir gün... Burada gülünç duruma düşersin ama ötelerde ağlanacak haline sadece kendin ağlarsın başkası değil..

Kahrolası ego, yok olası benlik, yıkılası ene bir gün seni iki büklüm edeceğim ve uhuvvet yoluna sereceğim boylu boyunca... O zaman bana ettiğin zulümleri, fitil fitil burnundan getireceğim... Seni sevgi ile döveceğim, aşk ile vuracağım, sevda ile

darbeleyeceğim. Yediğin bu dayakla Rabbin huzuruna gittiğinde benden şekva etmeyeceksin, bilirim... Zira her bir darbem seni gerçek insan olma ufkuna erdirecek ve seni yüceler yücesine kanatlandıracak, gerçek erenlerin safına dahil edecektir..

AĞLAMAK İÇİN

Gözyaşları kudsîdir. Onların mukaddes değerine eşdeğer bir başka varlık var mıdır acaba acz içinde kıvranan insanın ikliminde? "Göz ruhun penceresidir" derler. O pencereden gelen her muştu bir parça sonsuzluk izi ve çizgisi taşır. Belki biz insanlar, gözyaşında ruhun billurdan iklimini bir parça müşahede eder gibiyizdir kim bilir. Yoksa gözyaşına bu kadar kıymet vermek sadece tuzlu suyu için değildir herhalde. Evet gözyaşları bütün dillerde, bütün kitaplarda, bütün şairlerin şiirlerinde aynı değerli seviyesiyle terennüm edilmiştir. Asla bir damlacık olduğu için hoş görülmemiştir. Hele hele bazen o küçük damlalar ile öyle ilham yüklü mânâlar misafir edilir ki mısralara, insan bu estetik zenginlik ve güzellik armonisi karşısında engin bir lezzete sürüklenir gider...

Bazen bu sanat ve muhteva zenginliği bizim en küçük hislerimize bir diriliş fiskesi bir bahar muştusu kondurur gibi ayrı bir derinlik ve ulviyet kazandırır. Mesela,

Blake'nin Augries of Innocence isimli şiirinden alınan şu beyit bana nice fikirler tedai ettirdi birlik baharı ve kenetlenme dirliği ve dirilişi hakkında.

"Every tear from every eye,
Becomes a babe in eternitiy."

Yani "Bütün gözlerdeki gözyaşları sonsuzlukta bir bebek olur."

Şiiri okuduğum anda bütün damlalar sıra sıra sonsuzluğa uzanan kervanlar gibi dizildiler ve gökyüzünde çeşitli istikamet-

lerde yol alıp bir göz pınarına ulaştılar. Bu sahne birlik ruhunun ve fikrinin insana ne kadar teselli verdiğini bana bir anda fısıldayıverdi. Ruhum adeta bütün atomların, bütün zerrelerin, bütün yıldızların bir yuvası olduğunu hisseder gibi o kısa zaman parçasında tevhidin ferahlatan ufkuna kanatlanıverdi. Evet iki mısra ama kâinat çapında kalbe ilhamlar çağrıştıran bu iki mısrayı ben neredeyse yazıp evimin duvarına asacaktım. Fakat evinin duvarında Kur'ân ayetleri taşımaya alışmış gönlümün cesareti buna el vermedi.

Hele Herrick'in Upon julia, Weeping isimli şiirinden takriben tercüme ettiğim şu misal kalbimi ayrı bir iklime kanatlandırdı bir anda.

"Kız nehir kenarında oturmuş ağlıyordu
Gözyaşları süzülüp akan suda birleşti.
Nehir yavaş yavaş ahenkle çağlıyordu,
Dökülen damlalarla su daha derinleşti."

Gözyaşının kudsîliğini ve geldiği ufku böylesine güzel göz önüne seren nadir şiirlerden biridir herhalde bu...

Manzarayı üç boyutlu veya dört boyutlu bir resim, bir tablo gibi gözümüz önünde derinleştiren birkaç damlanın takdimi... Gözden süzülen damlalar bütün tabiatı sihirli değnek dokunmuş gibi çeşitli buutlarda derinleştiriyor ve bizi metafizik ufka doğru kanatlandırıyor...

Hele hele Shakespeare'nin Julius Casear isimli eserindeki şu mısra gözyaşını nasıl bir mücevher kıymetine yükseltiyor bakınız:

"If you have tears, peapare to shed them now."

"Eğer gözyaşlarına sahipseniz onları dökmeye şimdiden hazırlanın." Ona malik olmak öyle sıradan bir yaradılış değildir. Ona malik olmak gözün ve gönlün güzelliği ve kıymetli bir hazineye sahip olması kadar ulvî bir değeri haizdir. İnsan, bir mücevher sandığı, gözler o sandığın kapakları ve gözyaşları dökülmeye hazırlanan mukaddes inciler...

Evet gözyaşları, her dilden insanın kudsî gördüğü ve bu mukaddesliği yer yer yazı ve şiirlerde, hitabetlerde terennüm ettiği güzide inciler ve mercanlar gibidir..

Onların kıymetini gözleri kurumuş ve iç dünyası solmuş, kalbi bir çöl gibi susuz ve bitap ruhlar daha iyi bilir. Belki lisan-ı hal ile onların kalb ve ruhları "Bir damla su, bir damla gözyaşı yâ Rab!" diye ağlıyor ve inliyor ama yaşayışları bu duaya uygun olmadığı için gözlerinde bu metafizik damlacıklar tulû etmiyor..

Bizler "Ağlamayan gözden sana sığınırım Allah'ım." nidasını kalb ve kafamızın çatısına kazıyıp bir damla bile o hazineden bulabilirsek onu gözlerimizden süzmeyi, günahlarımız için yanaklarımızdan toprağa serpmeyi bir vazife bilip ağlamaya adeta kendimizi zorlamalıyız. Zira ağlamaz isek halimiz yamandır, ağlamaz isek kalb ölümü bizim için kaçınılmaz fermandır. Bunu bilip öylesine içten ve samimî katre yakarışına, yağmur duasına çıkmalıyız. Gönlümüzü gül gülistan edinceye kadar bu yakarışa, bu duaya devam etmeliyiz...

KONUŞMA ÖZÜRLÜLER

Hayret ki, ne hayret... Toplumda neyi nasıl diyeceğini bilmeyen nice insan var. Hem de kimlerden bilir misiniz? Aydın geçinen kişilerden. Kendini entelektüel bilenlerden... Kaş yaparken göz çıkaran cinsten kişiler bunlar.

Hani toplum içinde sakar kişiler vardır. Bir iş yaparken on çam devirir. Sonra özrü kabahatinden daha beterdir böylelerinin. Sakın özür dilemesi için tavsiyede bulunmayın. Özür dilerken devirdikleri çam yüzü bulur.

Ben okumamış, yazmamış cahil kişiler için belki böyle hataları mazur görebilirim. Ama toplum içinde insanlar ile iç içe olan ve sık sık başkalarının kalb ve gönüllerini hedef almak ve mesajını en usturuplu bir şekilde onlara göndermek için çabalayan kişilerin böylesine hatalar yapmasını bir türlü anlayamıyorum.

"Gül" diyeceğine "diken" diyen, "güzel" diyeceğine "çirkin" diyen, "sevgili" diyeceğine "düşman" diye hitap eden konuşma özürlülere bilmem siz aydın diyebilir misiniz?

Konuşmak bir gönül alış verişidir. Bir araya gelip muhabbet ederken kişilerin kalb ve gönül aynalarına görüntü ve imaj sunduğunun farkında olmalı insan. Bu pazarda kimsenin kimseyi kırıp dökmeye hakkı yoktur. "Teşbihte hata yoktur" derler. Böyle kişileri bir çuval inciri .... eyleyen şahıslar olarak görmek bilmem biraz fazla kaçar mı?

Teşbih dedim de aklıma geldi. Böyle kişilerin teşbihleri de gayet yavan ve kısırdır. Bilgisizliğinin eseri yansır benzetmeleri-

ne. Mesela "...Gavur ölüsü gibi yatma kardeşim." sözü bir teşbihtir ama bir Müslümana söylenecek söz değildir. Zira hassas bir Müslüman bu teşbihten kırılabilir. Vurdum duymaz davrananda ise zaten o dinî hassasiyet yoktur... Misal olarak yürürken birkaç kez tökezleyen bir şahsa "Ne o yoldaki deliler gibi çarpık çurpuk yürüyorsun." sözü onu derinden yaralayabilir. Zira benzetilen kişi akılsız bir varlıktır. Bu da onu dengesiz bir insan olarak nitelemektir. Geçici de olsa insan böyle bir şahsa benzemekten istinkaf edecektir. Ve bu teşbih hassas bir kişinin söyleyeceği bir benzetme değildir.

Evet insan konuşurken karşıdakinin yüreğini hesaba katarak konuşursa anlatmak istediğini muhatabına daha çabuk iletir. Ve böyle kişilerin dostu da çok olur. Kalb, ruh ve gönül hesaba katılmadan yöneltilen her söz, muhataba sunulan her kelam yüreği yaralama ihtimali olduğu için sakıncalıdır. Evet dikkatli insanlar başkalarına söyleyeceği sözü de süzerek söylerler. Öyle vurdum duymaz bir şekilde sunamazlar mesajlarını muhataba. Kılı kırk yararlar ve en son karşıdakine ulaştırırlar meramlarını. Bu demektir ki, siz de benimle konuşurken aynı lisanla konuşun ve hitabınızı ona göre yapın. Yoksa başkalarına konuşma hatası yapmamaya dikkat eden ve en küçük bir kelime ile dahi olsa ruha yara açmamaya özen gösteren bir insan yanlışlarla dolu bir söz sağanağına tutulmak istemez. Gül verdiği ve muhataba çiçek takdim ettiği için hiç olmazsa o cinsten bir karşılık bekler. Gül verene taş atan insanlar bence insan psikolojisinden, pedagojiden zerre kadar anlamayan söz yobazlarıdır. Bilgisizdirler bunlar. Ne durumdan, ne halden anlamayan zavallı birer duygu ve his kaçkınıdırlar. Kalb bölgesini ya kaybetmiş veya terketmiş bu çorak vadilerin sakinleri su verene kum sunmayı zaten tabiatları icabı yerine getirirler. Onlardan bundan başka bir hareket beklemek de abestir zaten..

Arkadaş konuşma özürlüler bir bakıma hissetme ve duyma özürlüdürler. Bunun için kim ile oturup kalkacağını, kim ile sohbet edeceğini, kim ile samimî olacağını bil ve ondan sonra gir toplum içine. Yoksa bu özürlülerden biri tarafından kalbine bir hançer saplanırsa o zaman suçlu yine sen olursun. Zira muhatabı iyi seçemedin, haristandan çiçek, kupkuru bir çölden ab-ı hayat bekledin...

İNSANLIK DRAMI

Şu dünya bir arena meydanına döndü. Her yer kan revan. Kırmızı güller yerine kan gülleri açıyor sokaklarda, şakaklarda, bağırlarda... Sular akacağına çağıl çağıl derelerimizden, gözlerden akıyor seller yanaklara. Bir aşk ve sevda ateşi yanacağına kalplerde, sineler dağlanıyor ızdırapla, acıyla. Elem kusuyor yer gök, kasvet ve kasavet yağdırıyor bakışlar, edalar, sedalar, silahlar...

Dünya bir arenaya döndü. Her tarafta bunalım yansıması bir herc ü merç. Her beldede iman ve inanç yoksulluğundan bizar ve kemter düşmüş insanlar ve çevrelerini kana ve gözyaşına bulayan deliler, zır deliler.

Dünya bir tımarhane manzarası arzediyor. Eline satırı geçiren deli kasap gibi her tarafı mezbahaneye çeviren bu ruh hastalarının dünyayı cehenneme çevirmesine kim 'dur' diyecek? Neyin öcünü alıyor bunlar? Kimden? Hangi kan davasının, hangi öfkenin ve kinin tezahürü bu acıklı tablo?

Bunalım tâ gırtlakta. Nefesler daralıyor. Kalpler çeperlerini sıkıştırıyor. Göğüsler inşirahını yitirmiş. Gözler yuvalarından çıkık. Yüzlerde abus bir çizgi... Ağızlarda küfür ve salya... Neyin aksisedası bu yamyam sesleri, ulumalar...

Ne ekonomik sıkıntı ne başka bir maddî sebep değil bu bunalım sis ve dumanının dünya yüzüne çökmesi... Bir açlık ve sefalet değil. Bir giyim kuşam meselesi hiç değil. Bunları yapan zinde insanlar. Güçlü kuvvetli kişiler. Çoğu besli, iri kıyım yaratıklar. Mide meselesini halletmiş kişiler. Nedir öyleyse bu kanlı

delilerin dünyayı yakıp kavurmasının asıl sebebi... Zahirî sebebin dışında nedir bu alabora manzarasını, bu girdap ve tufan sahnesini insanlığa sunmalarının sebebi...

Manevî bunalım dostum. Kalbî ve ruhî açlık. Mânâ sefaleti. Ruh perişaniyeti. His ve duygu kısırlığı. Gönül dünyasının koflaşması, vicdanın karbonlaşması... Köksüzlük, sütsüzlük, iffetsizlik, manevî değerlerden uzak kalmak ve mukaddes mevhumlara gün be gün artan saygısızlık...

Dünya bir feryat otağına döndü. Ezilenler, ızdırap çekenler çok kez masumlar oluyor. Sessiz kalanlar ve kendi haline kişiler oluyor. Kuvvetin ve gücün asıl faktör olduğu dünyada bundan başka ne beklenebilir. Akreplerin uçtuğu, eşek arılarının boğalar gibi büyüdüğü, yılanların ayağa kalkıp yürüdüğü ütopik masalsı düşler işte gerçek oldu. İşte korku veren manzaralar ve sadece hayallerde kurgulanan ve kurgusu bile ürperti veren acıklı manzaralar, kanlı tablolar, acımasız ve hunharca çizgiler bir bir gerçekleşiyor.

Bu tabloyu bir bahar manzarasına, bir nevbahar ve yaz görkemine çevirmek imkânı yok mu?

Gönülerdeki alevleri aşk ve sevda alazına, gözlerdeki selleri sevgi ve sevinçten kaynaklanan damlalara döndürmek çaresi yok mu? Elbette var. İman, inanç, samimiyet, mukaddes mevhumlara saygı... Hesap endişesi... Mahkeme-i kübra tedirginliği ve yüce divanda hesaba çekilme korkusu... Başka çare aramak beyhude. İnsan olmak insanlığının gereklerini müdrik bulunmak tek çıkış yol. Sevmek ve saygı duymak. Önce kendine sonra başkalarına güven duymak ve hayat hakkı tanımak...

Evet insanlığın bir bahar çelengi gibi zamana tac olmasını istiyorsak. Kol kola, omuz omuza bir ümit ve sevgi rüşeymini filizlendirmek ve iman şulesini parlatmak, ruhlarda genişlik husule getirecek his ve duygu dünyasını bir meşcerelik haline getirmek istiyorsak başka çıkış yolu yok. Tek tek bütün kalblere eğil-

mek ve onların derdine ortak olmak. İnsanlarla yakın temas kurmak, ümit ve aşk ibrişimleriyle gönüllerini nakış nakış dokumak. Kalbleri, ruhları baharistana çevirmek için canla başla uğraşmak. Ama topyekün değil, fabrikasyon ürünler gibi değil, bir acem halısı gibi, bir goblen nakşı gibi tek tek ve inceden ince, bir hassas cerrah dikkat ve rikkatiyle... Tâ ki insanlar bu yalnızlık duygusundan kurtulsunlar. "Delilerine, hayvanlarına bile azamî ilgi gösteren ve onlar için hususi, en müstesna hastahaneler açıp insana ve diğer varlıklara verdiği önemi tablolaştıran toplumları ve mazideki dedelerimizi örnek alarak insanlığa bu şefkat ve merhamet inceliğiyle eğilmekten başka bu feryat ve acı selini durduracak bir amil ve bir hamle yoktur!" diye düşünüyorum...

Bilen varsa söylesin...

SANATIN KENDİ DİLİNDEN

Ben sanatım. Kendimi tanıtayım. Özde hayret ve hayranlık uyandıran, kalbe meltem yumuşaklığında sevda rüzgârı estiren güç.

Bir caminin minaresinde, bir şadırvanın somaki musluğunda, bir abidenin mehip ifadesinde, bir müziğin ahenkli notasında, bir şiirin kafiye şemasında beni duyup hissedebilirsiniz. Bir tuvalde renk armonisi, bir heykelde "canlanacakmış hissi" benim kıpırdanışlarımdır.

Ben öyle bir ifadeyim ki bazen akla, bazen hisse, bazen kalbe ve vicdana akarım buğu ritminde kavisler çizerek. Bir coşturan kıvılcım, bir şahlandıran darbe veya fiske, cezbeye getiren çekim benim mayamdaki potansiyeldendir.

Ben sanatım... Hiçbir hasis duygu hapsedemez beni zindan hücresine, hiçbir bencillik vuramaz acımasız zincir ve prangasına. Ben hürüm!.. Bazen bir kuğu kanadında titreşen gün ışığı. Bazen bir ceylanın kınalı, kavisli boynunda ter damlacığı, bazen bir dere suyunda yeşil başlı ördek süzülüşü, bazen yasemen dalında fildişi bir çiçeğin rayihası...

Çoklarının diline doladıkları sanat, işte o benim. Çoklarının içlerinde duyup, hissedemedikleri ve kalplerinde esintisini yakalayamadıkları fakat sözünü haddinden fazla tekrar ettikleri peri asası, sihirli lamba, uçan halı.

Ben ilk karşılaşmasında insanı sarsan ve içine tatlı bir coşkunluk hissi katan, ona insan olduğunu, ahsen-i takvim sırrını fı-

sıldayıp, duyuran metafizik şem'a, fizikî buse, ledünnî koku, maddî titreşim veya bunların hepsinin görkemli bir halitası..

Bir halı motifinde mekik seslerinin ötesinde bir ses ve ahenk. Bir tavan nakşında veya kapı oymasında sabrın ötesinde sessizce bekleyen değer ve gizli cevher.

Kıymetimi kim bilir benim? Zaman ve mekan çocukları mı? Hayır, aşkın ve hayret ufkunda şaşkın olmasını bilenler anlar benim kıymetimi.

Zira ben zaman ve mekan buutları dışına taşmış sihirli bir dalım. Her an meyve veren ve her an yolcularını besleyen bir tılsımlı kaynak. Miraç çizgisinde yükselmeyen gönüller benim tuğba yemişlerimden yiyemez, kevser suyumu yudumlayamaz. Ama güzelliğimi, kokumu, lezzetimi atalar sözünde olduğu gibi "Tadan bilir, bilen konuşur." Asla gayret etmeden, çalışmadan, sadece sözle keşfedilmem ben.

İlahi güzellikleri teğet geçen, nazarı ondaki marifet balını toplamasını ve gönül peteğine aktarmasını bilmeyen insanlar benim sırrıma muttali olamaz. Aslında beni bulduğunu zannettikleri yerde kaybetmişlerdir, fakat bunun farkında değiller.

Ben sanatım. Gönlü ölü ve ölgünlere uğramadan geçen yolcu. Yahut ruhu ve vicdanı pörsümüş olanlara, his dünyası karbonlaşmış kişilere zenginliğinden veya güzellik hazinelerinden bir katre sunmayan hakikat kervanı. Fena damgasıyla, ebed mührünü birbirinden tefrik edemeyen bakışlara, versem de almasını bilmeyen dumura uğramış ruhlara bir şey ifade etmeyen seyyah, Hızır soluğu, Mesih nefesi...

Güneşin çizdiği kavisler ve fezaya attığı ışıklı imzalarda Nur ismini okuyamayan ve o ışık küresini bir kalem ucu olarak göremeyen gözsüzlere, ayın takvimcilik yapmak için dünyamıza parça parça nur dilimleri sunan hareketinden bir mâna çıkaramayan ve bu müthiş hendese ve aritmetik hesapları tesadüfe veren kalbi ve aklı mühürlülere, gülün güzelliğinde "Ya Cemil" çekeme-

yen, bir meyvenin tadında ve lezzetinde "Ya Rahman, Ya Rahim" diyemeyen şartlanmış zihinlere, fasit daire yolcularına benim mesajlarım kâr etmez. Onlara küserim ben. Güzelliklerimi açmam. Sırrımı ifşa etmem. Hiçbir dem bu anlayışsızlar kitlesine, özümdeki nur ve ışık mektubunu, ebed imzalı Hakk'ın aydınlık ve huzur fermanını okumam. Zira kıymetten anlamayan kişiye kıymetli bir şey sunmak, kıymetli şeylere hürmetsizliktir. Onun için ben, ruhumu, özümü, sözümü ancak güzel görmesini bilen ve hakikat adesesiyle kainatı temâşâ edenlere açarım.

Ben sanatım... İnsan gözünden, insan kalbine, oradan yıldız sistemlerine ve kehkeşanlara değin bir arşiyeler ve ferşiyeler menziliyim. Benim manyetik alanıma giren herkes bu gizli miraç ufuklarını tayeran eder. Neler neler devşirir bu yolculuğunda bir bilseniz. Hakikat ve marifet adına ne güzellikler elde eder bir görseniz. Hz. Ali'nin "İlim bir noktadır" sözü bu sırlı ufkun dürülmüş ve girift bir ukte halini almış şeklidir. İlim ve marifet bu çekirdeğin özünde daima dışa doğru taşmak için yüksek bir potansiyelle bekler.

Ben sanatım. "Tabiatın gür solukları"ndan öze akan, tesir gücü yüksek bir gerilim, metafizik tayf çizgisi. Suya, cama, taşa, tuvale, sayfalara düşen maveraî bir gökkuşağı. Ulvî fikrin parmaklarında yoğrulup, kristalize olan, renk, ses, şekil ve kelime armonisi. Güzellik ve bediiyat manzumesi. Bir çağlayanın gür sesinden "Ya Cebbar", bir örümceğin veya bülbülün yuvasından "Ya Nazım" sayhasıyla akarım akla, kalbe, vicdana...

Beni bilenler bilir. Harflerin terkibiyle isme, isimlerin terkibiyle sıfatlara ulaştıran, Ehad ve Samed semalarında ruhu kanatlandıran, tevhid hullesiyle onu firdevslere yükselten benim sihirli çubuğumdur. O çubuk ki Musa'ların eline ezel ve ebed sultanının hazinesinden verilmiş bir ikramdır.

Ben ene ikliminde, ego sultasında solup giden çiçeğim. Çehrem tebessümünü yitirir benlik çöllerinden esen sam rüzgarıyla. Nemrutça duygular vurur beni.

Firavunca darbeler pörsütür ruhumu kaos vadilerinde. Ben mütevazı bir gönülde açan nilüfer, alçak gönüllü insanlardan südur eden aşk şelalesi, sevda nehri, ümit ırmağı.

Haddini bilmezce tekebbür benim leyyin vadimi alabora eder. Çizgilerimi siler süpürür. Estetik bahçemi, duru ve akıcı ifademi, taştaki mührümü, notalardan örülmüş ahengimi hazan rüzgarıyla soldurup, yokluğa savurur.

Hırsla el atanın parmaklarından kaçan ışık, bahar meltemi ve bereket katresi benim. Asla kaba hamlelere, hantal atılımlara değer vermem. O pençeleri mekan ittihaz edip avlanmam. İhtiras avcısından kaçan bir ceylan gibiyim. Yahut binbir motifli rengârenk nakışlı bir tavusum. Haris insan huyunu terketmedikçe, vakur ve olgun bir şekilde beni aramadıkça onun kabiliyet kafesine düşmem asla mümkün değildir.

Ben maddede manevî bir ürperiş, mânada için için kaynama ve zirveye eriş. Erdem sahibi beyinler, yüce fikirler, kıvrak zekalar, engin duygulara açık özler, ferah-feza yürekler beni hiç zorlanmadan yakalayıp, madde çerçevesinde mâna buudlarıyla şekillendirir.

Ben bir yönüyle mecazî çizgiler sunarım seyircilere. Bir yönüyle hakiki mesaj. Bu iki yönlü sikkenin bir tarafına bakıp hüküm verenler ya yazıda veya turada takılıp kalırlar. Halbuki ben bir bütün olarak ele alındığımda fısıldarım en gizli sırlarımı, en derin bilgilerimi, en meçhul ufuklarımı ruhlara. Leyla'nın kaş ve gözünde, şehla bakışlarında beni görmek ve o çizgilerden Mevya'ya kanatlanmak için Mecnun'ca bir bakış gerek. Şirin'in fani çehresindeki metafizik pembeliği farketmek için Ferhat'ça bir nazar şart. Kerem olmadan Aslı'nın aslındaki ilahî güzelliği anlamak mümkün mü?

Ben Hak'tan gelen ve esere yansıyan, oradan muhatabın gözlerinde hayret şeklinde parlayan daha sonra Hakk'ın nazarına sunulan bir şule, ledünni bir aydınlık ve solmayan, sönmeyen bir sevda kıvılcımı...

Fani gölgelerde beni arayan, fena dilberlerinin dudaklarında ve nazlı bakışlarında beni bulmayı arzu eden çok dikkatli olmadıkça boğulma ihtimali var. Zira seraba baka baka seraplaşan, gölgeye baka baka ruhen gölgeleşen ama ene yönüyle canavarlaşan nice insanlar bilirim... İpek bulut içre rahmet damlacıklarını görmek, tohum içinde fidanı, çekirdek özünde ağacı müşahede etmek her insanın altından kalkacağı bir husus değildir.

"Ne güzel" değil, "ne güzel yapılmış" sözü lûgatında has köşeye yerleşmeyen, her varlıkta "onda-bir kendi için, onda-dokuz Yüce Yaratıcı namına" bir ikram bulunduğunu anlamayan ruhlara benim ne sesim, ne sözüm, ne de aşk ocağını tutuşturan közüm fayda verir. Asla bir yararım dokunmaz ruhu sanat ve güzellik çağlayanına açık olmayanlara. Donuk beyinlere, katı yüreklere, granitten daha sert kalplere benim bir hizmetim asla!

"La uhibbül afilin" sözünü, balı alınmış bir çiçeğin solup gidişi karşısında serzenişte bulunmamak şeklinde anlayanlara kapım her dem açıktır. Fakat bu kutsî kelamı varlıktaki güzelik çizgilerini görmezlikten gelme ve hiçbir faniyi mühimsememe şeklinde kavrayanların benim bahçemden ne nektar, ne bengisu, ne aşk tiryakı derleyemeyeceğini ve gönlündeki irfan peteğine bu bahar enmuzecini aktaramayacağını belirtmek isterim.

Kısacası rahle-i tedrisime oturmayan elifbe okusa da a, b, c diye harfleri mırıldansa da bir tesiri olamaz. Zira bana ermek bir sabır işidir. Çile havanında dövüle dövüle ruhunu un ufak etme ameliyesi. Izdırap mengenesinde ter dökmek, azap haristanında kan revan olmak üstünlüğüyle mümkündür bana kavuşmak. Gözyaşından kaçan, ter dökmekten istinkaf eden, sevgi tevazusu, hoşgörü mütevazılığından firarda bulunmuş bir kişi bu seviyeli işi başarıp zirveleri tutamaz.

Bir ebru suyuna saatlerce bakmayan, sudaki rengarenk sır kıvrımlarını, sanat kavislerini nasıl elde edip, göremezse... Bir

makale ufkunda tam konsantre saatlerce tayeran etmeyen, dikkati başka yerde ama yazı yazmaya durmuş, ara sıra şarkılar mırıldanarak yazısını bitirmeye çalışan zavallı nasıl akıcı ve berrak bir üslup tutturamazsa... Bir besteyi yüz kez notalara vurup, en güzel ve ritmli sesi yakalamak için gayret sarfetmeyen bir çırpıda güfteyi yazıp düm-teklerle notalara vurup hemen seri imalat şeklinde piyasaya süren bestekâr nasıl kalıcı bir eser vücuda getiremezse... Bir ressamın fırçasından alelâde çıkan boyaların tuvalde aldığı acaip şekillere nasıl gerçek resim ve onun ustasına gerçek ressam denilemezse işte aynen bu yoklar ve olumsuz sonuçlar gibi ben böylesine tembellik temeline oturtulmuş, gayret ve azim zeminine raptedilmemiş hamlelerden kaçarım. Böyle sönük ve silik çalışmalardan mümkün olduğunca uzak dururum.

Ben sonsuzluğa ulaştıran yol, yordam. Ben Adn'lere açılan kapılarda şifre ve kilit. Ben ebediyet sarayına yol veren bab-ı mânâ, bab-ı mesaj veya bu kapıları açan Miftah-ı Marifet-i İlahi.

İçinde çiznök, bir öz ve mâna olmayan hiçbir eserde ben yokum. Hele hele zehirli solukları ilham zannedilen kısık ve kısır serenatlarda, şiirlerde, renk ve şekillerde, hikaye ve romanlarda hakikî olarak bulunmam.

İnsanı sınırsız saadete ulaştırmayan ve onu vecd iklimine çekmeyen, sonsuzluk arzu ve isteğine bir cevap teşkil etmeyen, ebed ebed feryadına muştulu bir ferman olmayan, insana metafizik buudları dolaştırmayan ve ona sonsuz mesafeler aştıran Yüceler Yücesi Sani'a, Ulu Sanatkâra ulaştırmayan bir eserde yine söylüyorum ben yokum. "Var!" deseler de yokum. Zira sûrî güzelliklerde benim ancak cismim vardır fakat, aslım yoktur. Özüm, mânâm kaybolmuştur. Ben "yokum" diyorsam yokum dostum. Benim olup olmadığımı başkaları benden daha iyi mi bilecek? Böyle uğraklar benim için gayet sığ ve kısırdır. Onun için mekan ittihaz etmem bu köhne dimağ, sönük zihin, küflü ve paslı vicdanların eserlerini ben...

Ben kainat kaneviçesinde nakış ve motif şeklinde tezahür eden davet, yahut çiçek dokulu, yıldız örgülü bin çağrıyım. Kaybolandan, üful etmeyene, sönenden ışığı daim olana, ecel pençesine düşenden ölümsüze, batandan asla batmayan, ayakta duran ve Kayyum olana dönüş, O'na yöneliş ve bir yolculuk teşrifatıyım.

Ama bir izde, benizde, denizde, bir taşta, gözdeki yaşta, bir emirde, demirde, minarenin ucunda, sarığın sorgucunda, mermerin oymasında, çeliğin suya doymasında gelişip boy gösteren ve filiz filiz yükselen, dala, budağa, meyveye duran bir hoş-amedi şeceresiyim.

Kuğunun son şarkısı, çiçeklerin bahar raksı, tebessümün manevî boyutu, aşk, vecd ve cezbe zirvesi, renk, ses ve şeklin yoğrulup şekillendiği tılsımlı tekne veya umudun yol bulduğu sonsuzluk vadisi, hayret ve hayranlığın doruk noktaya erdiği büyülü diyar.

Kakülüm nice aşıkları vecde getirir benim. Salınışım nice basireti açık olanları cezbe urup sevinçten giryan eder.

Bir mermerden, bir tablodan, bir hattan, bir notadan, bir çiniden, bir makale ve şiirden peri suretimle tebessüm ettiğimde nice bedii zevki olanları sermest eyleyip kendinden geçiririm.

Hakk'a boyun eğmiş özümle, hakikata dilbeste sözümle, sonsuzluğa açık sînem ve gözümle beni duyanlara ve anlayıp idrak edenlere saygı ve sevgi ile selâm duruyorum.

Son sözüm gerçek sanatkârlar için:

"Cevher kadrini cevher füruşan olmayan bilmez."

YAZMAKTA SANAT UFKU

Sanatsız olmuyor yazmak. Sanat bir nefes gibi canlılık katıyor cümlelere. Söz semasında yıldız parlamıyor sanatsız; makale ve deneme zemininde çiçek açmıyor. Teşbih yıldızı parlamazsa yazının turkuaz göğünde, o yazı ne kadar mat ve donuktur. İstiare, tecahül-ü arif çiçeği cümle dalında bir badem çiçeği gibi tebessüm etmedikten sonra, o yazıya yazı denir mi? Sanatsız hangi bahardan söz etsin kelime, cümle? Hangi mevsimden dem vursun deyim, terim. Onsuz nefessiz kalıyor sözler; sanki bir karabasan çökmüş gibi üzerine.

Zincir ve prangalarını kırıyor sanat sözün. Onun ufkunu açıyor. Her kelime hür dolaşıyor madde ve mânâyı. Kayıt vurulamıyor mısraların narin boynuna. Her söz aklın dar kalıplarını aşıyor ve ruhun namütenahi ufkuna kanatlanıyor.

Kendini zorlamayan tembel ruhlardır sanattan anlamayanlar. Gönlü işlek olmayanlardır. Kapalı havza gölleri gibi dışa açık değillerdir. Pislik tutmaya müsait durgun sular gibi ölgündürler.

Yani onlara uysun diye yıldızları mı söndürelim? Çiçekleri mi solduralım sanat göğünden, sanat zemininden. Kupkuru bir ağaca dönmez mi o an yazı. Kime hitap edeceksin böyle bir yazıda? Hangi çiçeği hangi narin sinenin dudaklarına uzatacaksın? Sanat uzanmaktır okuyucuya. Sanat tek sözle her okura hitap etmenin bir başka adıdır bence. Bu sadece yazıda değil, her şeyde böyledir. Sübjektif bakışla, objektifi yakalama deniyor buna. Sanatkâr, kendi ruh dünyasını yansıtır eserinde. Bazen anlayan

kavrayan az olabilir. Çünkü sanatkâr eserini sadece o zamana ayarlamaz. Bazen asırlar, çağlar ötesine seslenir. Yakınmak niye. "Anlamıyoruz" gibi sitemler, serzenişler niçin? Sanat petekteki bala benzer. İlk bakışta bazılarına ağır gelebilir. Fakat onun şifası daha sonra sarar ruhları. Tadı her ferdin damağında kalmıştır. Sanatsız olmaz, olamaz. Bazen gizli imalar, bazen açık ifadeler, bazen tasvir olmadan nasıl ruh, vicdan ve akıl şaha kalkabilir ki? Nasıl en gizli his ve düşüncesini sunabilir muhatabına.

Arkadaş, sanatın buutlu iklimine gir ve söyle söyleyeceğin her şeyi. Bir şafak güzelliğinde, bahar revnaktarlığında anlat fikirlerini. Görürsün o zaman hem ruhun hem kalbin nasıl pervaz ediyor ve tılsımlı bir iklimde yunup yıkanıp, kendinden geçiyor.

Zira,

"Sanat saf güzelliğin birinci derecedeki yoğunlaşmış biçimidir."[1]

Zira,

"Güneş nasıl dünyamızı aydınlatırsa sanatta ruhumun ışığıdır."[2]

Zira,

"İnsanları, denizlerin sonsuzluk ve derinliklerinde, semaların yükseklik ve maviliklerinde dolaştırıp seyahat ettiren sanattır. Sanat sayesinde insan yerlerin ve göklerin enginliklerine yelken açar, zaman ve mekan üstü duygulara ulaşır.[3]

---

1) Pitigrilli
2) G.Rollenhagen
3) Fethullah Gülen

RUHUMU GERİ VER

Nice insanların dudaklarından yükseliyor bu feryat. Nice gönüllerden ateşin bir efgan, bir yakıcı nağme gibi yükseliyor. "Ruhumu geri ver ruhumu geri ver!" serzenişi sanki zeminden göklere arşiyeler çizen bir senfoni...

Sevmiş fakat karşılık görememiş bir aşktan, aldatılmış bir masuma ve ondan ümidini yitirmiş bir idealiste kadar her tür insanın özünden bu feryadın yükseldiğini bu yalvarışın yankılanıp çevreye yayıldığını duyup, hissedersiniz.

Christopher Marlowe'un Dr. Faustus'unda1 doktor, sevgilisi Helen'den onu sonsuzluğa götürecek bir buse ister. Fakat sonunda "Ruhumu emdin onu geri ver!" diye feryat eder. Önce lezzet sonra ümitsiz bir inleyiş ve haykırış. Önce aşk ve sevda sözleri sonra ateşin sayha ve acı dolu bin sitem.

Batı karşısında aynı duruma düşmedik mi? Önce ona hasretle kollarımızı açtık ve ondan yanağımıza bir buse kondurmasını istedik. O ise kanımızı emdi ve içimizi kuruttu. Şimdi ise "Ruhumu geri ver ey Batı!" diye inleyip feryat ediyoruz.

Nefsin öpücüğü özümüzü böyle kurutmadı mı? Günahların busesi içimizi sönmüş bir volkana çevirmedi mi? İçimizdeki şeytanla her vuslatımızda kalbimizin ve yüreğimizin emilip, sömürüldüğünü hissetmiyor muyuz?

Hangi aldatılan vardır ki, aldatana sevda neşidesi söylemiş. Hangi tuzağa düşen vardır ki, tuzakçıya aşk seranatı yakmış ve sevgi bestesi dizmiş.

Hangi yenik düşmüş ve özünü ota çöpe satmış garip vardır ki, aldatan sahtekâra hasret-i hicranını terennüm etmiş.

Evet biz Batı karşısında yenik düştük. Evet biz batıyı yanlış anladık. Evet biz onun eksik ve kusurlarını kendimize rehber kıldık. Biz ki cihan devleti kuran ve üç kıt'aya yedi denize hakim bir milletin, bir neslin ahvadıyız. Ama küçük bir katrede idam olduk. Bir zerrede zevali boyladık. Avrupa'nın efsunlu yüzüne aşık olduk. Sanat ve bilim dünyasına yelken açacağımıza onların küfür ve eracif dolu sahillerine demir attık. Kendimizi unuttuk. Öz benliğimizi ota çöpe sattık. Bir anlık lezzet için nice değerleri yokluğa savurduk. Sanki maşukunu görmüş aşık gibi gittik gittik de o serap misali güzelliklerde kaybolduk. Azgın sel bizi meftun etti. Çöl bizi kendine cezbetti. Geothe'nin Na'tında yalvarışını sanki duymamazlıktan geldik.

Kulaklarımız sağır oldu bazı gerçeklere. Ruhumuz sanki hissizlik nasırıyla duyarsızlaştı hakikata. Özümüz dumura uğradı. Kalbimiz granitten daha katı kesildi. Avrupa bizim içimizdeki değerleri sömürürken fertler kalbini ruhunu kaybedip bir tortu haline geliverdiler. Evet cazip batı bizi yaman iğfal etti. Kahredici gücünü bir pençe gibi yüreğimize amansız geçirdi ve bizi içimizden fethetti. Ne zaman kendimize geldiysek veya öyle bir tablo arzettiysek hemen bir başka müsekkin ile işe vaziyet etti. Özümüzde filizlenen millî duygu ve düşünceyi bir kürtaj vakumu gibi çekip aldı ve yine boşluğa yine yokluğa itti bizi.

Biz yamandık bir zamanlar; şimdi aman dileyen olduk. Biz güçlüydük bir tarihlerde şimdi suçlu duruma düşen biziz. Kim canavara karşı tevazu gösterdikten sonra diş kirasını da ödemek mecburiyetinde kalmaz. Önce sömürülüp, tüketildik sonra murdarlıkla suçlandık. Emperyalizmin pazarı haline gelen doğu blokuyla beraber biz de aynı vartaya yuvarlandık. Aheste aheste o vakumda yutulduk. Sinema dalında Amerikan filmleri bir drakula gibi istiap etti bizi. Kendi tezgahını kurdu ve özden tüket-

ti millî sinemayı. Sanayi dalında giyim kuşamdan tutun yiyecek ve içeceklerimize kadar onların sunduğu şeyleri aldık ve bir sadaka gibi kabul ettik. Taklit bizi mahvetti, kopyacılık bizi perişan ve derbeder kıldı. Tolstoy kadar kendi sanatımızı ve kültürümüzü idrak edemedik ve takdirde bulunamadık.

Aman Allah'ım ne büyük perişaniyet, ne korkunç bir yenilgi ve tuşa gelmek bu.

Fakat ruhunu isteyenler, kalbini maşukunun elinden almaya gayret sarfedenler bir yekün teşkil ediyor şimdi. Artık gidişin korkunçluğu ve halimizin vahimliğini keşfeden hüşyar kalpli nice insan var meydanda.

Savaşmaya hazır, canavardan yüreğini isteyen, Golyat'ın tasvirindeki vücut gibi efendisinden başını dilenen nice mağdur çıkmış er meydanına. Yok olmak pahasına da olsa yitik cennetine kavuşacak. Kaybettiği değerleri tekrar ele geçirecek. Özünü vakumlayan batı ve batı gibilerin çanına ot tıkayacak. Millî değerleri dini mefhumları kudsî dinamikleri unutmayan Dr. Dozi'nin başlattığı fikir firavunluğuna "dur!" diyecek, Gladeston'u haince ve Nemrutça saldırı planına aman vermeyecek hak ve hakikatı sinelere boşaltıp insanları cennet-asa iklimlere uyandıracak bir nesil var şimdi. Boynu doğruluk karşısında kıldan ince ve özü kulluğa giden yolda köle gibi satılmayı arzu eden, kalbi Nur-u Hakk'ın pervanesi olmaya amade bir gençlik var cihanda. Ümitsizlik artık rafa kaldırılmıştır. Şeytanın iğfal hazırlıkları bundan geri zavallı bir çırpınıştan başka bir şey değildir. Nefsin arzularına gülüp geçen, tuzakçıya "Yeter sefil ruh, pespaye sabotajcı!" deyip elinin tersiyle bir şamar vuran yiğitler ordusu, fatihler silsilesi yürüyor dağ yolundan şehre doğru. Dillerinde seniye-i veda türküleri ve feth-i mübin nağmesi olarak yürüyorlar çağlayanlar gibi dağlardan bayırlardan aşağılara doğru. "Ruhumu ver!" deyip ruhunu geri alan polat yiğitler zirvelerden eriyen kar suları gibi çağlayarak iniyorlar vadilere, ovalara, kentlere, köyle-

re kasabalara. Ve ruhunu geri almanın, hür olmanın, gerçek bağımsızlığın destanını yazıyorlar küre-i arza. İç ve dışın fatihi olmanın nota nota türküsünü çiziyorlar zemine. Kalplere, kafalara son fethin fakat ebed müddet devam edecek olanın nağmesini işliyor, şarkısını örüyorlar. Ümidi, aşkı, sevdayı, hoşgörü ve sabrı dokuyorlar ruh ve gönül kaneviçelerine. Teenniyi, vakuriyeti, ilmi, irfanı, takvayı nakşediyorlar kalb ve kafalara.

Ruhunu kaybetmenin ne demek olduğunu bilen bu yaralılar güruhu, tabib-i ekberini ve hazık hekimini bulduğundan beri maddî ve manevî sağlığına kavuşmuş, bütün yaralarından Eyyupça kurtulmuş sanki Hızır suyu ile yıkanmış ve Yahya-misal aşk ummanında yunup temizlenmiş olarak bahara ermiş ve ter ü taze bir gül gibi asra ve insanlığa gülümsemiştir.

Şimdi cezb zamanı bizde. Şimdi asimile sırası bize geçti. Vakumlama günü yavaş yavaş yaklaşıyor. Özden tükenen, içten çürüyen, derinden yara alan batı yavaş yavaş kucağımıza doğru yaklaşıyor. Fakat bizde ihanet yok. Fakat bizde mağdur etmek ve kan dökmek yok. Bizde tuzağa düşürmek ve iğfal etmek asla görülmez ve görülmemiştir. "Biz Osmanlı Devleti zamanında niçin Batıyı Türkleştirmedik ve onlara baskı kurmadık!" diyen bir arkadaşıma "Bizim işimiz fıtrî yolda insanlara ışık tutmak. Hak ve hakikatı yaymak ve insanlığı Nur-u Muhammedî'ye ve Huzur-u Sermedi'ye ulaştırmaktır. Yoksa biz insanları baskı altına alıp zorla fikir ve düşüncemizi onlara kabul ettirmek için vazifeli değiliz. Belki gayemiz Hakk'ın ismini bayraklaştırmak ve cihana bir daha tevhid mührünü ve hakikat sikkesini basmak, zaman ve mekân mektubunun sonunu Ezel ve Ebed Sultanı'nın imzasıyla kapamaktır. Nurlu bir hatime, hitamı misk bir nağme ile şu dehr sayfasını dürüp kudsî bir emanet gibi Rabbimiz'e teslim etmektir." diye cevap verdim. Biraz ikna oldu.

Evet sıra bizde tekrar. Güç yeniden elimize geçiyor. İdealimizi ve öz davamızı unutursak bu fırsatı elimizden kaçırma ihtimalimiz var.

Hedef Rıza-yı İlahi. Yol tevhid yolu. Rehber-i Ekmel Muhammedü'l-Emin. Yemin, bundan başka yol yok. Bundan başka çıkış yolu bulmak mümkün değil. Ab-ı Hayat ve bengisu hasreti çeken insanlığa bundan maada tesnim suyu yoktur. Bundan gayri Hızır çeşmesi asla! Öyleyse dört elle sarılalım Hakikat-ı Ahmediye'nin cihan çapında yayılmasına ve dünyayı sarmaşık gülleri gibi sarmasına. Öyleyse tekrar bir davranıp, bütün ümitsizlik ve ye'se düşüren handikapları geçip, nefsin ve şeytanın bütün tuzaklarına "dur!" deyip, bütün hıyanet şebekelerinin aldatmalarını ters yüz edip tekrar doğrulmalı ve hedefe yürümeliyiz. Bu hususta özümüzde kazandığımız güçle, içimize çektiğimiz ruhumuzla, millî bünyeye çağırdığımız benliğimizle tekrar bir hamle yapmak tekrar bir diriliş sayhası koparmak, tekrar bir arşiye ve ferşiye çizmek, tekrar bir fetih türküsü söylemek ve cihanı kendine ram etmek ve Lâ ilahe illallah bağıyla kâinatı gökkuşağı gibi sarmak ve menzile varmak için gayrete gelmeliyiz. Kısaca surları tekrar delmeliyiz.

Öyleyse haydi dostum:

"Sen bir devsin yükü ağırdır devin
Kalk ayağa dimdik doğrul ve sevin."

İKİ DÜNYA

Sevgi, ümit, aşk, adalet, mânâ, hâyâ, sıdk ve ahde vefa ile örgülü bir dünya. Kin, nefret, ümitsizlik, ahlâksızlık, hulfü'l-vaad, zulüm ile dokunmuş bir başka dünya..

Bu iki dünya iç içe. Dalıyla budağıyla, yaprak ve çiçeğiyle birbiri içine girmiş ve hangi dalın hangi kökten geldiği hangi meyvenin hangi dala bağlı olduğu karmaşasında bir görünüm.

Dikkatli bir göz, tefrik edici bir nazar bu iki unsuru birbirinden ayırıp analiz eder ama bu global bakışı, bu engin rasat gücünü her insandan beklemek pek makul bir tutum değil.

Bu iç içe dünyada yaşıyoruz hep beraber. Ne kaçacak bir yer ne de sığınacak başka bir sığınak var. Birbirine girmiş iç içe bir yumak gibi iyi kötü, siyah beyaz, karanlık ve nur... Aynı bir insan bedeni gibi. İyi kötü aynı mekanda. Öz ve cüruf, nektar posa aynı zeminde. İnsan kalbi de öyle değil mi? Melek-şeytan, güzel duygu ve kötü hislerin iç içe girdiği, eriyip şekillendiği bir pota değil mi yürek..

Fizikteki artı ve eksi kutuplar gibi, gece ve gündüz misali bu iki dünyayı birbirinden tamamen ayırmak ve birini yok etmek diğerini yalnız bırakmak mümkün değil. Belki birini diğerine üstün kılmak ve böylece insanlara tatlı efsunkâr fakat reel merkezli bir dünya, bir iklim örmek hedef olmalı.

Elbette bir bünyede nasıl vücuda kan pompalayan bir yürek var, yemekleri hazmettirip eritip bulamaç haline getiren bir mide var, bunun yanında kalın bağırsak da var. Biz beğenmiyoruz

deyip bunlardan birini yok etmeye kalktık mı tabiî denge bozulur ve yaşama gücünü kaybetmiş oluruz. Aynen öyle de toplum bünyesi de böyle iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin bölüm ve uzuvlardan oluşmuştur. Birbirine gerekli olan bu iki unsurun birini çıkarıp atmak veya kesip yokluğa savurmak mümkün değil. Öyleyse ne yapmalı?

Hemen akla gelen maşerî vicdanın da kabul edeceği gibi iyiyi kötüye hakim kılmak ameliyesidir. Yani kötüyü yok etmek değil iyinin karşısında munisleştirmek yolunu takip etmek. Onu ıslah etmenin ilk adımı budur. Bu hamle de yavaş yavaş ve gayet dikkatli ele alınmalı. Birdenbire, bir anda aşılacak bir yokuş veya geçilecek bir handikap değildir bu.

"Benim şeytanım bana tâbi oldu." kudsî sözünde olduğu gibi kötüyü boyun eğdirmek, çirkini güzelin himayesinde tutmak ve eğitmek, ıslah etmek asıl maksat olmalı toplum eğitiminde.

O zaman hazmetmek ve sineye çekmek meselesi sık sık başvurulacak bir sığınak, sabır ise sık sık demir atılacak bir koy olur.

Tolerans ve hoşgörü karşıdakini ıslah etmek için kullanılan bir merhemdir. Toplumu engin görüş ve sonsuz huzur diyarına çekmek ve hafakanlarını dindirmek için bir ilaç bir reçete... Yoksa korkakça kaçmak veya cebanet kuyusuna sığınmak şeklinde alttan almak tarzı düşünülmesin.

Bugün bu iki dünyayı birbirine barıştırmak gerekli. Aynı zaman ve mekanda yaşamayı öğretmek ve birbirine saygı duymasını sağlamak gerekli. Kim kendisini doğru olarak biliyorsa, kim kendisini iyi görüyorsa görsün ama karşındakine saygılı olsun. Onu yok etmek ve hiçliğe sürmek için çabalamasın. Zaten buna imkân yoktur.

Sağ duyulu bir insan için ahlâksızlığı asgariye indirmek, faiz ve karaborsayı azaltmak, fuhuşu ve zinayı en alt seviyeye düşürmek ilk hamle ve ilk adım. Bunu nasıl yapacağız? Eğitimle. Eğitimin ilk şartı ne? Önce kendini eğitmek!... "Herkes kendi

kapısını önünü süpürse şehir tertemiz olur." prensibinde olduğu gibi kişi, fert olarak kendini otokritiğe çekebilme seviyesine erdiyse ıslah yolunda ciddi mesafe almış demektir. Nefis muhasebesinden kaçan ve kendini sığaya çekmesini bilmeyen ham kişilerden oluşmuş bir toplumda insanları yönlendirmek çok zordur. Kendi kendiyle yaka paça olan bir toplum gerek ilk önce. İçini didikleyen ve kendini teşrih masasına yatıran.

Başkasını tenkit eden değil. Başkasıyla meşgul olurken kendini unutan hiç değil. Bu durum ileri hamle yapan bir ordunun asıl merkez karargahı boş bırakıp orayı düşmana teslim etmesine benzer. Bu ise hiç affedilmeyecek bir stratejik hatadır. Evet toplumu kurtarmayı ve iyiye yönlendirmeyi, güzele çekmeyi hedef almış ışık ordusunun karanlığa cehalete, çirkinliğe karşı savaşı bu askerî taktikle yakınen alâkalıdır.

Akıllı hareket etmek, ceffel kalem karar vermemek, gayet itidalli ve düşünerek planlı ve programlı yürümek fetih ordusunun en önemli özelliği olmalı...

Bu gün bir intihar saldırısı oluyorsa ve gözü kararmış bir şekilde bir kişi on insanın canına kıyabiliyorsa, kafaya çivi çakmayı bir vazife bilen varsa, bir adam gözünü kırpmadan adam öldürebiliyor ve öldürdüğü kişilerin kanını içebiliyor ve vampirliğe özeniyorsa ve bu da içimizde yaşattığımız ve gıda vere vere büyüttüğümüz Drakula'nın ve canavarın dışa yansımasıysa bu işe bir dur demek zamanı gelmiş ve geçiyordur.

Toplumu sarî bir hastalık gibi saran bu yaraya merhem sürecek ve cinnet sınırına dayanmış tavır ve hareketleri dizginleyecek onları ıslah edip iyi ve güzelin emrine verecek, doğruya kanalize edecek insanların işe vaziyet etmesi ve bir hazık hekim gibi diyar diyar dolaşıp bu hastalığa ve kaosa bir çare bulması gereklidir. Yok etmek değil, ıslah etmek, devirmek değil tamir etmek, kökünü kurutmak değil dala budağa iyi fideler aşılayıp negatif gücü pozitifin emrine vermek ve iyi, hoş meyveler elde etmek...

Bunun sömürüyle, falanla filanla hiçbir alâkası yoktur. Dünyanın istikrarlı bir yola girmesi ve huzur okyanusuna yelken açması için böyle bir hamle şart bilaşarttır. Her devirde ve zeminde görülen iyi-kötü, güzel-çirkin, karanlık ve ışık çatışması aynen günümüzde de mevcuttur. Dünya bu iki kutup veya iç içe girmiş bu unsurlardan hiçbir zaman tamamen sıyrılamamış ve tek kutupta özleşememiş...

Şerri ehven-i şerre çekmek belki onu da iyiye yardımcı ve destekçi şerre çevirmek toplumun ıslahında dikkate alınacak ciddi bir projedir. Tabii bunu yaparken içten içe bir imbikten geçirmek ve süzmek ameliyesi de uygulamada olmalı. Zaten şer olanı ehveni şer çizgisine çekmek de ciddi aksiyon ve çalışma gerektiren bir iştir. Hemen oluvermesi ve çabucak başarılması mümkün değildir bu meselenin.

Özetle, her devirde olduğu gibi bu gün de iyinin ve doğrunun kötüye ve yanlışa galebe edeceği ayan beyan ortada. Bunu yapmak bünyeyi pisliklerden temizlemek ve toplumu fert fert bu çizgiye çekmek belki uzun zaman alabilir. Sabır bu minvalde en sağlam sığınak, Hakk'a iltica ve yardım istemek bu konuda tek güç ve kudret olduğunu asla nazardan dur etmemeliyiz. Islah perisinin tılsımlı değneği dokunsa da karanlık içinde gündüzün ışık tohumları nasıl varsa gündüzün zemininde de karanlığın gizli izleri ve çekirdekleri devamlı mevcut olagelmiştir, bunu asla unutmayalım. Bunu ye'se düşmemek ve 'Bu iş olmayacak galiba.' deyip üzüntüyle çizgiyi değiştirmemek için daima nazarımızda bir serlevha gibi tutmamız gerekli. Bu hususta asla ve asla yılgınlığa düşmeden fıtrî ve reel panoramanın bize dediklerini kulağımıza küpe edip davamızın temelini atmak, duvarını çıkmak, tavan ve çatısını çakmak gibi hamle üstüne hamle yapmalıyız. "Bu işi başaracağız inşaallah!" deyip sonuna dek gayretimizi ve azmimizi yitirmeden zafer ufuklarına yürümeli, koşmalı ve kanatlanmalıyız.

İKİ EL BİR BAŞ İÇİNDİR

Şahin Alpay, Sol Din ve Devlet başlıklı yazısında şöyle diyor: "Din konusunda değil, ama devlet konusunda; (devletin mutlak üstünlüğüne inanan) İttihatçı, Kemalist gelenekten gelen 'sol' aydınlarımız da değil ama Marksizm bulaşmış olanlarda kafaların karıştığını kabul ediyorum. Bir yanda devleti yücelten sol (devletçi sosyalist) mantık, öte yanda devleti her türlü musibetin sorumlusu sayan sol (anarşizan) yakınlarda 'sivil toplumcu' mantık arasında bocalayanlar devleti nereye koyacaklarını bilemiyor.

Meselenin devlet ile toplum arasında bir denge kurma meselesi olduğunu; "oyunun kurallarını koyan" bir devlet olmadan ne demokrasi, ne özgürlük olabileceğini bir kavrayabilseler..."

İşte asıl mesele burada. Devlet ile toplum baş ve vücut gibiyse işte burada bir dengenin kurulması gerek. Bu dengenin de başın vücut için ve vücudun da baş için kendini feda etmesidir. Yani birbirine yardımcı, birbirine destek ve her türlü iyi ve kötü durumda birbirinin yanında olma meselesini baştan kabullenip bunu fiiliyata sokma konusunu halletmesi...

Toplumun temel dinamiklerini kabul etmeyen bir devlet ile devletin yol gösterici, düzenleyici ve ülkeyi feraha götürücü metodlarını benimsemeyen toplum arasında daima bir savaş olagelmiştir. İdare edenler ile idare edilenler arasındaki denge ve anlaşma meselesi yüzyıllarca insanlığı mağdur ve meşgul etmiş en birinci mesellerden biridir. İdare edilenleri ahmak ve sağılacak bir mahlûk gibi görmek veya başına yuları takıp istediğin tarafa çe-

keceğini zannetme psikolojisi halkı anlamamak ve tabanla zıtlığın neye mal olacağını keşfedememek basiretsizliğidir. Bir devlet dışta oldukça güçlü politikalarıyla kendini ispat ederken içte oldukça merhametli ve alicenap olmalı. Adeta bir aile reisinin dışta ciddiyetle işini görüp, heybet ve gücünü, otoritesini kaybetmeden vazifesini yerine getirip aile içinde mahfiyet ve tevazu içinde olması gibi bir şeydir bu.

Bu merhamet surî bir şefkat değil hassasiyetle toplum meselelerine eğilmek ve onların derdine merhem olmaktır. Her türlü durumda toplumun yanında olduğunu ispat etmek ve bunu fiilleriyle müşahhas hale getirmektir. Eğer devlet toplumun değer yargılarından uzaklaşırsa kendi bildiği şekilde bir tutum içine girmemeli. Belki yanlışa düştüğünü kabul edip sildiği bazı kuralları toplumun reel nabzını tutarak tekrar sildiği yere yazabilmeli... Bu gün yıllardan beri süregelen aydın halk çatışmasının ana sebeplerinden biri dış dünya meseleleriyle uğraşa uğraşa saf duyguları ve metafizik hisleri, dinî ve millî hassasiyeti yara almış kişilerin zamanla kendini bırakmışlık ve çakırkeyflik içinde daha da beter durumlara düşmeleridir. Bu bir bakıma aydının kendi idam ipini kendi boynuna geçirmesidir. Bu tarzda halkın temel dinamiklerine ters düşme keyfiyeti, zamanla kemmiyet plânında da kendini gösterip idare edilenler ile edenler arasındaki kaosa ve köprülerin yıkılışına sebep olmuştur.

Devletin mayası halk ise, asıl kaynağı millet ise bu çatışmaya sebep nedir? Bunda nisyanın pek mühim rolü vardır. Yani mescidden çıkınca ibadet havasının ruhtan silinmesi ve bir daha mescide dönememek. Yani meclisten çıkınca devlet ve millet meselelerini unutup ruhundan çıkarma ve zevk ü sefaya düşmek gibi hal. Batıya akın akın giden Tanzimatçıların çoğu oradan başka fikirler ile döndüler. Eve dönenler de oldu dönemeyenler de. Dönenlerin bir kısmı her türlü mukaddes değerlerine saygılı ve hislerini kaybetmemiş bir şekilde geldi. Bir kısmı ise yokluğa savrul-

muş dinamikleri ve sam yeli süpürmüş his ve duygularıyla hazan vurmuş gibi döküldüler milletin ayakları altına. Sonra bu yıkılmışlığın ve pörsüyüşün acısını yine kendi milletinden çıkarmaya kalkanlar ilk nevzuhur tohumunu ekenler olarak tarihe geçti. Buna "yabancılaşma" denmiş, "halkını ve kudsî değerlerini unutma" denmiş, "millî hislerin dumura uğraması" denmiş, denmiş de denmiş. Ne denirse densin ortada bir gerçek var. O da gerçekten bir zamanlar aydın-halk uyuşmazlığı ve aradaki uçurum. Bu ise bugün daha genel, daha büyük çapta devlet ve millet arasındaki iletişim bozukluğu ve irtibatsızlık ve yabanîlik şeklinde tezahür etmiş. Bu millet bizim milletimiz ise, bu devlet bizim devletimizse ve "İki el bir baş içindir." düsturunca her ikisi de birbirine destek ve payanda olmak mecburiyetindeyse aradaki uçurum bir an önce kalkmalı ve asla anlaşmazlığa fırsat vermemeli. Birbirini anlamayan devlet ve toplum arasında nasıl bir bağ kalır ki, bu ülkenin selameti ve huzuru devam edebilsin. İki yabancı gibi birbirini anlamayan ve biri başka biri daha başka bir dil kullanan iki unsurun yabanîlik derecesini ölçmeye bence gerek yoktur..

Biri negatif biri pozitif iki kutup bile olsa bir araya gelip ortak paydalarda fikir birliğine varmak ülke adına en birinci acil ihtiyaçtır. Kaldı ki, bu millet ile devlet arasında temel dinamikler açısından, inandığı değerler yönüyle hiçbir ayrılık ve kopukluk ve yabancılık yoktur. Bunu ayrılık varmış gibi göstermek isteyenler ise dışta ve içte vatan ve millet düşmanları olarak isimlendirilebilir. Zira bu ülkede devlet ile milleti birbirine düşürmek isteyenler asla gönüllerinde vatan ve millet sevgisi taşıyanlar değil bilakis sevgisizler, kin ve nefret çocukları, aşk ve şevkini kaybetmişler güruhudur... Bu biline...

Her türlü anarşinin ve her türlü oyun ve tuzağın, devleti ve milleti zayıf düşürücü her türlü faaliyetin ardında mutlaka nesepsizler ve insanlık düşmanları ve dışı insan gibi görünen içi canavar mahlûklar vardır.

Bir zamanlar Hristiyan ruhanîleriyle bile aramızdaki medar-ı münakaşa mevzuları bir kenara itip millî dinamikler ve huzura götürücü faktörlerin korunması adına topyekün insanlığın bir arada kenetlenmesi ve her türlü insanlık düşmanlarına harp ilan edilmesini salık verenlerin ışıklı yolu devleti ve milleti kucaklayıcı ve kardeşlik bağlarını kuvvetlendirici mahiyettedir. Belki bu hükümler, bir değil bin devleti ayakta tutacak bir dinamizm ve potansiyele sahiptir. Böyle bir duygu ve düşünce ile nice köprüler atılır, nice bağlar kurulur, nice kenetlenmeler ve bünyan-ı marsus gibi sırt sırta, omuz omuza vermeler gerçekleşir, bir düşünün. Ama idrakimizi hem tarihe hem istikbale çevirmek şartıyla bu ince mevzuyu anlamak mümkündür. Tarihten ibret alma, atide devlet ve toplum dengesini kurmak adına en birinci ferdî ve içtimaî görevimizdir. Özetle devlet ve toplum arasındaki dengeyi kurmak ve korumak, ancak bu işe içten ve samimî girişenlerin ve özden, isteyerek, müsbet duygularla kolları sıvayanların bir bakıma da diğergâmların işi. Bir estetik cerrahî gibi bu hassas mevzuda işin başında olanlar ve bu işe vaziyet edenler kendilerine düşen vazifeyi yapmazlarsa yarınki her türlü anarşi ve kargaşa ve millî sefaletimiz ve ekonomik ve siyasî iflasımızın başlıca sorumlusu olacaklardır. Bu ise yarın millet ve tarih huzurunda hesabı sorulacak bir suçtur; bu da bilinmiş ola...

HAMLE ZAMANI

Bir zamanlar Avrupa'da fizikçiler arasında önemli bir tartışma vuku bulur. Kâinattaki varlıklar acaba kendi içine mi bükülüyor eğer öyleyse onları çeken bir boyut olmalı ve bu da ancak olsa olsa dördüncü boyut olabilir. Üç boyutlu mekana alışmış insanların bunu kabul etmesi elbette imkansız. Ama bir boyut düşüncesi fizikçileri memnun etmiş. Ne de olsa bir başka nefes alınacak iklime kanatlanmak yolu açılıyor. Hemen ardından kâinatın genişlemesi kızıl ışın şeklinde spektroskoplara yansıyınca bu tatlı ve ferahlatıcı düşünce biraz dahi olsa ekşimiş. Zira nebülozların bizim Samanyolumuzdan sür'atle kaçış izleri fizik dünyasında ardına düşülemeyecek kadar hızlı bir koşu imajı oluşturduğundan bir bıkkınlık bir kırgınlık husule getirmiş. Çapını ölçmeye yakın bir çizgiye gelmişken birdenbire elden uçan bir hayal, hasreti gönüllerde kalmış bir sevda.. Kâinat genişliyor evet içe bükülen kâinatın nedir bu dışa sonsuz koşusu. Artık dışa doğru müthiş bir istek ve arzuyla yarışa geçmiş bir kâinat modeliyle karşı karşıyayız.

İnsanlık aleminde de aynı böyle bir içe bükülüş ve dışa doğru hızlı bir maraton var. İnsanlar bir taraftan kendi özleriyle meşgul olurken bir taraftan da genişleme arzu ve isteğiyle çırpınıp durmaktalar. Ülkelerin kabına sığmayan fetih politikaları ve insanlığın dış dünyaya doğru füzelerle düzenlediği yarışlar bunun en belirgin göstergesi. Durağan hiçbir cisim olmadığı gibi, durağan bir kâinat modeli ve insanlık alemi de hayalden başka bir şey değildir.

Öyleyse bizim de bu koşudaki yerimizi almamız gerekiyor. İç dünyamızı fethe koyulmuş, onun cezbiyle mütelezziz olmuşken, kalb ve gönül dünyamızın ekseni etrafında dönerken dış dünyaya doğru bir hamle ve mesaj sunma gayretiyle bitmek tükenmek bilmeyen bir koşuya koyulmamız gerekir. Durağan cisimler nasıl bir hayalse, durağan kalmak da hem toplumlar açısından hem de fertler açısından asla mümkün değildir. Öyleyse iç ve dış aksiyon vazgeçilmez bir kanun. Hem özümüzü hem dış dünyayı fetih için azim ve ümit kanatlarıyla sonsuz ufuklara kanatlanmamız insan olmanın rüknü. Yoksa bizi bu bitmeyen koşunun kulvarında durdurmazlar; ya ezer geçerler veya bir kenara iterler. Yani ya koşmak ya da koşmak ve de ipi göğüslemek şart bila şart...

Fizikçilerin içe bükülen kâinat, kendi üstüne kapanan mekân mevhumu gayet güzel bir fikir. Lakin bizden kaçan bir galaksiler şehrayininde şaşırıp kalmaları anormal. Bence içe bükülen kâinat modelinde bir dördüncü boyut aramak fikri ne kadar doğruysa dışa doğru müthiş bir hızla kaçış da o kadar bir başka buudun işareti değil midir? Bizi kendi içimize büken bir kudret, özümüzü keşfetmeye davet eden bir güç var. Aynı güç bizi dışa doğru açılmaya sevkediyor ve mesajımızı dış dünyaya duyurmaya çağırıyor...

Kendi benliğini unutmuş insanlık, özünden kopmuş ve millî birliğini tanımaz olmuş toplumlar elbette bu fizikî yasaya uymayan kitlelerdir ki, sonları kural ve kanun tanımazların sonuna benzer bunların. Dışa açılmayan ve dışta sesini soluğunu duyuramayan, mesajlarını dış dünyaya yayamayan kitleler de aynı kanun tanımazlık ve isyan çemberinde boğulmuş olurlar...

Kendi içimize büküldüğümüz nisbette kitleler halinde dışımıza bükülmek ve bir fetih yarışında en ön sırada yer almak fıtrî bir yol, yaydığımız bu yörüngede radyasyonlar ise hak ve hakikat ışığı olmalı...

İlk Onlar diye isimlendirilen kâinatın temel taşı bilinen elektron, nötron, pozitron, negatron, foton vb. benzer parçacıklar nasıl fizikçilerin en büyük keşifleri sırasına geçmişse, milletleri ayakta tutan dil, din, bayrak, vatan gibi kural ve kaideler yani bizim asla vazgeçemeyeceğimiz temel dinamiklerimiz de ilkler sırasına geçmeli ve önem görmeli değil mi?

Fizikî dünyadaki temel kavramlar nasıl artı ve eksi yüklü parçacıklar diye ikiye ayrılıyorsa ve bu yasa kâinatın atomlar dünyasında en önemli sacayaklarını oluşturuyorsa insanlık alemi de özünde iyi ve kötü negatif ve pozitif yönleriyle ayakta durmaktadır. Yani insan iyilik ve kötülüğün aynı merkezde temerküz ettiği bir dünyayı kendi üstüne kapalı olduğu çekirdeğinde, kökünde taşımaktadır. İyi-kötü savaşı her zaman olagelmiş, önüne geçilmez bir kavga olsa da kendi içinde ve dış dünyada iyi ve kötü çekişmesinde bize düşen görev pozitif yönümüzü geliştirmek ve nefis, ene benlik, günah işleme meyli gibi negatif yönümüze önem vermemektir. Tabiî bunu yaparken dış dünyadaki karadelikleri ve dış fetih hengamında karşımıza çıkacak girdapları ve ölüm vakumlarını da nazar-ı itibara almak gerekir..

Dördüncü ve beşinci boyut düşüncesi millet olarak bizi iç ve dış fethine çekerken, bütün boyut ve buudların yöneldiği bir yönü de asla unutmamak gerekir. Yer ve göğün "ister–istemez geldik" dediği yöne gönül süvarimizi nefis ve benlik atımızı sürmemiz gerek..

Atbaşı nebülozu gibi şahlanıp uzayın sonsuzluğunda ipi göğüslemeye koşmamız ve bitmez tükenmez mesafeler aşmamız insan olmanın, inanmış olmanın ve kul olmanın gereği...

Öyleyse ey Arkadaş! Kendi içine kapanan ve üstüne bükülen kâinat modelinde olduğu gibi özün millî dinamiklerine, asıl benliğine, ruhuna, kalbine vicdanına doğru bükül. İçini keşfet, kendini tanı, iç dünyandaki seni ayakta tutan temel unsurları bil ve anla. Sonra dışa doğru bir hamle yap içinden kopmadan

özünden taviz vermeden, iyilik ve güzellik duygularından bîgane kalmadan, seni daima diri ve ceyyit tutacak his ve duygularından uzaklaşmadan dışa doğru yönel ve o iklime bir gül gibi açıl... Mesajını sun, ışığını gönder, aksiyonunu tamamla ve ipi göğüsle. Bu ise varolma ve ebediyete kanatlanmanın ilk ve vazgeçilmez şartıdır; bunu bilmiş ol.

Öyleyse ey Milletim! Sen de dil, din, tarih, bayrak ve vatan gibi kudsî dinamiklerin ve seni ayakta tutacak kaynaklarını tanı ve asla bu temel taşlarından ayağını kaldırma. Yoksa ayağın kayar ve yokluğun girdabına yuvarlanma tehlikesi yaşarsın. Senin de bu temel unsurlara bağlı kalırken elbette dıştaki ekonomi, tarım, bilim, teknik ve sanayileşme gibi kuvvet ve kudret işareti adımlarınla koşuna devam etmen en uç noktaya zirveye ermen gerekli. Birincisi içine kapanma ve kendi öz murakabe ve muhasebeni yapmaksa, bunun ikincisi dış dünyaya kanatlanma ve sonsuz ufuklara yelken açmaktır.

Evet dördüncü ve beşinci buud polat yürekli koşucularını bekliyor. Ne dersiniz... Hamle zamanımız gelmedi mi?

İNSAN MERKEZLİ BAKIŞ

Varlıkların bir gerçek hareketi bir de hayalî hareketi vardır. Birincisi herhangi bir varlığı merkez ittihaz ettiğimizde ortaya çıkar. İkincisi değişik bir noktadan baktığımızda gördüğümüz harekettir.

Mesela bir gözlemci güneşe binse ve onun üzerinde seyahat etse kendi etrafında dönen bu merkezden kâinatı değişik temâşâ eder. Etrafında çeşitli boyut ve uzaklıkta bulunan ve durmadan dönen gezegenlerle bir istikamete doğru yol alan bir gök cismidir ona göre güneş. Fakat aynı gözlemci ayı merkez kabul etse oradan kâinatı daha bir değişik görecek. Şimdi bizim ayı seyrettiğimiz yerde rengarenk görünüşüyle dünya ve çeşitli uzaklıkta binlerce, yüzbinlerce yıldız ve yavaş yavaş doğup batan ayın hızına göre görünüp kaybolacaktır.

Merkür'den bakan gözlemci, Venüs'ten kâinatı tarassut eden kişi de bu ve buna benzer hareketler görecektir.

Fakat işin aslına bakılırsa her varlık kendini merkez kabul ettiğimizde kendine ait gerçek hareketi bizlere sunmakta ve başka bir noktaya taşındığımızda hayalî bir imaj vermektedir.

Hulasa edersek biz varlıkların iki hareketi üzerinde gözlemimizi sonuçlandırmış oluyoruz.

Şimdi gelelim bu hareketlerin hangisinin doğru ve gerçek hareket hangisinin izafî olduğuna. Hakikî görünen ve reel olarak ele alacağımız hiç şüphesiz ki, ilk bakışta o cismi merkez olarak kabullendiğimizde gözlem sonucunda elde edilen görüntü-

dür. Fakat bunun dışındaki hareketleri bir kenara itip hiçbir mânâsı bulunmayan saçma bir aktivite olarak nitelendirebilir miyiz? Elbette hayır. Şimdi güneşin kendi çevresinde dönüşü ve bir yöne doğru gidişi reel hareket kabul edilirse bunun dışında milyonlarca yıldızı merkez kabul ettiğimizde elde ettiğimiz hayali veya izafî hareketleri gerçek kabul etmemek mecburiyetinde kalırız. Bu da bize kâinattaki imajların binde dokuzyüz doksan dokuzunun yanlış ve izafî olduğu fikirini verir ki, bunu kabul etmek pek müşkildir.

Bu şuna benzer biz bir şahsın bütün hayatını biliyoruz ve onun hakkında malumat elde ediyoruz fakat onun hareket ve davranışlarının hepsi de yanlış ve elde ettiğimiz bilgiler, gözlemler de uydurmadır.

Hayatı bir kaosa sokan bu düşüncenin yanlış olabileceğini kabul etmek bizi ikinci harekete yönlendirir ve onun mânâsı hakkında bizi düşünceye sevkeder.

Yani binde bir hareket değil de binde dokuzyüz doksan dokuz hareket ve imaj üzerinde fikir ve düşüncemizi odaklamak mecburiyetinde kalırız.

Şimdi gelelim güneşin dünyayı merkez olarak kabul ettiğimizde idrakimiz ve hayalimize yansıyan hareketine. Güneş doğudan doğup bir yay çizerek batıdan batar. Bu hareket ise güneş merkezli harekete göre yanlıştır. Fakat böyle binlerce hareket müşahede yeri değiştiğinde ortaya çıkmaktadır. Öyleyse "yanlıştır" deyip kesip atmak yerine bunun bir mânâsı olup olmadığını düşünmek daha akıllıca bir hareket tarzıdır. Dünyanın kendi etrafında dönüşü ile husule gelen bu yay her gün müşahede ettiğimiz bir tablodur. Pekala bunun bir ve birkaç mânâsı olamaz mı?

Eşya ve hadiselerden anlam çıkarmak, vakıaları okumak statüsünden bakılacak olursa hiçbir hareketin, hiçbir olayın lüzumsuz olmadığını hemen anlarız. Yani biz nasıl her cismin mutlak bir sebebe binaen halkedildiğini kabul ediyorsak azamî tasarruf

prensibine göre de kâinatta hiçbir şey lüzumsuz değilse öyleyse bu hayalî hareketler de lüzumsuz ve boşuna bir görünüm olarak algılanamaz.

Şimdi bir saat düşünelim. Saniyelik daire, dakikalık daire, saatlik ve günlük daire olarak üzerinde işaretleri mevcut. Biz her dairenin bir diğer daire ile alâkalı olduğunu bildiğimiz için şu kadar dakika dönüşü şu kadar saat yapar deyip birindeki mânâyı diğerine taşıyoruz. Yani "Şu görüntü diğerinin şu durumuna temsildir veya bir başka açıdan baktırmaktır ve işi kolaylaştırmaktır." deyip meselenin püf noktasını yakalamış oluyoruz. Saniye yayı dakikanın, dakika yayı saatin, saat yayı ise bir günlük tam dairenin birer ipucu ve küçük üniteleri ve en büyük daireden haber veren birer misaller olduğunu idrak ediyoruz.

İşte bunun gibi dünyanın kendi merkezi etrafındaki hareketiyle ortaya çıkan hayalî hareketler bilhassa gündüz güneşin, gece ay ve yıldızların aldığı durum ve haller bize daha geniş daire olan ay ve mevsimlerden ve onlar da yıllardan onlar da asırlardan işaretler sunmaktadır.

Misal verecek olursak güneşin doğuşu ve parlak hali bahar mevsiminin ilk günlerine, sonra yükselip zeval noktasına gelmesi yaz mevsiminin en sıcak dönemine, yavaş yavaş ufka meyletmesi ise sonbahar mevsimine, ufukta batışı ve kaybolması, her tarafı karanlıkların sarması da kış aylarının gelmesine birer işaret ve birer izdüşüm olarak telâkki etse insan bir günde dört mevsim yaşadığının idraki ile hadiseleri daha iyi gözlemleme imkanına sahip olacaktır. Yine bu doğuş ve batış arasındaki yayda güneşin aldığı durum insanın hayatının mevsimlerine tekabül etme açısından ayrı bir değeri haizdir. İnsan büyük bir dairede kendi hayatının panoramasını görüp, bilip, idrak defterine kaydediyor ve böylece tutumuna ve durumuna çeki düzen veriyor. Belki çevresindeki insan ve hayvanların hayat kesitlerinden kendine ait mânâ çıkarması belki ferdin hayat ve hâdiseleri okuma ve ders

alması açısından yeterlidir" diyeceksiniz fakat işin aslı öyle değildir. İnsan nisyan ile alil olduğu için sık sık hattâ her an, her dakika, her saat kendi kulağına "Fanisin ve bu ömür geçicidir. Defterini hasenatla doldurma demi geçiyor." sayhasının çın çın ötmesiyle uyanık ve hüşyarlık çizgisine adım atabiliyor..

Bunca diller ve lisan-ı hâllere rağmen nice insanların hâlâ uykuda olması gösteriyor ki, bu güneşin çizdiği insanı uyarıcı ve ömür mevsimlerinden haber veren yay lüzumsuz değildir gayet veciz bir cümle gayet özlü bir mısradır...

Pekala dünyanın kendi ekseni etrafında dönüşüyle meydana gelen bu yaylar ve çizgiler bize göre mânâlı cümleler ve veciz mısralar insan merkezli harekette nasıl bir şekle bürünüyor. Şimdi işte insanın kendi merkezi etrafında yapmış olduğu hareket bu perspektiften mânâlı bir cümle veya bir kitap olarak nazarımıza sunuluyor. İnsanın bütün cismiyle yapmış olduğu hareketi biz uyku ve uyanıklık diye genel bir bölümde mütalâa edecek olursak burada karşımıza çıkan manzara bütün her şeyin özeti mahiyetindedir. Gözleri açık insan görmüş olduğu bütün kâinatı gözlerini yumup uykuya daldığında kaybeder. Belki rüya imajıyla birkaç kırıntı tekrarı olsa da aslında genel olarak cismânî alem artık onun göz kapakları ardında kalmış ve bir noktada yok hükmündedir.. Onun için ikinci bir alem yani alem-i nevm kapısı açılmış ve o da bu dünyaya adım atmıştır.

Yani insan gözlerini yumup nevm yani uyku alemine girince o noktada bütün alem ona göre ortak gaybî bir hâl almıştır ve gözü önünden silinmiştir. Pekala bu siliniş ve yok olma imajının diğer görüntüler ve hayalî çizgiler gibi bir mânâsı olması gerekmez mi?

Niçin böyle bir anda gördüğümüz bildiğimiz, müşahede ettiğimiz hatta aralarında yaşadığımız varlıklar silinip gidiyor ve yoklukta gaybubet ediyor? Uyku ve uyanıklık doğum ve ölüm gibi iki hakikattan mı bahsediyor yoksa bize? Âdeta bunca var-

lıkların gece ve gündüz gibi ikiye bölünmesine benzer bütün kâinat insan merkezinde hayat ve memat diye ikiye ayrılmak gibi fasih bir dile mi dönüşüyor?

Kısa ve özlü bir cümle mi yoksa insanın gözünü açıp gözünü yumma hareketi. Bu cümle de "Göz açıkken görünenler bir gün göz kapanışıyla silinip gittiği gibi silinecektir. Kafada kalan imajlar, yaşanan hayat izleri ve figürleri ise bize ölüm uykusunda eşlik edecek berzah rüyası, kabir temaşası." fikri mi okunmaktadır. Neden olmasın...

Özetleyecek olursak her görüntü ve şekilden bir mânâ çıkaran ve bununla da yüzde doksan isabet eden bu günün insanı artık hâdiselerde, görüntülerde ve imajlarda boşu boşunalık fikrini elinin tersiyle itmiştir. Buna en güzel örnek son zamanlarda revaçta tutulan Simyacı isimli bir romandır ki, sırf hadiseler ve eşyanın remiz ve işaret yoluyla gerçeğine bir basamak teşkil ettiği fikri çevresinde örülmüştür bu kitap. Yani simgeler dünyası asıl reel dünya hakkında bilgilerle doludur. "Bir su damlasından gökteki buluta ondan yerdeki yaprağa kadar her şeyde bir yazı, bir işaret, bir mânâ, bir mesaj, bir uyarı olduğu" fikri kitabın yüksek tirajda satılmasındaki sebeplerden belki de en birincisidir. İnsanoğlu eskiden beri tefeül, fal ve karot gibi kâğıt açma yoluyla, ok atma usulüyle gelecekten haberler almaya meyyaldir. Bu bilmek odaklı fıtrî meylin, daha rasih, daha ayakları yerde ve değişmeyen bir çizgide seyreden kâinattaki cisimler ve vakıalar üzerinde odaklanması insanlığın yavaş yavaş hayalî hareketlerden reele, görünen eşyadan görünmeyene imzalar ve şifreler ve yazılar ve dersler çıkardığının belirtisidir.

Mesela kâinatın ilk oluşu ile bir ağacın çekirdekten husule gelmesi, bir hayvanın ve bitkinin spermden husule gelmesi arasında niçin benzerlikler olmasın ve bu, ona o, buna birer ipucu olarak niçin kabul edilmesin. Binbang teorisi bugün bize insanoğlunun tabiattaki bu oluşumlardan çıkış yaparak elde ettiği öz

fikir olma hasebiyle yakaladığı güzide bir remiz ve geçmişe ait büyük bir işarettir.

Kur'ân-ı Kerim'de de buna misal olan birçok ayet vardır ki, hem görünen hareketi hem de reel aktiviteyi özünde beyan etmektedir.

Mesela "güneş döner" ayetinden istikrarı için, belirli bir menzile doğru ve kendi etrafında gibi mânâlar çıkarılmıştır. Bu Arapça'nın gramer kaidelerine göre li edatı yerine fi gibi edatların geçmesi kuralından kaynaklanan bir mânâdır. Tabiî bu mânâ birçok mesajı da beraberinde getirmektedir.

Şimdi âmi bir kişi "güneş döner" ayetinden hayalî bir dönüş olan güneşin doğudan doğup batıdan batışını anlayabilir ve bu asla yanlış bir bakış değildir. Bu perspektif zaten güneşin hayatı ile ve onun gibi yıldızların ömrünü resmetme yönüyle gayet yerinde bir ikaz ve uyarı tablosudur. Güneşin daha geniş perspektifte bir günlük değil bir ömürlük hayatını ortaya koyma açısından belki diğerlerinden daha çarpıcı ve reeldir. Astronomi ile uğraşan bir insan ise güneşin kendi ekseni etrafında dönüşü ve bir yöne doğru gidişini bu ayetten anlar ve bu da reel hareketi yakalamaktır. Fakat güneşin ömrü hakkında bir fikir vermekten ziyade daha dar dairede bir astronomik bilgi sunmaktadır. Bir derece daha ileri gidersek bir astrofizikçi güneşin içindeki hidrojen gazının patlayarak helyuma dönüşmesini de bu ayetten bir dönüşüm ve dönüş olarak algılayabilir ve bu da doğrudur. Bu hareket de sakinleşmesi için zarurî olan bir harekettir ve istikrar için gerekli bir fonksiyondur. Bu da ayette zaten zikredilmiştir. "Güneş istikrar için dönmektedir."

Son söz olarak şunu diyebiliriz ki, kâinatta en mânâlı bakış dünya merkezli bir bakıştır. Belki en dolu ve en muhtevalı akıl yürütme ve hissetme anlama bu merkezdeki bir gözlemcinin yapacağı temaşada gizlidir. Bundan öte dünyadaki gözlemin en çarpıcı ve en reeli insanın uyku ve uyanıklık çizgisinde müşahe-

de ettiği birer cümlelik sonuçtur. Âdeta bu "Gözümü yumduğum da eşyanın kaybolması gibi bir gün bütün kâinat yok olacak." görüntüsü içinde en büyük kıyamet delilini saklama açısından büyük önemi haizdir. Belki bunu daha şümullendirecek olursak "Ölüm anında gözümü yumduğum zaman kâinatın silinişi gibi bir gün bir el bu varlıkları silecektir. Uykudan uyandığım zaman nasıl tekrar uykuya daldığım andan başka bir zaman kesitinde uyanıyorsam aynen öyle de ölüm uykusundan uyandığımda da aynı böyle bir başka alemde evvelkinin benzeri ama daha değişik belki onun önemli bir uzantısı olan bir iklimde uyanacağım." fikri eşya ve içinde insan dahil olmak üzere bütün mevcudatın kaderi hakkında gayet reel bir hükümdür.

Demek ki, eşyanın hakikatını görmek gayretiyle zıplaya zıplaya bitap düşen insan gerçek görüntüyü yakalayabilmek ve asıl mânâ dolu imajı ve mesajı okuyabilmek için kendi merkezine taht kurmalı ve içinde oturaklaşmalı ki, eşya ve hâdiselerin şifreli dilleri çözülsün ve hayalî hareketlerden bile reel olanları yakalama gibi bir basiret açıklığı ve hüşyarlık çizgisine sıçrayabilsin. Gayrisi kısırla uğraşma ve özü kaybetme ve asla hedefe varamamaktır. Belki bir kısır döngü ve fasit dairenin çizgisinde ebedî dönmek, bitkin ve bitap yokluğa yuvarlanmaktır. Hafizenallah.

İNSANI BİLMEK

Bütün içtimaî hatalarımız, insanı bilmemekten kaynaklanıyor. Onun zaaflarını, isteklerini ve karanlık-aydınlık cihetlerini keşfedemediğimiz için bir yığın toplum sıkıntıları ve hercümerçler yaşıyoruz.

İnsanı bilmek insanları bilmektir. Ruh dünyasının bir harita gibi açıldığı varlık artık geçinilmesi çok kolay munis bir kişi haline gelir. Girift bir bilmece gibi asla çözülemeyen insanların başkalarıyla diyalogları ve geçimleri de o nisbette azalır. "Şeffaflık politikası" diye dilimize pelesenk ettiğimiz şey insanları tanımakla daha iyi gün yüzüne çıkar. Yoksa insanlar bütün sırlarını ifşa edecek kadar basit varlıklar değillerdir.

Bilgi gözlüğüyle insanlık alemine bakan kişi insanı bir toplum, toplumu da bir insan görme kolaylığını elde eder. Bilgisizlik bu adeseyi köreltti̇ği için işimizi oldukça zorlaştırır. Her hadise ve vukuat ile yepyeni bir olayla karşılaşmışçasına irkilen bir kişinin ne kritik etme kabiliyeti, ne de eksikliklerin telafi hususunda ciddi bir hamlesi olabilir. İşi kolaylaştırmak ve benzerliklerden yola çıkarak meseleleri çözüme ulaştırmak içtimaî hamlemize güç ve kuvvet kazandıracaktır.

İnsanı tanımak meselesi bütün kitle hareketlerinde ve içtimaî hamlelerde baş köşeye konulması gereken serlevhadır.

Onu bilmek ve iç dünyasına misafir olmak yılan tabiatlı kişilerin bile zamanla düzelip adam olacağı hususunda bize kanaat verir. Yoksa en uysal kişilerle bile geçinmek mümkün değildir.

Evet insanları idare edenler hodfürûşça hareket ederlerse yani karşısındakinin tabiat ve huyunu keşfetme hususunda kendilerini birazcık zahmete sokmazlarsa başlarına açılacak gaileler onları daha birçok zorlukların içine itecek ve onlar geçmişteki fırsatları kaçırdıkları için hayıflanacaklardır.

Basireti açık insan karşısındakini çok iyi tanıyan ferttir. Hiç olmazsa muhatabının hareketleri hakkında kaba hatlarıyla bir bilgi sahibi olmayan kişilere ne demeli. Onların vurdum duymazca hareketi yine kendine dokunan bir zararla son bulur.

Mesela insanı melek gibi gören bir kişi asla çevresiyle geçinme imkanı bulamaz. Zira sık sık şeytanca hareketler görecek çevresinden ve bu minvalde her hadise onu şoka sokacaktır. Neden? Çünkü realite merceğinden ayırdı gözünü ve ütopik açıdan baktı topluma, ferde. Onu olduğu gibi görmek cesaretini ve bulunduğu konumda kabul etmek yiğitliğini gösteremedi. Bu tarz kişiler çoğunlukla üzüntüden kaçmak için beyazın yanında siyaha, iyinin yanında kötüye, güzelin yanında çirkine bakmaktan çekinirler. Zira kendilerine ait kurdukları sakin ve rahat iklim bu reel bakışla dalgalanacaktır. Bu da huzurun kaçmasına ve bir nevi geçici de olsa bunalıma sebep teşkil edecektir.

Misal olarak "İstisnalar kaideyi bozmaz." sözünü de göz önünde bulundurursak her insanda az çok mala menale, paraya pula meyil vardır. Varlıklı olmaya karşı bir istek vardır. Bunu görmemezlikten gelmek insanı bilmemektir. Bir de bu bilgisizlikten çıkış yapılarak bazı içtimaî girişimlerde bulunulursa işte o zaman yanlış, tekrar yanlış doğuracak körlük yine başka bir sakarlığa sebep teşkil edecektir.

Bu örneği makam mansıp, şöhret ve görünmek, önde bulunmak gibi insanın fıtrî hisleriyle kıyaslarsak insan hakkında ne çok bilmemiz gereken şey olduğunu anlayıp bu günden tezi yok onu kavramak için kitaplara yönelir bir taraftan da bizzatihi toplum içine girip gözlemlerimizi tamamlarız.

Hayat kör dövüşü ile kazanılacak bir cevher değildir. İnsanlar şartlı bakışlarla veya bilgisizlikle asla idare edilemezler. Belki onların sevgisini kazanmak ve büyük işlerde vazifeli kılmak ferdi yakînen bilmekle alâkalıdır.

Misal olarak bir kişinin bizim yanımızda cidden sevilen bir zatı övmesi eğer bizi üzüyorsa veya kıskançlığa sevkediyorsa bizim normal olarak kendimizde eksiklik olduğunu kabullenmemiz gerektiği veya toplumdaki kabul edilen değerlere karşı insanların takındıkları tavır hakkında bilgisiz olduğumuz ortaya çıkar.

Şunu öncelikle bilmek gerekir ki, toplum psikolojisi sosyal olmak isteyen ve insanlara yararlı olmak için bazı işler yapmak arzu eden kişilerin elde etmeleri gereken en önemli bilgidir.

Onsuz ne yürek şifresi açılır, ne vicdan kilidi çözülür, ne de içtimaî muvaffakiyet yoluna girilip badireler ve handikaplar geçilir.

Biz insanı anlamayı sadece karşıdakinin ruh dünyasını keşfetmek için değil kendimiz için de düşünmeliyiz. Kendi kendinin hislerini kontrol edemeyen veya kendi karakter ve huyunu keşfedemeyen, zaaflarını bilip ona göre tedbir alamayan kişilerin ferdî ve içtimaî hamleleri de o denli kısır ve sonuçsuzdur.

Necip Fazıl'ın,

"Yalvardım gösterin bilmeceme yol,

Ey yedinci kat gök esrarını aç."

diye yalvarışında bu bilgi ve ilim okyanusuna kanatlanma isteği vardır. İç dünyasını keşfedemeyen bir kişi kendi içindeki hazineleri bulamamış bir fert asla hakikat okyanusuna eremez. Hele toplum bilgisi ve insan ögesini kavraması asla mümkün değildir böylelerinin.

Dedemin anneme ve babama sık sık söylediği bir söz varmış "Çocuk ruhunu bilmeyen evlat yetiştiremez." diye. Buna kaç kişi kulak veriyor şimdi. Kaç insan evladını daha iyi anlamak için kitapların bilgi yüklü bahçelerinden ilim meyveleri devşiri-

yor. Kaç insan yaş seviyesine göre çocuklarını fizikî ve metafizikî dünyaya hazırlamak için gayret gösteriyor. Bunu da kütüphaneleri dolaşarak başarmak zahmetine giriyor.

Evet bir kez çocuk yetiştiriyoruz ve o bizim ilk ve son denememiz oluyor. Adeta çocuk bir kobay gibi deneyde kullanılıyor ama ondan sonra onu karakterinde bir çocuk gelmeyeceği için bu deney sadece denemekten öte bir değere sahip olmuyor. Yaralanan veya harcanan masum evladımız oluyor. Halbuki kitaplardaki deneyler okunup, bazı bilgi ve tecrübelerle yeni doğan çocuğa eğilsek yaptığımız eğitim daha isabetli ve akıllıca olacak.

Ya bunu insanları sevk ve idare edenlere teşmil edersek. Hiç okumadan veya başkalarına sormadan, istişarede bulunmadan kitleleri eğitmeye kalkanlara gönderme yaparsak. İşte burada fertler ve toplum kobay durumuna düşmekte belki milletler, üzerinde deney yapılan bir mahlûk seviyesine itilmekte.

İnsanı bilmek az çok her insan idareci olduğu için mutlak her kişi için elzem ve gereklidir. Ailede anne ve baba çocuklarını bu bilgi ve becerilerle yetiştirmeli. Öyleyse önce insanı bilmeliler. Bir okulda öğretmenler öğrencilerini bu bilgi ve ilim ikliminde eğitmeliler. Ülkeleri yönetenler bu bilgi ve anlayışla ülkesi insanlarına realist bir idareci olarak hizmet verebilirler. Yoksa bilgisiz kaptan rotasız bir gemi gibi toplumu ya bunalıma, ya fakirliğe, ya savaş ve iç kavgalar gibi bir yokluğun eşiğine çeker. Demek ki her fert az çok bu bilgiden nasibini almalı ki, kendine düşen insanlık vazifesini yerine getirebilsin.

Toplum psikolojisini menfi yönde kullanan siyasetçilere bilgisiz diyemeyiz. Negatif planda bildiklerini halkın üzerinde denemeleri karşısında bir sözümüz yok. Onları zaten toplumun zararlı mikropları olarak kabul ediyoruz. Ama biz insanın maddî ve manevî ihtiyaçlar plânında kavrayan ve bunu müsbet boyutta ele alan idareci veya ebeveynlerden bahsediyoruz.

Zaafları yakalayıp bunları eksi plânda kullanmak ve insanlığı yokluğun pençesine çekmek elbette gerçek eğitimcilerden ziyade hunhar ve sadist fertlerin karakterine has bir üsluptur.

“İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir.
Sen kendini bilmezsin,
Ya nice okumaktır.”

ölçüsünü kendine rehber kılan insan bu bilgiden sonra toplum ve kitle psikolojisini kavrayacak ve insanlığa maddî ve manevî plânda güzel bir rehber olacaktır. Bundan büyük paye mi olur?

Özetle siyasetçisinden, esnafına, öğretmeninden profesörüne, başbakanından bir aile reisine kadar herkesin bilmesi gereken önce kendini tanıması bu mercekten bakıp diğer insanları kavraması ve bu bilgide derinleşip insanlığın derdine çare, yaralarına merhem, hastalıklarına ilaç sunmasıdır. Gerisi laf-ı güzaf...

UYANIŞIN EVRENSEL FİLİZLERİ ve NEOENTELEKTÜEL İNSAN

Osmanlının duraklama ve gerileme devri gizli ve açık paniklerle doludur. Devletin maddî ve manevî buhranları sona doğru gidişin sinyallerini taşır. Fakat bu sona doğru aheste aheste ilerleyişin içinde doğum sancılarının da belirtileri vardır. Yani bu bir yok oluşa gidiş değil yeni bir yavru vatanın gelecekte doğumunu haber veren acılı ızdıraplı bir eriyiş ve tükeniştir.

Tanzimat'la Batı'ya yönelişimiz tescillenmiş, artık onun izinde gitmemiz gerektiğine dair elde edilen fikirler ve düşünceler karara bağlanmıştır. Yurt dışına giden yazar ve şairlerimiz oradan getirdikleri fikirleri ve düşünceleri vatan sathında kalb ve kafalara zerk etmenin yollarını aramışlardır. Çeşitli gazete ve dergiler bu hususta hemfikir oldukları için bu yeni düşüncelere zemin teşkil etmiş ve onların şiir ve makalelerini millete yaymayı en birinci görev addetmişlerdir. Fakat bu Batı propagandası sürüp giderken bazı entelektüel geçinenlerin içinde bize ait değerlere karşı bir tiksinti ve kin hasıl olmuş lakin bu korkunç girdabın farkına varan ise pek az aydındır. Hele bu işin önüne geçmek ve köke bağlılık unsurunu ele alarak bunu tekrar kalb ve kafalara işlemek meselesini bir misyon olarak kabullenip bu ideali aksiyona dökenlerin sayısı ise pek azdır. Halk şaşkındır. Bin telden çalan medya onların zihinlerini bulandırmış ve gizli açık fikir anarşisi vatan sathında yayılmaya başlamıştır. Bunun yanında Batı'dan gelen fikirleri süzgeçten geçirip onları kendi değer-

lerimizle telif yolunu seçen aydınlarımız da bulunmuş ve bunlar azgın tehlikenin önüne daha akılcı çıkmayı bir vazife telâkki etmişlerdir.

Batı'ya açılan pencere ve kapılar aydınlık, ışık ve berrak bir iklim getireceğine sis ve duman kaos ve eracif çekmeye başlamıştır. "Her ne olursa Batı'dan olduktan sonra kabul edilir ve kalb ve kafalara girmeye müheyyadır." düşüncesi insanımızı müthiş bir yanılgının peçesine itmiştir. Hâlâ bugün sürmekte olan yaraların ve sarî hastalıkların sebebi işte o günkü bu süzgeç ve imbik tanımaz keyfiyettir. "Batılı mı söylüyor doğrudur. Batı'dan mı geliyor maizülaldir. Batı mı üretmiş sadra şifadır." gibi basma kalıp düşünce ve kabullenişler bu günün insanına kadar uzanan bir yakıcı ok ve öldürücü darbedir. İngiliz sefirinin faytonunun atlarını çözüp onun yerine kendilerini koşan Avrupa kaselislerinin düştüğü durum daha sonraları yerini Batı uşaklığına ve daha derin bir fikrî köleliğe terkedecektir. O gün atları çözüp yerine kendilerini koşanlar yarın inanç ve millî değerlerini kalb ve kafalarından söküp Batı'nın en menfur fikirlerini, kendi kudsî düşünce ve mukaddes dinamikleri yerine perçinleyerek en alçak seviyeye düşmeyi bir paye bileceklerdir. Bu kompleksin sebebi nedir? Bu aşağılık düşüncenin ve sefil halin temel amili ne olabilir? Elbette yükselişe geçen ve maddî refaha doğru kanatlanan Batının ezici gücü ve şa'şaalı tavrı ve doğu insanına tepeden bakması ve onları hor görmesi. Peki bunun temelinde ne vardır, bu sadizmin ve ezici bakışın altında nasıl bir duygu yatmaktadır? Elbette yüzyıllardır süren bir İslâm hakimiyeti ve onlara göre; Doğu hegemonyası. Bir de bu kompleks tutum ve davranış medeniyet ismi altında süslü ambalajlarla sarılıp etrafa yayılınca artık Batı'nın üstünlüğü tescillenmiş ve bizim bütün değerlerimizle beraber kendimizin de alçaklığı kalb ve kafalara yerleştirilmiştir. "Kuvvetli olan haklıdır" düşüncesi Batı'dan bize zarflanan ve yüreğimizin içine kadar giren ve orada gücünü ilan eden bir fermandır. Bu ferman Mustafa Reşit Paşa'nın elinde Gülhane Parkı'nda okunurken daha önce kalblere salınmış bir ezikliğin ve

korkunun ve kompleksin yansımasından başka bir şey değildi. Batı bu efsunlu çağrıyı durmadan yapmış ve bizi bize küstüren propagandayı da durmadan vatan ve millet sathında yaymaya çalışmış ve bunda da başarılı olmuştur.

Bu mesele o zamanda öyle hahişkâr bir şekilde ele alınmış bir konudur ki, hiç kimse bunun aksini söylemeye yeltenemez ve zıt bir fikir irad edemez. Bunun ardından bu tabuya karşı çıkanlar ise gerici diye yaftalanıp anti-entelektüel gibi bir hükümle karşılaşınca artık caminin penceresinden bakıp içeri giremeyenler, dinin ismini bile ağzına almaya çekinenlerin sayısı çoğalmıştır. İnsanlar sırf dıştaki marjinal bir kitleye cici görünmek için dine karşı her türlü zıtlığı ve her çeşit negatif fikir ve düşünceyi sergilemeye durmuşlardır. Mukaddes değerlere bağlılığın Batıyla zıt düşmek olacağını zannedenler için millî değerlerden ricat tek çaredir. Onlar için din ile gericiliği aynı kefeye koyma birinci şart ve birinci hedeftir. İç ve dış düşmanlar tarafından vatan sathında estirilen bu korkunç rüzgâr, artık bir sam yeline dönüşmüş ve bağrımızdaki her türlü mukaddes duyguya bir ölüm öpücüğü kondurup onu yokluğa savurmaya durmuştur. Bunu körükleyen güruh ise aydın bilinen Avrupa görmüş ve dış dünyaya açık şahıslar olunca işin vahameti daha da hız kazanmıştır. Artık halk aydının ibadethanelere, camilere gelmesini hasretle gözler olmuştur. Bir bayram sabahında camiye gelen Yahya Kemal'in bu hareketi bile gözlerde yaş ve sinelerde sevinç dağları husule getirmiş aylarca hatta yıllarca halkın dilinde sevgi ve muhabbetle anlatılan bir konu halinde gündemini korumuştur. Aydın ve halk birbirinden bu derece kopmuş ve garip kalan din başlangıcındaki yalnızlığına bürünmüştür. Yakup Kadri'nin Yaban romanı bu aydın halk kopukluğunun ve aradaki köprülerin yıkılışının en güzel örneklerinden biridir. Artık aydın bilinen kesim dine karşı müthiş bir öfke ve kin beslemektedir. Halk ise özünde taşıdığı kudsî değerleri korumaya azmetmiş ve asla bu yoldan dönmemeye kararlıdır.

Mehmet Âkif gibi bazı şairler halkın göğüs gerip koruduğu dinî sıyanet adına şiirlerini birer kalkan etmişler ve bu kudsî vazifede kendilerine düşen görevi yerine getirmişlerdir. Tabi bir taraftan gericilikle yaftalanan bu şair ve yazarlar ilerici geçinen şair ve yazarlar ile mücadele verirken bir taraftan da kendi özüne bağlılığı korumak ve millî değerlere düşen bu nötron bombasının yaptığı tahribi onarmak ve yaralı yürekleri sarmak, hasta gönüllere ilaç sunmak vazifesini üstlenmişlerdir. Bu zorların zoru olan mesele de daha sonraları Necip Fazıl ve Peyami Safa gibi yazar ve şairler de kendilerine düşen görevi yerine getirmiş hattâ Cemil Meriç gibi düşünce abidesinin mimarı bazı yazarlarımız da zik zak çizdikleri yolların kavşağından doğru istikameti bularak bu davanın kahramanları safına geçmiştir. İşte böyle bir zamanda yara ve hastalık pek ciddi olduğu için muacelede ona nisbet büyük ve ciddi olması gerektiğinden unutturulmak istenen dinin temel direği ve gerçek kaynağı olan Kur'ân bazı mütefekkirler tarafından tekrar ele alınıp gerçek tefsiri yapılarak halka sunulmuştur. Bunlardan biri Elmalılı Hamdi Yazır Bey'in Hak Dini Kur'ân Dili isimli tefsiri, diğeri de Bediüzzaman Said Nursî'nin kaleme aldığı Risale-i Nur'dur. Bu iki eser o zamana dek özlerde zayıflamaya durmuş dinî hisleri ve manevî duyguları tekrar coşturma adına büyük bir görev üstlenmiş ve bunu da hakkıyla yerine getirmiştir. Bilhassa Risale-i Nur halkın diliyle, onların anlayacağı tarzda misallerle kaleme alındığı için yalnız kalmış ve dini savunmayı tek başına üstlenmeye çalışan avam tabakasında müthiş ilgi görmüş, bu ilgi ve alâka zamanla aydın kesimi de çemberi içine almış ve onlar tarafından da bu güzide kitaplar takdirle okunmuş ve sadra şifa olmuştur.

Batı'daki bilim ve teknik ilerleyişini kalb ve kafa perspektifinde ele alan ve aklın nuru ile kalbin ziyasını bir noktada birleştirmeyi hedefleyen ve bu noktadan hakikat aydınlığını filizlendiren bu kitaplar zamanla hiç gündemden düşmeyen el kitapları halini almıştır. Vatan sathında akıl ve kalbin nurlanması ve bu iki kutbun tevhide ulaştırıcı gücüyle dirliğe eren böylece hem dinî

hem dünyevi meselelerle meşguliyeti kolaylaştıran bu kitaplar hâlâ ekmek, su gibi ruhlara manevî gıda olmak yolunda kendine düşen vazifeyi ifa etmektedir. Tanzimat ile içimizde estirilen Batı şüpheciliğinin, kalp ve düşünce ölümüne sebep olan septisizmin köküne kibrit suyu eken ve küfrün bel kemiğini kıran bu tarz eserler, yurt içinde olduğu kadar yurt dışnda da ilgi ve alâka görmüş ve bir kısım batılı entelektüelin imanının kurtulmasına vesile olmuştur. Batılı bilimden kopuk ve onu nazar-ı itibara almayan bir dini kabul etmeyeceği gibi dine sırt çevirmiş ve onunla diyaloğu düşünmeyen şartlı bir ilmi de kayıttan düşmüştür. İlim objektif bir nazarla çevreyi incelerken varlıklardaki esrarı keşfetmeye çalışırken din ile atbaşı gidiyorsa bu gerçek batılı mütefekkiri asla korkutmamıştır. Bundan korkan varsa hem Doğu'da hem Batı'da onlar da mütefekkir taslaklarından başka kişiler değildir. Sahte düşünürlerin bugün kah Doğu'da kah Batı'da bağnazca bu işin üstüne gittikleri ve sırf din ile diyaloğu bozulsun için Darvinizm teorisi gibi insanların köklü inançlarına kezzab dökme arayışları temiz inançları ortadan silme gibi bazı kastî hamleleri gözden kaçmayan hususlardandır. Bunun için maymun kafası ile insan kafasının birlikte monte edilmesinden ortaya çıkan ve yıllarca aranmakta olan ara tipin bulunduğunu ilan eden bencil, egoist, sahtekâr ilim adamları da bu yükseliş panoramasında kendilerine düşen şakuli çizgide pespayeliği yerine getirmişlerdir. Ama bu tarz küflü beyinlerin zamanla ortadan silineceği, gerçek mütefekkirlerin, ilmin veri ve keşifleri din ile irtibatlandığı nisbette şevk ile coşan yeni insanın, "Ey insanlar ve cinler gök ve yerin çapından çıkın çıkabilirseniz, ama çıkamazsınız ancak bir güç ile." ufkuna eren reel aksiyonerlerin amudî yükselişe geçeceği günler yakındır. İşte Risale-i Nurlar böyle gerçek ilim adamlarının takdire şayan bulduğu eserler olmak hasebiyle bu gün Doğu ile Batı'nın diyaloğunda büyük bir görev üstlenmiştir. Âdeta ilmin taassub sahibi kişileriyle dinin şartlanmış ham-kaba softa tipini bir kenara itmiş akıl ve kalb diyaloğu adına Batı'nın filozofça düşüncesiyle Doğu'nun Peygam-

ber iklimini veli atmosferini bir potada eritmiş ve ortaya yeni bir insan tipi ve manevî kimlik çıkarmıştır. Böyle neo-entelektüel bir aydın tipinin ortaya çıkmasına ilk adımı atan ve bunun için Doğu'dan Batı'ya uzanan el olma hasebiyle bu kitaplar ve onun müellifi takdire şayan bir görevi yerine getirmiştir. Bunu yer yer Cemil Meriç ve Necip Fazıl eserlerinde serrişte etmekten kendilerini alamamışlardır. Bize düşen görev nedir? Risale-i Nur gibi akıl ve kalb birlikteliğini gündeme getiren ve insanlığı hem fizikî alem hem maveraî dünya ile irtibatlandıran ve bunu da bir çizgide ortaya koyan eserlere önem vererek vatan çapında hatta cihan sathında bu tarz düşünen neo-entelektüel insanın çoğalmasını sağlamak ve ruh sağlığı yerinde ve kalbî ve ruhî dertlerinin devasını bulmuş ve gayet geniş yürekli ve sabırlı insanların çoğalmasına gayret etmek ve bunların yetişmesi uğrunda elden ne geliyorsa onu yapmak belki bu günün aklı başında insanlarının en birinci görevleridir. Son yıllarda eğitim kurumları olarak yurt içi ve yurt dışındaki örnek yükselişleri ile gündemdeki yerini koruyan bu tarz kişilerdir. Sadece memleket adına, hak ve hakikat namına aksiyona geçen hayatını bu mukaddes davaya vakfedenler daha da çoğalsa ham-kaba softa tiplerin ve körü körüne bağlılığın verdiği bunalımın acısını başkalarından çıkarmak isteyen hafakanlı insanların azalması kaçınılmazdır. Bu basiretli kitle hareketi daha aydın, daha hür düşünen ve kendine taban tabana zıt insanlarla aynı zaman ve zeminde yaşamasını bilen medenî insanların yetişmesine ön ayak olmak adına hayırla yad edilecek büyük bir hamle ve kudsî bir davranışın ilk mayasını teşkil edecektir.

İşte Risale-i Nur ve onun tarzında ilmî ve dinî izdivaç ettirmeyi şart bilen eserlerin, yüzyıllarca insanlığın bir çöl yolcusu gibi sesine soluğuna hasret kaldığı kitapların, bu vatandan çıkması, fizik ve metafizik köprüsünü kurup gelecek adına dirilişe ilk soluğu üflemesi gerçekten dikkate şayan bir hamle ve yıllarca yad edilecek müsbet bir aksiyondur. Özetle Tanzimat'tan bu yana hatta Rönesans'tan bu yana hasret kalınan bu neo-entelek-

tüel insanın yetişmesi ve çoğalması, bütün dünyada söz sahibi olması hususunda tabakat-ı beşerin bütün ümitleri el birliği edip bu işe vaziyet ederek dünyanın geleceğini ikbale, insanlığın yarınını cennet-asa bir bahara çevirmelidir. Böylece tekrar dirilişin tohumları gönüllere serpilmeli ve vicdanlarda uyanışın evrensel filizleri yeşermelidir. Tâ ki karanlık ordusu ışık ordusuna galip gelmesin. Tâ ki, nurun ve ziyanın birlikteliği bütün kaosları def edip yarasa-meşreplere ve baykuş-misal aydınlıktan rencide olanlara tarihî dersini versin ve onları hâk ile yeksan etsin.

YENİ BİR DÜNYA

Toplum huzurun ve saadetin sırına ermedikçe gerçek mutluluğa yönelemez. Sır içinde bir sırdır mutluluk. İnsan vücudu gibi girift ve karmaşık olan toplum üniteleri, elbette akıllıca bir ilgi, sanatkârca bir ihtimam ve alâka ile ancak özüne sirayet eden hastalıklardan kurtulabilir.

Pekala içtimaî bünye anarşi ve ahlâksızlık prangasından nasıl kurtulup dirliğe erer. Faiz karaborsa, içki ve kumar gibi illetlerin kemendine boynunu kaptırmayıp hür ufuklara nasıl kanatlanır?

Bu sır içinde sır mesele çok kez akıl ve mantık kaidelerine göre çözülmeye kalkılır. Halbuki hadsimize çarpan gerçekler, vicdanımıza esen hakikat ilhamları, sezgiler, sağduyu meltemleri bu konuda sessiz mi kalmalı?

Metafizik yönümüzün bahar nesimi, hak ve hakikat soluğu, yeşillik türküsü, aydınlık çerağı bu minvalde tesir gücüne sahip değil mi?

Elbette bu yönümüz, ümit ve inanç iklimimiz ferah-feza bir toplum, huzur, mutluluk ve erdem kitlesi oluşturmak için gönül eksenli bir hakikat panoraması çizmeli vatan sathında, yürek mihraklı, kalb merkezli bir düzen, bir dünya kurmak için bu hamle ve aksiyon şart bila şart.

“Sevdim sevmedim, hoşuma gitti, gitmedi, gönlümü kırdın, gönlümü hoş ettin, kalbime göre, ruhuma uygun değil” gibi tabirler hayatın ve yaşamanın neyin üstünde durduğu hakkında bir bilgi verir bize. Belki şairin şu mısraları böyle bir feryadın izdüşümleridir:

Gözler görür,
Kalpler görmezse
Hayat zehir olur.
Ömür;
Kalplerin üstünde durur.

Cihan insan odaklı adımlar atmadıkça, teknik insan endeksli gelişmedikçe, sanayi beşer merkezli ilerlemedikçe ve insan da yürek hedefli yaşamadıkça, vicdan menzilli yürümedikçe dünyada huzur toplumundan ve saadet kitlesinden, ümit ve inanç cemaatinden söz edilemez. Bu topyekün bir ihtiyaç, evrensel bir istek ve duadır.

Cengizlerin ihtiras kemendine tutulmuş nefisleri ve o merkezden gıdalanan hücumları kan, irin ve gözyaşından başka ne hediye etti dünyaya? Nemrutların ene ve ego destekli plân ve projeleri ve hunharca saldırıları ateş ve kin sunmadı mı İbrahimlere... Ya Neronların çaktıkları delilik kıvılcımı nasıl bir ateş seli takdim etti Büyük Roma'ya. Firavunların ve Deccalların nefis ve İblis kökenli aksiyonları Kızıldeniz'de boğulma veya Mesih kılıcıyla son bulsa da insanlığa acı, keder ve ızdıraptan başka ne tatdırdı?

Bazı beşerî haz ve lezzet endeksli, ihtiras ve arzu eksenli kanun ve kaideler ancak yanlış adımlara, hüsrana çeken fiillere yöneltir insanları. Bu yanlış düşüncenin ve çarpık zihniyetin temelleri üzerinde yükselmiş abideler ve kulelerden bir gün hak ve hakikata isyan ve inkâr okları fırlatılmaz da ne olur? Zira batıl itikat ve kaos plânları yıkılış, yıkılışlar yeis, yeisler ise günah ve isyan doğurur. Maddenin dar ve sıkıcı ikliminde, karanlık ve zifiri atmosferinde nefes alamayan insan bilerek veya bilmeyerek birkaç cazip işve ve sahte gamzenin cezbine kapılıp bu çukura düşüp boğuluyorsa ciddî bir hasımlık ve azılı bir hakikat düşmanlığından başka çıkış yolu bulamaz. Tevbe ise onun için çok ötelerde ve bilinmez, meçhul bir hazinedir ama ona ermek mucizane bir hamle gerektirir.

"Kendi elleriyle kendilerini ateşe atanlar" bir gün nadim olup gerçeği anlasalar ve o yunma ufkuna erseler de bir zamanlar ektikleri zakkum tohumları ve diktikleri sefalet fideleri boy boy yükselip zehirli meyveleriyle içtimaî bünyemizi rehnedar edecek belki zevale sürükleyecektir.

İşte yüz, yüz elli senelik ekilen anarşi ve ahlâksızlık tohumları, fuhuş çekirdekleri, faiz, karaborsa, katil ve yağma fidanları, işte medyanın elbirliğiyle işlediği cehennem tarlaları, işte TV kanallarından beslenen ve büyüyen yer altı ve yer üstü faaliyetleriyle yetişen Drakula misali ene ve ego kaynaklı, sefih arzuların azmanı gençlik. İşte gayret işte hasat ve harman..

Anne saygısını, baba sevgisini, komşu ve ahbap hatırını rafa kaldırmış şehvet ve ihtiras titreşimlerinden başka bir frenkansa açık olmayan yarasa-meşrep zavallılar güruhu...

Şimdi etekleri tutuşanlar ve zarar okunun ucu kendilerine isabet edenler gelsin ve önüne geçsinler bakalım o köhnemiş kural ve kaidelerle bu azgınlar kitlesinin. Gelsinler de binbir çeşit zehiri gençliğin dem ve damarına enjekte eden ve bunları ticaret metaı haline getirip büyük bir gayretle üretenlerin elinden körpe yavruları ve yarının teminatı gözümüzün nuru evlatlarımızı kurtarsınlar. Yirminci yüzyılın Jaws'ı zıpkın yiyinceye dek bilmem kaç bin millet evladı, masum genç onun sivri hançer dişleri arasında kahrolup, can verecek.

Evet, dün gönül mihraklı hayata "gericilik ve yobazlık" deyip gülüp geçenlerin bugünkü hali içler acısı. Yalvaran gözlerle evladını kurtaracak doktor arayan bu nadimler güruhuna ne demeli? Lakin atı alan Üsküdar'ı geçti. Parsayı toplayan topladı. Beşinci kol kendine düşen görevi hakkıyla yaptı. Dıştan ve içten vatanımızı saran gizli ve sarih düşmanlar kahir yumruğunu millî bünyeye çok sert indirdi.

"Vahiy mihraklı ve öteler odaklı bir dünyaya hayır!" çekenler bugün zehirli üsarelerle azmanlaşmış, materyalist guddelerle

canavarlaşmış yeni nesli bilmem ne ötesi gibi programlarla metafizik konulara çekmeye çalışıyorlar. Bunu da yine sun'î metod ve el yordamı gayretlerle başarmaya çalışıyorlar. Hiç bu onulmaz hastalık veya boğulma olayı birkaç kısık ve tesirsiz solukla veya sun'î teneffüsle düzelir mi?

Elbette hayır! Kanser hastalığı aspirinle tedavi edilmeyeceği gibi kangren olmuş bir uzuv da öyle birkaç küçük müdahale ile tedavi olamaz.

Ya bir de hâlâ sunî uykunun gizli telkinleriyle kafasındaki tümörü muhatabının beynine taşımaya çalışan ve tenasüh seraplarıyla meşgul olan zavallıların gafletine ne demeli. Bir derman sunarken veya sınırı aşarken iblisin mayın tarlasına giren ve parçalanan zayıf kişiliklere ne söylemeli?

Arkadaş yoğun bakım gerek bugünün insanına. Peygamber soluğu ve veli nefesi gerek diriliş için ölü ve ölgün sînelere. Muhammedî bir nesim-i Nevbahar sunan hazık hekim gerek oksijen çadırına alınmış ve yıllar yılı mânâ oksijeninden cüda düşmüş zavallı hastalara.

Yıllar yılı metafizik nefese hasret kalmış asrın insanına ciddi bir muacele gerek.

Eften püften bir iki hamle ile bu yokuş, bu tepe aşılamayacağı gibi, bunca senedir irtikap edilen ihmalin boşluğu ve zararı birkaç minik gayretle doldurulup, karşılanamaz.

Evet! Gönül endeksli bir dünya gerek bize. Vicdan odaklı bir hayat gerek. İlim merkezli bir öğrenim, öteler kaynaklı bir eğitim. Sevgi cezbeli bir şehirleşme, saygı merkezli bir hiyerarşi.

Gelin zaman geçmeden, fırsat elde iken şu dünyanın temellerini atalım. Karanlıkta korka korka yürüyenler gibi el yordamıyla yol almayalım. Üveyikler gibi kanatlanalım. Burak misali yol alalım. Kuğular gibi son şarkımızı bütün zaman ve mekana söyleyelim. Güvercinler misali hakikat semasında hür ve bağımsız pervaz edelim. Yepyeni bir iklim, yepyeni bir birlik ve dirlik

ile atinin yüce devletinin ana sütunlarını dikelim. Bunu yıkmak ile değil tamir ile yapalım. Kalb ve kafaları, ruhları ve gönülleri onararak, surda açılan gedikleri ve millî bünyemizdeki yıkıkları tekrar gözden geçirip düzelterek..

Yoksa yokluğun bağrına yuvarlanmamız an meselesi.. Yoksa belimizi doğrultamayacak kadar derbeder ve perişan olmamız kaçınılmaz bir son. Ruhunu ota çöpe satanların yuvarlandıkları gayyalara yuvarlanmamız, bir daha çıkış yolu bulamamamız feci akıbetimiz olacak. Gelin bu kahir sona değil mutlu ve huzur dolu başlangıçlara adım atalım. Ve devlerin doğruluşu gibi bir hamle daha yapıp, hak ve hakikatın evrensel sistemini bir daha nakış nakış şu cihan kaneviçesine örelim. Ve baharın, gönül mihraklı bir mevsimin rengârenk tayflarıyla cihanı, insanlığı ve yürekleri sardığını bir daha görelim. Bir daha Everest misali dev kametlerin ardında, onların nurlu izinde, huzur ve saadet iklimine, fırka-i naciye kervanına erelim. Nefis ve ego payandalı hayatı yere serelim. Ümit ve inanç tohumlarına bengisu ve ma-i tesnim verelim. Atinin gül bahçelerinden neşe, huzur ve saadet çiçekleri derelim. Gelin... Gelin... Gelin.

SANAT VE GERÇEK*

Hakikattan uzak sanat, sanat mıdır? Güzellik, içinde bir gerçek büyüsü taşıyan cazibe değil midir? Güzel bir söz, güzel bir resim, güzel bir müzik sadece ritmi ve ahengi için mi sevilir? İçinde bir hakikat zerresi olmayan roman ve hikaye yahut şiir nasıl vicdana kadar nüfuz edecek bir bengisu taşır?

“Zamanla nasıl değişiyor insan,
Hangi resmime baksam ben değilim,
Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
Bu güler yüzlü adam ben değilim
Yalandır kaygısız olduğum yalan.”

diyen şair bu kaygıyı duyduğu müddetçe sanata ne denli yaklaşmış olabilir veya gerçeğe ne denli uzanabilmiştir? Sanat biraz da iç huzuru ve vicdan tesellisi uyandıran güzellik değil midir? Hayatta devamlı tedirgin olan bir ruhun güzellik hissi de bu tedirginlik, heyecan ve korku dalgalarıyla bir kaosa dönüşmez mi? Nerede Yahya Kemal’in çizdiği “Bir arslan esner gibi vakaret ve kendinden emin hal” nerede her şeyden nem kapan septik, heyecanlı, korku ve panik içindeki dengesiz durum.

Bir de buna bezginlik ve ümitsizlik, azmini yitirme gibi hayat potansiyelinin kan kaybı eklenirse yara daha da büyür ve hastalık önüne geçilmez bir hal alır.

“Nereden çıktı bu cenaze, ölen kim?” Ürperişi ve ölüm karşısındaki tedirginliğinde bu korku, ümitsizlik ve azmini yitirme

*) Özellikle edebiyat ve şiirde.

vardır. Burada sanat sadece halet-i ruhiyeyi yansıtmaktan başka bir işe yaramıyor. Asla ufuk açmıyor ve akla, kalbe bir hedef göstermiyor. Yani gerçeği yakalamamış bir kişinin hazin terennümlerinden öte gidemiyor mısralar. Bu sanat cazibesinin üzerine gölge düşüren hâl değil midir? İnsanı çeken estetiğin güzel bakışlarına mil çekmek veya sanatın şehla gözlerini kör etmek değil midir? Evet sanatta sorgulama vardır, bazen müphem çizgileriyle bir tablo oluşturup bu girift hali tercüme ederek veya muzmer hakikatı açıklayarak bir sonuca ulaşmak da vardır?

"Niçin küçülüyor eşya uzakta,
Gözsüz görüyorum rüyada nasıl,
Zamanın raksı ne bir yuvarlakta
Sonum varmış onu öğrensem asıl."

sorgulamalarında bu arayış tedirginliği ve ürkekliği mevcuttur. Ama bunun ardından

"Kaçır beni ahenk, al beni birlik,
Artık barınamam gölge varlıkta.
Ver cüceye onun olsun şairlik,
Şimdi gözüm büyük sanatkârlıkta.

Öteler, öteler gayemin malı,
Mesafe ekinim, zaman madenim,
Gökte Samanyolu benim olmalı,
Dipsizlik gölünde inciler benim."

Ufkuyla bu tedirginlik bir güzellik tebessümü ve sevda serenatına dönüşmüştür. Yani yarı yolda kalmamış şiir. Ümitsizlik okyanusuna salmamış okuyucuyu. Kaosa sürmemiş ve perişanlığın dehliz ve labirentlerinde çaresiz ve bikes bırakmamış. Ufkunu açmıştır, ruha ve kalbe yol göstermiştir. Hem insanın bedii zevkini doyurmuş, hem ona güzellik duygusu aşılamış hem de kanatlanacağı ufku ve yöneleceği iklimi işaret etmiştir. İnsana soluk aldırmış ve ruhu ferah-feza eylemiştir. Çıkmaz sokak sıkın-

tısı yaşatmamıştır kalbe, onu mutlak sıkıntının içine itmemiştir. Bir menfez ve bir pencereden ona ışık yüklü atmosferi salık vermiş, vicdanını teskin edeceği ufku tarif etmiştir.

"Dünyada seven ve sevilen nafile bekler
Bilmez ki, giden sevgiler dönmeyecekler."

mısralarındaki güzelliğin yanında insana fısıldadığı ümitsizlik sis ve dumanı nasıl bu güzellik iklimini karartıyor ve zift rengine büründürüyor değil mi? Evet güzel söyleyiş ve tatlı terennüm sanatta hedef alınmalı, insanı yükselttiği ve ona yar olduğu, ona ufuk açtığı nisbette değerli bilinmeli, kalbe indirilmeli, ruha içirilmeli, vicdana layık görülmeli.

"Trum trum trum
Makinalaşmak istiyorum."

ve

"Hava kurşun gibi ağır
Bağır bağır bağırıyorum
Koşun, kurşun eritmeye çağırıyorum."

mısralarındaki hedef yanlışlığı da ses tekrarlarından yararlanılarak meydana getirilmeye çalışılmış sanat gücünü bitirip tüketmiştir. Güzellik insan ruhuna ufuk açmak ve onu ferahlatmaksa ve sanatta da asıl gaye bu ise böylesine insanı çıkmaz sokağa iten ve bir kaos zindanında esir eden mısralar veya dörtlükler, bentler sanatın gerçeğini yansıtırlar mı? Bu konu üzerinde iyice düşünmek gerek. Makineleşmek tek ve son gaye midir insanlık için. Ve şiirde bu imaj hangi fikri teyit için kullanılmış? Kurşundan başka eritilecek kendinin ve toplumun kalb katılığı ve yürek sertliği vicdansızlık gibi manevî hastalıkları varken insanın kurşun eritmeyi hedef seçmesi ne kadar mantıkî ve ne kadar gerçek ufka yönlendiricidir varın siz düşünün. Toplumdaki sıkıntılı hali tasvir sadedinde ele alındığında da anlatım tam bir siklet ve umutsuzluk veriyor insana ve yine ufuk kapalı.

"Bana göre, sana göre güzel!" meseleleri de bu minvalde çözüm değildir. Zira aklın yolu bir olduğu gibi temelde insanın sevdiği ana kavramlar ve ana meseleler aynıdır. Hiçbir insan ebediyeti sevmemezlik edemez. Hiçbir insan ölümü bir yokluk olarak düşünmekten vicdanen huzur duyamaz. Hiçbir insan ömrünü kapıları ve pencereleri kapalı bir evde geçirmek istemediği gibi hayatı boyunca maddenin dar ve sıkıntılı ikliminden ötelere, sonsuzluğa, maveraya teneffüs etmeden mutlu ve mesrur olamaz. Olduğunu zanneder, bazı müskirler ve uyuşturucularla kendini teskin eder ama sonuç yine ızdırap ve keder ve acıların girdabına yuvarlanıştır. Ebedî ve ezelî bir hayırhah, ölümsüz bir vekil, solmayan, ölmeyen, pörsümeyen bir Yaratıcı ve sıyanet edici varlık fikri asla kimseye üzüntü ve sıkıntı vermez. Bir huzur ve neşe iklimine çeker insanı, uçsuz bucaksız bir mutluluk ve sevgi atmosferine davet eder, başka değil!

Ölümün başka bir aleme gitmek hayali ve bununla teselli olmanın yersiz bir şey olduğunu vurgulayan bir başka şairin dünyaya sıkı sıkı bağlılığı hangi psikolojik mikroptan ve ruhu öteler için korku ve endişe mengenesinde sıkan hangi vehim vesvese ve kalbi boğup yokluğa savuran hangi şüphe okyanusundan kaynaklanıyor? Sanat bu demde abus bir çehreyle bakıyor insana, içine sıkıntı ve huzursuzluk mayası katıyor kalbin. Bu nasıl teselli vermek ve güzellik iklimine çekip götürmektir. Bu nasıl insana estetik ve bedii zevk vermektir. Sanki koltuğa koyulmuş bir çivi ve insan onun üzerine oturuyor; kabasına batan bu sivri şeyin ızdırabıyla acı çekerken koltuğun nakışları ve büyülü güzelliği ile mest olması bekleniyor. Bu beklenti ne kadar mantıkîdir çivinin acısı ve ızdırabı varken, gözden kederle yaş damlarken bediî güzellik teranesi de ne oluyor. Bu aldatmacadan başka ne ile açıklanır? Hedef saptırmak ve cerbeze yapmaktan, kendini akıllı, herkesi sersem sanma hamakatinden başka ne ile tevil edilir?

Şimdi bakın şu dörtlüğe; ister irdeleyin, ister içine girin, ister dışında dönün, ister mânâsına nüfuz edin, ister kabuğunda yürüyün sonra da bakın, görün ve hissedin içi misk kokan ve mânâsı bir buhurdanlık gibi tüten ve bizi mest eden şiiri.

“Güneş sabaha yürür, doğar sihirli akşam,
Neşe ve sevinçle tüllenir halvet demleri,
Yükselir ukba rayihaları buram buram,
Şimdiye kadar yükseldiğinden de ileri.”

Buradaki halvet ümit ve inanç ufkuna kanatlanmak ve ebedî sevgiliyle buluşmak ve şeb-i arus iklimine çekilmek olarak alındığı için insana oldukça güçlü bir tad ve zevk veriyor. Fani sevgililer peşinde derdeber olmuş bir kalbin, geçici zevklerin kadehiyle mest oluş hali değildir bu. Belki ebedî güzelliğin dudağındaki tebessüme dokunmak veya onun ruha kondurduğu buseyle kendinden geçmektir. Buradaki sanat ve estetik şu mısra ile nasıl da insanı büyülü bir sabah revnaktarlığına ve seher serinliğine ve şafak aydınlığına çekiyor:

“Her bucakta en taze sesli kumrular öter.”

İnsan bu taze sesin yeşilliğinde ve körpeliğinde sanki yeniden doğmuş gibi bir hal hissediyor. Pörsümüş ve eskimiş dünyamıza böylesine taze ve yeni seslerin ve güzelliklerin gelmesi için arzu ve iştiyak ile kıvranan insanımıza bu ses bir Hızır nefesi gibi can veriyor. İnanmış insanların oluşturduğu bir şehri tarif ederken, ördükleri bir iklimi dile getirirken böylesine ufuk açıcı ve ye’se düşürmeyici mısralar diğerleriyle oldukça farklılık arzediyor. Sanat deyip insana zehir içirenler, kan kusturur gibi güzel mısra kılıçlarıyla kelle alanlar veya parlak dörtlük kamalarıyla ciğerleri delenler, ruhları tarumar edenler acaba bediî zevk mi sunuyorlar, yoksa kalb ve gönül dünyasını arena meydanına mı çeviriyor kıyas ediniz?

Atlas rengini şiirin ilk kelimesi olarak kullanıp akıncının sırtına tedaî ile gök urbasını giydiren ve ilk hamlede öze ledünnî

bir kıvılcım çaktıran asla yara açmayan, biraz sonraki bazı hüzün verici mısraları böylece metafizik yöne çekerek vesvese vehim vermesini önleyen şu ustaca söyleyişe bakın ve ondaki sanatı, insana verdiği estetik ve bediî zevk armonisini görüp idrak edin. Bence sanat ile gerçek işte bu ve buna benzer üslûp ve güzellik gergeflerinde desen desen örülmüş, bu sınırsızlık ufkunda vuslata ermiş gibidir.

“Atlastan cepkenli yiğit akıncı,
Dönmedin geriye bunca yıl oldu,
Gözlerim yollarda ruhumda sancı,
Elimde güllerim buruşup soldu.
Gezdiğim her yerde hep seni sordum,
“Şimdi gelir” diye hayaller kurdum,
Günler geçti ben “yarın” deyip durdum,
Bin hafakan sinem, boşalıp doldu.
Ger dizginini artık şahlansın atın,
Ger ki vadedilen günler pek yakın,
Ufukta bahar var unutma sakın,
Zulmet silindi, her yöre nur oldu.”

TILSIMLI GÜÇ

"Güzel söz, kökü gökte dalları aşağıda bir ağaç gibidir."
Kur'ân

Bir vasıta, bir vesile edebiyat. Gerçeğe ulaştıran, hakikata erdiren bir araç. Güzel söz, şiir, nesir gibi çeşitleriyle her konuda bir kontak olma, rezonans olma vesilesi... Edebiyat araç olduğu müddetçe güzeldir, hoştur. Fakat araçlıktan amaç olmaya yöneldiği an laf ebeliği ve gevezelikten öte bir değeri kalmaz.

Güzel bir şiir, duygu ve hisleri yansıttığı oranda takdire şayandır. Bir makale düşünceye, fikre ayna olduğu nisbette alâkaya değer. Bir roman hayatın gerçeklerini ortaya koyduğu ve insana bir rota, bir pusula olduğu an okumaya değer bir ağırlığa sahiptir. Yoksa sadece insanı eğlendirmek için yazılan romanlar, hikâyeler insanların vaktini yutan veya onlara boş vakit geçirten zararlı birer nesne durumuna düşerler...

Edebiyat insanlığa hakikat yolunda bir şeyler verdiği an bir bengisu, bir hayat suyu gibi diriltici bir güce sahiptir. Ne zaman insanı insan olma ve ruhundaki güzelliklere uyandırma yolunda bir şeyler kazandırdı o çizgide edebiyat takdire şayan bir söylem kuvveti, alkışlanacak bir anlatım kudreti olur.

Nice insanlar tanırsınız sadece konuşmak için konuşurlar. Sözlerinin içini yoklasanız zerre kadar değerli bir unsur bulamazsınız. Koftur bu sözler, ya içi boş veya çürüktür...

Ne zaman böyle söz ebeliği yapan birini görsem içim bulanır ve tiksintiyle o meclisten ayrılmak isterim. Sadece konuşmak

için konuşan ilgi dilencilerine bir taraftan acırım ama bir taraftan da öfkelenirim. Hele ağdalı sözlerle, parlak cümlelerle bilgisizliğini örtbas etmeye çalışan zavallılar insanlık nazarında ne kadar küçülüyor takdir edersiniz.

Sözü evirip çevirip aynı nokta etrafında döndürüp duran kısır döngü meftunlarına kızmaya hakkımız yok belki. Zira toplum olarak böyle boş laf eden geveze tipleri biz üretiyoruz içimizde. Dolap beygiri gibi aynı yol alma, yok yok bilakis yerinde sayma hakkı tanıyoruz. Halbuki toplum bir taraftan yüksek seviyeli insan üretirken bir taraftan da basamakları çıkanları olumlu yönde tenkit süzgecinden geçirmelidir. Böylece bir cesaret gösterdiğimiz gün, cesur münekkitleri yetiştirdiğimiz ve meydana saldığımız an bu hastalığa düşenleri kurtarmak için ilk hamleyi yapmış olacağız.

Söz söyleme bir sanat olduğu kadar bir ruh yüceliğinin göstergesidir. Güzel söz, ruha ferahlık veren ve insana iyilik ve güzellik duygusu aşılayan anlatım bir bakıma da sahibinin ruh güzelliğini ve olgunluğunu yansıtma açısından bir mihenktir. Sakın bunu renkli ve gösterişli laf etmekle karıştırmayalım. İçi dopdolu, kalb ve kafaya şifa olucu sözlerdir konumuza giren... Çünkü ilk bakışta bizi öylesine cazibesine kaptıran sözler vardır ki, özüne baktığımızda bir damla hakikat bulamayız. Eğer böyle olsaydı ve sadece sözdeki parlak cümlelere baksaydık yağcı tiplerin övgüleri yirmidört ayar laf olurdu ki, bizce böylelerinin en gösterişli sözleri bile beş para etmeyecek kadar pes bir seviyededir...

Edebiyat ruhun kaynağını gösteren veya kaynağa insanları ulaştıran bir köprüdür. Eğer kum çölüne dönmüş bir gönülse içimizdeki, o zaman hangi kaynağa ulaştırır bu köprü insanı. Belki serapların kol gezdiği bir beldeye çeker ve meftunlarını sükût-u hayale uğratır.

Onun için sözün güzelliği kişinin o söz çerçevesindeki yaşantısına göre ölçülmelidir. Hani sevgiyi bin kez insanlara tavsi-

ye eden fakat bir gram çevresine sevgi sunmayan kişiler vardır. Sözlerindeki ahenk, ritm ve kelime oyunu ilk bakışta yürekleri hoplatır ama iyice dikkat eden bir kişi bu sözlerin özündeki boşluğu farkeder. Ayakları yerden kesiktir böyle lafların. Havada uçuşur durur. Ve asla gerçeğin toprağına inip filizlenemez. Zaten bu boşluk kişinin sözüyle özündeki ve hayatındaki uyumsuzluktan kaynaklanır. Önce kendi inanamaz sarfettiği cümlelere, konuşması içindeki slogan-vari fikirlere. Bu sebepten kısa bir müddet sonra sözleri köpük misali söner gider. Çağları aşması şöyle dursun bir anlık saltanatı bile yoktur böyle sözlerin gönüllerde...

Edebiyat ikliminde seyahat eden bir kişi sözü mihenge vurmasını bilmeli. Yoksa her sarı şeyin altın olmadığı gibi her güzel gibi görünen sözün de kırk ayar bir laf olmadığını bilemezse sarı akrebi gönül cebine altın diye koyması ile yanıp perişan olması ve ciddî bir aldanışa uğraması an meselesidir böylelerinin.

"Edebiyat bir araç" dedik. Fakat bunun da çeşitleri vardır. Mesela ilmi bir konuyu karşıdakine anlatmak için kullanılan üslup ile edebî veya sosyal bir konuyu muhatabımıza sunarken kullandığımız kelime ve cümle tarzımız değişiktir. Literatüre uygun konuşmak ve o konunun terminolojisine uygun kelimeler seçmek, yazan veya konuşan kişi için birinci şarttır. Yoksa mesaj hedefine varmaz. Veya bıyık altından gülme veya sahte bir alkış tufanı ile güme gider.

Şiir ile anlatacak öyle ince his ve duygular ve hassas fikirler vardır ki, bunları düz yazı ile anlatmaya kalksak çuvaldız ile elbise dikmeye kalkmak gibi abes bir iş yapmış oluruz. Zaten kabul de görmez böyle sözler. Zira hedefe varmamıştır. Ruhlara o ince ve hassas mesajı iletememiştir. Toprağın üstüne düşen birkaç damla gibi kuruyup gider ama asla kılcal köklere ve derinliğe inip gönül fidanına hayat verecek bir seviyeye ulaşamamıştır.

Mesela,

"Avazeyi bu alemde Davut gibi sal

Bakî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş"

mısralarında kullanılan "bakî" kelimesindeki tevriye sanatı düz yazıda böylesine ritmli ve üsluplu verilemez. Ama bunun yanında "Bir üçgenin iç açılarının toplamı yüz seksen derecedir." sözünü de şiirleştirdiğimiz zaman sade ve anlaşılır üslup yok olacağı için öğretme zorluğu çekeriz.

Yeri gelmişken şunu da özellikle belirtmekte yarar var. Bazı kişiler edebiyatı sadece bazı konulara has bir araç olduğunu vurgulamaktadırlar. Mesela şiir, makale, roman gibi... Halbuki ilmî bir makalede veya bir fen, bir fizik, bir matematik kitabında da edebî bir üslûb kullanma o kitaba gösterilen alâkayı kat kat artıracaktır.

George Gamow'un astronomiyle ilgili güzide eserleri buna ne güzel örnektir. (Büyük düşünür hikâye üslûbuyla en zor astronomi konularını hafızalara nakşetmektedir.) Hani kendimizi edebiyattan soyutlarsak kuru bir söz kalır ortada. Böyle anlaşmaların da ilgi çekip insanlarda öğrenme arzu ve isteği uyandıracağını hiç sanmıyorum. Pürüzsüz cümleler ve ahenkli bir anlatımla yazılmış, şiir gibi ritmli bir üslupla kaleme alınmış bir kimya kitabı "formüllerin dışında kof!" dedirtmeyecek ve yazarına olumlu yönde seviye kazandıracaktır.

Demek ki edebiyat bir araçtır ama her yerde ve zeminde kullanılabilen tılsımlı bir araç ve sihirli bir vesile. Onun gücünden istifade eden nice insanlar bugün fikir ve düşüncelerini topluma daha iyi yansıtma imkânı buluyor ve kitleleri olumlu yönden gün be gün yükselişe geçirip onlara yüce hedeflere varma ve doğruya uyanma yolunda mesafeler kazandırıyor.

Bizler de bu güzide kaynak ve tılsımlı potansiyelden istifade edip topluma iyilik ve güzellik duygusunun yanında bilim teknikten metafizik konulara kadar her alanda yardımcı olursak, elimizdeki cevherin hakkını tam vermiş ve üzerimize düşen insanlık görevini hakkıyla yerine getirmiş olacağız...

KARIŞTIRDIKÇA KOKAN MİSK

Bir kısım insanlar birtakım meseleleri kavrayamıyor veya kavramak istemiyor. Her insanın gizli ve insanı iğrendiren tarafları var olduğunu sanıyorlar. Halbuki insan yaşadığı hayatla gizli ve karanlık yönleri olup olmadığını pekala ortaya koyabilir. Güneşin ışıkları nasıl ortadaysa biraz dikkat edilirse lekeleri de gün gibi ortaya çıkar. Ama bir teleskop gerek bu gizli lekeyi görmek için. Fakat güneşin yakınında bir kişi farzetsek o lekeyi teleskopsuz da görür. Bazı şeyler uzaktan bakılınca anlaşılmayacak kadar girift olabilir.

O zaman mesajlarından ve direkt-endirekt tavırlarından o kişi hakkında malumat elde etmek kabildir. Bir adam "Ben iyi bir insanım, asla bozgunluğa, insafsızlığa, kötülüğe, faiz, karaborsa, katil, zina gibi şeylere karışmam" diyorsa artık hasır altında buzağı aramak, hastalık derecesinde bir vehim ve septik bir kafanın ürünüdür. Böyle bir hamle de psikolojik bir bozukluğun göstergesidir.

Beyazın beyaz olduğunu anlatmak yersizdir. O kendini gösterir ve ispat eder. Işık ışıklığını başkalarının destanıyla duyurmaz, nur aydınlığını şiir ve kasidelerle takdim etmez. Göz, akıl ve iz'an, kara ile akı, kötü ile çirkini, sevgi ile kini, kötülük ile iyiliği anlamaya yeterlidir.

Bir kişi "Ben bir karıncanın tuvalet deliğine gidişi karşısında günlerce ağladım!" diyorsa bu kişinin ölüp öldüren insanlar, vurup vurduran kişilere hoşgörüyle bakması düşünülemez. Bu

küçük bir kıyas metoduyla anlaşılabilecek kadar bariz bir meseledir. Bir kişi arkadaşlarıyla beraber kaldığı bir evde bir kibrit çöpüne ihtiyaç duyduğu için mutfaktan aldığını fakat başkasının olabilir diye hak ve hukuk düşündüğünden dolayı geriye bıraktığını söylediği halde bu insan hakkında "Şu kadar gayrimeşru yoldan elde ettiği malı var, şöyle sömürücü, böyle yolsuzlukla elde edilmiş serveti var!" demek veya bunu iddia etmek safdillikten veya bir psikozdan başka bir şey ile tevil edilemez.

Evet sık sık söylediğimiz akıl ve iz'an, insanı objektif bakışa zorlamalı değil mi? Yoksa bu hasletleri boş yere mi taşıyor insan. Ama basiretin kapanması meselesine gelince bunu önlemeye kimsenin gücü yetmez. Göze perde inince, manevî körlük vuku bulunca bunu ne akılla ne iz'anla halledemezsiniz. İnsan bakar ama görmez, düşünmek ister ama bir sürü engel onun yolunu keser ve fikrini düşüncesini, sağ duyusunu alabora eder.

Piyasada yeteri kadar kötü varken iyi insanları da kötüler kategorisine çekebilmek için çalışan art niyetli kişilere ne demeli? Karalamak için elinden geleni geri koymayan ve nerede bir beyaz sayfa görse mutlaka onu lekelemeye gayret eden beyaz düşmanı arena mahkûmlarına ne söylemeli? Bence onlara beyaz pelerinle bir matador her gün teskin etmek için bir meydanda oyun oynatsa ve onları meşgul etse daha yararlı bir iş yapılmış olur.

Işık ve nurun düşmanları da bunun gibi, iyilik ve sevginin öfkeli adüvleri de aynen bu misal gibi aynı tarz ve metodla teskin edilmeliler.

Yoksa karantina dostum. Böyle hastalıklara mübtelalara acil olarak karantinayı tavsiye etmek gerek. Mikroplarını başkalarına geçirmemek için gizli bir yerde bir müddet tedavi altına alınması gerektiği tavsiye edilmeli.

Kudurmuşçasına etrafa saldıran ve insanların en gözde bildikleri ve bel bağladıkları ve gelecekte çok şey bekledikleri ışık

süvarilerine çamur attığı için onlar yüce adalet önünde cezalandırılmalıdır.

Bir irşad ve tebliğ eri düşünün. Önüne gelecek kişileri "Sen olursun, sen olmazsın. Sen kötüsün, sen iyisin sen bana uyarsın, sen bana uymazsın diye tefrik edip ayıklayacak mı? O zaman irşad ve tebliğin bütün şahıslara ve her türden insana bakan yüzü kararmış ve hiçliğe çevrilmiş olmaz mı? Herkesi kucaklayan bir irşad ve tebliğ tayfı her insanın yüreğine mesajlarını göndermeli. Her hastayı, her alili, her mağduru dizinin dibine oturtup tedavi etmeli.

Şimdi böyle bir zata kötü veya kötülüğe bulaşmış bir kişi gelse ve ondan kendine bazı konularda yardım istese kalbinin katılaşmasından, ruhunun çöle döndüğünden, imanının sam yeline tutulduğundan dem vursa o tebliğci zat "Haydi bakalım başka kapıya, sen bazı kötü şeylere bulaşmışsın, sen de çirkin şeylerin çizgilerini okuyorum, defol çık dışarı" mı diyecek. Yoksa "Zararın neresinden dönerse kârdır." prensibince ona el atıp, ona bazı iyilik ve güzellik duygusunu aşılamak için yardım mı edecek. Onun daha da batmaması için kabul edip, nasihatte bulunup daha başka yapacağı kötülüklerine engel olmak için gayret mi gösterecek?

Elbette akıl ve iz'an ve sağduyu ikinci ve müsbet şıkkı kabul eder. Ama inat, ama körü körüne bakış tam zıddını yani birinci şıkkı iltizam eder. "İnadın gözü meleği şeytan görür." prensibine göre artık böyle bakan bir insan için karşına en nezih bir şahsı bile getirseler onu kapkara ve çirkin, içi dışı küflü ve paslı görecek. Necis adese ile baktığı için, sisli ve dumanlı bir mercek ile tarassut ettiğinden böyle görmesi de normaldir.

İşte Alexander Pope'nin böyle tip kişilere sözü: "İnatçı bir adam fikirleri tutmaz, fikirler onu tutar." Zira şartlıdır, zira bağnazdır. Zira kasdî hareket eder. Zira art niyeti vardır, zira komplocudur, zira acımasız, bencil ve egoisttir. Zira toplumu

düşünmemektedir. Zira toplumun temel dinamiklerini savunan ve müsbet yönde onları payanda ve desteklerle tamir etmeye gayret edenlere hıncı vardır. Zira içtimaî bir veba mikrobunu yüreğinde beyninde ruhunda taşımaktadır. Zira kudurmuştur. Zira siyecek cami duvarı aramaktadır.

Şimdi bir kişi ki, en genç ve dinamik olduğu devirlerde bile dava arkadaşlarına "Eğer karşı ve zıt fikirli bir şahıs size saldırırsa sakın mukabelede bulunmayın, şiddet ile karşılık vermeyin. İkna metodunu seçin. Eğer dinlemezse ve şiddeti devam ediyorsa oradan uzaklaşın. Hatta korkak demelerine bile bakmayın oradan gerekirse kaçın." diyorsa ve bunu diyen pehlivan yapılı, vurduğunu yere çakacak kadar güçlü biriyse, iki kişiyi kollarından tutunca havaya kaldıracak kadar kuvvetliyse sen bu zat hakkında "Kan dökücü bazı olayları tasvip etmiştir ve bazı öldürmeyi şiar edinmiş kişilerle işbirliği yapmış, bazı tetikçilerle hemdem olmuş ve onların kanlı işlerine ortak olmuştur." diyebilir misin? Dersen sana ne denir? Bunalım çölüne düşmüş, bakışı bulanmış, iyiyi kötü, kötüyü iyi görme herzesini karıştıran, zavallı bir bunak, aciz bir piskopat, aklı başında olmayan bir sefil denmez mi?

Arkadaş bazı şeyler vardır karıştırıldıkça misk kokar, anber kokar. Bazı hayatlar vardır Kudret-i İlâhî onların başına getirdiği olayları, onları daha ayan beyan ortaya çıkarmak için sebep kılmakta. Bazı temiz ruhlar ve pak sîneler vardır ki, onları Yüce Mevla kader plânında mahfazasından daha da çıkıp ortalıkta görülmesi gereken bir cevher gibi hadiselerin perdeleriyle ve olayların nikaplarıyla gün yüzüne çıkarmaktadır. Zira insanların böyle şahıslara her günkünden daha çok ihtiyacı vardır. Canı dudağına gelmiş şu milletin böyle ufuk zatlara, güneş şahıslara bugün her devirden daha çok muhtaç olduğu her türlü izahtan varestedir. Gelin karalamak yerine düzeltmeyi, çamur atmak yerine silmeyi ve temizlemeyi, yaralamak yerine tamir etmeyi ve tedaviyi seçelim ve binlerce kaos içinde her gün ayrı bir bunalımın

gayyasına düşen şu insanlara da daha fazla zikzak çizdirmeyelim ve onları rehbersizlik çukuruna ve bedrakasızlık* vadisine, lidersizlik çölüne sürmeyelim.

Güneşini bulmuşken onlara kaybettirmeyelim. Zira zalimlerden oluruz sonra. Kaderin ortaya attığı her hadise mahkemesinden tertemiz ve pak olarak beraat etmiş bir insanı daha fazla üzüp Hakk'ın celalini ve Kahhar-ı Zülcelal'in bela şimşeklerini üzerimize çekmeyelim. Yoksa, son pişmanlık fayda vermez.

---

*) Bedreka: Yolgösterici

BİR DOĞUMUN EŞİĞİNDE

Evet ümitliyiz... Bir doğum var önümüzde... Bir ışık var az ilerde. Bir ses var lahutî... Bir yağmur bulutu geziniyor ufkumuzda...

Evet ümidimiz kavi... Bir şarkı var dudağımızda. Bir sancı var yüreğimizde.. Bir senanat var ruhumuzda. Bir duygu var kalbimizde; doğumun yaklaştığına dair...

Bir gerilim var özümüzde. Bir aşk ve sevda var yüreğimizde. Bir kanatlanma var mazi, hal ve istikbale; muştuların gerçekleşeceği hakkında...

Her yer ve yön kaos dikenleriyle dolsa biz güllerin şehrayininden, sümbüllerin cümbüşünden, krizantemlerin bayramından ümitliyiz... Her taraf sis ve duman ile kaplansa aydınlığın kızıl şafaklar ile yeleleri al bir tay gibi dört nala bizim dünyamıza koştuğundan eminiz...

Her baykuş elem ve keder ötse, her yarasa karanlık ve zifirilik uçsa biz bülbüllerin çağının geldiğini, kanaryalar mevsiminin cihana sökün ettiğini hissediyoruz...

Bir doğumun eşiğindedir dünya. Bir dirilişin mukaddimesindedir cihan. Ümidimiz güçlü, inancımız sağlam...

Ümitsizlik bizim semtimize uğramayacak ve bizler ye'sin kara boynunu gündüz kılıcıyla keseceğiz. Elem ve kederin pençesini huzur ve sevinç makasıyla doğrayacağız..

Biz sevgi süvarileri asla kin ve öfke girdabında boğulmayacağız. Altımızda ışık atlarıyla, üstümüzde bahar bulutlarıyla sol-

mayacak, sönmeyecek bir mevsime doğru yürüyeceğiz.

Kaybetmeyeceğimiz en diri ve en güçlü kaynak ümidimiz ve aşkımız olacak bu yolculukta. Zira gelecek nesillerin saadeti bizim bu asil yürüyüşümüze ve handikapları aşmamıza, yeis ve tembellik çukurundan kurtulup ufuklara kanatlanmamıza bağlı... Onları hüsrana uğratacak ve keder ile iki büklüm edecek bir yılgınlık ve ricat bizde görülmeyecektir.

Evet ümitliyiz. Aşkımız yürek süveydamızdan öte kök salmış alem-i mânâya doğru. Sevgimiz bütün insanlığı kucaklayacak kadar engin bir iklime sahip. Hoşgörümüz yılan ve çiyanlarla daha iyi geçinme sınırsızlığında. Affımız ufuklar ve buudlar dolusu... Şefkatimiz Hakk'ın merhamet etmeyene merhamet edilmez ikazı ile Sidre enginliğinde...

Böylesine merhamette, aşkta, hoşgörüde, afta, ümitte, sabırda, teennide en azamî noktaya ermiş gönüllerin zafer burcuna ermeleri de mümkündür. İşte böyle bir ümit neslinden böyle bir doğum beklemek bizim hakkımızdır.

Çile ve ızdırap çeke çeke bu yol aşılacak, bunu biliyoruz. Kah sıkıntıya, kah sevince uğrayıp bu şehrahta yol alacağımızı da biliyoruz. Her negatif düşünceye ve engelleyici faktörlere rağmen ümit bize gülüyor, azim bizim ufkumuza kanatlanmış, sabır bizim yüreklerimize nefes veriyor. Aşk ve sevda bizim dünyamızı ışık huzmeleriyle örüyor..

Bir doğumun eşiğinde pür-neşe ve ümitle dopdoluyuz. Kalbimizde yese ve yılgınlığa zerre kadar yer yok.. Kin ve öfkeye, sitem ve kadere isyana zerre miskal teveccüh bulunamaz.. Biz bu yolun polat yürekli erlerini rehber bildik. En zor anlarında bile ümitsizlik pençesine düşmeyen ve sevda kanatlarını aşk paraşütünü sonsuzluk iklimine açıp zafere ve fethe uçup giden, yürüyüp geçen sonsuzluk kervanını önümüzde yol gösterici olarak belledik.. Bu sebepten doğumun eşiğine kadar yaklaşmış bir nesil, asla hamlini vaz etmeden bu iklimden çekilmez.

İDEAL İLİM

"İlim sakalla ölçülmez." demiş Moliere. Ne kadar doğru. "Biz sizin suretinize değil kalbinize bakarız." mealindeki ayet-i kerime de aynı mânâyı taşıyor. Evet ilim sakalla ölçülmez. Şekil ve suret ilmi artırmaz. Halk arasında "Kafanın dışını süsleyeceğine içini süsle" diye bir darbımesel vardır. Ledünnî ilim ile zahirî ilim arasındaki fark da böyle bir kıyası içerir mi bilmem ama müşahede ve mükaşefe ilmi, insanı zahirden ledünnî çizgiye çeker. Daha önce sadece hafıza kaydında bulunan ilim kalben tasdik görmüş olmasına rağmen anlamak ufkuna ermediği için hâlâ kabukta bir bilgi hüviyetini taşır. Sokrates'in bu minvalde güzel vecizesi konuya ışık tutmaktadır. "Bir şeyi gerçekten bilmek onu anlamakla olur." Evet ilim anlamak çizgisine ermedikçe gerçek ilim hüviyetine kavuşamaz. Anlamak ise birdenbire ulaşılacak bir seviye değildir. Belki Süfyan b. Üyeyne'nin dediği gibi "İlim önce dinlenir, sonra düşünülür ve benimsenir. Bundan sonra amel edilir. Anlamak ise daha sonra gelir."

Bahçedeki meyveler nasıl insana yenmeden, midede hazmolup da kana karışıp, hücrelere dağıtılmadan bir yarar sağlamazsa ilim de perde perde insanın özüne doğru yol aldıkça ciddi fayda sağlar ve gerçek kimliğini bulur. Bu ise gerçek aksiyon ve hamle gerektiren bir husustur. İlmî cehd ve gayretle elde etmek ve sonra onu amelî sahaya dökmek, fiiliyatla yeşertmek ve kalb, ruh, sır gibi bütün letafetlere sirayet etmesini sağlamak en reel yoldur. Böylesine ciddi bir aksiyon her insanın üstesinden

gelebileceği bir husus değildir. Mesela oruç hakkında bütün bilgileri kafasına depolamış bir kişi eğer onu pratik hayatta yaşamıyorsa, bu işe yaramayan bir bilgiden öte bir şey ifade etmez... Namaz, hac, zekat gibi farz olan ameller de öyle. Ancak zahirî bilgi olmaktan öte aksiyon ve hamle ile yaşanan hayatın içine girmeli ve insan varlığının bütün ünitelerine can ve kan olmalı, sirayet etmeli, her noktayı ilâhî nefesiyle canlı tutmalı.

Ebu Yusuf buyuruyor: "İlim öyle bir şeydir ki, sen ona tamamını vermedikçe o sana yarısını vermez." Evet cehd ve gayret zirve seviyeye ermedikçe gerçek ilim ufkuna yükselmek mümkün değildir. İlim göğünün zirvesi ise müşahede, mükaşefe ve rıza doruğudur... Bu miracın yarım kalması insana hiçbir şey kazandırmaz. Belki zaman kaybından öte verdiği bir şey yoktur. İlmin yolu nedir? Elbette okumak. Onu elde etmek başka ne ile mümkün olur? Kitapların tayf çizgisinde ve aydınlık ikliminde kanat çırpmayan ruh gerçek ilmin zümrüt tepelerine nasıl yaklaşır? İlk önce okumak gerek. Hiç vakit kaybetmeden, düzenli bir şekilde, sistematiğine uygun bir tarzda kitapların dünyasına postu sermekle başlar irfan meselesi. Okumak, her şeyi bir kitap gibi görüp, ibret nazarıyla seyretmekle filizlenir ruhta. İnsan kâinatı, varlıkları, geceyi gündüzü, zaman ve mekanı, kendini, kalb ve ruhunu bir kitap gibi mütalâa edemiyorsa okumanın eşiğine bile adım atamamış demektir. Yani ilimde okumanın ilk basamağı ve onun en zirve ufku, ömür boyu tefekkür rasatıyla iç ve dış dünyayı temâşâ etmek gayretiyle aşılır. Kitaplara yansıyan da zaten bunların yorumu ve akisleri ve aydınlığıdır. Zübeyr Bin Ebubekir (r.a) babasının veciz nasihatını bizlere şöyle nakledіyor: 'Oku, ilim fakirlikte servet, zenginlikte ziynettir."

Evet bir babanın evladına verebileceği en güzide tavsiye ve nasihat bundan başkası olabilir mi? İnsanı fakirlikte zengin, zenginlikte itibarlı bir kişi seviyesine yükselten ilimden başka ne olabilir ki? Ama bu ilim sadece kitaplardan öğrenilen ilimden zi-

yade insanın kalb, ruh ve vicdan iklimlerinde duyup hissettiği ve Hakk'ın lütfuyla gönül gözü ve kulağıyla görüp duyduğu şeyleri de muhtevasında toplar. İlmin güzellik unsuru ve bir koruyucu olduğunu biz hadis-i şeriflerde de görüyoruz. Mesela "İlim hem ziynet, hem de düşmanlarımıza karşı bir silahtır" hadisinde bilgi güzelliği sanki bir gül ve o güzelliği koruyacak silah ve süngü de yine ilim oluyor. Dosta gül gelen ilim düşmana diken gibi batıyor. İç ve dış düşmanlarımıza karşı ilmin bir kalkan ve zırh olması ne kadar manidardır. Tabii ameli ilim noktasında meseleyi kavramak gerek. Atıl bir potansiyel değil, hareket enerjisine dönüşen aksiyona sebep olan, tatbikat meydanında ter ve gözyaşıyla karışan ilimdir bizim söz ettiğimiz.

Evet bu çizgide ilim şenlik ufkuna ve şehrayinine açılan şehrah oluyor. Hem elde edilmesi hem tatbikî ve hem de takdimi tuba meyveleri taşıyan bu yolun yolcularına "İlim yolunu tutana Allah cennet yolunu açar. Her şeyin bir yolu vardır, cennetin yolu da ilimdir" lal-ü güher sözleriyle istikbalde bulunuyor Nebiler Nebisi... Maddî ve manevî ilimlerin eriyeceği ve gerçek şeklini alacağı pota rıza iklimidir. Eğer bilgi bu odakta yoğrulup şekillenmezse asla gerçek mahiyetini bulamaz ve insana hiçbir zaman fayda vermez. Kütüphaneler dolusu bilgiyi hafızaya nakşeden bir insan eğer bunları hak ve hakikat yolunda kullanıp manevî enerjiye dönüştüremiyorsa ve Hakk'ın boynu tasmalı kulu ve prangalı esiri olmak çizgisine ermek için harcayamıyorsa bu bilgiden Allah'a sığınmak gerektir.

Zebur'da Allah Hazret-i Davut'a şöyle buyurur: "Ya Davut! Benim rızamı gözetmeksizin ilim yolunda koşanı cehenneme korum." Demek ki bizi Yaratan'ın bizden istediği ilim kendi rızası çerçevesindeki ilimdir. Yani faydalı olanı ve insanı manevî ufuklara kanatlandıranı, kulluk merdivenlerini tırmandıran ve ubudiyette zirvelere ermek için yardımcı olan bilgidir. Süfyan-ı Sevrî'nin bu hususta güzel bir tesbiti vardır: "Biz ilmi başka ga-

yeler uğrunda öğrendik, ilim ise Allah'tan başkası için olmayı kabul etmedi."

"Amerika'nın tavuk sayısı ne kadardır veya bir postakide kaç tane kıl vardır?" gibi bilgiler kişiye olgunluk ve manevî derinlik adına hiçbir fayda sağlamayan çılgınlık emareleridir. Bir ömrü böyle bilgileri depolamakla geçiren bir insanın sağlıklı bir halet-i ruhiyeye sahip olabileceğini vehmetmek bile büyük hatadır. Yükselten ilim, evc-i kemalata kanatlandıran bilgi, ruhu tertemiz eyleyen ve pırıl pırıl bir gönüle sebep teşkil eden gerçek irfan, insanı marifet ufuklarının üveyki yapan iksir ve tikyaktır. Hakikî ilim, ruhu miraç ufuklarına zirvelerin zirvesine yükselten bir burak ve bir refreftir.

Hz. Ali "İlim alçaktakileri yükseltir, cehalet ise yüksektekileri alçaltır." buyururken işte bu sırlı noktaya parmak basıyor. Makam ve mansıp, zenginlik, mal ve mülk cihetiyle insanlar arasında itibarlı olan kişiler gerçek yüzüyle beş para etmeyecek bir seviyede ise onları kendi cehaletleri bu hale sokmuş demektir. Maddî yönden fakir olsa da ruhunu ilim servet ve ziynetiyle techiz etmiş bir kişi aslında gerçek zenginliği elde etmiş ve yüce bir mevkiye ulaşmıştır. Hak ve hakikat rotası olmayan ve kalbî derinlik gücü mihenk alınmayan ilimden ne kişinin kendisine ne de başkasına hiçbir fayda yoktur. Özü yoğurup şekillendiren, kalbi insan olma kulvarında ipi göğüsleme çizgisine çeken irfan, erenler meydanında kulu olgun ve ergin bir abd haline getiren ilim esas ve öz olandır. Bunun dışında kalan ve insana sadece yük olan bilgi, insanı kitap yüklü merkepler seviyesine düşürmekten başka neye yarar?

Demek, bilmek en ulvî bir mertebedir. Bu mertebenin en zirve noktası bu olgunluk ve erginliği kitlelere taşımak cehdi ve gayretidir. Havanda su dövmek gibi bir hamle ve aksiyonun ne sahibine ne de başkasına hiçbir faydası yoktur. "İlmin efendisi olmak için çalışmanın uşağı olmak şarttır." diyen Balzac'ın sözü

her ne kadar doğru olsa da bunun ötesinde, Hasan Basrî Hazretlerinin şu sözü ve Yunus'un mısraları bizim ilme bakışımızda en realist bir mercektir: "Hilm, ilmin veziri, rıfk babası, takva da elbisesidir..."

"İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya nice okumaktır."

ÜMİDE AÇILAN YOLLAR

Her şey ümit vaad ediyor. Izdırap sunsa da, acı verse de ümit vaad ediyor. Kahreden azaplar vardır bazen. İnsanı içten içe sıkan ve bunaltan. Ama özünde tatlı bir ümit şafağı saklar.. Asla ızdıraplar, sıkıntılar kaosları doğurmaz. Önce sıkılan sonra eski haline gelen kalb gibi bir akışa, bir gidişe, bir vazifeye matuf hareket eder olaylar. İnsanı bunaltan nice hâdiseler vardır ki, bir zaman sonra muştu ve huzur meyvelerini takdim ederler acı çeken insana. Onu tebessüme getirirler, ruhunu gaşy ederler..

Çekilen çilelerin semeresi alınır bir gün. Ama önce çile çekmek ve ızdırabı yudum yudum içmek kaderde vardır. Zaten çile ve ızdırapsız aşılan yokuşlar mutlaka geriye dönüşlere gebedir. Sahte kahramanlıkların bir gün nasıl perdesi düşerse aynen öyle. Çilesizlik, kazanılan zaferlerin mağlubiyete incirar etmesine sebeptir. Zira ele geçen değerin kıymetini bilemez insan. Muvaffakiyetin kıymeti idrak edilemez. En küçük bir zorluk ile terk edilir.

Yahut elden kaçırılır.

Bu sebepten yokuşları saçlarına ak düşe düşe, yahut azim tırnaklarını sert kayalara geçirerek aşan kişilerin zirveye erdiklerinde başarılarının kıymetini bilmeleri kaçınılmazdır. Zira ruhuna kök salan acıların, kalakların meyvesi bir gün elinde temessül eder. Bu meyve, bu çiçek, bu mücevher nice ter ve gözyaşından sonra elde edilmiştir. Bunun kıymetini bilmesi gerekir artık. Âdeta muvaffakiyet onun rahm-i maderinde büyümüş, gelişmiş ve

fetih onun ana rahminden doğmuştur. Çocuğu gibi tanır o şafak söktüğünde tüllenen aydınlığı. Zafer ufkundan kanatlanan ve yükselen ümit güneşini. Yavrusu gibi tanır. Bir ana evladından nasıl vazgeçmez ise o da fethe karşı bigane kalamaz. Muvaffakiyeti sinesinden bırakmaz. Zira karanlık gecelerde onu gözyaşlarıyla büyütmüş, ızdıraplı günlerde onu kalbinden süzdüğü hakikat sütüyle beslemiştir. Serpilip boy attıktan ve bir civan olarak cihan çapında arz-ı endam ettikten sonra bu kişinin onu yokluğa terketmesi asla mümkün değildir. Bazı insanlar "Bu kadar kıskançlık da neden?" derler. "Böylesine bu muvaffakiyetin üstüne abanmak da neden?" derler. Halbuki bilmezler ki, bu ana gönül bin bir ızdırapla hamlini vaz etmiştir. Anaç kuşlar gibi kuluçka dönemini nice kar kış içinden geçerek atlatmıştır. Artık civcivlerini koruma onun boynuna borçtur. Artık zafer nişanesi yavrularını canavarlara yem etmemek onun biricik vazifesidir. Bu gayyurluk çile çekmeden duyulmaz. Bu tahassün duygusu acı ve ızdırap yudumlamadan anlaşılmaz. Bu sıyanet meleği olma hissi mercanlar gibi kan yudumlamadan ve acı çekmeden bilinmez...

Ey geceden sonra gündüz ümidine uyanan göz. Gündüzün kadrini gecesini gafletle geçiren değil ışık ve nur huzmeleriyle gergef gibi aydınlık örenler anlar. Bunun için sen hafakanlı gecelerin şafağını yudum yudum içersin. İç afiyet olsun. Zafer iksiri senin hakkındır. Yudumla gönlün şad olsun.

Ey handikaplar aşan, tepelere tırmanan, engelleri geçen kahraman. Duran ve durmayı sevenlere göre sen bu aksiyonunla başına zafer tacı geçmeye hak kazandın. O tacın kıymetini ancak sen anlarsın. Zaferin ve fethin bütün bir milletin muvaffakiyeti, bütün bir insanlığın kıvanç kaynağıdır. Başındaki tac sana hayırlı olsun. Elindeki zafer sancağı burçlarda dalgalanıyor, hepimize kutlu olsun..

Demek acılar ve ızdıraplar ümide perde çekemez, zafere gölge düşüremezmiş... Kara bulutlar yağmura engel olamazmış.

Sis ve duman billur damlalara sütre teşkil edemezmiş. Bilâkis onlara daye olur, belki onlara kaynak olur... Şafak sökmeden evvelki ufuktaki karanlık kızıl güllere, ışıklı bülbüllerine engel olamazmış. Engeller, badireler biraz sonraki muvaffakiyetin kadrini bilmek içinmiş. Kıymetini anlamak içinmiş. Bu sırrı kavrayan gönül. Haydi bundan böyle top senin çevgan senin. Hizmet edebildiğin kadar et. Zira bir gün her hareket ve aksiyonun, her hamlen ve gayretin sana yeni yeni şafaklar, yeni yeni yağmur müjdeleri, yeni yeni ümit ve bahar gülleri takdim edecek. Ve sen şad olacaksın..

DEVRAN GÜLLERİ

Kokusu çok uzaktan geliyordu... Doğunun doğum sancılarını yansıtıyordu güller. Diriliş rengi aksetmişti yapraklarına.. Kırmızı bir şafak duası gibi açılıyordu tomurcukları... Doğu gülleriydi adı.. Adım adım ilerliyorlardı sanki bahara. Dikenlerinden sıyrılıp bir seher aydınlığını göz ve gönüllere sunmak için hâhişkâr bir şekilde atılıyorlardı dallardan göğe doğru..

“Onların soluşu pek yamandır!” diyenler oluyordu. Onları hor görenler bulunuyordu... Batı’nın buruk kokulu çiçeklerini koklayanlar bu güllerin rayihasına bir türlü alışamıyorlardı... Hele iğrenç çöp ve leş kokularıyla hemdem olanlar için böylesine bir güzide rayiha korkunç bir şey veya silik bir varlıktı...

Doğu gülleri yapraklarında şebnem ile sabaha uyanırdı... Asla çiy tanelerinden uzakta bir ömrü yaşamak olarak görmezdi. Çiy içindeki derinlik çiçeğin özündeki derinlikle atbaşı bir seyir takip etmekteydi onlar için... Doğu gülleri rayihasını aynı kökten alıyordu. Doğu güllerinin şafak duası aynı idi tohumlarındaki.... Aşk ve vuslat hasreti de aynı idi odun ve soymuk borularında dolaşan... Bir kökten geliyordu nevbahar yağmuru, nesim rüzgârı ve onlara can veriyordu... Yunus gibi bir nefes, Bayezit-i Bistamî gibi bir nefha onlara, öz köklerinden aldıkları ab-ı hayatı takdim ediyorlardı... Doğu gülleri Hallac’ı da tanırdı, İmam-ı Gazali’yi de... Bütün çilekeşler onların bazen özünde öz, bazen de dalında şafak misali bir göz olurdu...

Doğu güllerinin nazik ve hassas olduğunu da söylemeliyim. Öyle hunhar ve sadist ellere pek tahammülleri yoktur bu güle-rin.. Hür açmak ve etrafa rayiha saçmak ve bahar solumak için yaratıldıklarından onları böylesine bir kaosa sokmak ve zincire vurmak gayet zordur... Solarlar belki ama yapraklarına ve çiçek-lerine, köklerine, damarlarına kement attırmazlar, pranga geçir-mezler... zorluklar karşısında, engeller önünde ölümü esarete tercih eder bu güller...

Doğu gülleri bazen görülür bazen görülmez. Fakat dikkat-li bakan bir göz onların daima yediveren gülleri gibi cihan sat-hında var olageldiğini ve soyunu devam ettirdiğini fark eder. Yalnız bir sütre arkasında hayatını devam ettirirler bazen. Böyle uygun görüldüğü için hemen çıkmazlar ortaya, aşinalarına te-bessüm ederler önce. Nadanlara sırrını ifşa etmezler. Belki sol-muş görünürler veya nesli tükenmiş intibaını verirler... Tâ ki şa-kilerin şerlerinden emin olmak için... Bu da safiyane gidişe "bir dur" demektir. En samimî olan kişiye bile onlar mesafe korlar ve asla ana sırrı ve öz projeyi anlatmazlar... Anlatıyormuş gibi ya-parlar fakat baharın stratejik gelişini asla sızdırmazlar... Bu bir kamuflaj hareketidir ve perdenin ardında gizli kalmaktır...

Doğu gülleri bir zamanlar Asya steplerinden tohum tohum taşınmış dünyanın dört bir köşesine... Gittikleri yerlere gülün medeniyetini götürmüşler bu yolcular... Asil köklerinden, ab-ı kevser yudumladıkları kaynak sularından duymuş oldukları me-lodiyi ve mesajı götürmüşler kendi potalarında eritip.. Gittikleri her köşeye ve bucağa gülün türküsünü taşımışlar... Gülün şarkı-sını ve bestesini dokumuşlar deniz aşırı ülkelerde... Sonra çoğal-mış bu bestenin anlayanları dünyanın dört bir yerinde. Daha ev-vel Endülüs'e gelmiş gül orduları... Sonra Viyana önlerine kadar akında bulunmuşlar... Tek gayesi gül devrini haber vermek ve Saadet Asrı'ndan bir muştu ve müjde sunmak olmuş bu çiçekle-rin... Baharı hatırlatmak veya baharın ilk tohumlarını kalblere ve

gönüllere ekmek olmuş ilk gayeleri bu fidanların. Osman Gazi'nin damarlarından yürümüş bu nesil Anadolu içlerine, sonra bu damarlarda gezen alev İstanbul surlarına güllesini savurmuş ve ateşin bir beste gibi yankılanmış bu sayha, bu çağrı, bu hoşamedi dört bir yanında dünyanın....

Doğu gülleri Batı çiçeklerinin acımtırak veya yürek burkucu kokularından öte bir sevgi ve hoşgörü kokusuyla mest etmek için gelmişler cihana... Vazifelerinin yüce, kudsî olduğunu bildiklerinden gece çiyleri yapraklarında olarak hüzün insanının izinden giderek, sevgi kılavuzunun nurlu çizgisini takip ederek diyar diyar dolaşarak varmışlar menzillerine...

Sonra bir kasırga bir tufan olmuş, cihanın dört bir tarafı sam rüzgârlarıyla sarılıvermiş... Güllerin dalları kırılmış, yaprakları dökülmüş, kokuları kesilmiş, renkleri solmuş.

Güller yine Asya steplerinin ötesine sürülmek istenmiş. Kovulmuş cihanın dört bir cihetinden... Rayihanın hasından anlamayanlar, güzide kokunun ne olduğunu bilmeyenler tarafından itilmişler çölün bağrına... Ama bu korkunç saldırı ve çembere alış ve yok ediş taktiği hükmünü irca edememiş... Gül ordusu belki hazan vurmuş dallar gibi kavrulmuş ve solmuş, yokluğun bağrına itilmek istenmiş ama ayak diretmişler, tohum tohum inlemişler, çekirdek sancısı ve bahar çilesi çekmişler, sonra Anadolu'nun bağrına, en kuytu köşelerine çekilip vakti saatini beklemişler; fetih hareketinin... Baldıran çiçeklerinin, ısırganların, eğrelti otlarının hükmünü cihandan silmek için Anadolu'da gül mayasının oluşması yolunda sabırla tezgahlarını kurup gizli gizli gül bestesi, gül motifi, gül deseni dokumuşlar, örmüşler... Gülden pazarlar kurmuşlar, gül almışlar, gül satmışlar, gülden terazi tutmuşlar, alanları ve satanları gülleştirmişler... Böylece yıllar geçmiş bir kısım gül tohumları Doğu'nun ücra köşelerinde, bir kısım gül çekirdekleri Güney'de Kuzey'de hep bu bestenin dokunması, tekrar cihanın dört bir yanında gül-gûn şafağı

açtırmak ve söktürmek için gayret göstermişler. Tufanların ardından, sam yellerinin gerisinden, tayfun ve fırtınaların, kış ve güzlerin peşinden böyle bir fetih gözlenmiş durmuş. Sabırla işlenmiş ve yüreklere perçinlemiş...

İşte şimdi yeniden gül şafağı, gül seheri için, gül dirilişi uğruna ve "gül ba'sü ba'del mevti" yolunda neşideler söylenmeye, yeniden türküler yakılmaya başlamış... Ve vakt-i saat gelmeye durmuş... Bir muştu üveyki gibi sesi ve sazıyla geçtiği yerlere gül muştusunu duyurmuş tekrar gül sevdalıları... "Kökü mazide olan ati"lerin destanı, tekrar satır satır yazılmaya durmuş, fermanları dört cihete gönderilir ve rayihaları steplerden, deniz aşırı illere ve beldelere ulaşır olmuş.. Çin'den, Maçin'den Moskova'ya, oradan Makedonya'ya ve Avrupa içlerine kadar bir gül akını tekrar başlamış. Afrika'nın ormanlarında yaşayan vahşi kavimlere kadar bu türkünün besteleri sunulmuş.. Kaseleri, fağfurları bu, şarab-ı ezel ile dolmuş gül mecnunlarının ve hasret ile bahara teşne bulunanların... Amerika'ya kadar ulaşmış bu sevgi ve hoşgörü bestesi... Sazı vuran iyi vurmuş, akort edip kuran, iyi kurmuş.. Kırık bir mızrap değmiş saza... İnleşmiş dört bir yön bu nağmeden... Ve gül bestesi çağıl çağıl çağlamış dünyanın dört bir yönünde tekrar... Şarkılar söylenmiş, şölenler kurulmuş.. Bazıları yorulmuş biraz dinlenmiş ama yılmamışlar, ricat etmemişler. Çile onları korkutmamış. Izdırap kalblerine ürküntü vermemiş. Acılar gönüllerine ümitsizlik mayası çalmamış....

Şimdi aynı türkünün besteleri ve rengi, kokusu penceresini açıp başını dışarı çıkaran herkes tarafından duyulur durumda.. Ama gönül penceresini açıp basiret gözüyle bu bahar tablosuna bakmak ve diriliş türküsüne tâ derinden kulak vermek şartıyla herkes bu oluşumu, bu dirilişi görebilir, duyabilir, anlayabilir, idrak edebilir...

Bundan böyle bu beste, Doğu güllerinin değil, Anadolu kıt'asının değil, Asya'nın değil, cihan çiçeklerinin Devran güllerinin türküsü, nağmesidir artık. Bu biline...

SÛİZAN MAHKÛMLARI

Sûizan etmeyi huy haline getirenlere mahkûm desek sezadır. Ama bu kudsî bir mahkûmiyet değil sefil bir esirliktir. Her zaman ve mekânda kötü düşünceye bir yol bulmayı maharet haline getiren bu zevatın huzuru tadabileceklerine hiç mi hiç ihtimal veremiyorum. En neşeli anlarında bile kendilerini mutsuz kılacak ve sevincine kibrit suyu ekecek bir kötü düşünce bulur böyleleri.

Alışkanlık mıdır, yoksa karakterden mi kaynaklanıyor bilemem ama böylesine bir vebanın ağına düşmüş bir kalbin istikrarlı bir hayat yaşayabileceğini ve insanlarla diyaloğunu düzenli sürdürebileceğini sanmak abestir.

Zira en samimî duyguları bile kara ve lekeli gösteren bu basiretsizlik örneği bakış tarzı insanlar arasında husumet, kin ve öfkenin yeşerip dal budak salmasına sebep oluyor.

Kaos mahkûmu ruh, her çehrede kendisiyle alay edildiğine ait bir emare ve işaret aramakla meşgul. Her tebessüm onun için bıyık altından gülmek şeklinde bir istihzadır. Her olgun ve ciddi tavır şahsına karşı alınmış bir cephenin göstergesidir. Başka ihtimallere yer vermeyen bu bakış tarzı kalb ve kafa merceğinin sisli ve puslu olmasıyla yakînen alâkadardır. Gönül adesesi ötelere kapalı ve uhuvvet iklimine sütreli olanların ruh dünyaları bir hapishaneden farksız olan bu stres esirleri her zaman sıkıntısını atmak için çatacak yer ararlar.

"Dervişin fikri ne ise, zikri odur." derler. Bu tarz düşünme ve tenkit yönünü geliştirmiş olanların yanlarına yörelerine yak-

laşmak mümkün değildir. Onlardan uzak durmak belki en güzel davranış şekli olacaktır. Yara almamak, boş yere kavga ve cedelleşme girdabında vakti heba etmemek için mümkün olduğu kadar bu tarz virüs taşıyanlardan uzak durmalı.

Eşya ve hâdiselere sûizan gözlüğüyle bakan kişiler, beşerî münasebetlerinde kuruntularının esiri olanlar, içtimaî ve ruhî hayatta daima şüphe ve tereddüt içinde yaşayanlar, septik bir dünyanın pranga mahkûmu olarak bir ömür sürenlerin pek başarabileceği ve muvaffak olacağı müsbet bir hedef ve gaye yoktur.

Zira gönül pusulası sûizanın cinnet elinde olursa o kişinin aksiyonu ve hamleleri ne kadar istikrarlı olabilir varın siz düşünün.

İyiyi kötü, çirkini güzel, yanlışı doğru, tatlıyı acı görüp, bilme ve hissetme alışkanlığı bütün hücrelerinde mündemiç olan bir şahsın bu korkunç hastalıktan kurtulmadıkça doğru ve güzel düşünmesi, bu düşüncesini fiile ve aktiviteye dökmesine imkân ve ihtimal yoktur.

Sevgi onun tadamadığı bir tiryak, aşk semtine dahi uğrayamadığı bir şehir, ümit kenarından dahi geçemediği bir nehir, müsbet düşünce eşiğine dahi ayak basamadığı bir saraydır.

Doğru ile göbekbağı kopanlar, istikamet ile gönül konsantresi sekteye, ümit ve sevgi ile irtibatları inkıtaa uğrayanlar, aşk, sevda, sabır ve sebat ile rabıtaları lif lif kesilen kişilerin artık hüsn-ü zan ile ciddî bir alâkası kalmamıştır.

Zira bu hal kimyevî reaksiyonlar gibi birinin karışım veya bileşiği diğerinin mukaddimesi ve o da bir diğer menfî ürünün başlangıcı ve sebebi olarak birbirini doğuran sebep ve sonuçlar gibidir.

Ümidini yitiren ve kâinata bir kaos düşmanı, tabiata hak ve hakikattan kopuk bir belde misali bakan bir kişinin artık çevre ile münasebeti ve kalbi konsantresi bozulmuştur. Bundan sonra sûizan, kin, nefret, hoşgörünün iflası, sevgiye rest, aşka veda normal bir davranış ve beklenen sonuçlardır. Asla sürpriz değil-

dir. Zira kadere isyan eden bir kişinin sabrından sebatından söz etmek nasıl yersizse, menfi hâl, hareket ve düşünceler sebebiyle sık sık hâdiselere yenik düşen, her seferinde ruhen sarsılan bir şahsın çevresine septisizm gözlüğüyle bakmaması, korku ve endişe ile eşya ve hâdiselerden çekinmemesi, füsunkâr güzellikteki şeylerden bile bir kötülük paniği ve bir zarar endişesi taşımaması asla mümkün değildir.

Sûizan kangren olmaya müsait bir ruh hastalığıdır. Boşuna çekilen bir esaret azabı ve sırf şahsî kaprisler sebebiyle altına girilen şeytanî angarya, bir ego yükü ve kabusane bir benlik çilesidir.

Bundan kurtulmanın yegane çaresi hakikî imanı elde etmek ve Hakk'a tam kul olmaktır. İhlas ve samimiyet ikliminde kanat çırpan bir gönül üveykinin, vicdan kuğusunun böyle bir girdaba ve kaos vakumuna çekilmesi veya düşmesi asla mümkün değildir.

Yara, aşk ve vecdini kaybetmek, tedavisi ise düşülen çukurdan yine aynı noktadan, yine aynı yolla çıkmak ve felaha ermektir. Yara, ümidi ve azmi yitirmek; tedavi, tekrar güç elde etmek ve performansı yenilemek, uhrevî ve ledünnî potansiyelin kaynağını bulmaktır... Hastalık, ene merkezli bir hayat yaşamak, ilacı Hüve odaklı bir dünyaya postu sermek ve Hakiki Dost'u görmektir.

SABIR VE CİNNET ÇİZGİSİ

Sabır insan için en güzide ve sağlam sığınak. Onun kanadı altına giren bir gönül en muhkem bir kaleye sığınmış gibi emniyettedir. Cinnet sınırını zorlama noktasında bile sabır en güçlü müsekkin, en durultucu imbik, en tesirli tılsımdır.

Kafası zonk zonk zonklarken, ruhu hafakanlar girdabında boğulurken, krizin en dehşetlisini yaşarken ötelerden gelen mesaj ve Rabbanî tavsiye ile durgun denizler, sakin okyanuslara döner gönül.

"Allahümme meas sabirin" sözü bir tayf eğrisi çizerek karamsarlığa düşmüş ruhları aydınlığın yakamoz nakışlı motifleriyle dokur. Onu bahar silueti bir renkler armonisiyle ötelere hazırlar. Zira öfkeli insan ruhunu ateş basmış ve özünü yangına vermiş bir cehennem yolcusuyken birden sabrın bereket damlaları ile cennet-asa bir iklime girer. Onun için "Sinirlenince abdest alın!" buyruğu teskin edici bir ilaç, ruhu daha ötesinde en feci olayların cenderesine sokmaktan alıkoyan bir rücudur. Mukaddes bir yöneliş, bir hicret... Kaostan aydınlığa, alevden kaynak suyuna, yeisten ümide, azaptan kurtuluşa bir yöneliş...

Millî benliğimizi saran karanlık, milletin afakına çöken gölgeler, sokakları kan gölüne çeviren her türlü anarşizmin temelinde sabırdan uzak davranışlar gizlidir. İki kişinin arasındaki en gergin ortam bir tebessüm ile şenlik ve şehrayine dönüşebilirken insanlar bu tılsımlı gücü niçin kullanmıyor? Bıçak gibi bilenmiş nazarlar, ok gibi batmaya hazırlanmış sözler, akrep iğnesi gibi sokmaya can atan fikirler insanı acımasız bir silahşöre çevirmiş. Toplumda her-

kes dayanıksız veya tez canlı bir tablo çiziyor. Hiç kimse sineye çekmeyi bilmiyor. Gönlü sığ olanların şiarı olan bu tutum içtimaî hayatımızda histerik nöbet geçirenlerin sayısını artırmış.

Bir sözle adam öldürenler, bir bakışla ortalığı kana bulayanlar, bir hareketle canileşip çevresine kan kusturanlar başını iki eli arasına alıp düşünmeyi ve nefis muhasebesi yapmayı unutmuş sabır ve itidal kaçkınlarıdır.

Cinnet sınırını zorlayan hareketlere bile gülüp geçen munis insanlar nerede? Gönlü ummânlar gibi geniş ve coşkun, temiz ve derin şahıslar ütopik bir figür olarak mı kalacak zihinlerde. Destanlarımıza mı kaçtı gönül erleri? Her şeyi içinde halleden ve dışa tebessümden ve hoşgörüden başka bir şey sızdıramayan mânâ süvarileri, veliler kervanı meçhullere mi karıştı gitti.

Hasretini çektiğimiz veya bulduğumuzu zannettiğimiz bahar soluklular niçin nefeslerini sam rüzgârına çevirmekte.

Bel bağladığımız insanlar neden maske kullanıyor ve saffetlerine leke, samimiyetlerine gölge düşürüyor. Ya bir zamanlar sabrı telkin eden bu şahsiyetler niçin öfke yıldırımları yağdırıp, bakışlarıyla, edasıyla, sedasıyla gönüllere şimşekler çaktırıyor.

Sevgi otağını kin ve nefret vadisine, huzur diyarını acılar iline ümit ve neşe beldesini şeytan üçgenine çevirmekte ne yarar var anlamıyorum?

"Hayvanlar koklaşa koklaşa, insanlar konuşa konuşa" demiş atalarımız." Birkaç dakika bile ılımlı sohbete tahammül edemeyen, asabi tabiatlı karamsar mizaçlı insanların çizgileri ve bulundukları rota nedir?

Neden böyle oluyor. Sabır cennetinden öfkenin alevler diyarına yolculuk niçin? İnsanlar ile iyi geçinmek varken onları, basit ve hor görerek küskünlüğe ve kırgınlığa çekmeye sebep ne?

Neyimizi paylaşamıyoruz? Niçin bu hercümerç.? Neden bu vurduğu vurduk, kırdığı kırdık davranışlar. Hangi sebeple hunharca katiller, zalimce yangınlar, Neron'ca çılgınlıklar..

Otokritikten kaçmak niye. Ilık ve ılımlı bahar ülkesi gibi gönüllerimizle birimizi sabra, sevgi ve hoşgörüye davet etmek varken bu hırçınlık, bu isyan, bu serazatlık ve tuğyan niçin?

Ağla gözlerim... Ağla yüreğim... Ağlayın duygularım. Vatanın haline bakın, milletin etvârına nazar edin ve ağlayın için için, yahut elinizi dizinize vurarak feryad ü figanla yas tutun şu acıklı manzaraya.

Sabır Allah'ım. Sabır ey yüce Yaratıcı. Sabır ver bize ey Ulular Ulusu. Eyyub'un sabrını ver. Nuh'un sebatını, tevekkülünü, Yusuf'un dayanma gücünü...

Bir Musa sinesi ver bu fitne oklarından aldığımız yaralardan ah etmemek için. Bir İsa merhameti ver zulmü reva görenlere hoşgörü ve sevgiden başka bir davranışla mukabele etmemek için. Muhammedî bir tahammül ver Taif çilesi, İbn-i Selul darbesi, Abdullah İbn-i Sebe entrikası bizi dağidar etmemesi ve yeis çukuruna itmemesi için...

Sabır ver ey Sultanlar Sultanı tuzak üstüne tuzaklarda itidalimizi kaybetmemek uğrunda. Sabır ver insî ve cinnî şeytanların şerrinden kurtuluşta. Sabır ver "Allah'ım yardımın ne zaman?" diye yakarışa geçecek kadar bıçak kemiğe dayandığı demlerde. Sabır ver cinnet sınırında, delirmek çizgisinde, kendini intihar safhasında, hassasiyetimizin hurdaya döndüğü, aklımızın firarı düşündüğü, kalbimizin tarumar olduğu anlarda özümüze, hadsimize, vicdanımıza, ruhumuza...

Sabır ver mazluma, sabır ver masuma, sabır ver mağdura...

Sabır... sabır... sabır...

YANSIMALAR

Toplumların ızdırap ve çileleri, çektikleri sıkıntılar, maddî manevî bunalımlar edebiyat akımlarına yansır. Savaşlar, kıtlıklar, deprem ve salgın hastalıklar içtimaî hayatta bir karabasan gibi tesirini gösterir. Bu acıların insanların ruhlarında açtıkları yaralar ve özlerinde oluşturduğu kederler zamanla kalemlere ve lisanlara yansır. Hatiplerin konuşmalrında, kalemşörlerin yazdıklarında bu acıklı tabloların izdüşümü görülür. Asla hiçbir yazar bulunduğu zaman kesitinde içtimaî dertlerden bîgâne kalamaz. Zamanla işlene işlene o zamanın alın çatına kazınmış olan bu gibi peryodik çileler söz ve yazı diline geçer ve gereken önemi zamanla kazanır.

En bîgâne yazar ve hatipler bile bulunduğu zaman kesitindeki afetlerin, harplerin, toplumsal bunalımların tesiri altında kalmış ve hiç olmazsa birkaç makaleyle veya birkaç satırla derdini terennüm etme lüzumunu duymuşlardır.

Savaş, kıtlık, tabiî afet ve salgın hastalıkların dünya yüzünde hakimiyet kurduğu dönemlerde insanların romantik bir hassasiyet taşıdığı, şiirsel bir dil ve imgelerle dertlerini terennüm etmeye gayret gösterdikleri gözden kaçmayan hususlardandır. Zira fert bu gibi elim acıların pençesinde yıllarca ezilirken özündeki sıkıntıları, dertleri ve hüzünleri mutlaka çevreye duyurma azmiyle yanıp kavrulur. “Bir söyle bin ah işit!” cinsinden bir dokunmaktır kalemin sayfaya değişi... Kalem feryada başlar ve mürekkep ağlamaya durur böyle anlarda. Çileler dile gelir, acılar or-

taya dökülür, ızdıraplar sayfalara akseder, azaplar terennüm edilir. Fakat sathî bir anlatım bu acıları muhataba ulaştıramayacağı için içli söyleyişler, teşbihler, istiareler tecahül-i arifler, tevriyeler, tenasübler, cinaslar, leff ü neşirler anlatımın içine girer ve en derin, böylece en köklü sıkıntıların bile dili çözülür ve okuyucuya ulaşma imkânı bulur.

Demek ki insanların kullandıkları dil, anlatım tarzları, fikirleri, üslûpları ve akımlar, ekoller toplumların çektiği sıkıntıyla doğru orantılı bir seyir takip eder. Bazen nadide fıtratlar toplumun çekeceği ızdırapları seneler önce keşfedebilir. Henüz gündeme gelmemiş konuları ele alıp problemlere çözüm yolları üretebilir. Belki yanındaki kişiler daha kuluçkada bekleyen böyle ızdırap ve dert canavarlarını görmedikleri için "Bu ne diyor yahu!" deyip bilgiçlik taslarlar, o kişiyi bencillik ve egoizmle yaftalarlar... Güya o şahıs insanları etrafına toplayıp cemiyet kurmak gibi veya bir ekol olup ardında insanları sürüklemek gibi bir düşünceye sahipmiş de onlar da böyle bir haddini bilmeze dersini vermek için ona kör ve sağır gibi davranıyor, gerekirse ondan intikam almak için acı çektiriyorlarmış.

Halbuki hassas tabiatlı kişiler toplumun görüntü ve ses antenleri gibi fertlerin kalblerine konsantreli hâl ve söz diliyle tercümanlık vazifesini yerine getirirler. Acıları gelmeden önce keşfeden, afetleri vuku bulmadan önce sezen, iç-dış savaşları patlak vermeden önce görüp bilen bu nadide fıtratlar böyle hiç kimsenin duymadığı sözleri söylediği için bazen idama kadar bile sürüklenirler. Ama bülbülü ötmekten, kanaryayı şakımaktan men edecek kim vardır? Güle aşkını terennüm eden kuşun derdi büyük olmasa hiç böyle dertli dertli öter mi? Daldan dala konmak ve meyvelerin en güzellerinden küçücük gagasıyla rızkını koparmak, yerdeki tanelerden kursağına yiyeceğin en hasını indirmek varken böyle hüzünlü ötüşüyle onu gece gündüz feryat ettiren nedir?

Elbette ızdırabı, elbette ayrılık ve hasreti.. Elbette çektiği acılar ve vuslat şevki... İşte toplumların manevî burhanlarını ve iç dinamizmini yitirmelerini, yokluğa doğru adım adım yaklaştığını, eğer bazı manevî kaideler yıkılırsa zeval girdabında silinip gideceklerini ilk fısıldayan da insanlık âleminin bülbülleri olan bu acılı ve kederli, rikkatli, dikkatli, kalbi ve vicdanı hüşyar fertlerdir. Onların toplumu saran hastalıklardan ve fertleri kalbî ve ruhî ölümlere sürükleyecek mikroplardan haberi herkesten evvel olur. Onun için çığlıkları arşı bulur, onun için nâleleri, efganları sidreyi geçer ve kab-ı kavseyne ulaşır. Onun için gökler onların nağmeleriyle lerzeye gelir, kamerler parçalanır, kayalar inşikak eder, develer, geyikler, ağaçlar, kelerler, arslanlar onun acısına dem tutar ve dile gelir, konuşur... Zira insanlık için gelecek bir azap, bir ızdırap vaktini sezmiştir o nadide fıtrat. Yok, yok doğrusu ona sezdirilmiştir. Kalbine duyurulmuş, vicdanına hissettirilmiştir.

Evet sel felâketini, depremi, sâri hastalıkları, savaşları keşfedenlerin figanı yanında toplumların çekecekleri manevî hastalıklar ve kalbî tufanlar, özde duyulacak afetler, yürekleri kurutup çöle çevirecek deprem ve sam rüzgârlarını keşfedenlerin acılı çığlıkları ve kederli nağmeleri, canhıraş feryatları ne kadar azimdir, ne kadar yüksek ve cangüdâzdır.

Ya ötelere ait felâketler ve acılar ve sırata ait ızdıraplar ve çileler, kabre ve haşre ait azaplar ve hafakanlar nasıl gören gözü yerinden fırlatmaz, duyan kalbi şok tesiriyle yakıp kavurmaz.

Bu yolların bir gün sarpa saracağını gören gözün sahibi elbette Mekke, der, Medine, der ve döner durur anaç kuşlar gibi. Ümmeti ümmeti çığlıklarıyla insanlık semasının üstünde feryat eder durur acı ve ızdırapla. Gözleri ceyhun her gece inler ve feryat eder. Tâ ki insanların kalbleri yumuşasın ve onun gördüklerinin bir parçasını hissetsin ve vicdanları onun bildiklerini bir parça anlasın diye...

"Benim bildiğimi bilseydiniz çok ağlar az gülerdiniz." sözünün özünde bu acıklı ve hüzünlü ve kederli titreyiş ve feryat vardır.

Evet dün toplumun çektiği ızdıraplar, bugün tattığı azaplar hep aynı panoramanın sözcüsü gibi... Yanık yürekler, içimizdeki azap ve çile tohumlarını görüp hissetmiş gibi... Davranışlar ötelere ait acıklı günlere sinyal veriyor gibi... Göz kulak, el ayak, dil dudak kabir ve ötesinden remiz ve işaretler taşıyor, geleceğe ait kendi tasvirini şimdiden hâl ve dil kalemiyle zaman sayfasına çiziyor gibi... Bunu gören görüyor ve anlayan anlıyor ve hisseden de hissediyor ve bizlerin kulağına vahiy ve ilham yüklü nağmelerle fısıldıyor.

Ey gözüm iyi bak ve bu feryadın sahibini iyi gör! Onun ışıklı yolunu tam keşfedip "sırate'lmüstakim"den ayrılma. Ey kulağım o yakıcı nağmeyi iyi duy ve acıklı feryadı içten ve samimî dinle tâ ki, ötelerde kulağına çalınan besteler senin azap çığlığın değil hurilerle, gılmanlarla dinlediğin firdevs besteleri olsun. Ey kalbim iyi hisset, iyi duy. Tâ ki, bütün letafetleri ardına alıp ebed yollarına götürecek olan sensin. Eğer kalb-i Muhammedi'ye tercüman olamazsan, onun duyduklarını keşfettiklerini bir parça keşfedemezsen acıklı azap önce seni pareler ve alevlerin perçesine alır, yokluğun girdabına çekip yakıp kül eder.

Öyleyse ey nefsim: Hazer et dikkatle bas, batmaktan kork! Bir dane, bir öpme, bir basma, bir bakma ile batma...

YÜREĞİ ACIYAN ADAM

Elinizde bir yara varsa "elim elim" diye feryat edersiniz veya sızlanırsınız veya acıyı içinize gömüp sabredersiniz. Ayağımızda bir yara varsa da öyle, bir başka yerinizde de aynı..

Yüreğinizde bir yara varsa veya kalbiniz hassas ise işte o zaman vay halinize. Bütün olaylar sanki orayı darbeliyormuş gibi gelir. Her hâdise sanki oraya dokunuyormuş gibi acı duyarsınız. Bir bakış, bir nefes, bir söz, bir eda, bir tavır sizi tâ özünüzden vurur ve feryad ü figan ettirir.

Yüreğiniz acıyorsa işiniz yamandır. En büyük çile ve en amansız ızdırap yüreği acıyan adamda gizlidir. Vicdanı sızlayan adamda, özü pek hassas, kalbi alabildiğine yufka kişide.

Ya vurdumduymaz davrananlar! Kıyamet kopsa hiç aldırmayanlar. Kalbleri katı, ruhları laçkalaşmış, özleri nasır bağlamış olanlar. Hâdiselere kör bakanlar. Hassasiyet basireti kapanmış olanlar. Namus ve iffet mevzularından millî ve manevî değerlere kadar hiçbir mevzunun onları etkilemediği serazat zavallılar? Onların hali ise negatif plânda yaman el yamandır.

Esas acı yürek yufkalığındadır. Bence acımak duygusu hassasiyetle ilgili. Belki o toplumun en yaralı bir uzvu gibi, daima sızı sızı şiir, makale, hitabet sunar çevreye.. Anlaşıldığı da olur anlaşılmadığı da. O anlaşılsa da anlaşılmasa da bir ömür boyu bülbül gibi ötmeye, kanarya gibi şakımaya amadedir. Asla bıkmaz usanmaz. Zira nasıl arıya bal yapma emr-i İlâhi ile öğretilir, bülbüle yuva yapma da öyle, ipek böceğine ipek üretmek de. İşte o da gaybî bir emir gelir gibi bir hisle söyler söyleyeceğini. O

da yazmak, söylemek, çizmek, abideleştirmek mecburiyetindedir duyup hissettiklerini, fikredip, düşündüklerini. Yoksa mahvolur, perişan olur. Emri dinlemediği için, duyarlılığıyla elde ettiklerini halka dağıtmadığı için kurur, pörsür, ölür gider.

Hissetmeyen, keçeleşmiş yüreklerin bu duygudan yoksun olduğunu söylemek belki de bazıları için malumu ilamdır. Arife tarif ne gerek!

Yüreği acıyan adamlar geleceğin mimarlarıdır. Hissedip söyleyen, duyup, yazan, fikredip ortaya bir eser koyan, acıyıp, acıyan duygularını tasvir ederken merhem sadedinde piyasaya birtakım ilaçlar sunan kişiler. Onların olmadığı bir toplum geleceğini, katı kalplilere, azgın ve acımasız yüreklere, ızdıraptan yoksun ve halden anlamayan zavallılara teslim etmiş demektir.

Osmanlı padişahlarının en fazla koruduğu bu tarz kişilerdi. Bunda ne methiyelerin ne de kasidelerin büyük bir payı vardır. Belki en büyük pay duyarlılık ve insanların çektiğini hisseden bir yürek taşımaları belki de onlara en iyi tercüman olmalarında gizlidir. Bu Fuzuli'de de böyleydi, Baki'de de, Nabi'de ve Şeyh Galib'de de... Böyle kişiler ekmek su gibi toplum için gerekli insanlardı. Onlar olmazsa toplum aç kalırdı. Mânâ yönüyle, beyin yönüyle, ruh ve vicdan yönüyle aç kalıp en son kahir bir hastalığın peçesinde ölüme giderdi.

Bir toplumu gerçekten seven kişiler bu hassasiyetteki şahısları korumalıdırlar. Onlar toplumun vicdan ibresi veya yürek pusulasıdır. Nerede büyük bir acı var ve çekilen sıkıntıların derecesi o ibre ve pusuladan kolaylıkla anlaşılır. Bir barometre gibi toplum üzerindeki idarî veya ferdî baskıları yine siz onların (fıtrî olan veya olmayan yönüyle) gönül çizelgelerinde veya onların aksi, yansıması olan yazı veya hitabetlerinde görüp, duyup, anlayabilirsiniz. Hani hasta vücudun hayatiyetine işaret ateş ve ter gibi. Toplumun ölmediğini şu ve bu yaraları tedavi edilirse dirliğe kavuşacağını işaret eden, tesbit ve teşhis ibreleri.

Gelin soyu tükenmeye yüz tutmuş bu tarz kişileri, hassas yüreklileri, ince kablileri, ızdırap ve acı insanlarını, vicdanı ölmemiş ve aklı sönmemişleri korumaya alalım. Onların bilgece sözlerini ve filozofça beyanlarını, dervişçe yaşayışlarını, diğergamca hamlelerini örnek bir levha, ibretli bir panorama bilelim.. Bir yığın fasarya gibi bakmayalım onların söz ve davranışlarına. Belki altın ve elmas kıymetinde olduklarını idrak edelim.. Yürek ve vicdan imbiklerinden süzüp topluma sundukları iksirleri, ma-i zülâlleri hiçliğe savurmayalım. Alelâde bilmeyelim. Böylece onları küstürmeyelim.

Hani halk arasında "Toprak küstü artık ürün vermiyor, hava bize küstü yağmur indirmiyor!" gibi tabirler vardır. Bu tabiatlı kişilerin nadide tabiatlarını da küstürüp insanlığa sundukları bengisulardan toplumu ve fertleri mahrum bırakmayalım. Onları iltifatlarla marifet ufuklarına kanatlandıralım. Belki her dem onların iltifata ihtiyacı olduğnu düşünüp bir kenara çekilmelerine ve ölümü beklemelerine, özlerini kurutup çölleştirmelerine engel olalım. Zira böyle hassasiyet ibreleri ve gönül haritaları, yahut vicdan pusulalarını sık sık paslandıran ve küflenmeye terkeden toplumlar, bir gün bütün işaret ve beşaretlerini şeytana kaptırmış, yönünü ve istikamet çizgisini yitirmiş gemiler gibi yokluk ve zeval kayalıklarında pare pare olurlar.

Acıyan yürekler, hassas vicdanlar, rikkatli özler bu milletin hayat kaynağı, ilham gözeleri, ümit ve ati pınarlarıdır. Onların sunduğu hayat suyu ile yetişen toplumlar en ince özlerine kadar yeşillik, hayat ve diriliş taşırlar. Zahirî bir bahar değil onlardaki. Belki en içten duygularında ve en dıştaki hissedişlerine kadar her noktalarında bir ba's-ü ba'd-el mevt sarmaşığı yeşerir durur.

Öz-söz, iç-dış, zahir-batın, hücre-cisim, ruh-his, akıl-fikir, mantık, latife hep bu bahar rengi ve soluğuyla sarılır böyle kişilerde. Bu ince sürgünler, yeşil filizler, güzide tomurcuklar bir gün toplumun bütün kesimlerini ve tabakat-ı beşerin bütün üni-

telerini o yeşil hayat bestesiyle ve nakışlarıyla örer. Zaten bir devre bahar böyle gelir. Üç beş tohumla, birkaç çekirdekle, birkaç soluk ve nefesle. Sonra onların büyümesi ve gelişmesi içtimaî bünyemizi sarması bu işin, bu kudsî hamlenin finişidir. Startı ezelde verilmiş bir koşunun dünya kulvarında asır badiresini geçip gelecekte ipi göğüslemesidir bu..

Ama maya bütün duygu ve hisleri, gençleri, orta yaşlıları, ihtiyarları, öğretmen, öğrenci, mühendis, doktor, milletvekili, başvekil gibi her seviyedeki insanı kucaklayıcı mahiyetteyse fetih bir başka olur. Hedefi buluş, menzili tutuş bir başka sağlamlıkta ve olgunlukta gerçekleşir. Bu da acıyan, hassas yüreklerden yükselen bir bahar soluğu ve zafer mevsimi, doğruluş destanı, hak ve hakikate amade oluş ve böylece ebedî kurtuluşa eriş hamlesidir... Hassas yüreklere selâm.

BU SENİN HİKAYEN

Dış dünyayı keşfetmek için bir ömür gayret gösteriyoruz. Akıllıca tesbitler yapmak ve tongaya düşmemek için aklımızın bütün fakültelerini çalıştırıyoruz. Hele şahsî menfaati gerektiren ticarî işlerde ne borsa kalıyor en küçük teferruatına kadar bellemediğimiz, ne de enflâsyon, devalüasyon... Dış dünya bizi yeterince meşgul ediyor ve içimizdeki duygu ve hisleri kendine çekip sanki ruhumuzu materyalist bir iklimde eritiyor.

Özüne dönen insana içe dönük veya pısırık deniyor günümüzde. Uyanık değil, çevresinden bîgâne yaşıyor. Gündemi takip edemiyor, klâsik veya mübarek gibi isimler takılıyor. Son zamanlarda hiç ummadığınız kişilerden bile bu ve buna benzer sözler duyabiliyorsunuz kendiyle yaka paça olan kişiler hakkında...

Siyasetten anlamayan veya piyasadaki ekonomik çıkarları takip etmeyen, mark ve dolarla işi olmayan, sadece toplumun yükselişi ve onun manevî değerlerini korumak adına çalışma yapan şahısların silik bir şahsiyet olarak yaftalandığı günleri yaşıyoruz.

Mehmet Âkif'in "Sessiz yaşadım, kim beni, nereden bilecektir." mısraında olduğu gibi sessiz yaşayanlar, pürüzlük yapmayanlar, "Toplumun yeteri kadar derdi var bir de ben yara açmayayım", "Zaten herkesin canı dudağında bir de ben bunalım oluşturmayayım." diyenler nesli tüketmiş tipler olarak belleniyor içtimaî hayatta.

Seven değil, kin duyan, insanlara iyi davranan değil değişik ve orijinal olsun diye iğneleyici sözlerle çevresinde şerrinden sa-

kınılan, boyun eğen, itaat eden değil, ne olursa olsun boyun eğdiren ve ezmeyi şiar edinen tiplerin toplum içinde revaç bulduğu günleri idrak ediyoruz..

Kendi içimizde bir dünya taşıdığımızın farkında değiliz. Onu onarmak için gayret göstermek gerektiği halde dış dünyanın eksik ve gedikleriyle uğraşıyoruz. Necip Fazıl'ın,

"Boşuna gezmişim yok tabiatta
İçimdeki kadar iniş ve çıkış."

dediği dünyayı adım adım biliyoruz. Nokta nokta keşfetmeye uğraşıyor ve avcumuzun içi gibi bilme gayretini gösteriyoruz. Pekala ya özdeki dünya, içimizdeki ruh, kalbimizde yaşattığımız geçmiş ve geleceğiyle bizim ilgimizi bekleyen cihan. Onun keşfi için veya daha düzgün ve mutlu bir iklime kavuşması uğrunda ne gibi gayretlerimiz var?

Bahçemizdeki fidanlar, çiçekler ve onlardaki düzen ve intizam nasıl bizi meşgul ediyorsa, kendi özümüzdeki çöl ve yeşilliğini kaybetmiş yürek, sahraya dönmüş kalbimiz ve ruhumuz da bizi en az o bahçe kadar ilgilendirmeli değil mi?

Bir hissin ölümüyle kıyametleri koparan ve günlerce ağlayıp sızlayan has kullar nerede, her gün binlerce letafetinin köküne kibrit suyu ekilen ve özü kupkuru bir toprağı hatırlatan ve asla bu uğurda bir damla gözyaşı dökmeyi bile akıl edemeyen zavallı çölzedeler nerede?

Eline aldığı zikir ve fikir kitaplarını gözyaşları içinde hatmederek bir vesile ile kalb ölümünün önüne geçmek için gayret gösteren civanmertler nerede, her gün bin bir günah ile kalbi ve kafası zift tenekesine dönmüş fakat bunun farkında bile olmayan karbonlaşmış sineler ve beyinler nerede?

İç dünyam sana ne gadirler ettim. Sana ne gaflet kementleri attım. Senin sülün boynunu nice zincir ve prangalarla tutup nice badiyelere çektim. Sana ne ölümcül acılar çektirdim. Senden ne kadar bîgâne kalıp, kulağımı ağyara çevirdim, senin ebed

ebed feryadına bütün duygularımı, düşüncelerimi sağır ve kör edip nice şehvet ve zevk vadilerinde at sürdüm, gözü dönmüşçe dolaştım ve kendi kendimi idam ettim. İç dünyam senin çiçeklerine zehirli usâreler akıtmayı maharet bilenlerden biri de benim. İç dünyam, kalbim, ruhum, seni dünyanın zevk ve eğlencesine esir etmek için bir ömür boyu her türlü nefsî, ve şeytanî entrikalardan dûr olmayanlardan biri de benim. İç dünyam seni dış dünyanın ota çöpe gelmez ve hiçbir kişiyi mutlu etmeye yetmeyecek kadar değersiz ve fanî olan şeylerle özdeş gördüm. Bazen onları senden üstün tuttum ve ölüme, yokluğa sürülmene ferman çıkardım.

İç dünyam beni affet! Ey kalbim, beni affet. Bendeniz olmam, sizi yüce ufuklara kanatlandırmak için gayret üstüne gayret göstermek gerekirken kökten kopanlar gibi yaptım ve onların cerbeze ve lakırtılarına kulak verdim, böylece sizi unuttum. Sizin toprağınızı her an manevî pınardan ve ledünnî kaynaktan besleyip cennet-âsâ bir iklime çevirmem gerekirken özünüzü kuruttum, susuz ve aç kalmanız için elimden gelen gayreti gösterdim.

Beni cezbeden fanî sevgililer, dünyanın rengi, deseni, ışığı şimdi gözümde beş para etmese de hâlâ kalbimi, yani seni onların pençelerinden kurtaramıyorum. Bir kere yara alan kanarya gibi ölüme doğru mu gidiyor gönlüm? Bir vahşinin tırnağı kanadına çizik atmışçasına titreyen gönül kuşum, niçin sessiz ve çaresiz puşmuşsun ten kafesinin bir kenarında. Yoksa ürktün mü şu dünyanın levsiyatından, yoksa için mi ürperdi şu yalan dünyanın acımasız darbelerinden. Hicran, hüzün, elveda çığlıkları seni cihandan küstürdü mü? Fani sevgililerin kalbinde bıraktığı acılar ile dünyaya gücendin de ondan mı çekildin bir kenara, sessiz, kimsesiz titriyor, ecel anını bekliyorsun?

İç dünyam nisyan perdesi ardına atılan, garip bir köle haline girdin. Sanki içteki kaos seni yuttu. Dış dünyanın kiri ve pasına "geç" diyen parola sormadan her türlü fikri ve zevki özüne çeken ruh şimdi kirliliğin ve felcin en köklüsünü yaşamakta.

Unutuldun ve küsufa tutuldun. Kamerin ışığını yitirdi, güneşin aydınlığını kaybetti. Sen yakarışlarınla baş başa, efganlarınla iç içe, feryatlarınla gamlı, hüzünlü ölümü bekliyor gibisin.

Sana Mesihî nefhayla diriliş sunacağım bir gün. Seni yabanın kurduna kuşuna teslim etmeyeceğim. Özünde bir tutam yeşillik kalsa da onu değerlendireceğim. Asla ye'se düşmeyeceğim. Dış dünya Tih çölüne dönse de ben ilk filizi senden çıkarıp, sonra da çöllere yeşillik bestesinin tohumunu ekeceğim ama bu uğurda asla yılgınlığa düşmeyeceğim.

Dış dünya çorak ve susuz vadiler gibi perişan olsa da ben öz pınarımdaki sızıntıyla veya birkaç katre yağmurla yeniden dirilişin bestesini oluşturacağım. "Artık bu iş burada biter!" deyip yenilgi çığlıkları atıp bu cihanı terketmeyeceğim. Ne kendimi ne de benim gibi mağdur olanları bu susuzluk ve yangın içinde bırakıp, atalet ve yeis küncinde ölümü beklemeyeceğim.

Evet seni bırakmayacağım ne olursa olsun. Senin dirilişin demek cihanın tekrar bahara uyanışı demektir. Bir insanın topyekün insanlık olduğunu bilenlerdenim acizane. Öyleyse ye'se düşmek yok. Öyleyse "Yenik düştük ve kaybettik!" demeye gerek yok. Sana üfleyeceğim ba's-ü ba'd-el-mevt nefhası bütün insanlığın gönlünü ve ruhuna üflenmiş gibidir; bunu bilip idrak ediyorum.

Ben özüme, kalbime, ruhuma, vicdanıma sahip çıkıp ilk önce kendi kurtuluşumu sonra da bahara hasret kalmışların dirilişini gözleyecek, bunun için gayret ve azmimi elden bırakmayacak, ömrüm oldukça bu uğurda sarsılmaz bir yürekle zafer ufuklarına yürüyeceğim. Bunun için Hakk'ın huzurunda and içiyorum.

FETHİ BESLEYEN UFUK

Eskiden beri düşünürdüm gönül penceresinden daima uhra meltemleri ve sevgi şuleleri devşirenler şu asır girdabında nasıl nefes alacaklar diye. O pencereyi terketmek mümkün değil, o nesimi ciğerlere çekmemek ölümle sonuçlanacak bir kayıp. Manevî dirliği kaybetmek ve özü sam rüzgârlarına terketmekle neticelenecek ledünnî iflas.

Pekala o zaman aklın binbir türlü hainliğinin denendiği ve gönül adamlığıyla hiç alâkası olmayan insanlarla aynı zeminde yaşamanın mümkünü olur mu?

Sen gönül penceresinden şefkat ve merhamet mesajları alacaksın, insanları sevmeyi ve onlara saygı duymayı şiar edeceksin, her gün gönül bahçende binbir renkli gül yetiştireceksin ve onları insanlığa sunacaksın diğeri sana pençe atacak, zakkum suyu ve kezzab özü ile senin iklimini yakıp kavurmaya yeltenecek.

Bunlarla iç içe yaşamak nasıl mümkün olur diye hayretle iç geçirdim.

O pencereyi terketmek, kin ve öfke girdabına yuvarlanmak ve insanlara acımasızca davranmak ise en feci son, en zelil bir seviye bu temâşâ dostlarına, müşahede insanlarına, temkin üveyiklerine...

Sen safiyetin en berrak ikliminde ab-ı nesim yudumlarken kendini melekleştirmenin yollarını ararken diğeri kesif ve karanlık bir iklimin yarasası gibi daima gelişip büyüme ve bir Drakula kadar cesamet kaydetmenin ve bütün insanlığı yutmanın gayreti içinde kıvranmakta.

Sen gönül pencerende akıl ve mantık hesaplarını bile bazen dünyaya ait bir şey karışır ve sunacağım iklim bozulur diye düşünürken diğeri aklın ve kurnazlığın bütün menfî yollarını ve kozlarını kullanarak sana hücum ediyor.

İftira, yalan, ihanet, ahde vefasızlık, küfür, isyan, faiz karaborsa gibi bütün zift ve katranlarla o billûr iklimi, o berrak ve safî dünyayı içinden çıkılması mümkün olmayan bir karanlığa gömüyor.

Evet gönül penceresine, uhra menfezine veya iblis kuyusu ve gayyasına açılan yollar sayısız bugün. Birinde insan olmanın tali'e tebessüm eden yıldız melodilerini duyar insan. Birinde karanlıkların kahir hırıltılarını. Birinde aşk, sevda ümit ve inanç iklimine sevda kanatlarıyla teyeran eder, gördüğü ışıl ışıl ve solmayan renklerden örülmüş cennet yamaçlarını seyreder. Diğerinde acı ve ızdırap kokan, cehennem-nümun bir kökten gelişen kan ve irin yudumlatan, insanı en korkunç azabın kollarına atan bir tükeniş tablosunu.

Evet insan olmanın altın şafaklı iklimlerini sunan gönül penceremize çok bağlı kalmalıyız. En korkunç anlarda, en zikzaklı yollarda bile bu pencerenin kıyısında hiç paniğe kapılmadan, hiç korku ve endişe duymadan yolculuk etmeliyiz. Zira insan o pencerenin soluğuyla gür ve gürbüz bir ruha sahip olur. Ondan ayrılıp içe çekilip nefsin ve şeytanın kaoslu mahbesine sığındığı andan itibaren nice girdaplara nice dehliz ve labirentlere içinden çıkılmaz bilmece-misal afetlere gömülür gider de ruhu tarumar olup zevale saçılır.

Gönül penceresi akıl, mantık ve vicdan melodileri de sunar insana. İnsan sevgi ve muhabbet duyunca bazı zahirî kriterleri bir kenara bırakır zannedilir. Halbuki gönül penceresinden öze gelen telkinler bütün insan olma hasletlerinin ve dünyevî ve uhrevî iklimlerin bir özeti, bir enmuzeci şeklinde tezahür eder.

Aklı iptal etmiş, mantık kapısını kilitlemiş ve vicdanî sezile-

ri bir kenara bırakmış kişiler gerçek pencerenin, hakikî menfezin teneffüs noktasını bulamamışlardır.

Kendini gönül ehli zannedip hâlâ kin ve öfke duyan, şehvanî arzuların pençesinde kıvranan, mal-menal sevgisi içinde rakseden, dünyevî sevdaların prangalı kölesi olan ve fanî güzelliklerin peşinde bir mecnun gibi koşan kişilerin bu menfeze ne kadar yaklaştıkları ve yanaşıp ondan gelen nesim ile meşbu oldukları ve manevî doyuma ulaştıkları şüphelidir.

“Kişinin görünür rütbe-i aklı eserinde.” sözünde olduğu gibi bir kişinin hâl, hareket ve tavırlarından, tuttuğu yol ve istikametten, takip ettiği rota ve pusuladan hangi menfezden gıda aldığı, hangi girdaptan besin kaptığı ortaya çıkar.

Gönül adamı sessizdir. Zira o sessiz bir iklimin madde ötesi bir dünyanın gıdalandırdığı varlıktır. Sır onun için sessizlik kadar, hacalet ve mahçubiyet onun için sır kadar, sessizlik onun için ideal, ideal ise alçak gönüllülük ve ahde vefa kadar önemlidir. Ama bu demek değildir ki, o yoktur ve bir hiçtir. Belki hiç olma noktasında hepi bulan bu yüce kamet hiçte hepin abidesini kurmak için çalışır. Ama sessiz ve sakin çalışır. Zarar vermek niyeti olmadığı için de onda hiçbir panik eseri yoktur. Alnı ak ve yüzü paktır.

Siyasete hayır, der. Belki dıştan bu tavrı pısırıklıkla nitelendirilir. Ama o yalana hayır çektiği iki yüzlülüğe rest dediği sebeple siyaseti elinin tersiyle itmiştir. Yoksa içtimaî hayattan kopmak ve bir kenara çekilip miskin miskin oturmak için değil. Belki geleceğin nur ve ışık kaneviçesi böyle her gün bir başka şekilde iblis ve şeytanların nefesiyle alabora olan böyle bir ortamda örülemeyeceği için kaçar sisli ve dumanlı iklimden.

Aklı kıt ve beceriksiz olduğundan değil. Zira gönül penceresinden aldığı mesajlar onu böyle davranmaya zorlar. Hakikat ikliminden gelen tayflar onu müsbet hareket için hak ve hakikatın mutedil atmosferine çeker.

Yalandan, iki yüzlülükten, iftira ve gıybetten kaçar o. Zira gönül penceresinde aldığı maveraî ders ona bunların hepsini yasaklamıştır. Belki çok mahfilde, çok mecliste yeri yoktur bu sebepten. Ama o yaşamak için iyilerin ve ışık neslinin dünyasını kurmak uğrunda kendi sürgün ve filizlerini topyekün bir insanlık adına ve yararına dünyanın her yön ve yöresinde büyütür, geliştirir. İçinde zerre kadar menfaat olmayan bu hamle ve aksiyonlar elbette pragmatik gayelerle büyüyen ve eracif yüklü zakkum filizlerine ve zehirli usareler sunan baldıran çiçeklerine benzemeyecektir.

Gönül penceresine dünyayı çekmeye ve bütün dünyaya ondan gelen melodileri ve besteleri dinletmek için bir gayret içinde olanlar, ruhu bir cihan kadar özü, bir kâinat kadar geniş ve engin kişilerdir. Bütün onun gibi bu iklimin mesti ve o cihanın nur müridleri aynı duygu ve düşüncede oldukları için bir gün bin bir melodi, bin bir hakikat bestesi, bin bir ışık ve nur tayfı ve bin bir gerçeğin aşk ve sevda meltemi ile içtimaî âlemi saracaktır.

Ama ışık özleyenlere, maveraî bir iklime hasret duyanlara, madde içinde mânânın hasını bulmak için fizikte metafiziğin abidesini kurmak için çalışanlara hitap edecektir bu hak ve hakikat şehrayini ve sağduyu cümbüşü..

Asla baykuş misallere, karanlık kobralarına, insanlığın kanını emme hobisi olan Drakula meşreplere, ma'şerî vicdanı her gün bin bir tuzak ve komplo ile yanıltıp, aldatmaya çalışanlara hitap etmeyecektir bu köklü geliş. Belki onlara bir zeval ve yokluk senfonisi veya bir başkalaşım ve kendini yenileme dersi olacaktır bu yeni gelişim ve büyük fetih hamlesi...

Tekrar ediyorum bu fethi besleyen ufuk gönül penceresi...

BASİRETE AÇILAN UFUK

Dikkat ettim kendi nefsimde. Basiretin açıklığı nisbetinde yer ve göğün ciddi bir basiret tarassudu altında idare edildiğini ve varlıkların her halinin görülüp gözetildiği rahatça kabul ediliyor. Nefsin itirazı kalmıyor. Körlük nisbetinde sanki kâinata müzahir olan Yaratıcı'nın da gözden ırak kaldığını anladım.

Her hâl ve hareketimizin tarassut edildiği ve adım adım takip edildiğimizi ne nisbette kabul ediyorsak gönül gözümüz de o kadar açık demektir.

Âmâ insanlar gibi bütün güzelliklerin sahipsiz olduğunu fehmetmek ve hayatı har vurup harman savurmaya kalkmak ciddî bir körlük yansıması ve bir ruh ölümünün izdüşümüdür.

Demek bizim bakışımız ve duyuşumuz kâinattan ruhumuza yansıyan imgeler üzerine ya gölge gibi düşüyor ya da aydınlatıcı tayf çizgileri şeklinde onları pırıl pırıl bir iklime büründürüyor.

Evet ruhumuzdaki sis ve duman bizim hayal ve hafıza aynamıza yansıyan varlıkların ötelere açılan kapı ve pencerelerini tıkamakta ve bizi bir zindanlık iklimin prangalı kölesi haline getirmekte.

Güneş, ay, yıldız ve kehkeşanlar böyle bir karabasan siluetiyle kundak misali sarılınca artık içimizdeki iman bebeğinin veya ihlas filizinin solup gitmesi kaçınılmazdır. Tabiatta müşahede edilen Rabbanî fiil bizdeki semi ve basir kapılarının kilidini açan bir anahtar olur. Bu his ve duygu sanki tabiattan sızıp bizim tabiatımızı uyandırır veya aydınlatır. Bizim tabiatımızdaki akisler

daha özdeki gizli menfezleri zorlayıp açar. Adeseleri temizler. Yoksa dışta tabiat, içte de nefis tagut olarak insanı körkütük bir sarhoş durumuna düşürür.

Teyakkuz denilen haslet işte bu minvalde filiz verir. Duyguları ve hisleri ölü olan bir kişinin ruhunun uyanık olması ve tabiatı bir madde kitlesinden başka bir şey görmeyen ve ondaki rahman ve rahim olan Rabb'in dest-i şefkat ve dest-i kudret izlerini görmeyen insanın yakazaten uhrevî iklimleri temaşa etmesi mümkün değildir.

İnsan tabiatı, sanki dış dünyanın iç dünyaya bükülmesi ve kök salması şeklinde tezahür ediyor. Adeta her şeyin kökü insanın kalbine odaklanmış gibidir. Meyvesi de o nisbette huzur ve saadet, yeis ve keder suyu ile yoğrulmuş oluyor.

Dış dünyadan bîgâne olan bir kişi düşünmek mümkün değildir. Bir tabiattaki güneş bir de bizim düşüncemizde tasarladığımız hayat ve hâdiseler içinden resmini çekip hafıza ve hayalimize nakşettiğimiz bir güneş imgesi mevcuttur. Bizi ilgilendiren işte bu ikinci ve bize ait ve bizdeki şekli ve rengiyle imge güneş veya tasavvur şemstir.

Yıldızlar da öyle, Samanyolu da... Bunda bizim hayat serüvenimizin, düşünce yapımızın, çevre ile diyaloğumuzun ve kültürümüzün büyük önemi var. Zamanla bu içe bükülen veya o kavis içinde toplanmış iç kâinatımızın nefis ve ene ile bütünleştiğini kabul etmekten başka çaremiz kalmaz. Bu sebepten insan içbükey ve kâinatta dışbükey aynalar gibi varlıkları kendi özünde topluyor. Dışbükey aynadaki bir değişiklik nasıl içbükey aynaya hemen yansıyorsa, içbükeydeki tebdil ve tahviller de dışbükeyde tezahürünü gösteriyor. Bizim zihnimizdeki kâinat modelindeki değişiklik kâinatı bize düşündüğümüz gibi öyle gösterir. İşte bu sebeptendir ki, güneşi Allah'ın nur isminin bir tecellisi olarak kabul eden, yıldızları ve kameri de o ismin bir yansıması bilen kişinin kafasındaki kâinat modeli de o nisbette değişiktir.

Demek ki biz kendimize göre, bakışımıza göre, tefekkürümüze göre modelleri taşıyoruz fikir ve düşünce dünyamızda. Açılan kapı ve pencereler çok kez zihnîdir. Belki ruh ve düşünce durumumuza göre dıştaki varlıklara ışıl ışıl veya simsiyah, sisli veya nurlu elbiseler giydiriyoruz. Dışta bir çiçeğin güzelliğini Allah'ın Cemil isminin tecellisi olarak gören bir kişinin zihninde bu çiçek flu bir tarzda resmolurken asıl onun ardında sonsuzluğa açılan ve didar-ı ilahiye çevrilmiş bir çehre varken onu kendi başına bir varlık olarak kabul eden kişinin zihninde hakikî bir varlıkmış gibi net çizgileriyle yer ediyor. Bu sebepten flu tasavvurda binlerce varlığa sinesini açan bir insan net çizgileriyle varlıklara aynı oranda kalbini açamadığı için biri sığ diğeri geniş yüreklilikle isimlendiriliyor. "Mesut insan, yüreği geniş adam, kasvetli kişi, sığ gönüllü" deyimleri aslında tasavvur ve taakkulla yakînen alâkalıdır. Flu tasavvur, özet olarak bir çizgiye kadar düşen izler belki kendi başına bir şey ifade etmese de birlikte bir halat şeklinde cemil ismine bir bağ oluşturup o sonsuz güzelliğe insanı çekerken diğerleri tek tük net çizgileriyle insan kalb ve yüreğini hem kaplama imkânı bulmuyor hem de onların soluşlarıyla kalbte izi ve yarası kalıyor. Artık o varlığa karşı bir küskünlük şuur altımızda yaşattığımız bir kırgınlık beliriyor. Bu bilmeden bizi yeis çukuruna çekiyor.

Mesela biz bir tarlaya bir demet papatya götürüp eksek mi daha rahat ve daha bereketli olur yoksa bir torba tohum alıp onu mu götürsek azamî tasarruf prensibine göre hareket etmiş bulunuruz?

Elbette ikincisi. İşte varlıkların özü isim ve sıfatlardır, ruhu mesabesindeki programları, çekirdekler hükmünde yine isim ve sıfat tecellisi ruhumuza yansır. Biz, yükte az fakat muhtevada çok olan bu tecelli tohumlarını iç dünyamıza serpiştirirsek içimiz isim ve sıfat çemenzarına dönecek ve gönlümüz tecelli-i ilâhî meşcereliğine tebdil olacak. Yoksa her bir güzel kendine ait bir yer istediği için kalbimiz onları almakta ve özünde yeşert-

mekte zorlanacak ayrıca kesrete alışık olmayan çok kez vahdet ve birlik tecellisiyle dirilişe eren ruh bu çeşitlilik karşısında bocalayıp dağılıp parçalanacak veya çoklukta boğulacak..

Bütün bunları bir noktada toplayacak olursak. Bizim kâinat ile bütünleşmekten başka çaremiz yoktur. Onun bize, bizim ona yansımamız nasıl mümkünse bunu çok sık bir şekilde canlı tutarak geliştirmemiz gerekiyor. Âdeta kâinatı içimize taşımamız ve özümüzde bir tabiat özeti oluşturmamız şart bila şarttır. Bu ise özden öze gerçekleşecektir. Tabiatın bütün sırlarını mündemiç olan isim ve sıfatlar çekirdekler şeklinde gönül tarlamıza serpiştirilecek ve özümüzde o isim ve sıfatlardan bir kâinat örmenin yollarını deneyeceğiz. Dış dünyanın kar, tipi, boranları bu dünyamızı kurmamızı engellememeli. Zira içtimaî hâdiseler ne kadar değişse de tabiattaki hâdiseler ve eşyanın seyri ve sistemi asla değişmemektedir. Demek ki, bizim kalıcı ve bakî olan çizgide bir dünyayı özümüze kurmamız gerekmektedir.

Hakk'ın nuruyla aydınlanan bir gönül, yine onun rahmetiyle çağıl çağıl çağlayan bir kalb ve mânâ göğümüzde merhamet bulutlarının dolaştığı bir arş. Yıldızları cennet ümidi ve metafizik şulelerle süslü bir gönül seması. Bu ve buna benzer isim ve sıfat imajlarıyla kurduğumuz kâinat bizim gerçek huzurumuzun kaynağı olacaktır. Yoksa dış dünyadaki güzelliklerin; içimize yansımadığı müddetçe, iyilik ve sevgi ışığının; kalbimize sirayet etmediği sürece bize zerre miskal faydası olamaz. İçimize misafir ettiğimiz kâinat kadar büyük olduğumuzu bunun da ancak isim ve sıfat eksenli bir kabul ve hoş-amedi ile mümkün olabileceğini tasdik etmekten başka çare yoktur.

Sonsuzluğu gönlüne misafir edebilen ve onunla bütünleşebilen yüce ruhlara ne kadar ihtiyacımız var, onlara ne kadar susuz ve teşneyiz ya Rabbi...

BİLMEK; TATMAK VE YAŞAMAK....

Bir yazar için en önemli konu özüyle irtibatını koparmamasıdır. Yoksa deha çapında bilgi ve kütüphane hacminde malumat yazarı gerçek yazar seviyesine ulaştırmaz. Ancak kılı kırk yararcasına bir murâkebe ve pusuya yatmış bir avcı gibi en küçük kıpırtıyı ve çıtırtıyı dahi değerlendiren hassas bir rasat gücü olmalı (gönül vadisinde) ilham ve yakîn avlayan ve bunu dış dünyaya duyuran bir yazarda. Bu her insan da bulunması gerekli bir unsur, diyeceksiniz. Evet ama fikir ve düşüncelerini, his ve heyecanlarını dış dünyadaki insanlara sunma seviyesini ihraz etmiş bir kişinin bu derinliği ve konsantreyi yakalaması şart bila şarttır.

Eğer sözler ve yazılar müşahede edilmemiş ise nazarî bilgiden öte geçemez. İster bu fennî bilgilerde olsun isterse dinî bilgilerde. Müşahedenin olmadığı iklim çoraktır, kuraktır. His ve heyecanın bulunmadığı mevsim ölüdür, yozdur, mattır...

Bence yazar fikirlerini sunmaktan ziyade içinde his dünyasında, vicdan potasında eritip şekillendirdiği düşüncelerini sunmalı topluma. Hissedilmeyen, daha duygu kapısının eşiğinde kaybeden ve içeriye girmeye hak kazanmamış ham fikirler, kitabî düşünceler vardır ki, asla bunlar sunulmaya değmeyen sıradan bilgilerden öte değer taşımayan kaba ve değersiz şeylerdir.

Hissedilmiş, vicdan tasıyla öz benliğe sunulmuş fikirler ve düşünceler, yahut hayat sathında yaşanmış ve tatbik edilmiş duygular ve düşünceler insanın dış dünyaya, başka vicdanlara sunmaya hak kazandığı cevherlerdir.

Burada kasdettiğim kişi ilk plânda kendim olmakla beraber benim derdim gibi kendi ile müteellim olan ve aynı acıyı yüreğinde taşıyan diğer yazarlar da muhatabımdır. Derlenen bilgiler ve araştırma sırasında not alınan düşünceler bizim olabilmesi için nice zaman, vicdan imbiğinden geçmeli ki, hazmedilmiş fikirler ve düşünceler şeklinde başkalarına sunulmaya hak kazansın. Aksi takdirde kendi özüyle irtibata geçmeden dış dünyadaki başka bir gönüle sunulan söz ve yazılar öze varmadan yarı yolda kalır. Bu konuda atış menzili iyi seçilmiş ama başlangıç noktası yanlış tesbit edilmiştir. Onun için eskiler "el kalbi minel kalbi" derler. Bunun Türkçesi de darbımesel olarak şöhretşiârdır: Kalbten kalbe yol vardır.

Bu minvalde en iyi yazar düşündüklerini ve hissettiklerini, fikirlerini iliklerine kadar ruhunun bütün noktalarında yaşayıp duyan insandır.

Buna benzer bir yazım için bana gelen itirazlardan biri her bilginin tecrübeyle elde edilmeyeceği istikametindeydi. Ben burada etki yapma ve tesir etme hususunda söz söylüyorum. Mesela bir belgeseli televizyona uyarlayan bir kişi mi yoksa onu bizzat tabiatı karış karış dolaşıp filme alıp bizlere sunan kişi mi anlar veya hisseder. Elbette bu işin yapımcısı. Zaten mükemmel bir eser vücuda geliyorsa yapımcının konuyu iyi özümlemiş olduğunun göstergesi olan bu hamlesi onun bu işin adamı olduğunun en belirgin işaretidir. Bir atom fizikçisi atom üzerinde elektron, nötron, pozitron, foton üzerinde kendi gözlemlerini mi sunsa karşıdakine daha iyi tesir eder yoksa bu deney ve gözlemleri başkasının kitabından aktarsa mı daha etkili olur. Elbette birinci diyeceksiniz. Zira bunun için bir aşk ve heyecan duymuş bir efor sarfetmiş ve en sonunda hamlesinin aksiyonunun mükâfatını almıştır.

Dinî ilimlerde de aynı öyle... Bir kişi ki, sırdan bahsediyor ve bu tasavvuf terimini etraflıca anlatıyor. Bu sır makamını tat-

mış ve o makama yükselmiş ve ledünniyatında o makamın izleri mevcut kişi mi daha iyi anlatır yoksa onun yazdığı veya anlattığı şeyi nakledip çevresine o makam hakkında malumat veren kişi mi? Elbette ilki.. Zira bizzat yaşamıştır. Duyup hissetmiştir. Yakîni vardır. Oruç gibi, namaz gibi dinî rükünleri de bilmekten ziyade tatbik eden kişi daha makbul ve daha değerlidir.

Bilgi ancak insanlara ulaşırsa değer kazanır. Yani en önce vicdanını tatmin etmiş bir şahsın ancak bundan sonra bilgiyi başkasına sunma eylemine girişmesi bence en akıllıca iştir. Yoksa yakîn olmadığı için tesir gücü de azalır. Burada her şeyi deney ve gözlem yoluyla bilmek mümkün müdür gibi bir soru akla gelebilir. Ben burada mutlak bir kuralı öne sürüyorum. Ama bu kural ve kaide mümkün olduğu kadar bu çizgiye yakın olursa aslına vasıl olunduğu, uzaklaştıkça tesir gücünün azaldığı zaten herkesçe malumdur.

Öyleyse kütüphane dolusu eserleri hafızaya yüklemenin güzelliği yanında az ve öz bilmek fakat tatbik edip ledünniyatta duyup bu fikirleri hissetmek, tavır ve davranışlarına yansıtmak velhasıl bizzat yakîn sahibi olmaya gayret göstermek de gerekir. Yoksa "kitap yüklü merkepler" kudsî i'tabında olduğu gibi beşerî zaafımız bizi atalete iter, bilginin verdiği rehavetten dolayı bir ülfetin pençesinde eriyip gitmek, hamle ve aksiyonu yitirmek gibi tehlikeye düşmek de söz konusudur...

Bilmek ve hissetmek, hissettiğini yaşamak, bilmek ve müşahede etmek ve tatbik edip hayata geçirmek bilginin canlanması, insan benliğine tam yerleşmesi ve ruha tesir etmesi, başkalarına aktarılması açısından en birinci ve en önemli unsurdur..

Yazar olarak bunu önce nefsime sonra da benim gibi bu derdin ızdırabıyla iki büklüm olanlara sunuyor, "Gerçek bilmek ve bildiğini çevreye aktarmanın ilk şartı tatmak ve yaşamaktır." diyorum..

YAZ AKŞAMLARI

Dün gece çocukluk ve gençlik yıllarımı düşündüm. Sanki sıcak yaz akşamlarına benzettim onları. Cıvıl cıvıl, şen şakrak yaz akşamlarına..

Hayatın sıkıntısı, zorlukları, çile ve ızdırabı sanki toz pembe bir düş perdesiyle örtülüydü o zamanlar. Görmemiz mümkün değildi. Küçük bir sevgi sözü, bir iltifat, bir sevinç ve neşe bahanesi ruhumuzu kanatlandırırdı.

Bir anda gençlik yıllarım gözümün önünde tüttü desem yeridir. Bir yaz gecesi kokusu yayıldı içime birden. Bir nefes sahil kokusu, bir tutam yasemen ve gül rayihası...

Hatıraların rengi, şekli, çizgileri silinse de sesi ve kokusu silinmiyor. Bir çağrışım ipucu oluyor onlara koşmaya, onlarla kaynaşmaya.. Bir ses, bir parça iklim...

Fani dünyanın neyi kaybolup gitmiyor ki. Kalbimizde tutmaya çalıştığımız fakat birkaç şekil ve silüetini seyretmekten başka elimizden bir şey gelmeyen geçmiş yılların neyi zevalde kaybolmuyor ki.

Şen şakrak günler, yüzümüzde sevinç gamzelerinin ardı arkası kesilmediği zaman parçaları, aşk ve sevdanın ruhumuzda güvercin kanadı ve leylak yaprağıyla uçuşup salındığı geçmiş yıllar ve onların dekorunu tamamlayan eşya ve hâdiseler şimdi neredeler...

Ulaşılması mümkün olmayan bir beldenin en ücra köşesinde prangaya vurulmuş bir mahkûmun sevdiği dostlarına olan hasreti ve içindeki ayrılık ateşi ve kavuşmaya olan iştiyakı, susuz-

luğu nisbetinde hatıralarımızı özleriz fakat onlara kavuşamayız. Artık uçup gitmiştir güzellikler, filiz gibi boy pos, endam, gül tenler solup kırış kırış bir şekil almıştır. Simsiyah saçlar, renginin koyuluğundan dolayı pırıl pırıl parlayan zülüfler kar yağmış dallar ve yapraklar gibi bembeyazdır. Kaybolan yıllar ve içimizde kök salmış fakat zaman kılıcıyla hasrete dönüşmüş dostluklar ve sevgiler... Ah fanî dünya elde avuçta ne bıraktın ki? Ömür gitti, zaman bitti, bütün güzellikler yokluğa ve guruba meyletti... Senin dost çehren ve sevgi dolu bakışlarınsa bir öfke şimşeğine ve nefret yıldırımına değişti...

Evet yaz akşamlarının buğulu ritmi ve melodili sesi, bayıltan rayihasına benzettiğim hatıralara, dostlarımızın kalbimizdeki sevgisine inen bu hicran bombası da ne? Nedir bu tarumar olmuş bahçe, neden bu pare pare olmuş gök, niçin bu yıkılmış dünya, metruk mazi ve viran geçmiş...

Hepsini istiyorum.. Hepsini.. Yıllarımı, güzel günlerimi, sevgi dolu çocukluğumu, rengârenk hatıralarımı, şarkılarımı ve gönül bestelerimi, gülücüklerimi ve hüzünlerimi hepsini istiyorum...

Masmavi göğün altında uzandığım yemyeşil çimenleri, dişlerimin arasında ince sapı ve dudaklarımın biraz ilerisine uzanmış papatya çiçeğini ve sonsuzluğu tahayyül ettiğim çimen örtülü yemyeşil tepeyi, bembeyaz bulutları istiyorum...

Annemin Yunus ilâhileri söylediği aydınlık ve parlak bahar günlerini, babamın işten döndüğü ve bize eğlence için izin verdiği sevinç yüklü geceleri, dedemin dua dua yalvardığı akşam namazlarını, gece teheccüdlerini algılayabildiğim kadar özlüyor ve istiyorum..

Evet özlüyorum geçmişteki her şeyi, hasretim kaybolup giden mevsimlere, elden çıkıp gitmiş günlere ve silinmiş hatıralara... Sararmış resimler gibi kalbimizde unutulmuş mazideki güzelliklere...

Bunların hepsini ve daha nice ince ve hassas duygularımın su yüzüne çıkmadığı arzu ve isteklerimle beraber beni çok iyi ta-

nıyan ve bunların ötesinde bana tomurcuk arzularımın da ötesinde istediklerimi topyekün bağışlayacak birine hasretim ve onu bütün kalbimle seviyorum. Yıllar önce ölmüş dedemi geri verecek, genç yaşta vefat etmiş amcamı bana takdim edecek, üç ayları kaçırmayan ninemi benim dünyama bir tuhfe olarak sunacak ve daha nice sevgilileri bana bağışlayacak bir mahbuba sevdalıyım.

Salâvatların yegane mihrakı Peygamberimi, bütün menkıbe ve kıssaların özünü teşkil eden diğer peygamberleri ve sahabeleri ve Medine'nin tozunu toprağını, Mekke'nin uhrevî iklimini mazideki çizgileriyle alıp içime koymak istiyorum...

Bunların ötesinde ihtiyaçlarıma cevap verecek olan Kudret-i Lâyetezelzel'i ve Yüce Yaratıcı'yı, şeriki ve zıddı, niddi olmayan Halık-ı Zülcelal'i görmeyi ve ona sonsuz bir ömür içinde hamd ü senâ etmeyi hasret içinde dua dua, iştiyak ve arzu alevleriyle yana yana özlüyor, özlüyorum...

BİR ŞEHİDİN SORGULAMASI

Ben bu vatan uğrunda öldüm. Toprağa girdim genç yaşta... Düşmanın amansız saldırılarına karşı göğsümü kalkan yaptım. Gelecek nesiller için feda ettim canımı. Vatan toprağını anne kucağı bildim ve gözümü kırpmadan ölüme gittim. Elini bir sok istersen kara toprağa. Bir avuç al ondan ve yüzünün önüne getirip bak o "kara" dedikleri vatan toprağına... Belki de bir parça kemik veya saç gelecek eline... Belki de o an bir seranat düşecek diline... "Bu vatanın her karışı şehit kanıyla sulanmış diye..."

Pekala nedir öyleyse bu bizi görmezlikten gelmek... Üzerimizde (uğrunda can verdiğimiz idealin tam zıddı bir tavır içinde) aşk ve meşk etmeler.. Horon tepmeler ve kemiklerimizi için için sızlatmalar..

Biz bu vatanı size bunun için mi emanet ettik? Uğrunda can verdiğimiz torunlarımız bizlere bunu mu yapmalıydı? Bir sevda uğrunda serden geçtiğimiz zaman sizlerden bunları beklemiyorduk. "Gelecek nesiller bizim kadr-ı kıymetimizi bilir." diyorduk. Top güllelerine, kurşun darbelerine, şarapnel parçalarına karşı korkusuzca gidişimiz atideki nesiller içindi... "Onlar bu ahı, bu acıyı yerde bırakmaz!" diye düşünmüştük ölürken. Son nefesimizde Murat Hüdavendigar gibi "Attan inmeyesüz"ün benzeri, aynı tonda "Bizi unutmayınız ve davamızı terketmeyiniz." demiştik. Heyhat! Sanki tam zıddını söylemişiz ve tavsiye etmişiz gibi her şey tersine dönmüş bu vatanda. Kurtla kuzu aynı yerde durur olmuş. Koyun postuna bürünenler ile aynı yola revan olunmuş. Par-

çaladıktan sonra dişinin kirasını isteyenlere karşı sempatik davranışlar daha da onların iştahını kabartır olmuş. Ne töre kalmış ne âdet.. Ne din kalmış ne de dil. Ey âtî nesli biz bunun için mi can verdik? Uğrunda kelle koltukta savaştığımız değerlere niçin sahip çıkmadınız? Yoksa düşmanların fikir iğfaline mi uğradınız? Halbuki sizin mayanız sağlamdı. Kanınızda bozukluk yoktu. Temiz süt emmiştiniz. Bu bozukluk nereden geldi ve sizin gönlünüze bir kobra gibi çöreklendi... Hâlâ kemiklerimiz sızlıyor toprak altında... Şehadet rütbesi bizler için çok tatlı ve şevkli idi ama sizin haliniz acılardan acı ve zehirlerden daha öldürücü ve dehşet verici bir şekilde ruhumuzu sıkıyor, bunaltıyor, dilgir ediyor...

Nice arkadaşlarımı gördüm ölürken.. Son nefesini verirken sizleri fısıldıyordu dudakları. Şehadet kelimesi ile beraber çıkan birkaç kelimede gelecek nesillerin ismi bir sessiz çağrı şeklinde yükseliyordu dudaklarından... Kolu giden, kanadı giden, ayağı kopan, başı parçalanan hep sizi sayıklıyordu. Yoksa sahipsiz bir ölüm, devam etmeyen bir ideal, arkası kesilmiş bir iman ve inanç onları ne kadar mutlu edebilirdi ki?

Evet dostum... Biz Çanakkale'de, Trablusgarp'ta bunun için ölmedik... Biz Dumlupınar'da ve Sakarya'da bunun için can vermedik... "Sizler düşmanlarla beraber üstümüzde horon tepesiniz!" diye atmadık hâke bu bedeni.. Veya düşmanlar gibi davranıp ideallerimize sırt çeviresiniz diye uçurmadık ten kafesinden gönül kuşunu...

Eğer kurşunu bir gül bildikse Hak'tan bize gelen, eğer gülleyi bir krizantem demeti gördükse ötelerden bize uzatılan, bunların hepsinin temelinde sizin bu ideale sahip çıkmanız yatıyordu... Aksi takdirde "Sahipsiz bir vatanın batması haktır." demekten başka çare kalmıyor ki. Biz sahip çıktık, siz neredesiniz.? Biz ağır yükü cılız omuzlarımızda ölüm sınırına kadar getirdik siz ne yaptınız? Biz bu vatanın her avuç toprağını kanımızla çizdik ve canımızla mühürledik. Şimdi siz ne gibi bir uğraştasınız..

Ey bu vatanın evladı, ey bize layık olmaya çalışan yiğit. Bu böyle gitmez. Depreşir sonra toprak. Zelzele geçirir sıtmalı hasta gibi sonra bu vatan; atar üstündekileri yokluğa. Sırtından indirir bir azap beldesine bütün sakinlerini... Bu böyle gitmez. Şimşekler yağar sonra tepenizden, gök akıtacağı tufan sularıyla boğar sizleri sonra... Sahip çıkın ahdimize, andımıza, vefalı olmamız gereken idealimize... Bizi yalnız bırakmayın bu yolda... Ardı kesilmiş bir çağlayan gibi olmasın halimiz... Yoksa büyük afetler kükrer gelir üzerinize... Bir arslan pençesi gibi düşmanın gırtlağına geçen öfkemiz, sizin de boynunuza geçer sonra, tüketir devran türküsü söyleyen nefesinizi.... Ruhlarımız sizler için duadayken kahra başlar ve bela dilenir üstünüzden altınızdan yağacak.

Onun için dikkatli olun.. "Bir hilal uğruna batan güneşler"i ağlatmayın, mezarlarımızda bize huzur verin. Şehadet şerbetinin lezzetini sizlerin halini düşündükçe alamıyoruz. O tatlı lezzet bile zehir oluyor bize...

Hakk'a sahip çıkın, ideal davaya omuz verin. Bizim can verdiğimiz ve sizlere emanet ettiğimiz kudsî değerleri düşmanın yılışık, gayr-i ciddi, maddî ve manevî güçlerine çiğnetmeyin. Eskiden düşman çizmesi giren her yer bizim için kurtarılması gereken bir belde olurdu. Ne yapar yapar bu lekeyi alnımızdan silerdik. "Yoksa yaşamak bize haram." derdik. Bu gün ne oldu ki, bizim torunlarımız düşmanla kol kola henk ediyor. Bu gün ne oldu ki, evlatlarımız bizleri unutmuş, idealini nisyan bohçasına sarmış ve rafa kaldırmış bir şekilde elinde kadeh zevk ediyor. İşrete çekilmiş bel bağladığımız nesiller. Cümbüşler içinde unutmuşlar vatan nedir, millet nedir, Kur'ân nedir ve din nedir, iman nedir? Unutmuşlar kudsî değerlerini... Bu böyle gider mi? Hayır gitmez...

Bu böyle gitmez ve kendinizi toplamanız için de az bir mühletiniz kaldı... Davranmak zamanı geldi.. Geriliminizi tekrar şöyle bir gözden geçirin ve tekrar sevgi ve ideal bayrağını ci-

hanın burçlarına dikmek için doğrulun. Artık bir şafak vakti daha geldi ve sizlere büyük ideali ve gerçek adaleti insanlık ufkunda çizmeniz emrediliyor. İdealimizi nakış nakış işlemeniz, hoşgörü ve muhabbet ile zaman ve mekân kaneviçesine tekrar özlenen baharı dokumanız buyruluyor. Ruhanîlerle iç içe, onların soluklarıyla sizin soluklarınız aynı odakta küme küme bulutlar şeklinde birikip, gelecekte kırkikindi yağmurları ve metafizik sağanaklar oluşturmak için el ele gönül gönüle birlik olup davranın ve zafer kalesine, fetih burçlarına tırmanın...

FİKİR VE KELEPÇE

Fikir hür bir kuş gibidir. Ne zaman kanadına bir ok isabet etti, bağrına bir mızrak indi; atalete düşer ve ölüme gider. Kelepçe zulüm unsurudur çok kez. Ve zalimin ilk silahıdır. Susturmak cehdinin ve gayretinin çelikten örülmüş sunî bir simgesidir. Asıl susturmak isteyiş yürekte öfke ve damarlarda dolaşan kin gibidir ki, volkanik dağlar gibi köpüren ve kavuran bir iklime sahiptir. Bir zaman sonra sahibini yutan bir vakum vardır o dağların bağrında. Fikir ile kelepçe birbirine zıt iki unsurdur. Birinin olduğu yerde diğerinin sözü dahi edilemez. Ateşle kar, hararetle buz gibi ne zaman yan yana gelseler birbirini nötrleştirirler ve yokluğa sürüklerler. Halbuki fikir hür bir yaradılışa sahiptir. Onun yeşermesi gerekir. Geniş ufuklara kanatlanması gerekir. Dal budak salıp enginliğe çiçek çiçek ser çekmesi gerekir. Kelepçe bu minvalde despot soluğu ve ezici gücü ile bu iklimi sise ve dumana boğar. Fikir çiçeklerini soldurur, meyvelerini daha olgunlaşmadan çürütür. Mütefekkir bu ağacı ne ihtimam ile büyütür bir bilseniz. Ama kelepçe onun damarlarına geçirmiştir ağını ve zulüm onun tâ özüne kadar salmıştır kahreden hegemanyasını, baskısını, tasallutunu...

Fikir kafesteki kuş gibi asla olamaz. Hele hele zincire asla vurulamaz. Onun kanatları hürriyet semasında açılır ve yine bağımsızlık cevvinde yedi iklime uzanır gibi salınır. Uçuş bir şahin süzülüşünü hatırlatır. Kanatlar kavi ve çevik-çalak dönüşlere müsaittir. Ama kelepçenin avlayan ve cezbeden ışıltısı bazen bir ava çeker gibi şahini tuzağa düşürüverir. Hey gidi fikir şahini, tefek-

kür kartalı nasıl da yenik düşer bir pırıltıya, bir gamzeye, bir bakışa... Sonra başına gelmedik kalmaz. Hürriyetten başka her şey verilir ona. Ama kanat açıp semaları teyeran etmesi asla. Aslı olan ise onun canı mesabesindeki bu bağımsızlık iklimidir. Kelepçenin, zulmün ayaklarına geçtiği ve kanadına zincirlerin vurulduğu günden beri o tüyleri dökülmüş bir kuzgundan ve uyuz hastalığına tutulmuş bir canlıdan farksızdır. Artık ona yerin üstü bir acılar diyarıdır. Onun bundan geri yuvası kayalıklar ve dağların zirvesi değil arzın altı, toprağın bağrıdır...

Evet fikir hürriyet ile beslenir, bağımsızlık ile kanatlanır ve serbestlik ile kozmosu dolaşır, zaman ve mekânüstüne sıçrar. Zulüm ise bir kelepçe gibi esarete almak için yaratılmıştır. Kola ve ayağa geçmek için varolmuştur. Onun doyumu da mahkûm etmek ve zindanlara sürüklemektir.

Dikkat edin. Bu hürriyet surî bir bağımsızlık değildir. Bazen zindan duvarları ve bin bir zincir bile fikir ve düşüncelere engel olamaz. Asıl kelepçe, fikri içten vuran ve metafizik yönden gücünü tüketen şeydir. Mesela bir tefekkür adamının yediği hiçbir darbe onun kafasının içine düşen bir şüphe kadar öldürücü değildir. Ne kırbaç izi, ne palet kuvveti fikirleri esir etmeye yetmeyecektir. Onların asıl bileklerine geçen kelepçe ve ayaklarına dolanan pranga zehirli yılanlardan daha keskin ve öldürücü zehre sahip olan nefis ve ego kaynaklı bir esaret ve zillete düşmektir...

Yanlış anlaşılıp hürriyeti meydanlarda arayan kafasının içini unutmuş ve asıl hürriyetin ne idiğünü bilmeyen bir yığın kabuk donkişotlarındır. Hoca Nasrettin gibi evin içinde kaybettiği iğneyi içerisi karanlık olduğu için dışarda aramak ahmaklığı...

Fikrin hürriyeti Hakk'a esaret buudunu bulmak, zulmün adalete incirarı da Hak namına haksız olanın koluna bir kelepçe şeklinde geçmekten başka ne olabilir...

Ne mutlu zindanlarda dahi olsa hür düşünebilen iç ve dışın fatihlerine. Bin nefrin kendi özündeki yenilgiyi dışta muvaffakiyete çevirmek isteyen kelepçe ve pranga mahkûmlarına...

FELAKETLERİN İKAZ IŞIĞI

Bütün felaketlerin temelinde metafizik bir ikaz vardır. Bu şartlanmış bir düşünceden kaynaklanan bir inanç değildir. İnsanoğlu çevresindeki olaylarla uzaktan ve yakından ilgili olduğu için, ona ulaşması gereken Rabbanî bir işaret her hâdise içinde az çok bulunmaktadır. Bir bardağın kırılışıyla biraz sonra bir insanın kalbinin kırılışı arasındaki bağlantıyı düşünen insan, yolda ayağına çamur bulaşmasıyla biraz sonra günah yüklü bir iklime girdiğinin farkına varan ve önceki işareti hatırlayan kişi elbette büyük hâdiseler karşısında da kendine ve topluma düşen payı görmezlikten gelemez...

Eşya ve hâdiseler insanların okuması için açılmış bir kitaba ne kadar da benzer. Gece gündüz birer sayfa gibi yavaş yavaş açılır ve kapanır. Renk tonlarıyla her dem ayrı bir sayfa ve ayrı bir kâinat manzarasıyla karşılaşırız. Bu an ve mekan karelerinde bizler çevreden ne şekilde yararlanabileceğimizi çok iyi bilmemiz gerekir. Yoksa kervan geçer, gün batar fakat bir kuruşluk ticaret yapamadan bu dünyadan göçeriz...

Eşya ve hâdiseler bazen bir meltem gibi yumuşak ve leyyin akar gider. Yükünü kalb ve kafalara aktarır sonra gayb alemine süzülür ve kaybolur. Bazen de tokmak gibi insanın kafasını, kalbini döver de döver. Ta uyanıncaya kadar bu azılı ve amansız vuruşuna devam eder.

Bir deprem, bir sel baskını, bir kaza ve bir kıtlık, her şeyin bir saat gibi tık tık işlediği bu alemde insana nasıl ibretli bir olay ola-

rak gelmez. Güneş daima ışıl ışıl parlarken birdenbire bir karartı onun önüne geliyor ve ışığını kesiyor. İster bunun ismi ay tutulması isterse güneş tutulması olsun fakat burada gizli bir mânâ var. Bir ikaz işareti mevcut... "Size verilen ışık ve aydınlık nimetinin kıymetini bilin ey insanlar. Yoksa bu ışık işte bu şekilde sizin elinizden alınabilirdi." şeklinde bir hatırlatma, bir nasihat.

Hiç şaşmadan mevsim mevsim insanlara zaman treniyle taşınan nimetlerin ara sıra kesilmesindeki hikmet de aynı böyle bir ikaz, bir hatırlatmadan başka nedir ki? "İşte sizin yudum yudum içtiğiniz sular, lokma lokma yediğiniz yiyecekler, meyveler bu şekilde kesilebilir de. Bu sebepten nimetlerin kadrini bilin ve onları size verene yönelin ve şükür secdesine kapanın." diye bir ikaz ve uyarı...

Açan bir çiçek nasıl bize bin bir çeşit mânâ sunuyorsa, solan çiçek de bin bir çeşit mesajı ruhumuza duyurmak için gayb alemine çekilmektedir. Doğan güneş bizlere "oku" emrini hatırlatıyor ve bunun dışında binbir çeşit nasihatta bulunuyorsa, gün batımı da yine (geceye ayrı bir bakışla) bizlere apayrı mânâ nüveleri sunmaktadır...

Kâinata ve olaylara bu göz ile bakan insan hiçbir zaman ye'se düşmez. Zira iyi kötü her olayın ardında insanı doğru yola, ışığa ve aydınlığa çeken bir jest ve bir davet gizlediğini anlar ve idrak eder. Nasıl zindanlık bir iklimde kendini izleyen bir dost olduğunun farkına varan kişinin bütün korkuları dağılır ve yalnızlık sıkıntısı belki bir hoş saadete döner. Aynen öyle de insana en çetin ve zor gelen ölüm korkusu bile bir dostun yanında olduğunun hissedilmesiyle acıdan, ızdıraptan lezzete ve huzura inkılap eder. En korkunç addedilen olaylar ve en sıkıntı verici hâdiseler bile ardında güleç bir çehre saklamaktadır. Bunu perdeleri aralayıp görmek ve sütreleri çekip keşfetmek gerek. Yoksa en güzel hâdiseler bile bön bakışlarla ve stresli nazarla çirkin bir görünüm arzetmeye başlar. Kaldı ki, bazı hadiselerin karanlık

yüzleri insanı haydi haydi üzer, yese düşürür ve üzüntü girdabında boğar.

Öyleyse insana düşen görev nedir? Uçan kuştan, geçen buluttan, düşen yapraktan, kırılan bir daldan mânâ çıkarmak ve her hâdisede kendine ait bir mesaj olup olmadığını tetkik etmek. Vurdum duymaz bir şekilde geçip gitmek surî bir rahatlık verse de bir müddet sonra hayatın mânâsızlığı hakkındaki şartlı düşünceyi pekiştirdiği ve inanç haline getirdiği için pek zararlıdır. Belki her şeyden nem kapma hassasiyetine ermek fakat bunu yararlı bir şekilde kullanma insana yer yer sıkıntılı ve hafakanlı bir hayat yaşatabilir ama sonu huzur ve saadet dolu olan ömür bu şekilde geçendir.

Ey dostum! Hâdiselere ibret gözlüğüyle bak.. Onların sana sunmak istediği mesajı gönül kapını ve pencereni açık tutarak al. Daima Hak'tan bize gelecek olan ikazlara, ibretli olaylara karşı basiret ufkunu açık tut. Hassas yüreğin bazen incinse de, sana bazen tokat gibi gelen hâdiseler bulunsa da en emin ve huzur yüklü yol budur.

Çünki gafletle geçen ömür, sarhoş bir şekilde yaşanmış hayat, geçici lezzetleri içinde yakalasa da aslında ebedî azaplara gebedir...

AZ VE ÖZ KONUŞMAK

Franklin, Poor Richard's Almanac for 1733 isimli eserde şöyle der: "Akıllı adamın ağzı kalbindedir, akılsız adamın ise kalbi ağzındadır."

Bu söz ne kadar güzel ve yerinde bir tespiti nazarlara sunuyor değil mi? Akıllı adam düşünerek konuşur ve her aklına geleni söylemez. Boşta bulunup bir laf etmez. Her kelimeyi, her sözü kafasında tartarak konuşur... Fakat ahmak kişi ise tam bunun tersi olarak ağzına ne gelirse söyler, kalbine ne hutur ederse dışa vurur... Düşünerek konuşmak asla insana zarar getirmez. Biraz yavaş konuşma hatası olsa da bunun getireceği dezavantaj, çok konuşan hattâ bülbül gibi ardı ardına seranat dizen bir kişinin yapacağı hatalardan daha fazla değildir..

Konuşmak insan için bir meram anlatma yoludur. Fikrini en usturuplu bir şekilde muhataba sunma şeklidir. Yoksa içi geçmiş bir mide gibi durmadan ifrazatta bulunmak değil.

Düşünce insanı asla gaf yapmaz.. Kelimesinin dahi hesabını düşünür. Bunu yaparken gurur ve kibre de yeltenmez. Sadece akıllı bir dimağın yapacağı bu yol ve yöntem olduğu için bunu fıtrî bir şekilde kullanır.

Akılsız ise "Cahil cesur olur." kaidesinde olduğu gibi her şeyi bilmek ve her şeye karışmak ve her konuda laf söylemek gibi bir zorunluluk hisseder sanki...

Halbuki düşünce süzgecinden geçmeyen hiçbir söz oturaklı bir söz değildir. Aklın okeyini almamış hiçbir kelam sağlıklı

değildir. Her ne kadar ilhamlar böyle gelir dense de ilham bir üst aklın damıttığı en gizli cevher olmak hasebiyle bu kategoriye girmez...

Bir topluluk içinde fikrini söylemek gibi tabiî bir şey yoktur. Yoksa topluluğun içinde durmanın ve bir arada bulunmanın bir mânâsı yoktur. Ama bu demek değildir ki, her fikir söylenir, her akla gelen konuşulur ve muhataba sunulur... O zaman ayıklanmamış konular ve sözler ile meclis bir söz arbedesine girer, bir kelam ve konu kaosuna düşer... Konuların birbirine karıştırılmaması ve ortadaki meselelerin daha çabuk çözüme ulaşması için bence lüzumsuz sözden ve davranışlardan mümkün olduğunca kaçınmalıdır. Zira herkes böyle aklına geleni söylerse vakit israfı ve anlamak için sarfedilen cehd ve gayret israfı hepsi de millî zarardır...

Bence az sözle çok şey ifade etme metodu burada en güzel bir yöntemdir. Söylenecek sözü süzerek söylemek veya başkalarının vaktini boş yere almamak ve mesaisini beyhude işgal etmemek için veciz konuşma metodlarını öğrenmek gereklidir. Bilhassa idarecilerin bu metodu hakkıyla yerine getirmesi şarttır.

Kaldı ki, boş laf etmek, rüzgâr gülü gibi konu nereden üfürürse o istikamete dönmek ve bir yığın söz ve zaman israfına girmek akıllı adam işi değildir...

Franklin'in söylediği söz bizde atalar sözü olarak da kullanılır. "Ya hikmetli konuş ya da sus." sözü erdemli bir insanın ve vakur bir kalbin, akıllı bir beynin ve vicdanlı bir sinenin özelliğidir.

Bunun için iki dinle bir söyle gibi biyolojik yapımızdan çıkış yaparak üretilmiş birtakım esprili atasözleri de yok değildir hani toplumda...

Demek ki içtimaî hayattaki ortak kanaat az ve öz konuşmak prensibi üzerinde gelişmektedir. Çok konuşmanın bir hastalık olabileceği hususu ise ilk ele alınması gereken bir konudur. Zira suretperestlik nasıl hastalıksa, lafizperestlik de öyle bir hastalıktır prensibi asla şaşmaz bir kuraldır ve birçok tecrübeyle sabittir...

Elini, dilini, belini tutana cennete girmek için kefil olacağını söyleyen bir Peygamberin de bütün bu düşünceler gibi çizdiği yol ve gösterdiği istikamet az ve öz konuşmak, konuşunca hikmetli konuşmak ve lüzumsuz söz sarfetmemek istikametindedir.

Evet konuyu hangi açıdan ele alırsak alalım konuşmanın insan tabiatında gerekli bir yeri olduğu fakat kendini frenleyerek konuşmanın toplum için bir ilaç, usturuplu söz etmesini bilmenin insanlık için bir reçete olduğudur. Aksi takdirde konuşmak için konuşmak hastalığının asla önüne geçilemeyeceği ve toplumu başka bir yığın içinden çıkılmaz handikaplara çekeceğidir. Gerisi israf-ı kelâm...

ÜMİT

Ümit ruhumuzu varolmaya kanatlandıran metafizik bir güçtür. Onsuz yaralı bir kuş gibi ne uçabilir gönül, ne de bir adım yol alabilir. Yorgun ve mecalsiz kalır yarı yolda... Zira özünün feri sönmüş, kalbinin gücü tükenmiştir.

Bir kandile benzetilir Ziya Gökalp'ın dilinde ümit. Onsuz ruh ziyasız, kalp ışıksız, gönül aydınlıktan uzak kalmıştır...

Yağı tükenmiş bir lambaya benzer ümitsiz insanın hali Gökalp'ın düşünce dünyasında... Güneşi küsûfa uğramış bir gök kubbesi nasıl kararmıştır, ümitten yoksun bir gönül göğü de öylesine bir zifiriliğe gömülmüştür. "Her yer karanlık" diyen Makber şairi gibi feryat etmekten başka bir şey gelmez elimizden ümit kaçkınları için. Belki pürnur o mevki diyebilmek uğrunda bir parça ümit ışığı görmemiz ve kalbimizi kendine çekecek bir küçük ziya parçası hissetmemiz gereklidir.

A. Bunn da bu minvalde şöyle der:

"Bazen sıkı sıkı sarılırız en küçük ümide,

Kalbimiz selam durur ona, bizim zorlamamız ile."

Demek o kadar muhtaç olduğumuz bir metadır ki, ruhumuz onun en küçük parçasına bile temenna çekiyor ve iştiyak gösteriyor...

Ümitsiz hiçbir engel aşılmaz. Nefessiz yaşanmadığı gibi ümitsiz yürek de hayatiyetini kaybeder.. Belki yaşıyormuş gibi durur ama bir kadavradan farkı yoktur. Ümit vücutta kan gibidir. Nasıl kan her türlü canlılığın ve hayatiyetin merkezi ise ümit

de bütün aksiyonların ve hamlelerin merkezidir, kaynağıdır. Ne zaman o kaynak kurudu artık insan hareket ve fiiliyat gücünü yitirir. Bir kenara çekilmek için bile bir parça ümit gereklidir. Yani ümidi sıfırlanmış bir insan yaşamak için bütün sermayesini, iştiyakını ve sebepleri bitirip tüketmiş bir zavallıdır. Onun ölümden başka çaresi yoktur.

Öyleyse ümitsizlik bir noktada intiharın eşiğidir dense sezadır...

Bakın Oscar Wilde ne diyor bu hususta:

"Bir dua nefesinde cesaretimiz yoktu,
Ortaya sürülmedi, hüznümüz, kederimiz.
Neydi ölüm, neydi ümit bildiğimiz yoktu,
İçimizde soldu gitti nice hislerimiz..."

Evet işte böyle bazı şeylerin iç dünyamızda tek tek ölümü bizleri bir gün ümitsizlik kaosuna çekebilir. Bir gün bir his, bir diğer gün bir düşünce ölür gider. Bir zaman gelir ki, içimiz kupkuru, susuz çöllere dönmüş ve bizler viran bir gönüle sahip olduğumuzun çok sonra farkına varmışızdır.. Artık ölü hisler ile ümitlerimizi birbirinden ayırmak bile güçleşir. Âdeta bir felâkette biçilmiş ekinlere dönmüş insanların hangisinin canlı, hangisinin ölü oduğunu sezemez isek aynen öyle. İnsan ruhu bir kez böylesine ümitsizlik ağına veya tufanına tutuldu mu asla canlıyı cansızdan, ölüyü diriden ayırt etmek mümkün değildir. Belki Pompei felâketine uğramış nükleer-zedeler gibi artık gönül şehri, kalb kenti yerle bir olmuştur...

Ümidin soluk verdiği ve içimize nefesini gönderdiği demler en canlı anlarımız, en kutlu ve mesrur vakitlerimizdir. İçimizde hayat sevgisi ve yaşama aşkı varsa ve hele hele bu aşkı sonsuzluk cihetine kanalize edebiliyorsak asla zararda değilizdir. Zira ümitli olmak zaten kazanç ufkuna yelken açmaktır. Bir de bu ebedî hazine istikametine kanatlanmanın, en çetin engelleri, en zorlu handikapları geçmek için şart olduğu düşünülürse ümit planın-

da yapılan her şey birer kutlu hamle ve aksiyonlar zincirinin halkalarıdır...

Ümit sonsuzluk yolunda bir burak, bir refreftir.. Hakk'a yükselişin en emin basamakları ümit taşlarıyla örülenlerdir. İblisin bile ümit beslediği ve kurtuluş dilendiği bir rahmet atmosferinde insanın ümitsizlikten meyyus bir şekilde ağlaması ne kadar düşük ve pespaye bir seviyedir siz düşünün.

Fakat bu ümit laubalilik şeklinde bir sevincin sebebi değil, havfın koynunda gelişen bir bahar ve saadet filizidir...

İşte, "İnsanın göğsündeki sonsuz bahar ümidi"ni insanın bir hiç olmasının yanında daima kudsî bir seviyeye sahip bulunması şeklinde tarif eden Pope bu nirengi noktasını keşfetmekle bahtiyardır...

Evet insan belki madde itibarıyla bir hiç olabilir, aciz ve sefil bir varlık olarak diğer yaratıklara göre fakrı her şeyden daha fazla bulunabilir ama o daima mübarektir ve daima azizdir.

İşte insanı "merdüm-i dide-i ekvan olan âdem" şeklinde tarif eden Şeyh Galib, bu hiçlik noktasından ele alıp onu kâinatın bir misal-i musaggar'ı olarak niteleyip, bu konuda onun adına ye'se düşecek hiçbir unsur bulunmadığını vurgulamaktadır.

Zira insan kâinatın özü ve çekirdeği olmak hasebiyle muallâ bir mevkiye sahiptir. Kur'ân buna, ahsen-i takvim suretinde yaratılış, diyor. Ama bu azizlik noktasını ve üstün seviyeyi kaybeden insana da esfel-i safilîn seviyesini gösterip ikaz ile işaret ediyor. Demek ki insanı ye'se düşürecek hiçbir hâl yoktur. Kalbimizi üzüntü girdabında boğacak gizli-açık hiçbir karamsar tablo bulunmamaktadır. Ta ki, insan kendi eliyle karanlığı ve kaosu ruhuna ve kalbine örmüş ola.. Ve kendi kendini darağacına çekip idam ede...

SAFİLİK VE GÖZYAŞI AĞLARI

Gözyaşı kudsî bir damla. Göz ruhun aynası olması hasebiyle o bu aynadan doğar ve yanaklara süzülür. En değerli mücevherler belki paslanır ama gözyaşı asla paslanmaz. O safiliğini ve duruluğunu ilelebet devam ettirir. Bir şarkı ritmiyle akar yanaklardan, bir hüzün bestesi sunarak süzülür kirpiklerden... Ama içe ferahlık veren bir keyfiyeti vardır onun. Alalâde bir su değil, insanın gönül göğünden süzülen katrelerdir onlar... Gözyaşları derin insanlardan takaddur eder. İçli ve ruhu hassas insanların kalbleri damıtır bu iksiri. Katı yüreklerin granit taşlar gibi bir damla su çıkardığı görülmemiştir. Gözyaşları yanaklarından süzülen hüzünlü insanda bu buud sezilmekle beraber onun bu içli hali çevrede de aynı derinliği uyarabilir.

Ağlayan kişi içindeki ummana işaret eden ve gözyaşları da bunu ispat eden yegane ulak, yegane sözcülerdir...

İşte Herrick bunu şu tasvir ile dile getirmiş bir şiirinde:

"Kız nehir kenarında oturmuş ağlıyordu,
Gözyaşları süzülüp akan suda birleşti.
Nehir yavaş yavaş ahenkle çağlıyordu,
Dökülen damlalarla su daha derinleşti..."[1]

Evet tabiat suya düşen birkaç damla ile veya kızın yanağında kristalize olmuş birkaç katre ile birdenbire efsunlu bir derinliğe kavuşuyor. İşte gözyaşının alelâde bir sudan farklı oluşunun sebebi budur...

1- Upon Julia, Weeping

O saf ve temiz bir duygunun habercisidir. Her ne kadar bu birbirinin kardeşi olan ve birbiriyle akraba olan gözyaşlarının ihanet, sevinç, aldatma ve ihtiras için akanları bulunsa da özde kudsî bir pınardan nebean edenleridir bizim konumuza giren. Evet sanat için ağlayan, sadece ağlamak için ağlayan, hele hele bir lokmayı yutmak için gözyaşı akıtan nice insan, nice yaratık vardır. Onların dünyasında artık bu safiyet bile kara bir kaos rengiyle küsufa uğramıştır. En saf ve temiz hisler nasıl bir gün yokluğun bağrına gömülüp gidiyorsa ve kadavralaşıyorsa bu berrak ve kudsî damlalar da fıtrîliğini yitirmiş ve efsununu kaybetmiş belki alelâde bir sudan daha kıymetsiz ve değersiz bir seviyeye inmiştir...

İşte Bacon bu hususta "Yutarken gözyaşı dökmek timsah siyasetidir."[2] diyerek bu tarz avcı ruhlu varlıkların kamuflaj için bu yolu seçtiklerini hatırlatır. Öyleyse gözyaşı bazen avlanmak için bir araç, aldatılmak için bir tuzak olabilir... Örümcek ağı gibi şeffaf ve çekici gözyaşı ağları nice masumun varlığını sona erdirir, hayatiyetini söndürür kim bilir?

Bizim asıl konumuz bu değil yalnız. Biz mukaddes inciler gibi gözden dökülen ve sonsuzluğun ve safiliğin izini taşıyan billûr damlalardan söz ediyoruz. Kalbin konuşan kelimeleri ve vicdanın tercümanı katrelerden dem vuruyoruz. Yoksa melek çehreli kelimeler bile bazen bizi yanılttığı gibi bu bebek safiyetindeki damlalar da yanıltabilir, aldatabilir...

İşte Auguries of Innocence'de saf ve temiz duyguların bir işareti olan gözlerde titreşen damlaları "Bütün gözlerden akan gözyaşları sonsuzlukta bir bebek olur."[3] diye tarif ediliyor. Bir bebek safiyeti ile yanaklardan süzülen ve sonsuzluğa bir bebek gibi yürüyen bu damlalar çeşitli çağrışımlarla bizlere apayrı sır ufukları açıyor...

2- Essays
3- Auguries of Innocence

Evet bu kudsî damlalara pranga vurulamaz. Bu ulvî atmosferin, alî iklimin katreleri zincirlenemez, onlara sefalet kementleri atılamaz... Belki onlar ebedî saf ve temiz, sonsuza dek iç dünyamızın birer sözcüsü ve tercümanı olarak hep melek çehresiyle, bebek ağlayışıyla kalbimizde yer etmeli, kendi dünyamızda ulvî seviyesini korumalıdır.

Gözyaşı bir hazinedir. Ama aktıkça çoğalan bir hazine... Göz pınarı kuruyanlar veya hiç ağlayamayanlar ya bu hazineden yoksundurlar ya da ona giden yolu keşfedememişlerdir. Onun şifresi hassasiyet ve rikkattir. Haktan korku ise o define sandığını açan en birinci anahtardır... Yoksa beyhude bir uğraş olur gözyaşını aramak. Onu göz damarlarında, iriste, kör noktada keşfetmeye çalışmak...

Aşk, çile, sabır, ümit bu damlaların içine bahar türküsü üfler. Onları geleceğe gebe bir tohum haline getirir; beyhude akan bir su olmaktan kurtarır. Her saf ve temiz duygunun meyvesi olan gözyaşları özünde diriliş mevsimlerini gizlemektedir. "Gözyaşı bir tarla hep yoncalanmış"[4] diyen Necip Fazıl işte bu kudsî tohumdan, ulvî damladan bahsediyor.. Aksi takdirde acılar beyhude, çileler boşunadır. Bu uğurda akıtılan gözyaşları da aynı zeval yolcuları gibi yanaklarda bir yıkılış ve yok oluş destanını besteler ve bir filiz veremeden silinir giderler...

4- Çile

BUNDAN BÖYLE...

Artık bundan böyle kin ve öfkeye yer yok dünyada. Bundan böyle sevgi günü, sevgi mevsimidir. İstesek de kin ve öfkeye, husumete çevrilmeyecek dünyanın yönü. Zira zaman raya oturmuştur. Aşk ve sevda rayına geçmiştir mevsimlerin esirî tekerlekleri. Yol insanların sarmaş dolaş olmasına çıkıyor bundan böyle. Ümit ve huzurun ışıklı dünyasına uzanıyor caddeler, patikalar... Geriye dönüşü olmayan bir istikamet üzere cereyan ediyor hadiseler. Kutlu bir şehrayine ayak basma demine yaklaşıyor gönüller, ruhlar, vicdanlar. Bu sebepten ardı ardına uyanıyor müstaitler.. Ardı ardına açılıyor hâdiselerin görülmesi gereken çizgilerine gözler. Bir bitmeyen uyanış, arkası kesilmeyen bir diriliş mevsimini yaşayacağız bundan böyle..

Kim demiş "Bu da geçer, bu bahar solukları da bir gün kesilir, kış türküsünü, kabuslu nağmesini devam ettirir." diye. Kim demiş "Yeniden buzullar sarar dünyayı, yeniden kırağılar vurur körpe fidanlara, yine zemheri gelir ve taht kurar filizlere, yapraklara, çiçeklere. Ve kanını emer dirilişin. Sonra onun ruhunu, direnme gücünü yokluğa tükürür." diye. Kim demiş "Bu gidiş bir hayal, bir ütopik rüya, bir kurgu, bir kuruntu." diye.

İşte müşahhas misali ortada. Aşk yolcuları kine. "Geçilmez!" settini koymuştur artık. Sevda yolcuları öfkeye pranga ve zincir geçirmiştir bundan böyle.. Gidiş, inanmanın yüceliği üstüne kurulmuş abidevî yarına doğru. Yürüyüş, topyekün adım atış bahar gülleriyle defne dallarıyla, umut çiçekleriyle örülmüş atî çelengine, iman takına, ihlas iklimine doğru...

"Sis kalkacak." dendi ve kalkıyor. "Horozlar öttü gündüzün ve sabahın." dendi hakikaten şafak söktü ve söküyor. "Bahar gelecek bu kıştan sonra." denmişti işte tomurcuklar, işte filizler işte mevsimin tayf tayf örgüsü her kalbi, her ruhu sardı ve sarıyor... Söylenenler hep çıktı. Muştular doğrulandı. Zaman, ne gibi güzelliklere gebeymiş bir bir ortaya koydu.

"Nevmit olmayın." denmişti. Ümitsizlik gerektirecek bir nokta, bir iz kalmadı dünyada. Her şey iyiye gidiyor. Her şey bir kutlu şafağa doğru kitle kitle, öbek öbek, kısım kısım, bölük bölük ilerliyor... Demek ki büyükler doğru söylemiş. Demek ki onlar gerçeği fısıldamış. Kaos gözlüğüyle seyrederken birden bizlerin bakışını ışığa ve nura çevirenler demek ki boşuna konuşmuyorlarmış. "Bir gün her şey yerli yerine oturur. İnsanlar çektiği doğum sancısından sonra huzur yolcularını ortaya koyar ve onların işçi arılar gibi bahar çiçeklerinden süzdükleri ballar, o tatlı efsunkâr mai ile irfan petekleri, ümit ve aşk kovanları yeniden dolar." demişlerdi ve aynen öyle oldu.

Bundan böyle de senfonizmanın son tuşuna vurulacak bir hareket, bir fiil, bir aksiyon gerekli. Sevda yolcularına bir vazife düşmekte. O da kaos insanlarına, kin ve öfke mağluplarına, kasavet ve ümitsizlik yolcularına asla kanmamaları. Ve dantelâsının son ilmeğini de asla ağyara aldanmadan büyük bir dikkatle atlamaları. Finişi güzel noktalamaları. Söyleyecekleri sözün hatimesini iyi terennüm etmeleri. Bütün işleri berbat edecek, bütün muvaffakiyetleri mağlubiyete incirar edecek hareketten kaçınmaları. Evet sevda yolcularına son bir görev daha düşmekte. O da basiret ufkundan asla dûr olmadan, bîgâne kalmadan, sağdan soldan kasıtlı söylenen sözlere aldanmadan hedefe varmak. Demek ki, yitik cennetimize kavuşmak için oradan kovulmuşun yeminine zıt olarak bize düşen görev, ezelî ve ebedî düşmanımıza bir daha kanmadan Hakk'a güven gücüyle engelleri, handikapları aşmak sonra da sevgi bayrağını göndere çekmek, ümit ve aşk sancağını huzur burcuna dikmektir.

HEDEFE ULAŞMAK VAKTİ

Binbir kaos ve binbir güzellik iç içe. Siyah-beyaz, ışık- karanlık, güzel-çirkin, kin-sevgi, ümit-yeis, bu kaos ve ümit kaneviçesinin motif ipleri.

İnsan nerede ve kiminle. Hangi sevda peşinde koşuyor veya yıkılmış bir köşede sonunu bekliyor?

Hangi iblis kemendi boynuna geçirmiş cangüdaz pençesini. Hangi sevgi dolu sözler sinesine su serpiyor ve onu yaşamaya ve kendini aşmaya teşvik ediyor. Siyaset bir çıkmaz içinde. Yalan bu çıkmazın yapı taşları veya hapishanenin kanlı ve yalçın duvarları. Hulfü'l-vaad yıllanmış şarap veya insanlara yutturulan müsekkin. Artık nereye gitsek aynı serenat, aynı senfoni: Riya ve iki yüzlülük.

Aldatan aldatana. Doğruluğu bir rüya gören insanımız hangi limana demir atacağını şaşırmış. Bezginlik gırtlağa kadar. Girdaplar şaşırtıcı ve ne cihetten yutacağı meçhul. Yollar karmakarışık zor bir bilmece gibi.

Devlet aciz, millet mağdur. Açlık ve sefalet son çizgiyi aşmış. İşini yürüt de nasıl yürütürsen yürüt. Faiz, karaborsa, kumar, rüşvet ve ahlâksızlık; ne ile götürürsen götür malı.. "Altta kalanın canı çıksın!" en reel çizgi bu tabloda. "Beni sokmayan yılan bin yaşasın ve gemisini yürüten kaptan" sözleri müşahhas bir abide gibi köyde, kentte veya bütün ülkede..

Bu herc ü merc içinde aciz insan. Şaşkın ve bin perişan. Boğaz Köprüsü anlık öfkelerin indifa çizgisi. Kendini benzin dö-

küp yakanlar, bir hiç uğruna ümidini, inancını satanlar... Siyasîler sağır sultan. Bin bir feryat, bin bir çığlık onların ayak oyunlarına eşlik eden dans müziği sanki. Körler topluluğu, sağırlar güruhu ne de yekün teşkil etmiş kısa zamanda. Sanki mitoz bölünmeyle çoğalıp kök salmışlar millî bünyede. Bunlar bizim kardeşimiz mi, bizim dostlarımız mı, bu vatanın evlatları mı oldukça şüphe götürür bir mesele...

Doyumsuz ruhların açlığını tasvir etmeye kalemler yetmez. Ruh açlığı maddî boyutlara yansıyınca her insan bir canî olmaz da ne olur. Sonsuzluğu arzu eden bir özün gözü bütün dünyayı verseler doyar mı?

Meclisten köy kahvesine kadar her yerde kin ve nefret ile bilenmiş insanlar görüyoruz. Sanki oyun çocukları gibi kavga ediyorlar menfaatleri uğruna. Yani milletin güveni ve beklentisi, bütün ümidi birkaç serazat zavallının hay huylarıyla, tekme ve yumruklarıyla alabora oluyor. Verilen sözler, edilen vaadler unutulup bir kör dövüşü içinde kaybolup gidiyor... Veya öyle zannediliyor...

Bizler, kaç sefer aldatıldık, kaç sefer iğfal edildik bu minvalde. Sayısız... Mayası bozuk olsaydı ve atalarından bir ruh ve mânâ atiyyesi miras almamış bulunsaydı bu millet herhalde bunca aldatmacadan sonra kendilerini bahadır gösterip korkak ve sefil çıkan, mert gösterip namert olduğu anlaşılan liderlerini yokluğun bağrına gömerdi. Fakat dostluk ve kardeşliğin yalanına bile şapka çıkaran bu Mevlânâ soyu elbette sabrın tükendiği yerde, elemini ve gözyaşlarını içine akıtıp tekrar sabır ufuklarına kanatlanmasını bilecekti ve bildi...

Gelin şu millete yazık etmeyelim. Onu hasis menfaatler uğrunda şardan şara sürüp, kaostan kaosa yuvarlayıp eritip tüketmeyelim. Geleceğin ümit ve inanç gücünü özünde taşıyan ve kıt'alar fethetmeye namzet, bütün dünyaya doğruluk ve diğergâmlığın örneğini sunacak olan şu aziz ve şerefli soyu tari-

hin karanlığına gömmeyelim. Onları tekrar dirilişin altın şafaklı günlerine hazırlayıp uyandıralım. Ümidini tüketmeyelim. Güvenlerini alt üst etmeyelim. Dayandığı ve ümit bağladığı değerleri kırıp dökmeyelim. Millet düşmanlarının içimizde ve dışımızda oynadığı ve millî bünyeyi yok etmek için hazırladığı tuzaklara bu necip milleti bilerek veya bilmeyerek itmeyelim. Onların asil bir soyun ve bahadır bir neslin torunları olduğunu idrak edip bir gün dünya düzeninde çok mühim bir mevkiyi ihraz edeceğini bilip, düşünüp, idrak ederek onları o kutlu günlere hazırlayalım. Gelecekte huzur ikliminin yapı taşı olacak bu şerefli soyu yedisinden yetmişine güven ve huzur içinde, güçlü omuzlarımızda taşıyalım. Biz bizi koruyalım. Kenetlenelim. Omuz omuza, sırt sırta verip bir mutluluk ve saadet şehrahı açalım.

İnsanlık düştüğü hercümerçten ışığa, kaostan nura, yanlıştan doğruya, karanlıktan aydınlığa fevç fevç ulaşsın artık. Bu hasret bitsin, bu çile dinsin gayri. Hedefe ulaşmak vakti gelsin. Menzile kavuşmak saadeti tadılsın ve zirveye erme iksiri ruhlara içirilsin vicdanlara duyurulsun bundan böyle.

İşçisi, köylüsü, memuru sokaklara dökülmesin. Sebile dökülen güvercinler gibi sabır ve saadetin suyuna koşsun...

Mebusundan en basit esnafına kadar her kademede ve mevki de millî menfaat ön plâna çıkarılıp, egoizm ve menfaat kavgasının çanına ot tıkansın.

Lüks yaşamak kaygısı değil, normal hayat sevgisi sarsın ruhları. Birbirini ezmek ve bir üst makama veya seviyeye tırmanmak ateşi değil, sevgi ve hoşgörü, kardeşlik ve dostluk duyguları sarsın kalbleri. Diğergamlık ufku her insanın ermek istediği bir kutlu menzil olsun. Yemeyip yedirmek aşkı, giymeyip giydirmek sevdası ışıklı bir panorama şeklinde ruhlara pençinlensin. Cömertlik ve civanmertlik duyguları ışık tohumları şeklinde özümüze kazınsın ve işlensin.

Bu hercümerçten çıkar bu millet ve kutlu ufka ulaşır bir gün. Ama sabır ve sebat endeksli "Düşman çatlatan bir jestle" ümit ve iman ufkuna kanatlanırsa. Hak ve hakikat yolunun boynu tasmalı ve ayağı prangalı kölesi, "Narın da hoş nurun da hoş" teslimiyetinin doruğunda dalgalanan bir ihlas ve samimiyet sancağı olursa...

YENİ ŞARKI

Güftesi ezelden gelmiş ebede giden bir beste bu. Sesi, sazı, notası ritmi ve muhtevasıyla sonsuzluğu içimize akıtan veya o iklime pencereler açan bir ses bir nefes. Bir yeni şarkı özlemi insan ruhunu sonsuzluğa çeken. İçimizdeki his ve duygu tomurcuklarına bahar fiskesi konduran bir şarkı. Özümüzdeki diriliş tohumlarına nesim-i nevbahar öpücüğü konduran bir şarkı.

Bestesi insanın kurtuluşuyla ilgili. İnsanın huzuru ve mutluluğunu hedef almış. Asla onun yıkılışını tasvip etmeyen ve acı çekme ihtimallerini bertaraf eden bir şarkı.

Ne yapıp yapıp onu gerçeğe uyandırmayı hedefleyen bir güftenin nota nota dizilişi bu avaz..

Ne zaman nerede olursa olsun her kişiye ulaşan bir seda. Onu özünden kavrayıp sonsuzluğa kanatlandıran bir efsunlu ritim, bir sihirli ahenk...

Evet insanlık eskiyen modası geçmiş şeylerden bıktı usandı. Klâsik duygular onu doyurmaz oldu. İçine bir değişik ilham demeti ve metafizik diriliş şulesi sunacak yeni bir şarkının özlemiyle yandı tutuştu yıllar yılı.

Artık bu ritim ve ses gelmeli. Yürekleri çekmeli cezbiyle kendine. Kalblerimiz onun semasına doğru yükselmeli, ruhlarımız o şe'ma etrafında pervane kesilmeli.

Bu şarkı yalnız gönülleri örmemeli. Sadece kalbleri cezbiyle pervane etmemeli. Bütün bir kâinatı kuşatmalı. Âdeta -ağaca kuşa, toprağa- taşa sızmalı ve o iklimlere kadar taşmalı.. Onları

da canlandırmalı. Onların da özüne diriliş mayası katmalı. Zaten insanı ilgilendiren ve onun huzuru için söylenen bir şarkının kâinatı ilgilendirmemesi düşünülemez. Onun her bir nağmesi bin bir atomun cezbine sebeptir. Her bir kelimesi nice güneşlerin feza-ı ıtlakta daha bir sakin ve huzurlu yüzmesine amil teşkil eder.

Zaten kâinat baştan sona böyle bir şarkı ritmini özünde taşır. Ama yenilenmek herkesin hakkı ve her yaratığın biricik özlemidir.

Köhnemek ve çağ dışı olmak hiçbir varlığın kabul edeceği bir husus değildir.

Ama şarkılar daha bir yenilik ister, daha bir tazelik ister, özlerde tekrar be tekrar nota nota örülmek ister.

Nedir yeni şarkı? Nedir özümüzü tekrar arşa uyandıran nağme? Nedir aşkımızı tekrar filizlendirecek şule? Nedir ritmi sonsuzluğa çeken gür seda, özlü beste?

Bir daha soluk vermek için arza ağan bir tayf gibi yürekleri yeşil bir kaneviçe dokuyuşuyla, bahar tablosu misali örüp geçen ve sonsuzluğa yürüyen bu nağme nedir?

Kaos çocuklarını, kozmosa çeken, ayrılık ve gayrılıkları dünya yüzünden kaldıran bu yeni ses, yeni beste nedir? Kuvvetin hakta olduğunu, hakkın kuvvette olmadığını fısıldayan bu içli senfoni nedir?

Aşkı ve sevdayı ön plâna alan ve insanlığı binbir hastalıktan kurtarmayı amaçlayan bu şarkıyı bilmek gerek..

Fakat bu şarkıyı bilmekle insanlık sağlığına kavuşacak mı? Bu şarkıyı söylemekle beşeriyet felaha erecek mi. Yaşamak gerek şarkının sözlerini, uymak gerek mesajındaki rükünlere. Yoksa şarkı havada, askıda kalmaz mı. Sözde ve sazda kalmaz mı bütün terennümler, nağmeler...

Yeni bir şarkı ancak yeniyi tanımakla söylenebilir. Yeniye açık olmayan eskimeyi şiar edinmiş, eskimeyi seven ve ölümü

gözleyenler için köhne şarkılar en iyisi.. Ama firuze yeşil ve körpe taze dallar gibi nevbahara gebe şarkılar ancak ceyyit neslin ve sevgi dolu insanların, yaşamayı seven ve yaşamanın sırrına ermiş olanların arzusudur. Dünyayı bir kaos yurdu bilenler için, gayesizliği gaye yapmış zevk ve eğlence mağdurları için ne yeni şarkı arayışı ne de taze nefes sancısı vardır. Zaten hayatları bir intihar, yaşayışları kendi kendilerini idamdır böylelerinin.

Evet yeni bir şarkı özlemi hiçbir vatan hudutlarıyla sınırlı değildir. Gerçeğe uyanmış herkes bu şarkının eriten ikliminde ve yüreği çeken atmosferinde kendine bir yer bulabilir. Biz, irsî bağlılıktan ziyade fıtrî bağlılığa önem vermeliyiz. Kin ve öfkeyi şiar edinmiş insanların birbiriyle akraba olduğu bellidir. Sevgi çocukları aşk yolcularının da kendi aralarında gizli bir bağları vardır. Biri dünyanın bir ucunda diğeri öbür ucunda olsa da. Evet gönül kitaplarında yazılan güfte ve onun vicdan tuşlarında çıkardığı ses aynı ise bu insanlar birbiriyle akrabadır.

Hulâsa edecek olursak, yeni şarkı özlemiyle kıvranan nesiller artık gelmiştir arza. Izdırap ile iki büklüm olsa da dudaklarında tekrar dirilişin mırıltısı dökülen "ehad ehad" ritmi kıpırdayan nesiller arzı doldurmuştur bu gün. Gerçeğe uyanmış, özü sevgiye yelken açmış bu bahar güzelleri artık bundan böyle el ele, omuz omuza verecek ve yeni şarkıyı bütün kâinat çapında örmenin yollarını arayacaktır. Musevi'si, Hristiyan'ı, Müslüman'ı bir noktadan başlayıp dışa doğru büyüyen bu bestede yerini alacak ve zaman ve mekânı kucaklayan bu nağmeyle sonsuzluğa kanatlanacaktır. Evet yıldızlardan atomlara bu şarkının sesi ve sözü bütün varlığı saracak, meleklerin yıllarca hasretini duygu ve iblislerin kaçtığı bu beste kötüler istemese de tekrar yedi iklime yayılacak ve gönüllere ışığını ve nurunu hakim kılacaktır.

İHTİYARLIK

As a white candle in a holy place,
So is the beauty for an aged face..*[1]
Joseph Cambell

Gün batımı renklerin tutuştuğu bir hengamda içimizdeki renkler de tutuşur. Sanki son bir güzellik pırıltısı belirir ruhumuzdan dışa akseden... Güneşimiz batmak üzeredir. Yollar griden siyaha, gökler maviden önce turkuaz rengine sonra onlar da siyaha döner... Ağaçlar kendi kabına çekilir. Çiçekler birbiriyle fısıldaşır. Kuşlar yuvalarına doğru süzülürler yorgun argın. "Bugün bu kadar nevale yeter, yavrularımızı daha fazla bekletmeyelim." derler...

Artık yolculuk vakti gelmiştir insan için. Azığını tedarik ettiyse ne âlâ. Yoksa seyahat pek sıkıntılı geçecektir. Gençlik aldatılması artık kendini ihtiyarlığın göz açıklığına veya basiretine terketmiştir. Yıllar yılı hırçın, hareketli bir hayat yaşayan genç adam şimdi saçına karlar yağmış, sakalı beyazlamış bir ihtiyarın dizlerine kapanmış af dilemektedir...

"İhtiyarlık son bir kez daha hayat mumunun yanmasıdır" dedik. İçimizdeki fırtınanın son bir kez dalları kırıp ufka doğru kanatlanmasıdır... Baştan sona yaşanan hayat bir an-ı seyyale gibi geçip gitti. Ne gözlerin yeşili, ne kaşların siyahı, ne tenin gümüş rengi artık bir şey ifade etmez insan için. Aldatan renkler ve

---

* Bir ihtiyarın yüzündeki güzellik, mukaddes bir yerdeki beyaz kandil gibidir.

1- The Old Women

şekiller yerini bir sırrın ifşasına bırakmıştır. O da "Bu hayat fanidir ve işte sen de bu faniler kervanında son yolculuğa çıkıyorsun!" gerçeğidir..

Kahkahalar buruk bir gülümsemeye döner ihtiyarlıkta... Hayat dolu bakışlar daha mânâlı bir hâl alırken, bir o kadar da derinleşmiştir... Ya alındaki çile selinin bıraktığı izler. Eklem yerlerinde işleyen ömür mengenesi ve iskeletin bile bükülüp eğilmesi...

İhtiyarlık bütün bu zahirî karamsarlıkların yanında bir manevî güzellik taşır. Maddenin yavaş yavaş eridiği yerde mânâ ışığı parlar ve insanın gönül gözünü kamaştırır. Hani bülbül eti için avlanan bir kuş olmadığı gibi ihtiyarlıktan da maddî zenginlikler ve güzellikler beklemek beyhudedir. Saçları yer yer dökülmüş ve beyazlamış bir ihtiyarın kendini topluma maddî cihetle kabul ettirmesi artık beyhude bir uğraştır. Beli bükülmüş bir yaşlının gençler arasında hâlâ maddî beklentisi olması ve kendine güzellik açısından ilgi gösterilmesini istemesi onun acınacak bir hale düşmesidir. Elbette ihtiyarın da kendine ait maddî hayat boyutu vardır ama bu kendine uygun bir tarzda olanıdır.

Dün şen şakrak gülüp oynayan genç kız bu gün bir nine olmuş... Geriye baktığında geçirdiği dönemler onu bitevi hayıflandırıyor, belki açık saçık gezdiği günlerin verdiği alışkanlık hâlâ devam etmek için onun mizacından iğnesini yüreğine saplıyor ama artık takat kalmamıştır ve güzellikler bir kandil ışığı gibi sönmüştür... Fakat insanı Yaradan hiçbir zaman onu karanlıkta bırakmaz. Bir kandil söndüyse bir başka kandil yakar... İşte bu ikinci güzellik ledünnî güzelliktir. Hakk ve hakikatı hatırlatan bir çehre... Gideceği yere hazırlık için bütün hayat tecrübelerinden süzülmüş bir vakarla yüzünü çevirmiş olgun bir ihtiyar var artık yeni yolun başında..

Bir başka kandil, bir başka ışık parlamaktadır şimdi onun ruhunda... Nice poyrazların, nice fırtınaların söndüremeyeceği ebedîlik ışığı sağa sola hareket etmeden amudî bir doğrultuda ona

gideceği yönü işaret etmektedir. Maddenin tükendiği yerde mânâ imdada yetişmiştir. Cismin solduğu yerde ruhun ölümsüz soluğu bu yaşlı insana can vermiştir. Artık kabir kapısı görünmüştür... Tünele çar-naçar girilecektir. Bir ışık gerektir orada aydınlığa kavuşmak için... Bir şem'a gerektir sonsuzluğa kanatlanmak için... Ebediyet yolunda kendine gideceği ciheti işaret edecek ve yolunu aydınlatacak bir ilikmen, bir lüks, bir fener, bir çerağ...

İşte artık bütün dünya nimetlerini tek tek tüketmiş varlık, elindeki asa ile iki büklüm sonsuzluk yoluna revan olmuştur..

Aşkı ona lamba, sevdası ona burak, metafizik gerilimi ona bir refreftir bundan geri... Işığını kaybetmiş dünya, ahiret ışığıyla bir müddet daha güzel görünmektedir. Ama bu hak ve hakikat namına bir saykıldır, bir ciladır, bir nurdur...

Bir mescit içinde yanan kandil belki bir eğlence yeri için pek cazip olmayabilir.. Ama o mukaddes bir otağda ne kadar mânâlı ve ne kadar değerlidir... Sefiller'de Jan Valjan'ın kiliseden çalmış olduğu şamdanlar belki maddî cihetle pek değerli değildi ama kutsal bir yere ait olması onları değerli kılıyordu. Zaten onun dönüş yapması ve iyi bir insan olması da hem papazın ona nasihatları hem de böyle bir yerdeki eşyayı çaldıktan sonra özünde vuku bulan nefis muhasebesinin bir sonucu değil miydi?

Evet ihtiyarlık bir gül güzelliği taşır ama bu şehevî hislere hitap eden bir güzellikten ziyade insanın gönlüne, özüne, iç dünyasına vicdanına hitap eden bir güzelliktir.

Bir pırıltı var işte yine gün doğumunda. Güneş batıyor. Alaca karanlık ve koyu gölgeler yer yer dünyanın pırıl pırıl rengine bir karabasan gibi çöküyor. Bir gidiş yönü görünüyor ufukta... Bir dehliz, bir labirent müşahede ediliyor... Bir kabrin kara yüzü, sıkıcı silueti peydah oluyor yol üzerinde. Mezar taşları dikilmiş bir kabir ve selvileri salınan bir diyar artık gidiş menzili, varılacak yurttur... Bütün bu çirkinliklerin veya çirkin gibi görünen şeylerin gerisinde bir ışık var. Bir gizli güzellik mevcut. Bir

büyülü sevinç ve lezzet hissediliyor. Dünya cümbüşü bitmiş ama bitmeyen bir bayram, dinmeyen bir şehrayin, solmayan bir güzellik, sönmeyen bir ışık âlemi bizi bekliyor.. Artık dünyaya geri dönmek arzusu yoktur insanda. Geriye bakış ve "Ah biraz daha yaşasaydım!" çığlığı yoktur gözde, gönülde.. Zira bir başka sofra açılmıştır gönül gözüne.. Bir başka otağ "gel" demektedir ruhumuza... Dostlar meclisinden çağırmaktalar bizleri... Yıllar yılı özlediğimiz insanlar bizlere el etmekteler.. Onların sevgisi çekiyor bizi, hasreti kalbimizi bürüyor bundan böyle... Madden soyunmak vakti geldi. Bizi hasret cenderesinde yaşatan ve nice acılar veren, hicran ateşleri içinde kıvrandıran maddî bedenden soyunmak zamanı geldi... Ahiret elbisesini giymek ve cennet hullesine sarılmak ve metafizik dünyaya kanatlanmak zamanı geldi. Haydi uğurlar ola yolcu... Beli bükülmüş ihtiyar uğurlar ola... Senin özünde yanan kandil sana ebed müddet ışık tutacaktır.. Yolunu aydınlatacak bu mukaddes ışık dünyanın bütün güzelliklerinden daha üstün bir iklimi sana bahşetmiş. Artık sana uğurlar ola... Batan güneş, ufka meyletmiş insan, ebed yoluna revan olmuş ruh, artık sana sonsuzluk yolu açık olsun. Mekanın cennet olsun...

AŞK KANDİLİ

Aşk kandili insan ruhunu aydınlatır. Ama onun sığınağı da gönüldür. O bu titreşen ışık parçası için mukaddes bir yuva, lahut bir iklimdir. Bir mabet kadar mukaddes aşkı zerrelerine sindirmiş, özümlemiş gönüldür ona sinesini açan ilk otağ... Bir gök rengi uçuk bir bahar gölgesi gibi onun çehresini örmüştür. Bir dal yeşili, sezgi yüklü bir ümit ufku onun saçlarına ilk busesini kondurmuştur. Aşık gönül bir kuşun kanadı gibi özgürlük ile titremekte, bir lale yaprağı gibi geleceğe uyanmak için yanıp tutuşmaktadır.

Sancılıdır aşık yürek. İçindeki yıldızları bir güneş yapmakla meşguldür. Aşk lambasından, kandilinden yıldızlara ışık kanadı takmakta. Onları da taç tabaka ve mağmalarla süslemektedir. Aşık yürek bir sülün gibi ürkektir ama rengarenk bir ahenk taşır sonsuzluk yolunda... Ürkekliği özündeki aşkı kaybetmek korkusundandır. Güzelliği ise gideceği ufku bildiğinden ve boynuna Hakk'a kölelik halkasını geçirdiğindendir.

Sevdalı yürek bir tünele girer bazen. Ama bu çile tünelidir. Ümide açılan yolda bu tüneller pek çoktur. Boğucu tünel, sevdalı yüreğin gözlerine değen ilk hak gamzesi ile gün ışığına çıkar... Sevdalı yürek bir mecnun gibi yürür geçer sahraları.. Leyla için ne kum denizleri aşılır bilir misiniz? Leylanın tek tebessüm gülü için nice gönül bahçeleri hazana verilir. Nice bağ ve bostanlar sam rüzgarı ile yokluğa savrulur...

Sevdalı yürek ufuktaki kızıllığa bir lale özü gibi bakar. Mor geceye bir sümbül yaprağı gibi nazar eder.. Her sabah bir gon-

ca uyandırır sevdalı kalbi.. Her öğle yasemen fidanı zülfüne bir çiçek takar. Çiçekleri sarınmıştır sevdalı yürek. Zira yarasına yegane merhem çiçeklerdir onun.. Bu dünyada çiçekler behimî arzulardan kurtuluşun ilk cemresidir..

Çiçekler temiz duyguların, elvan elvan düşlerin, güzide düşüncelerin ilk bestesi, ilk melodisi, ilk revnektar tablosudur onun nezdinde. Onun için çiçeklerin rüzgârda salınan tomurcuklarından bir sargı bezi gibi sarınır aşık kalb; hasret ve hicran yarasına... Yaranın yakıcı, kor ateşi biraz hafifler bu yapraklarla... Zira bu ilk vuslat damlası, ilk teselli busesidir...

Aşık yürek bir bülbül gibi öter de öter... Onu en iyi anlayan bu acı, bu hasret, bu hicran, bu ateşli bekleyiş ile kor haline gelmiş çiçeklerin şahı güldür. Zaten bütün çiçeklerden onda bir iz, bir remiz vardır. O baharın bir fezlekesi bir özetidir. Aşık yürek de kâinattaki bütün hasret ve hicranların tecessüm etmiş bir numunesidir. Onun için ömür boyu serenatını sunar sevdiğine ve sevdiği de bir gül sessiziği ve sabrı ile onu bekler, onu dinler, onu arzular...

Aşık yürek bir kıvılcım misali hangi kava, hangi sele, hangi kayaya, hangi göğe düşse alev alev bir yangın husule getirir. Bir aşk volkanı ortaya çıkarır, bir sevda güneşi tutuşturur... Yani o aşk ve sevda kandilinin kendisidir. Fakat o kandil bir gecenin gündüze en yakın olduğu anda söner.. Zira dem onun ışığını asıl kaynağa sunduğu demdir. O artık karanlıkta parça parça aradığı ve bulup bir araya getirdiği ışık parçalarının gözesini, geldiği kaynağı bulmuş ve fena fi'z-ziya ufkuna ermiştir. Bundan geri onu cismen görmek mümkün değildir. Belki basireti açık olan biri katkılaştığı ummanda onun varlığını sezebilir. Ama bunun için de kalb gözünün açık olması ve vicdan hassasiyeti gerek.. Velhasıl aşık yürek bir kandildir. Ama hem kendini hem çevreyi ışığıyla huzura ve saadete kavuşturan bir kandil. Kırılması gerekli olduğu yerde kendini taşa vuran, sönmesi buyurulduğu yerde sönmesini bilen ve aslına rücu eden bir gök şulesi...

YALNIZLIK KULVARI

En zor şeydir tek başına kalmak. Seni anlamayanlar içinde kendi fikrinle kor kor yanıp tutuşmak. Sağında solunda ümidi fersiz, gönlü nefessiz insanlarla bir arada bulunmak... Doğru bildiğin yolda yalnız başına da olsan korkmadan yürümelisin, ama bu, zorların zoru bir hamle ve aksiyondur.... İnsanların birbirlerinden güç almaları en normal hâdisedir. Ama dehalar için bu lütuf azdır. Onlara kendi iç dünyalarında bir rahmet esintisi gönderildiği için, dıştan etkilenme ve potansiyel kazanma pek verilmemiştir..

Belki hâdiseleri okuma ve onları yorumlama kabiliyeti bunu aşan bir özellik olarak onları dış dünyadaki çiçeklerin balından faydalanmaya yönlendirir..

Ama safdil bir şekilde onlar dış dünyada her söylenene kanmazlar... Fikir imbiğinden, düşünce süzgecinden geçirirler söylenenleri. Bu ne güzide bir seviyedir. Ama sadece zirvelere verilir..

Kendi kendimizi kritiğe tâbi tutabildiğimiz ölçüde yalnızlık kulvarında yol alabiliriz. Yoksa daima dıştan gelen tesirlere ve insanların tenkitlerine ihtiyaç içinde kıvranırız.

İnsan elbette başkalarının tenkitlerine ihtiyaç içinde bir ömür yaşar. Ama bu müspet tenkit olursa insana yarar sağlar. Yıkıcı ve yara açıcı tenkitler insanların şevkini kırmaktan başka bir işleve sahip değildir...

Başkalarının kırıcı ve zarar verici tenkitlerine karşı insanın içinde her zaman bir kalkan olmalıdır. Bu da sabırdan başka bir şey değildir. Zira hiç bilinmedik ve umulmadık bir anda bu tenkit okları gelip sineye saplanabilir.

Bunları çıkarmak vakti bile insan için zarara işleyen bir süredir.. Hemen o zehirli oklardan kurtulmasını bilmeyen bir insanın sık sık menfi tenkitlere kulak asma hastalığı bir gün onu tamamen güçten ve takatten düşürür ve yorgun bir yolcu hâline getirir.

Bence insanın kalbinin böyle tenkitlere karşı nasır bağlamış bir yönü olmalı. Bu bir zırh gibi, kabuk gibi bir şey olarak düşünülebilir... Böyle tenkitleri hissettiğinde insan o yuvanın içine gizlenmelidir. Hassasiyetine gelen darbeler ve bunların çoğalması bir zaman gelir dayanılmaz acılar vermeye başlar. İşte bu acılar bir müddet sonra insanı hiçbir tenkite kulak asmama duyarsızlığına doğru iter. Bu tehlikeli bir yanlışlıktır. Zira insan müspet tenkit için devamlı, bir yönünü hassas tutmalı ve o cihetten gelecek onarma hamlelerine ve acil müdahalelere karşı hüşyar bir şekilde beklemeli... Zira insanı toplumdan ve dostlarının müspet tenkitlerinden ayrı düşünmek yersiz bir düşüncedir.

Pekâlâ, çevrede hiçbir dostu kalmamış veya böyle bir bölgede yalnızlık kulvarına düşmüş bir insan ne yapmalı. Ya hayat koşusuna devam edecek, gönül ve fikir adalelerini sağlam tutacak ya da komalık hasta gibi bir kenarda tamamen ölüme gitmenin veya çökmenin zamanını bekleyecek...

Bence bu hayat yarışı insana böyle bir bekleyiş toleransı tanımayacaktır. Kenara çekilen insan, hacil bir duruma düşer. Ve yenilgilerin en fecisine duçar olur... Bu sebepten yalnız dahi olsa, hayat yolundaki vazifesine devam etmeli insan. Adımlarını daha sağlam atmalı ve hedefe varmak için kanatlanmalı. Daha bir şevkli, daha bir güçlü ve heyecanlı yürümeli bu çetin yolu..

Şevkini yitirmek bazen iç kuruluğunun bir işaretidir. Şevki kıran kişinin sözü buna bir bahanedir. Filizlenme cehdi ve potansiyeli olan bir tohumu hangi fırtına, hangi sel kurutup çürütebilir. Metafizik bir buse kondurulmuş hangi çekirdek hangi rüzgârın kahir pençesinde yokluğun bağrına sürüklenir. Asla böyle bir şey mümkün değildir. İlâhî nefha insan ruhuna üflendiyse asla kişinin nefesi ve soluğu, dirilişe ait sözü, sazı kesilmez...

Bir de insan bu yolda fazla septik olmamalı. Başkalarının kendine kötülük yapmaya çalıştığı vehmi, hayat yolunun en feci bir mikrobudur ki insanı çok kısa sürede hasta eder ve dermansız bırakır. Her insanın kendinin iyiliğini düşündüğünü zannetmek de belki bir safdilliktir ama, evvelki gibi zararlı bir mikrop değildir. Hiç olmazsa bütün kanatlar kırılsa ve dökülse sevgi kanatları onu menzile ulaştırır ve dehasının meyvelerini geçtiği yollara serpmeye vesile olur...

Yalnızlık kulvarından koşusuna devam eden insan bu kulvara lüzumsuz bir şekilde kendini ittiyse, bence makbul bir yol alma şekli değildir bu... Hani Lut (a.s)'un, İbrahim (a.s)'in yalnızlığı, Nuh (a.s)'un kimsesizliği gibi bir şey olursa belki mazur görülebilir... Bütün sebepleri yoklayıp, bütün gücünü sarfedip doğru düşüncesine inanacak ve fikirlerini paylaşacak bir dost bulmak için gayret gösterdikten sonra bence Ebu Zer'lik hiçbir zaman zararlı bir şey değildir. Lâkin sık sık bu iklime girmek için hayat, insanı itekler durur. Bu, her insana, az çok, hayat yolunda olan bir şeydir.

Küçük hâdiseler, basit olaylar ve minik üzüntüler insanı yeis kuyusuna atmamalı ve yalnızlığın girdabına yuvarlamamalı...

En son, acıların dayanılmayacağı bir anda, nefesinin kesilmeye yüz tuttuğu ve ancak kendine yetecek kadar bir soluğu kaldığını hissettiği bir demde insan kenara çekilip iç dünyasının tam kurumasına engel olmalı. Bu kenara çekiliş ruhun dermansız kalmasıyla ve kan kaybının artmasıyla ortaya çıkan bir geri hamledir. Bir inziva gibi, bir kendini yenileme gibi bir zaman kazanma hamlesi olarak görmeli bunu. Yoksa insan kendine ait zaman ve zemini bulduğu anda, havaya bakıp tohum ekmeye çıkan çiftçiler gibi hemen toplum içine girmeli ve kalplere, ruhlara iyilik ve güzellik tohumlarından ekmeye başlamalı... Fakat buna rağmen seni dinlemeyen ve fikrine itibar etmeyenlerin toplumun tamamını teşkil ettiği bir zeminde 'Doğru bildiğin yolda yalnız yürümekten korkma.' prensibini asla unutmamalı ve kor kor yanan düşünceleriyle baş başa çileli bir ömür sürmesini bilmelidir...